under värnpliktstjänstgöringen inhämtat. De sakkunnige ansåge det [1.]
fördenskull icke tillrådligt att bygga uteslutande på värnplikten vid fyllande af mobiliseringsbehofvet af mariningenjörer.

Redan i det förslag till ökning och delvis förändrad organisation af mariningenjörstaten, som framlagts vid 1900 års riksdag, hade ingått upprättandet af en mariningenjörstat i flottans reserv, till hvilken skulle öfverföras extra ingenjörer, som fullgjort 3-årig stamanställning. Denna organisation hade emellertid icke medfört önskadt resultat, hvilket redan påvisats af öfverdirektören i hans underdåniga skrifvelse den 14 oktober 1903. För erhållande af en tjänstbar och duglig mariningenjörstatsreserv hade öfverdirektören föreslagit utbildande och anställande af reservingenjörer enligt samma grunder, som vore gällande för utbildning och anställande af reservofficerare. Till aspiranter skulle antagas unga män, som genomgått fyraårig kurs vid tekniska högskolan i fackskola för maskinbyggnadskonst, fartygsbyggnad och elektroteknik; efter genomgående af en ettårig aspirantkurs skulle de utnämnas till ingenjörer i flottans reserv samt vara skyldiga att i denna egenskap tjänstgöra vid flottan under en tid af sex månader under hvartdera af 2:a, 4:de och 6:te året efter det, då aspirantkursen afslutats. Sådan ingenjör skulle kvarstå i reserven till fyllda 40 år samt vara berättigad till pension vid uppnådd 55 års ålder.

De sakkunnige föresloge emellertid ett annat sätt för erhållande af en reserv af mariningenjörer, hvilket redan blifvit antydt vid afgifvande af förslag till villkor för anställning vid kåren och härför afsedda aspiranters utbildning. Med den för mariningenjörkåren föreslagna numerären af 30 borde vid 30-årig tjänstetid afgången i medeltal blifva en om året, under det att af de sakkunnige föreslagits, att årligen två mariningenjörstipendiater skulle antagas, och sålunda hvarje år tvenne ingenjörer borde blifva kompetenta att söka anställning såsom mariningenjörer. Då emellertid endast en sådan befattning i medeltal blefve ledig om året, kunde i allmänhet endast den ena af nämnda ingenjörer vinna fast anställning, under det att den andra skulle vara skyldig att ingå i reserven. I likhet med öfverdirektören föresloge äfven de sakkunnige, att den, som varit reservingenjör till och med utgången af det kalenderår, hvarunder han fyllt 40 år, samt i öfrigt fullgjort föreskrifna fordringar, skulle vara berättigad att vid uppnådda 55 år uppbära pension. Med hänsyn till de stora fordringar på utbildning, som ställdes på reservingenjör, ansåge de sakkunnige, att beloppet af denna pension lämpligen borde bestämmas till 500 kronor. Ehuru det utan tvifvel vore synnerligen önskvärdt att kunna medelst repetitionsöfningar underhålla och ytterligare utveckla reservingenjörs

[1.] kännedom om flottans materiel m. m., ansåge de sakkunnige likväl icke tillrådligt att föreskrifva sådana, då fullgörandet af sådan öfning torde blifva alltför betungande, särskildt för dem, som erhållit anställning inom den privata industrien.

Med de fördelar, som erbjödes en yngling, hvilkens håg och fallenhet låge åt ingenjöryrket och särskildt skeppsbyggeri- och maskiningenjörfacket, nämligen ett för en yngling mera tilltalande sätt att fullgöra sin värnplikt än det för värnpliktige i allmänhet föreskrifna, stipendium under studie- och utbildningstiden, aflöning under en tvåårig anställning vid flottan, under hvilken borde vinnas en erfarenhet, som torde komma väl till godo vid framtida privat anställning, berättigande att söka anställning vid stammen, och rättighet till en om ock ringa pension vid uppnådda 55 år, om anställning vid stammen icke vunnes, ansåge de sakkunnige sig kunna hysa berättigad förhoppning om, att rekryteringen af mariningenjörkårens reserv borde genom tillämpande af det sålunda föreslagna sättet vara betryggad.

De sakkunnige hafva jämväl ingifvit förslag till grunder för organisation af mariningenjörkåren i flottans reserv. Detta förslag hvilar på redan omförmälda grunder och innehåller därjämte, bland annat, bestämmelse om att den, som tillhörde mariningenjörkåren i flottans reserv, skulle under den tid, han vore inkallad i tjänstgöring, åtnjuta enahanda aflöning och öfriga förmåner som direktör eller ingenjör vid stammen af motsvarande grad, därvid för mariningenjör af 1:a graden lön i 1:a löneklassen endast skulle utgå till den, som under anställning i stammen tillhört denna löneklass, under det att för de öfriga skulle utgå lön i 2:a löneklassen. En hvar, som blifvit utnämnd vid mariningenjörkåren i flottans reserv, skulle efter utgången af det år, hvarunder han fyllde 40 år, undfå afsked, och, sedan han erhållit afsked i berörda ordning, vara berättigad att efter uppnådd 55 års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension af 500 kronor. Försummade den, som tillhörde mariningenjörkåren i flottans reserv, någon af de honom enligt ifrågavarande bestämmelser åliggande skyldigheter, skulle han blifva, på underdånig anmälan af marinöfverdirektören och efter undersökning vid krigsdomstol, skild från sin anställning i flottans reserv, därest förseelsen pröfvades böra därtill föranleda, och skulle den, som eljes varit enligt förevarande bestämmelser berättigad till pension, vara sådan rätt förlustig. Den, som efter laga ransakning och dom blifvit förvunnen till sådant brott, som medförde förlust af medborgerligt förtroende, hade äfven förverkat sin rätt till erhållande af ofvannämnda pension.

Öfvergångsbestämmelser.

De sakkunnige hafva vidare anfört, att, oaktadt det angifna be-

hofvet af 30 marindirektörer och mariningenjörer förefunnes redan år 1906, de likväl ansåge, att mariningenjörkåren icke lämpligen borde nämnda år uppbringas till denna styrka. En sådan på en gång skeende ökning, om den öfver hufvud vore möjlig att genomföra, skulle nämligen medföra en stockning i afseende på befordran, som otvifvelaktigt komme att menligt inverka på kårens framtida rekrytering. I betraktande af nödvändigheten att snarast möjligt tillgodose det mest trängande behofvet och med hänsyn till att kårens rekrytering kunde under år 1905 i viss mån förberedas medelst de 10,000 kronor, som Riksdagen anvisat för tillfälligt anställande af ingenjörer under nämnda år, ansåge emellertid de sakkunnige, att kåren under år 1906 lämpligen skulle kunna ökas med 6 personer eller till 26. Under de båda följande åren ansåges kåren endast böra ökas med 2 om året, hvadan densamma först år 1908 skulle nå den för år 1906 behöfliga numerären af 30. [1.]

Att redan nu afgifva förslag, när och i hvilken ordning de ingenjörer skulle anställas, som beräknats blifva erforderliga till och med år 1916, syntes icke vara hvarken behöfligt eller lämpligt, då detta gifvetvis blefve beroende på, i hvilken ordning ny materiel komme att tillföras flottan. I medeltal skulle mariningenjörkåren efter år 1908 behöfva ökas med en ingenjör hvartannat år.

Då det med det utbildningssystem, som af de sakkunnige föreslagits, toge 10 år från det en yngling antoges som mariningenjörelev, till dess han vore kompetent att söka anställning såsom mariningenjör af 2:a graden, måste under den tid, som förflöte, till dess de först antagna eleverna hunnit utbildas, anställning vid kåren äga rum i annan ordning. Fordran på tvåårig tjänst som extra ingenjör ansåge de sakkunnige snarast böra uppställas, på det man måtte blifva i tillfälle att annorledes än på de betyg, som företeddes vid ansökningen, kunna pröfva dem, som sökte fast anställning såsom mariningenjörer. Härunder borde extra ingenjörerna genomgå en kurs i reglementen, krigslagar, sjökrigskonst, artilleri och torpedlära m. m., motsvarande den kurs, som mariningenjörkadetterna genomginge i sjökrigsskolan. För att vinna anställning som extra ingenjör borde liksom nu fordras minst tvåårig praktisk verksamhet, hvarjämte genomgången fyraårig kurs vid tekniska högskolan i fackskolan för maskinbyggnadskonst och mekanisk teknologi, underafdelningen för skeppsbyggnadskonst, borde göras till ovillkorlig fordran; den, som fullgjort sin värnpliktsöfning vid flottan, borde äga företräde vid vinnande af anställning. Under år 1906 borde antagas elever och stipendiater på alla stadier, hvarigenom flottans myndigheter omedelbart sattes i tillfälle att utöfva

[1.] önskad kontroll å dem, som toge anställning vid verkstad och varf för vinnande af erfarenhet, samt att för dem, som studerade å tekniska högskolan, föreskrifva lämplig förändring i studieplan äfvensom deltagande i öfningar å flottans fartyg.

Då af de sakkunnige föreslagna aflöningsförmåner i allmänhet innebure en afsevärd höjning af nu utgående aflöning, dyrtidstillägget inberäknadt, så väl i afseende på fasta lönen som på aflöningsförmånerna i sin helhet, syntes icke några särskilda åtgärder behöfva vidtagas för att förmå den nu befintliga personalen att öfvergå på den nya aflöningsstaten. Ett undantag i detta afseende bildade verkstadsföreståndarna, af hvilka, om icke befordran till direktör af 2:a graden vunnes, den ene omedelbart skulle få sina inkomster något förminskade och båda gå miste om den ökning i aflöning, som enligt nuvarande aflöningssystem skulle tillkomma dem genom erhållande af ett andra ålderstillägg. Som emellertid det arfvode å 1,500 kronor, hvilket åstadkomme verkstadsföreståndarnas högre aflöning, endast innehades på grund af förordnande, och sålunda faktiskt kunde när som helst fråntagas dem utan hvarje vederlag, ansåge de sakkunnige icke heller med afseende å dessa några särskilda åtgärder erforderliga.

De, som för närvarande tillhörde mariningenjörstaten och som möjligen ej ville öfvergå på mariningenjörkåren eller tilläfventyrs ej blefve dit öfverflyttade, borde bibehållas vid dem nu tillförsäkrade förmåner, och borde för dessas aflöning ett motsvarande antal befattningar vid nämnda kår hållas vakanta.

Under den tid, kårens ökning påginge, måste gifvetvis ett större antal extra ingenjörer än två om året anställas, men syntes icke härför något särskildt anslag vara erforderligt, om blott de besparingar, som uppstode genom vakanser i andra grader, finge användas för organisationens genomförande.

Kostnadsberäkning.

De sakkunnige hafva vidare verkställt en beräkning af kostnaderna för flottans ingenjörpersonal enligt den af dem föreslagna organisationen. Därvid borde, enligt hvad de anfört, hänsyn tagas dels till kostnaden för aflöning af nämnda personal dels till kostnaden för föreslagen utbildning af mariningenjörer. Vidare borde beräknas den besparing, som uppkomme å anslaget till flottans öfningar genom tillämpande af det utaf de sakkunnige föreslagna aflöningssystemet, enligt hvilket från nämnda anslag, förutom dietpenningar, endast komme att utbetalas sjötillägg, under det att hittills hel sjöaflöning å detsamma utgått.

Då organisationen af ingenjörpersonal i flottans reserv icke utöfver kostnaderna för utbildning medförde andra utgifter än för pensionering, hade de sakkunnige icke för denna uppgjort några kostnads-

beräkningar lika litet som de sakkunnige ansett sig behöfva beräkna den ökade kostnad å pensionsstaten, som de ökade pensionsbeloppen för personal, hvilken afgått från stamanställning, komme att medföra. [1.]

För bedömande af kostnaderna hafva de sakkunnige upprättat följande:

Förslag till stat för flottans ingenjörpersonal för år 1906.

Antal.		Fast lön eller arfvode.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.
1	Marinöfverdirektör	8,000	—	8,000
1	Marindirektör af 1. gr.	6,000	—	6,000
1	D:o	6,000	—	6,000
1	Marindirektör af 2. gr.	5,000	—	5,000
2	D:o	10,000	—	10,000
1	Mariningenjör af 1. gr. 1. lönekl.	4,500	—	4,500
7	D:o	31,500	—	31,500
1	Mariningenjör af 1. gr. 2. lönekl.	3,500	—	3,500
3	D:o	10,500	—	10,500
1	Mariningenjör af 2. gr.	3,000	—	3,000
3	D:o	9,000	—	9,000
1	Extra ingenjör	2,000	—	2,000
3	D:o	6,000	—	6,000
26		105,000	—	105,000
1	Stationsingenjör	4,500	1,000	5,500
1	D:o	4,500	1,000	5,500
2				
1	Miningenjör	4,500	500	5,000
1	D:o	4,500	500	5,000
2				
1	Torpedingenjör	4,500	500	5,000
3	D:o	13,500	1,500	15,000
4		141,000	5,000	146,000
	Afgår för boställe till en stationsingenjör	—	—	400
	Summa kronor	—	—	145,600

Anm. Fast lön utgår till alla utom extra ingenjörer samt stations-, min- eller torpedingenjör, som ej innehar fullmakt å befattningen; dessa erhålla motsvarande belopp såsom arfvode.

[1.]

Förslag till stat å dagaflöning för mariningenjörkåren för år 1906.

Antal.		Kronor.
1	Marinöfverdirektör à 6 kr. i 365 dagar	2,190
5	Marindirektörer » 5 » » » »	9,125
12	Mariningenjörer af 1. gr. » 4 » » » »	17,520
4	D:o » 2. » » 3 » » » »	4,380
4	Extra ingenjörer » 3 » » » »	4,380
26	Summa kronor	37,595

Förslag till approximativ stat å inkvarteringsbidrag för mariningenjörkåren för år 1906.

Antal			Stockholms station.	Karlskrona station.	Summa.
Stockholm.	Karlskrona.				
1	—	Marinöfverdirektör	1,200	—	1,200
3	2	Marindirektörer	3,000	1,200	4,200
7	5	Mariningenjörer af 1. gr.	3,500	2,000	5,500
2	2	D:o » 2. »	800	600	1,400
1	3	Extra ingenjörer	400	900	1,300
14	12	Summa kronor	8,900	4,700	13,600
		Afgår förslagsvis för de befattningar, hvilkas innehafvare åtnjuta boställen	2,000	600	2,600
		Summa kronor	6,900	4,100	11,000

Kostnaden för aflöning uppginge således för år 1906 till:

Fast lön och tjänstgöringspenningar	kr.	145,600: —
Dagaflöning	»	37,595: —
Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	»	11,000: —
Ålderstillägg (beräknade att utgå 1906 till stations-, min- och torpedingenjörer)	»	2,500: —
	Kr.	196,695: —

De sakkunnige hafva vidare lämnat en öfversikt öfver, huru kost- [1.]
naderna, om den af dem föreslagna organisationsplanen skulle följas, komme att ökas dels under år 1907, då kostnaderna komme att ökas med 10,955 kronor och aflöningsbeloppet sålunda uppgå till 207,650 kronor, dels under år 1908, då sistnämnda belopp komme att utgöra 219,970 kronor. Vid fullt genomförd organisation (år 1916) tillkomme följande ökning:

Lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag i Stockholm för 2 mariningenjörer af 1. gr. 1 lönekl.	kr.	12,920: —
D:o d:o för en mariningenjör af 2. gr.	»	4,495: —
Lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag i Karlskrona för en mariningenjör af 1. gr. 2. lönekl.	»	5,360: —
	Kr.	22,775: —

Hela aflöningsbeloppet komme således år 1916 att uppgå till 242,745 kronor.

Den kostnad, som stipendierna och aflöning till mariningenjörkadetter under tjänstgöring i land medförde, utgjorde 8,994 kronor. Med hänsyn till att med utbetalning af ett visst stipendium kunde komma att anstå till ett följande år, om stipendiaten i fråga varit af sjukdom förhindrad att i rätt tid aflägga examen, borde anslag för detta ändamål få reservationsanslags natur. Härigenom bereddes också möjlighet att, om en stipendiat af någon anledning entledigades och stipendiet sålunda ej utbetalades, kunna ett följande år anställa ett större antal stipendiater än det i normalstaten upptagna för att sålunda ersätta den afgångne.

Kostnaden för diet- och messpenningar samt aflöning ombord hade approximativt beräknats till 2,224 kronor.

För portion eller ersättning därför uppkomme en ungefärlig kostnad af 285 kronor 60 öre.

Under de första öfvergångsåren komme emellertid nu anförda kostnader att uppgå till något högre belopp, men ansåges denna kostnad kunna bestridas af den besparing, som uppkomme genom att extra ingenjörer tillsattes i stället för mariningenjörer med högre aflöning, hvilken åtgärd, såsom redan blifvit nämndt, i hvarje fall blefve nödvändig att vidtaga under nämnda tid.

Beträffande slutligen den kostnad, som mariningenjörkadetternas undervisning i sjökrigsskolan medförde, syntes denna kunna beräknas till densamma som för kustartillerikadetterna, eller 3,700 kronor om året.

Däremot syntes den föreslagna undervisningen för min- och torped-

[1.] ingenjörer i sjökrigshögskolan icke behöfva medföra någon särskild kostnad.

Den kostnad, som genomförandet af de sakkunniges förslag skulle medföra för år *1906*, blefve således:

Lön, dagaflöning, inkvarteringsbidrag och ålderstillägg	kr.	196,695: —
Stipendier och aflöning till mariningenjörkadetter	»	8,994: —
Diet- och messpenningar samt aflöning ombord för elever och stipendiater	»	2,224: —
Portion eller ersättning därför	»	285: 60
För undervisning i sjökrigsskolan (hälften af 3,700, då undervisningen ej kunde börja förrän hösten 1906)	»	1,850: —
Summa	kr.	210,048: 60

Ehuru en del stipendier icke afsåges att första gången utbetalas förrän under år 1907, hade likväl hela det härför beräknade beloppet upptagits bland utgifterna för år 1906, emedan under såväl detta som de närmast följande åren flera stipendier än de i normalstaten upptagna måste utgå med anledning af kårens ökning.

Nuvarande utgifter för aflöning af flottans mariningenjörstat vore:

Enligt staten med iakttagande af föreskrifven minskning i aflöning för dem, som innehade bostad i kronans hus	kr.	98,900: —
Arfvoden (två à 1,500, ett à 450 och ett à 300)	»	3,750: —
Ålderstillägg	»	3,500: —
Dyrtidstillägg, enligt beräkning	»	6,500: —
Summa	kr.	112,650: —

För år 1905 hade dessutom på extra stat anvisats:

för anställande af en min- och en torpedingenjör	kr.	8,000: —
» » » öfrig ingenjörpersonal	»	10,000: —
Summa	kr.	130,650: —

Under vissa i betänkandet angifna förutsättningar hafva de sakkunnige vidare beräknat det belopp, hvarmed utgifterna å anslaget till flottans öfningar skulle komma att under år 1906 minskas genom tillämpande af det utaf dem föreslagna aflöningssättet, och hafva de sakkunnige beräknat detta belopp till 4,320 kronor.

Om från den beräknade kostnaden för genomförandet af de sakkunniges förslag ..... kr. 210,048: 60 droges [1.]

dels det belopp, hvartill utgifterna för flottans ingenjörpersonal uppginge under år 1905, Kr. 130,650: —

dels det belopp, hvarmed utgifterna å flottans öfningsanslag skulle minskas, ... » 4,320: — » 134,970: —

återstode ..... kr. 75,078: 60,

utvisande det ungefärliga belopp, hvarmed utgifterna för flottans ingenjörpersonal för år 1906 skulle öfverstiga dem för år 1905.

Vid det sålunda afgifna betänkandet hafva fogats från detsamma afvikande meningar dels af öfverdirektören Lilliehöök dels af kommendörkaptenen grefve Ehrensvärd och kaptenen Schneidler. Afvikande meningar.

Den förstnämnde har förklarat sig icke kunna dela de sakkunniges åsikt, att öfverdirektören icke borde betungas med chefskapet öfver min- och torpedingenjörerna. Öfverdirektören Lilliehöök har i stället förklarat sig anse, att på samma grund, som det befunnits lämpligt tilldela marinöfverintendenten chefskap för all personal vid marinintendenturkåren och marinöfverläkaren för all personal vid marinläkarkåren, marinöfverdirektören likaledes borde vara chef för all personal tillhörande flottans ingenjörkår. Hittills hade veterligen nu gällande bestämmelser, att öfverdirektören utöfvade chefskap öfver min- och torpedingenjörerna, icke vållat några olägenheter. Chefskapet öfver min- och torpedingenjörerna borde i första hand utöfvas af en person, som tillhörde samma yrke som dessa eller ingenjöryrket, emedan ingen annan syntes vara fullt kompetent att bedöma dessa ingenjörers lämplighet för tjänsten vid första anställning och duglighet under tjänstgöring liksom att bedöma hvilka fordringar, som skäligen kunde och borde ställas på dem under tjänstens utöfvande.

Kommendörkaptenen grefve Ehrensvärd och kaptenen Schneidler hafva förklarat sig hysa från de öfrige sakkunnige afvikande mening i hvad rörde frågan om behofvet af specialisering af flottans ingenjörtjänster. De ansåge det nämligen af behofvet påkalladt, att ingenjörer med fullständig elektroteknisk utbildning och erfarenhet inom det elektrotekniska yrket anställdes för att uppgöra förslag, kostnadsberäkningar och kontrakt m. m. till de elektriska anordningarna ombord å fartyg, kontrollera dessa vid nyanskaffning, samt å varfven leda nytillverkning,

[1.] i den mån sådan kunde ifrågakomma, och reparation af elektriska maskiner. Den mångfald af elektriska maskiner, som funnes å flottans fartyg och hvilka vore så ytterligt viktiga för fartygets skötande, samt de stora faror, som kunde uppkomma, om icke alla erforderliga försiktighetsmått iakttoges, särskildt vid ledningars dragande, gjorde det nödvändigt, att äfven denna gren af fartygets maskineri handhades af personal, som härför besutte speciella kunskaper och erfarenhet.

Inom samtliga de utländska mariner, öfver hvilkas maringenjörväsende öfversikt blifvit lämnad, vore maringenjörtjänsten fördelad på minst två grenar, i den tyska marinen på tre. Då i motsats härtill en svensk maringenjör skulle vara såväl fartygs- som maskinkonstruktör och dessutom kunna tjänstgöra såsom fartygsingenjör, syntes det vara att ställa allt för stora kraf på en person att fordra, det han dessutom skulle äga fullständig kunskap och erfarenhet på det elektrotekniska området.

Ytterligare stöd för sin mening hade de funnit i det förslag till utvidgning af tekniska högskolan, som af dess styrelse afgifvits i oktober 1903. Enligt detta hade nämligen i den fyraåriga fackskolan för skeppsbyggnadskonst endast inrymts en kortare kurs i elektroteknik, omfattande 3 timmars föreläsningar i veckan under en höst- eller vårtermin, under det att den elektrotekniska fackskolan i och för sig omfattade en $3^1/_2$-årig kurs. Äfven om, såsom af de sakkunnige föreslagits, en något ökad kunskap i elektroteknik och därmed sammanhängande ämnen skulle kunna beredas maringenjörstipendiaterna på bekostnad af några af de öfriga ämnen, som enligt nämnda förslag inginge i fackskolan för skeppsbyggnadskonst, syntes härigenom likväl icke fullständig elektroteknisk kunskap kunna vinnas.

Under en följd af år hade miningenjören biträdt vid handläggande af den elektriska detaljen i öfverstyrelsen i den mån, hans tid härför kunnat tagas i anspråk. Då denna utväg på grund af ökade göromål inom miningenjörens egentliga verksamhetsområde ej längre kunnat anlitas, hade på den senaste tiden i marinförvaltningens ingenjörafdelning varit anställd en på det elektrotekniska området speciellt utbildad person.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, funne de det önskvärdt, att såväl i marinförvaltningens ingenjörafdelning som å varfven anställdes särskilda ingenjörer med elektroteknisk utbildning, och ansåge de dessa med afseende såväl på tjänsteställning som aflöningsförmåner böra likställas med stationsingenjörerna.

[1.] Yttrande öfver de sakkunniges förslag.

I anledning af det sålunda afgifna betänkandet hafva yttranden öfver detsamma infordrats från chefen för sjökrigsskolan, chefen för sjökrigshögskolan, från hvar och en af dem i hvad betänkandet berörde den skola, för hvilken han förordnats till chef, från styrelsen för tekniska högskolan i hvad betänkandet berörde nämnda skola, vidare från öfverdirektören för mariningenjörstaten, stationsbefälhafvarne vid flottans stationer efter vederbörande varfschefs hörande, chefen för flottans stab och marinförvaltningen äfvensom slutligen från direktionen öfver flottans pensionskassa i hvad betänkandet afsåge fråga om pensionering.

Chefen för sjökrigsskolan har i det af honom afgifna yttrandet anfört, att sjökrigsskolan utan att hindras i sina öfriga uppgifter syntes utan svårighet kunna åtaga sig den undervisning af mariningenjörelever och mariningenjörkadetter, som i det afgifna förslaget förutsatts.

Chefen för sjökrigshögskolan har allenast föreslagit en viss förändring i fråga om de ämnen, hvari nyanställda torped- och miningenjörer borde erhålla undervisning vid högskolan, under det att *öfverdirektören för mariningenjörstaten* förklarat sig med undantag af den olika mening, han i sin omförmälda reservation till betänkandet uttalat, icke hafva något att erinra mot detsamma.

Styrelsen för tekniska högskolan har ej funnit något hinder för att i den utaf de sakkunnige omnämnda fackskolan vid läroverket såsom ordinarie elever intaga de aspiranter, som af de sakkunnige föreslagits, under förutsättning att de, i enlighet med förslaget, uppfyllt de villkor för inträde, som af öfriga ordinarie elever vid högskolan stadgeenligt måste vara uppfyllda. Likaledes har styrelsen ansett vissa för nämnda aspiranter erforderliga jämkningar i gällande studieplaner kunna företagas i den mån sådant utan väsentligare rubbning i den för de öfriga eleverna gällande läsordning och med hänsyn till disponibla lärarkrafter och lokaler kunde åstadkommas.

Styrelsen har dock erinrat därom, att de resurser i fråga om maskiner och apparater för de erforderliga laborationsöfningarna samt i fråga om utrymme och lärarkrafter, öfver hvilka högskolan för närvarande disponerade, vore alltför knappa för att möjliggöra en verklig fackutbildning af det omfång, som de sakkunnige syntes hafva tänkt sig, men att dessa svårigheter skulle blifva afhjälpta, i händelse ett af styrelsen ungefär samtidigt till Eders Kungl. Maj:t ingifvet förslag till högskolans utvidgning och omorganisation eller andra därmed fullt jämförliga åtgärder komme till utförande.

Beträffande de öfningsafgifter, som ålåge de vid högskolan studerande, syntes angående ifrågavarande elever från styrelsens sida intet

[1.] annat vara att erinra än att, då det här handlade om afsevärda belopp och dessa afgifter erfordrades för bestridande af vissa högskolans utgifter, afgifterna för nämnda elever icke kunde efterskänkas, utan torde dessa afgifter antingen böra erläggas af eleverna själfva eller ock ersättning för afgifterna på lämpligt sätt beredas.

Beträffande fastställande af studieplanerna för ifrågavarande elever syntes marinöfverdirektören antingen böra sättas i tillfälle att granska förslagen härom, innan styrelsen fattade sitt beslut, eller ock beredas tillfälle att deltaga i styrelsens behandling af ärendet.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona har anmält, att han, sedan varfschefen vid stationen i ämnet blifvit hörd, icke hade något emot betänkandet att erinra.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm har öfverlämnat ett yttrande i ärendet af varfschefen vid stationen. Denne har däri förklarat sig anse den af de sakkunnige föreslagna högsta åldersgränsen af 33 år för anställning som mariningenjör vara alltför hög, enär detta, äfven om två föregående års anställning som extra ingenjör skulle få medräknas bland föreskrifna 30 tjänstår, skulle leda till att mariningenjör ej vore berättigad till pension förr än vid 61 års ålder, under det att möjlighet förefunnes att afgå från andra flottans kårer vid 55 års eller eventuelt äfven vid 50 års ålder. För att underlätta anställning vid kåren vid tidigare år borde allenast fordras genomgående af treårig kurs vid tekniska högskolan. Den ifrågavarande åldersgränsen borde bestämmas till 27 eller 28 år. Varfschefen ansåge vidare, att i den blifvande mariningenjörkåren borde ingå såväl de föreslagna marin-, torped-, min- och stationsingenjörerna som äfven de af reservanterna föreslagna elektrotekniska ingenjörerna och att chefskapet öfver kåren borde utöfvas af marinöfverdirektören, hvarigenom, bland annat, vunnes ett bättre samarbete för materielens fullkomnande i alla de tekniska detaljer, som fölle inom dessa ingenjörers verksamhetsområden. Då tekniska högskolan ej vore något speciallärоverk för undervisning i fråga om krigsfartygs byggande, syntes många skäl tala för att de ingenjörer, som skulle sköta den egentliga mariningenjördetaljen, borde för att kunna avancera till direktörer beordras genomgå en ett- eller två-årig kurs vid speciallärоverk för mariningenjörer.

Varfschefen har vidare framställt anmärkning mot att det afgifna förslaget endast upptagit två direktörer med värdighet af kommendörkapten af 1:a graden, under det att i nu gällande stat funnes tre. Han åberopar i detta afseende ett af chefen för varfvets ingenjördepartement i ämnet afgifvet yttrande, däri denne framhållit, att det

syntes framgå af förslaget, att cheferna för flottans båda varfs ingenjördepartement skulle innehafva nämnda högre värdighet, hvadan degraderingen med tiden skulle gälla öfverdirektörsassistenten. Detta förefölle så mycket olämpligare som år 1900 nämnda assistent tilldelats samma löneförmåner som de redan förut befintliga två direktörerna. [1.]

Slutligen har varfschefen förklarat sig instämma i ett af chefen för ingenjördepartementet gjordt uttalande mot borttagande af arfvoden till verkstadsföreståndare. I nämnda uttalande anmärkes, att som föreståndare för verkstäderna borde stå en af mariningenjörkårens äldre ingenjörer, hvilken under en följd af år borde vara stadigt fästad vid verkstäderna. Arfvodet borde därför utgöra dels ersättning för en större och ansvarsfullare arbetsbörda dels vederlag för uteblifvandet af andra, med inkomst förenade kommenderingar. Jämväl arfvodena till lärarna från mariningenjörkåren i underbefälsskolan har varfschefen i likhet med chefen för ingenjördepartementet ansett icke böra borttagas.

För egen del har stationsbefälhafvaren vid Stockholms station anfört, att den af de sakkunnige föreslagna militära utbildningskursen vid sjökrigsskolan syntes honom medföra allt för stor tidsutdräkt i förhållande till den nytta, däraf kunde förväntas. Åtskilliga af de föreslagna läroämnena inginge i tekniska högskolans kurser i vida större omfång än som skulle kunna medhinnas i sjökrigsskolan, och hvad beträffade de militära ämnena syntes i regel icke samma kurser kunna läsas af mariningenjörkadetterna som af sjette klassens sjökadetter, hvadan nyttan af det föreslagna samarbetet i sjökrigsskolan icke syntes i någon afsevärdare grad kunna uppnås. Nämnda kurs i sjökrigsskolan syntes därför icke böra ifrågakomma utan kursen i tekniska högskolan taga sin början redan samma år, mogenhetsexamen aflagts. Skulle en militär teoretisk utbildningskurs anses erforderlig, syntes denna lämpligare böra genomgås af den från tekniska högskolan utexaminerade stipendiaten.

I likhet med reservanterna har stationsbefälhafvaren jämväl förklarat sig anse speciellt utbildade elektrotekniska ingenjörer vara för flottan ovillkorligen erforderliga. Vidare borde enligt hans mening all flottans ingenjörpersonal lyda under marinöfverdirektören, hvarjämte stationsbefälhafvaren funnit de skäl, som anförts för att mariningenjör vid tjänstgöring såväl ombord å fartyg som äfven å flottans varf borde vara krigsman, icke vara af beskaffenhet att fullt giltigt visa nödvändigheten eller önskvärdheten af att göra den nya mariningenjörkåren till en militär kår. Ingenjörpersonalen i sin helhet torde lämpligast i

[1.] likhet med marinintendenturkåren och marinläkarkåren åtminstone tillsvidare böra hänföras till flottans civilmilitära personal.

I likhet med varfschefen vid stationen har stationsbefälhafvaren vidare ansett, att platsen som öfverdirektörsassistent med hänsyn därtill att denne allt som oftast måste ersätta marinöfverdirektören under hans frånvaro för inspektionsresor m. m. vore så viktig och maktpåliggande, att dess innehafvare gifvetvis borde vara direktör af 1:a graden, hvadan dessa borde vara till antalet tre i stället för två, såsom de sakkunnige föreslagit. Beträffande arfvodena till verkstadsföreståndarna har stationsbefälhafvaren jämväl delat varfschefens åsikt, att dessa arfvoden borde bibehållas. Skulle det anses mindre lämpligt att anvisa särskilda arfvoden för vissa befattningar utöfver de ordinarie löneförmånerna, syntes befattningarna såsom verkstadsföreståndare vid varfven böra beklädas af direktörer af 2:a graden. Verkstadsföreståndarnas befattningar vore af sådan beskaffenhet, att de endast borde anförtros åt äldre, för uppdraget fullt lämpliga personer, hvilka borde afses att under längre tider vid sina befattningar bibehållas.

Slutligen har stationsbefälhafvaren ansett, att det ovillkorligen borde bestämmas, att efter Eders Kungl. Maj:ts nådiga bedömande framstående ooh dugliga ingenjörer, som befunnes för flottans tjänst särskildt lämpliga, kunde, oaktadt de icke genomgått den utbildning, som för anställning i kåren eljest kunde varda föreskrifven, antagas inom den nya kårens olika grader.

Chefen för flottans stab har funnit den af de sakkunnige föreslagna nya organisationen i hufvudsak vara en lycklig lösning af den föreliggande frågan. Huruvida de föreslagna aflöningsförmånerna skulle visa sig tillräckliga att under nu rådande konjunkturer tillförsäkra flottan tillräckliga och fullgoda krafter inom ingenjörbranschen torde, säger stabschefen, endast erfarenheten kunna visa, men ansåge han skäl föreligga att hoppas, att de sakkunniges förslag härutinnan skulle, oaktadt de föreslagna beloppen syntes hafva blifvit satta så lågt som möjligt, visa sig motsvara förväntningarna.

Beträffande stations-, torped- och miningenjörernas ställning har stabschefen instämt i den af öfverdirektören Lilliehöök uttalade meningen, att samtliga till flottan hörande ingenjörer borde, såsom för närvarande vore förhållandet, bilda en enda kår, ställd under marinöfverdirektören. De skäl, som legat till grund för den af de sakkunniges majoritet föreslagna anordningen, hade dock synts stabschefen böra föranleda föreskrift därom, att marinöfverdirektören skulle vid afgifvande af underdånigt förslag till ledigblifven befattnings tillsättande, till per-

sonalens placering i öfverstyrelsen eller å flottans station samt dess kommendering till tjänstgöring i öfrigt, äfvensom till erhållande af fullmakt, ålderstillägg, befordran till högre värdighet m. m. samråda i fråga om torpedingenjör med chefen för marinförvaltningens torpedafdelning och i fråga om miningenjör med chefen för nämnda ämbetsverks minafdelning. [1.]

I fråga om förslaget att torped- och miningenjörerna skulle under sjökommendering å flottans fartyg åtnjuta sjöaflöning och dietpenningar enligt samma grunder som för officerskåren vore föreskrifna, har stabschefen vidare påpekat, att, då under dylik tjänstgöring nämnda ingenjörer skulle komma att bibehålla sina tjänstgöringspenningar, de därunder borde åtnjuta endast sjötillägg och dietpenningar i likhet med motsvarande grader inom officerskåren, på det att de måtte i afseende å förhöjning uti aflöningen vid sjökommendering blifva likställda med mariningenjörerna.

Slutligen har stabschefen beträffande stations-, torped- och miningenjörerna uttalat den åsikten, att dessa borde, i likhet med hvad för såväl mariningenjörstaten som annan personal med motsvarande tjänsteställning nu vore föreskrifvet, efter afskedstagande med pension och fyllnadspension tillhöra flottans reserv och vara tjänstskyldiga vid krig och större rustningar intill fyllda 65 lefnadsår.

De sakkunniges förslag att mariningenjörerna skulle bilda en militär kår och räknas till krigsmän har chefen för flottans stab icke funnit lämpligt. Den för tjänstens utöfvande nödvändiga befälsrätten med däraf följande förmanskap syntes honom med krigslagens nuvarande lydelse böra tillförsäkras mariningenjörerna likaväl som öfriga civilmilitära tjänstemän genom reglementariska föreskrifter. De tillfällen, då särskildt mariningenjörerna skulle kunna antagas behöfva utom tjänsten ingripa mot flottans manskap för upprätthållande af ordningen, syntes icke vara så talrika, att åtgärder skulle behöfvas för att tillförsäkra dem den vid ett dylikt ingripande önskvärda auktoriteten. Mot förolämpningar utom tjänsten från manskapets sida syntes mariningenjörerna i likhet med öfriga civilmilitära tjänstemän vara tillräckligt skyddade genom nu gällande straffbestämmelser. Då slutligen frågan om behöfligheten af en förändring uti den ställning inom krigsmakten i disciplinärt afseende, som borde tillkomma den civilmilitära personalen, äfvensom denna personals ställning inför krigslagen utan tvifvel vore föremål för uppmärksamhet inom den år 1901 tillsatta kommitté, som fått sig anförtrodt att utarbeta förslag till revision af krigslagarna, syntes det mindre välbetänkt att vidtaga den partiella reform i nyss nämnda afseenden, som af de sakkunnige föreslagits.

[1.] I likhet med två af de sakkunnige har chefen för flottans stab vidare ansett anställandet af särskilda ingenjörer med elektroteknisk utbildning behöfligt, men syntes för fyllande af detta behof två dylika ingenjörer nu vara tillräckliga, enär den i marinförvaltningen tjänstgörande tillsvidare jämväl syntes kunna tjänstgöra å flottans varf i Stockholm. Dessa elektroingenjörer syntes böra, såsom reservanterna föreslagit, likställas med stationsingenjörerna med afseende såväl på tjänsteställning som aflöningsförmåner, samt med torped- och miningenjörerna i fråga om åtnjutande af sjötillägg och dietpenningar under sjökommendering å flottans fartyg samt i fråga om åtnjutande af messpenningar under kommendering till tjänstgöring vid kustartilleriet.

Slutligen har stabschefen anmärkt, att åldersgränsen för antagning till maringenjörelev och för anställning som maringenjör syntes böra hänföras till antagnings- eller anställningsårets utgång.

Marinförvaltningen har uti sitt afgifna utlåtande erinrat, hurusom ämbetsverket vid upprepade tillfällen redan förut framhållit behofvet af såväl ökad personal vid maringenjörstaten som förbättrade aflöningsvillkor för samma personal. Mot det förslag härutinnan, som de sakkunnige framlagt, hade marinförvaltningen intet att erinra, men i fråga om den förändring i organisationen, som förslaget jämväl omfattade, hade ämbetsverket ansett sig böra göra vissa erinringar.

Att söka bereda ingenjöraspiranter redan under ynglingaåren en sjömannamässig uppfostran hade marinförvaltningen ansett synnerligen lämpligt och hade i denna del intet att erinra mot de sakkunniges förslag. Beträffande däremot förslaget att förändra maringenjörstaten till en militär kår hade ämbetsverket bemärkt, dels att i denna militära kår ej skulle ingå all flottans ingenjörpersonal, enär därifrån skulle undantagas stationsingenjörerna samt torped- och miningenjörerna, dels ock att bestämmelsen om den militära organisationen icke skulle vara ovillkorlig utan begränsad till en del af den militära personalen. Ehuru ämbetsverket i princip icke hade något att invända emot en militär organisation af maringenjörstaten, hade marinförvaltningen icke funnit, att statens nuvarande egenskap af civilmilitär kår föranledt olägenhet af något slag och kunde icke heller medgifva, att de af de sakkunnige anförda skälen till en organisation i rent militär anda vore af beskaffenhet att nu göra en ändring i kårens ställning mera önskvärd än det befunnits att gifva militär organisation åt marinläkar- och marinintendenturkårerna, hvilka bägge innehade ställning såsom civilmilitära kårer.

Beträffande frågan om anställande af särskilda elektroingenjörer vid flottan har marinförvaltningen på de skäl, som anförts af två utaf

de sakkunnige, och vid det förhållande att redan nu tillgång på inom elektrotekniken särskildt bevandrad personal faktiskt måst beredas, ansett anställande på stat vid flottan af på detta område särskildt utbildade ingenjörer vara en oeftergiflig fordran, därest den redan nu vidlyftiga och hastigt till omfattning och komplikation tillväxande elektriska materielen skulle på rätt sätt omhänderhafvas och skötas, men har ämbetsverket tillika ansett, att antalet dylika specialister borde kunna inskränkas till två, af hvilka den ena skulle anställas i marinförvaltningens ingenjörafdelning med tjänstgöringsskyldighet äfven å Stockholms stations varf samt den andra å flottans varf i Karlskrona; och syntes, yttrar marinförvaltningen, dessa tjänstemän åtminstone tillsvidare kunna inräknas i det antal mariningenjörer, som af de sakkunnige ansetts erforderligt, hvaremot deras utbildning, befordran och aflönande borde ske på samma sätt som beträffande torped- och miningenjörer. [1.]

I föreslagna teoretiska kunskapsprof och fordringar å praktiska öfningar m. m. för torped- och miningenjörer har marinförvaltningen icke kunnat finna någon grund för nämnda ingenjörers frånskiljande från mariningenjörkåren. Icke heller, yttrar marinförvaltningen vidare, kunde de skäl, hvilka med afseende på mariningenjörkårens ombildande till militär kår af de sakkunnige framdragits, sägas sakna giltighet i fråga om torped- och miningenjörer, ty dessa hade under sin tjänstgöring såväl å varfven som ombord å fartyg samma af de sakkunnige framhållna olägenhet som mariningenjörerna af sin civila ställning i förhållande till de delar af de militära underbefäls- och sjömanskårerna, som stode under deras omedelbara befäl. Den enda grunden för uteslutande af torped- och miningenjörer ur den nybildade mariningenjörkåren skulle då vara att söka dels i en nödvändig specialutbildning, hvilken skulle omöjliggöra dessa tjänstemäns befordran längre än till mariningenjör af 1:a graden, dels i svårigheten att med det ringa behofvet af ifrågavarande ingenjörer kunna på samma sätt som för öfriga mariningenjörer tillsätta vakanta platser af denna specialgren.

Enligt marinförvaltningens tanke vore det emellertid såväl för mariningenjörkårens enhet som dess samhörighetskänsla och jämväl i afseende å förhållandet till öfriga kårer vid flottan synnerligen önskvärdt, att torped- och miningenjörerna tillhörde mariningenjörkåren, och dessa ingenjörer liksom de nämnda elektroingenjörerna kunde, enligt marinförvaltningens tanke, mycket väl följa ungefär samma grunder för sin utbildning som öfriga mariningenjörer, äfven om deras aflöning blefve olika.

Marinförvaltningen har i anledning häraf föreslagit, att Eders Kungl. Maj:t skulle för hvarje år, sedan ingenjörkadetterna aflagt sin examen i sjökrigsskolan, utfärda bestämmelse om, huru många af dessa

[1.] skulle utbildas till maskin- och fartygskonstruktörer, å ena, samt torped-, min- och elektroingenjörer, å andra sidan. Fackskolan för elektroteknik skulle blifva gemensam för utbildning af sistnämnda klasser af ingenjörer och de sakkunniges förslag om anställning af mariningenjörer, extra ingenjörer och mariningenjörer i flottans reserv skulle tillämpas äfven på de stipendiater, hvilka genomgått den elektrotekniska kursen vid högskolan. Marinförvaltningen ansåge dock lämpligt, att för torped-, min- och elektroingenjörer på sätt, de sakkunnige föreslagit, bestämdes en högre begynnelselön för att göra dessa tjänster mera begärliga, hvarjämte dessa ingenjörer, som lämpligen icke borde befordras längre än till och med mariningenjör af 1:a graden, borde erhålla rätt till ålderstillägg.

I fråga om utbildning och anställning m. m. af stationsingenjörer hade marinförvaltningen däremot intet att erinra mot de sakkunniges förslag.

Med den af marinförvaltningen uttalade meningen, att såväl torped- och miningenjörer som elektroingenjörerna borde utbildas och anställas på samma sätt som öfrig personal af mariningenjörkåren och ingå som medlemmar i nämnda kår, hade marinförvaltningen äfven intagit sin ståndpunkt till frågan om chefskapet för torped- och miningenjörerna, hvaremot, för den händelse nyssnämnda ingenjörer komme att, såsom de sakkunnige föreslagit, utgöra ett mera fristående element inom flottans ingenjörpersonal liksom stationsingenjörerna, ämbetsverket funne sig icke hafva något att erinra emot den af de sakkunnige föreslagna anordningen beträffande chefskapet för torped- och miningenjörerna.

Beträffande den nu befintliga ingenjörpersonalens öfvergång till den nya aflöningsstaten ansåge marinförvaltningen föreskrift böra utfärdas därom, att med fullmakt eller nådigt förordnande försedd tjänsteman vid mariningenjörstaten, som inom den tid, Eders Kungl. Maj:t bestämde, hos Eders Kungl. Maj:t anmälde sin önskan att öfvergå till den nya mariningenjörkåren, skulle vara därtill berättigad samt att torped- och miningenjörer samt byggmästare, som öfvergått till den nya kåren, borde för rätt till erhållande af ålderstillägg få tillgodoräkna sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid mariningenjörstaten.

I fråga om de anslag, hvarifrån ifrågavarande utgifter böra utgå, har marinförvaltningen anmärkt, att kostnaderna för ålderstillägg syntes böra utgå af det för sådana utgifter afsedda förslagsanslag, sjötillägg och dylika utgifter från reservationsanslaget till flottans öfningar och portionsersättningen till mariningenjöraspiranterna från förslagsanslaget till naturaunderhållet åt personal vid flottan. Öfriga utgifter däremot, med undantag af dem, som afsåge undervisningen i sjökrigsskolan,

vore af natur att böra bestridas från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater. På de skäl, som af de sakkunnige anförts, borde emellertid bestämmelse utfärdas därom, att möjliga besparingar å det för stipendier m. m. afsedda anslaget finge reserveras för kommande behof inom samma anslags ändamål, och borde en anmärkning härom inflyta i vederbörande stat. [1.]

En ledamot af marinförvaltningen har varit af olika mening med marinförvaltningens flertal därutinnan, att han ansett, dels att de blifvande mariningenjörerna med undantag allenast för stationsingenjörerna borde genomgå hela sjökrigsskolan, dels att hela kåren med samma undantag borde göras till militär kår.

Direktionen öfver flottans pensionskassa har funnit intet hinder böra möta för bifall till det föreliggande förslaget.

Departementschefens yttrande.

Att nya bestämmelser erfordras i fråga om mariningenjörstaten för att densamma skall kunna motsvara de fordringar, som numera måste ställas på en dylik kår, därom hafva, på sätt af den lämnade redogörelsen framgår, alla, som i den frågan sig yttrat, varit ense. Äfven jag delar denna åsikt. Såsom af de sakkunnige närmare utvecklats, äro de fordringar, som för närvarande gälla för att kunna erhålla anställning vid mariningenjörstaten, icke betryggande med afseende å kompetensen hos den sökande; man måste numera för en dylik anställning fordra en särskild utbildning såväl i teoretiskt som praktiskt afseende uti de delar af ingenjörvetenskapen, som särskildt komma till användning under verksamheten såsom mariningenjör. Vidare äro de löner, som för närvarande äro fastställda för dem, hvilka tillhöra mariningenjörstaten, uppenbarligen icke tillräckliga för att vid konkurrensen med privatindustrien numera kunna tillförsäkra staten verkligt goda ingenjörkrafter. Jämväl antalet af ifrågavarande ingenjörer måste tydligen ökas för att det behof, som redan i fred föreligger, skall varda vederbörligen tillgodosedt. Slutligen har erfarenheten visat, att de stadganden, som hafva tillkommit för att erhålla en reservingenjörkår, icke medföra det åsyftade resultatet. Det är tydligt, att nya bestämmelser erfordras för att erhålla en dylik kår. Denna är nödvändig vid mobilisering, då det icke kan ifrågasättas att å ordinarie stat anställa samtliga de ingenjörer, som vid dylikt tillfälle äro af nöden.

Samtliga dessa omständigheter hafva gjort det för mig till en oafvislig plikt att framlägga ett förslag till omorganisation af mariningenjörkåren. Medlemmarna af denna kår hafva i fråga om de nutida stridskrafterna till sjöss att fylla en så viktig uppgift, att statens intresse ovillkorligen kräfver att denna kår varder så rekryterad och

[1.] erhåller så stor numerär, att kåren fullt kan motsvara de fordringar, som måste ställas å densamma.

Det förslag till nya bestämmelser, som blifvit af de sakkunnige framlagdt, har i allmänhet vunnit godkännande af de myndigheter, som däröfver sig yttrat. Det synes mig ock till sina hufvudsakligaste delar vara af beskaffenhet att böra ligga till grund för de nya stadgandena. Endast i några få punkter är jag af olika mening med de sakkunnige, och anhåller jag att i det följande, bland annat, få framhålla dessa delar af förslaget.

I fråga om själfva organisationen hafva de sakkunnige föreslagit, att större delen af mariningenjörstaten skulle förändras från en civil till en militär kår. Denna åsikt kan jag icke dela. Såsom den hufvudsakliga anledningen till förändringen har framhållits lämpligheten af densamma med hänsyn till den stora personal af maskinister och eldare, som under tjänstgöringen till sjöss och vid varfven lyder under vederbörande ingenjör. De sakkunnige hafva emellertid själfva medgifvit, att den omständigheten att kåren hitintills varit civil icke, såvidt det varit de sakkunnige bekant, vid något särskildt tillfälle vållat någon fartygsingenjör direkt olägenhet. Redan häri synes mig ligga ett viktigt skäl att icke vidtaga någon förändring i det bestående. Det är vidare att märka, att jämväl marinläkare och marinintendenter under tjänstgöring hafva personal under sitt befäl, äfven om den icke uppgår till det antal, som kan ifrågakomma för ingenjörer. Det oaktadt har, ehuru marinläkar- och marinintendenturkårerna nyligen blifvit omorganiserade, icke därvid blifvit ifrågasatt att göra dessa kårer till militära. Tillräcklig anledning att låta mariningenjörkåren uti ifrågavarande afseende intaga en annan ställning än de två öfriga nämnda kårerna synes mig icke föreligga. Mot vidtagande af den föreslagna åtgärden talar jämväl den omständigheten, att enligt förslaget skulle till öfverdirektör och direktör kunna utnämnas jämväl personer, som icke förut tillhört mariningenjörkåren och icke erhållit den föreslagna militära utbildningen. Under sådana förhållanden bör tydligen icke den kår, för hvilken de i dess helhet eller delvis skulle komma att blifva förmän, vara en militär kår.

Genom att icke vidtaga denna, af de sakkunnige föreslagna åtgärd vinnes äfven en annan fördel. Då de sakkunnige icke ansett lämpligt, att jämväl stationsingenjörer, miningenjörer och torpedingenjörer skulle blifva militära tjänstemän, hafva de i sitt förslag nödgats skilja emellan två olika slag af tjänstemän bland ingenjörerna, militära och civilmilitära. Detta synes mig icke heller vara lämpligt och kunna komma att medföra olägenheter.

Den skillnad, som de sakkunnige sålunda velat göra mellan de ingenjörer, hvilka skulle komma att tillhöra den s. k. mariningenjörsdetaljen, och de öfriga, hafva de emellertid föreslagit att göra än större. Under det att de förra skulle komma att stå under chefskap af marinöfverdirektören, skulle af de öfrige väl stationsingenjörerna likaledes stå under chefskap af denne, men däremot miningenjörerna ställas under chefskap af chefen för marinförvaltningens minafdelning och torpedingenjörerna under chefen för samma ämbetsverks torpedafdelning. Väl må det vara sant, att min- och torpedingenjörerna i allmänhet under sin tjänstgöring lyda under respektive afdelningschefer för min- och torpedafdelningarna i marinförvaltningen och att marinöfverdirektörens chefskap, om detsamma bibehålles, hufvudsakligen kommer att göra sig gällande vid tillsättande af ifrågavarande platser, men det synes dock vara af stor betydelse, att just vid dessa tillfällen chefskapet utöfvas af marinöfverdirektören. Genom sin egen utbildning och erfarenhet synes denne nämligen vara bäst lämpad att utvälja den, som bör ifrågakomma bland de sökande ingenjörerna. Därtill kommer, att, under det att platserna såsom chefer för de nämnda min- och torpedafdelningarna jämförelsevis ofta torde komma att ombyta innehafvare, posten såsom marinöfverdirektör i allmänhet under långa tider torde komma att innehafvas af samma person. Genom att låta denne utöfva chefskapet, när fråga uppstår om tillsättande af min- och torpedingenjörer, synes mig därför vinnas större trygghet för tillämpande af samma grunder vid ifrågavarande tjänsters tillsättande än eljest skulle blifva fallet. Önskningsmålet att cheferna för min- och torpedafdelningarna därvid och i öfriga liknande fall måtte få göra sitt inflytande gällande synes mig kunna nås genom en reglementarisk bestämmelse om att öfverdirektören, på sätt chefen för flottans stab föreslagit, vid nämnda tillfällen skall uppgöra sina förslag m. m. efter samråd med chefen för min- eller torpedafdelningen. [1.]

Enligt min mening bör således mariningenjörkåren fortfarande såsom hittills vara en civilmilitär kår och samtliga dess medlemmar lyda under chefskap af marinöfverdirektören.

En olägenhet häraf varder visserligen det förhållandet, att under sådana omständigheter fortfarande som hittills marinöfverdirektören endast bör tillsättas på förordnande. Befattningen är nämligen så viktig att, därest det skulle befinnas, att den, som erhållit densamma, icke är lämplig, möjlighet måste förefinnas att aflägsna honom från platsen och låta honom öfvertaga den direktörsplats, på hvilken han, likaledes som hittills, samtidigt bör hafva fullmakt.

[1.] I fråga åter om utbildning af de blifvande mariningenjörerna finner jag det af de sakkunnige framlagda förslaget synnerligen tilltalande. Att utbildningen till mariningenjör bör omfatta jämväl sjömilitärisk utbildning har, på sätt framgår af den utaf de sakkunnige lämnade redogörelsen för motsvarande förhållanden i åtskilliga främmande länder, blifvit allmänt erkändt. Lämpligheten häraf synes ock vara uppenbar. Det är tydligen af yttersta vikt, att den blifvande mariningenjören redan från början vänjer sig vid att bedöma de frågor, som han i framtiden kan komma att handlägga, från de synpunkter, som för sjöförsvaret äro af betydelse. Att den blifvande mariningenjören därför, innan han börjar sin kurs i tekniska högskolan, undergår en föregående utbildning å flottans fartyg samt under ett läsår i sjökrigsskolan och härigenom får blicken öppnad för hvad som för flottan kan vara af vikt, synes mig vara särskildt ägnadt att dana honom för hans blifvande kall. De betänkligheter mot förslaget i denna del, som uttalats af stationsbefälhafvaren i Stockholm, kan jag således icke dela. Den tid, som af mariningenjöreleven på nu omnämndt sätt användes, varder säkerligen icke utan stor betydelse för hans utveckling.

En nödvändig förutsättning för att kunna erhålla elever, som sålunda vilja underkasta sig denna särskilda tjänstgöring, synes mig emellertid vara upprättande af de utaf de sakkunnige föreslagna stipendierna. Icke minst med hänsyn därtill att endast en del af dem, som underkasta sig denna särskilda utbildning, kommer att sedermera erhålla fast anställning vid mariningenjörkåren, torde de föreslagna stipendierna vara nödvändiga för den ifrågavarande organisationens genomförande.

Hvad beträffar de föreslagna beloppen för stipendierna synas visserligen dessa belopp under de första åren vara väl låga, men torde det å andra sidan vara lämpligt att för hvarje år kunna företaga en höjning af desamma, hvarför jag ansett mig icke böra hemställa om någon ändring i förslaget uti denna del. Att staten skulle i fråga om mariningenjöreleverna antingen efterskänka de eleverna vid tekniska högskolan åliggande öfningsafgifterna eller ock, på sätt styrelsen för nämnda skola ifrågasatt, ersätta det samma afgifter motsvarande belopp, anser jag mig däremot icke böra föreslå, då, med undantag för stipendierna, mariningenjöreleverna i öfrigt böra vara likställda med andra elever i nämnda skola.

Den af chefen för flottans stab framställda anmärkningen, att åldersgränsen för antagning till mariningenjörelev och för anställning som mariningenjör bör hänföras till antagnings- eller anställningsårets utgång, anser jag vara riktig.

För anställning såsom min- eller torpedingenjör vore det visserligen mycket önskligt att, på sätt marinförvaltningen föreslagit, jämväl kunde fordras utbildning vid flottan före genomgåendet af tekniska högskolan. Det skäl, som af de sakkunnige anförts mot en sådan anordning, synes emellertid icke kunna jäfvas. Då en dylik utbildning skulle börja omkring tio år före anställningen och det, äfven om de sakkunniges förslag skulle följas i fråga om antalet af ifrågavarande ingenjörer, icke skulle blifva mer än 6 platser att besätta, synes det vara omöjligt att på förhand kunna beräkna, när anställande af dylik elev bör ske för att hafva honom utbildad, när vakans uppstår. Äfven i detta afseende anser jag mig sålunda böra ansluta mig till de sakkunniges förslag. [1.]

Beträffande behofvet af personal vid den egentliga mariningenjörsdetaljen hafva de sakkunnige ansett, att detta behof under år 1906 skulle komma att utgöra 30, däraf 7 i marinförvaltningen, 5 å Karlskrona varf, 3 å Stockholms varf, 5 för kontroll af nybyggnader och 10 för sjökommendering under sommaren. Då nu gällande stat upptager i detta afseende 20 ingenjörer af olika grader, skulle ökningen enligt de sakkunniges förslag blifva 10. Därvid är emellertid att märka att 1904 års riksdag på extra stat för år 1905 beviljat till aflönande af behöfligt ingenjörbiträde vid den egentliga mariningenjörsdetaljen 10,000 kronor samt att Eders Kungl. Maj:t beslutat, att detta belopp skall användas till aflöning af fyra ingenjörer. Med inberäknande af dessa fyra platser utgör således under innevarande år antalet ingenjörplatser å den egentliga mariningenjörsdetaljen 24 och den ökning, som enligt de sakkunnige skulle erfordras, sex.

Hvad beträffar det antal ingenjörer, som enligt de sakkunniges beräkningar borde förefinnas, synes någon minskning icke böra göras i fråga om det antal, som afsetts för marinförvaltningen, de båda varfven samt för sjökommendering.

För kontroll af nybyggnader hafva de sakkunnige ansett 5 ingenjörer vara erforderliga. Det kan visserligen synas oegentligt att å ordinarie stat uppföra aflöning till personer, som äro afsedda att kontrollera arbeten, för hvilkas utförande medel anvisas å extra ordinarie stat, men å andra sidan är det tydligen af yttersta vikt, att den kontroll, hvarom här är fråga, utöfvas af i flottans tjänst bepröfvade och erfarne män. Under sådana förhållanden synes man böra bortse från den påpekade oegentligheten och anställa jämväl förevarande ingenjörer å ordinarie stat, under förutsättning dock att därvid å sistnämnda stat icke uppföras flera än som måste beräknas alltid vara erforderliga.

[1.] Då inom den närmaste framtiden de flesta nybyggnader för flottans räkning torde kunna utföras inom landet, lärer ett större antal än tre icke för närvarande behöfva å ordinarie stat uppföras. Skulle i framtiden en minskning i detta antal kunna ske, hvilket ju icke är antagligt, kunna de för ifrågavarande ändamål å stat uppförda ingenjörer i stället användas i den verksamhet, som af de sakkunnige afsetts för de ingenjörer, med hvilka de ansett staten böra ökas efter år 1908, och den för tiden efter nämnda år föreslagna ökningen kunna inskränkas.

Då jag således anser, att för kontroll af nybyggnader kunna afses två ingenjörer mindre än af de sakkunnige föreslagits, varder antalet af de ingenjörer, som enligt min mening böra afses för den egentliga mariningenjörsdetaljen, 28 i stället för af de sakkunnige föreslagna 30.

Å ordinarie stat finnas vidare för närvarande två byggmästare eller, såsom de af de sakkunnige föreslagits att benämnas, stationsingenjörer, en miningenjör och två torpedingenjörer. Härjämte har Riksdagen för innevarande år beviljat medel för aflönande å extra stat af ytterligare en min- och en torpedingenjör. Att detta antal är erforderligt, torde således få anses erkändt. De sakkunnige hafva härutöfver föreslagit ytterligare en torpedingenjör, hufvudsakligen för handhafvandet af gnistsignalmaterielen.

Då jag icke anser mig kunna förorda detta förslag om ytterligare en torpedingenjör, är detta icke därför, att jag icke finner en ingenjör vara erforderlig för nämnda materiel, utan därför, att jag i likhet med två af de sakkunnige och de flesta af de i frågan hörda myndigheterna anser, att vid flottan böra anställas åtminstone två elektroingenjörer. Vid detta förhållande synes vården af gnistsignalmaterielen kunna anförtros åt dessa.

På sätt af nämnda sakkunnige och myndigheter redan påpekadt blifvit, hafva nämligen de elektriska maskinerna kommit till sådan användning å flottans fartyg, att det synes alldeles nödvändigt att vid hvardera stationen hafva åtminstone en ingenjör, som är fullt sakkunnig i allt hvad angår den elektrotekniska detaljen. Den vid Stockholms stations varf anställde bör därjämte biträda i marinförvaltningen. Då af dessa ingenjörer endast ett fåtal erfordras, gäller för deras anställning hvad jag förut yttrat angående min- och torpedingenjörerna, hvarför man icke heller i fråga om dem lärer kunna fordra genomgående af kurs i sjökrigsskolan m. m.

I fråga om organisationen af ingenjörpersonalen möter den af de sakkunnige föreslagna nyheten om införande af två marindirektörer af 2:a graden med särskild skyldighet att under chefen för hvardera statio-

nens ingenjördepartement öfvervaka därvarande fartygsmateriels krigsberedskap. Hvad särskildt Karlskrona station beträffar, äro för visso numera med den ökning, materielen erhållit, göromålen för chefen för nämnda departement därstädes af så vidtomfattande art, att kontroll af pågående arbeten och tillsyn af materielen icke torde kunna utöfvas i den utsträckning, som önskligt vore. Om bemälde chef härvid erhölle ett biträde med befälsrätt öfver den öfriga personalen, skulle detta säkerligen befordra sträfvandet att hålla materielen i godt krigsberedskap. I fråga om Stockholms station föreligger icke detta behof i tillnärmelsevis samma grad, men å andra sidan skulle det säkerligen vara önskligt att under eskaderöfningarna kunna använda den vid Stockholms station anställda marindirektören af 2:a graden såsom stabsingenjör och därefter ställa honom till marinförvaltningens förfogande vid behandling af frågor, som röra erinringar mot materielen. De upplysningar och förklaringar, han därvid skulle kunna lämna, skulle säkerligen underlätta arbetet för de anmärkta felens afhjälpande. [1.]

Med hänsyn till dessa omständigheter anser jag mig böra förorda förslaget om upprättande af de två nya tjänsterna såsom marindirektör af 2:a graden.

Emot hvad i öfrigt föreslagits i fråga om fördelningen af antalet ingenjörer å olika grader har jag ingen annan erinran att göra än att den minskning af nämnda antal, som af mig ifrågasatts, torde böra drabba 1:a graden, i följd hvaraf ingenjörernas antal i denna grad synes mig böra nedbringas från föreslagna 10 i 1:a löneklassen till 9 och från 5 i 2:a löneklassen till 4.

Enligt nu gällande bestämmelser är en hvar vid mariningenjörstaten berättigad att åtnjuta semester årligen, öfverdirektören och direktör under en och en half månad samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske.

De sakkunnige hafva nu föreslagit, att stations-, min- och torpedingenjör skulle vara berättigad att under redan stadgad förutsättning åtnjuta semester under en och en half månad årligen, hvaremot de sakkunnige i fråga om öfriga vid mariningenjörkåren anställda föreslagit, att dessa i likhet med flottans officerare skulle under tjänstledighet, som icke öfverstege 42 dagar årligen, få behålla dagaflöning. Då emellertid jämlikt mitt förslag hela mariningenjörkåren skulle blifva en civilmilitär kår, torde samtliga vid densamma anställda i likhet med öfriga civilmilitärer vid flottan böra komma i åtnjutande af semester. I fråga om semestrarnas längd torde anledning icke föreligga att inskränka den nu i sådant afseende stadgade tiden för marinöfverdirek-

[1.] tören och direktörerna. Beträffande ingenjörer af 1:a graden synes det visserligen kunna ifrågasättas, att jämväl dessa borde komma i åtnjutande af semester under en och en half månad, då marinintendenter af 1:a graden äro berättigade härtill, men då ingenjörernas arbete i allmänhet torde gifva tillfälle till en mera omväxlande verksamhet än marinintendenternas, synes anledning icke föreligga att förlänga den tid, hvarunder ifrågavarande ingenjörer nu äga rätt till semester, lika litet som beträffande öfriga ingenjörer, hvilka tillhöra den egentliga mariningenjörsdetaljen.

Stations-, min- och torpedingenjörer torde däremot uti berörda afseende mera än de öfriga vara att likställa med marinintendenter af 1:a graden, och synes därför de sakkunniges förslag om rätt för dessa ingenjörer att erhålla semester under en och en half månad årligen böra bifallas. De af mig föreslagna elektroingenjörerna torde böra komma i åtnjutande af samma förmån.

I fråga om de af de sakkunnige föreslagna aflöningsbeloppen finner jag någon ändring icke böra ske. Väl kan det synas anmärkningsvärdt, att dessa belopp äro högre än för motsvarande grader inom officerskåren, men å andra sidan får det icke förbises, att man, om man skall kunna förvärfva och i flottans tjänst kvarhålla ingenjörer med framstående förmåga, måste kunna erbjuda dem, förutom pensioner, jämväl löneförmåner, som icke allt för mycket understiga dem, som af privatindustrien erbjudas. Vikten för utvecklingen och vården af vår dyrbara flottmateriel af en skicklig och sitt kall vuxen ingenjörpersonal är så uppenbar, att därom ej torde tarfvas vidare ordande.

Den af chefen för flottans stab gjorda erinran därom, att torped- och miningenjörer under sjökommendering å flottans fartyg böra, förutom dietpenningar, uppbära sjötillägg, icke sjöaflöning, synes mig vara riktig, liksom äfven stabschefens åsikt, att såväl dessa ingenjörer som stationsingenjörerna efter afskedstagandet med pension och fyllnadspension böra tillhöra flottans reserv och vara tjänstskyldiga vid krig och större rustningar intill fyllda 65 lefnadsår. Denna sistnämnda skyldighet lärer emellertid framgå af redan gällande grunder för pensionering af flottans befäl med vederlikar, hvarför någon särskild föreskrift i sådant afseende icke synes erforderlig.

I allmänhet torde särskilda stadganden icke erfordras för att de föreskrifter, som redan nu gälla för mariningenjörstaten, skola, därest annorlunda icke angifves, anses i tillämpliga delar fortfarande vara gällande jämväl för den vid mariningenjörkåren anställda personalen.

För undvikande af tvifvelsmål synes dock redan gällande be-

stämmelser om förbud att med ingenjörstjänsten förena annan tjänst, om åtnjutande af semester och om skyldighet att afgå efter uppnående af vissa lefnads- och tjänstår böra förnyas. I sistnämnda afseende lärer sedermera komma att medgifvas samma rätt att kvarstå i tjänst utöfver den föreskrifna åldern, som redan nu är medgifven personalen vid mariningenjörstaten och innehafvare af motsvarande grader inom flottans officerskår. [1.]

De två af mig föreslagna elektroingenjörerna synas i fråga om aflöningsförmåner m. m. böra, på sätt af marinförvaltningen förordats, likställas med min- och torpedingenjörer.

Beträffande ingenjörpersonalens pensionering hafva de sakkunnige föreslagit, att en mariningenjör skulle vid beräknande af de stadgade 30 tjänståren få medräkna jämväl de två år, han tjänstgjort såsom extra ingenjör, äfven om dessa två år icke infallit omedelbart före den fasta anställningen. Då detta emellertid utgör en afvikelse från den allmänt gällande regeln vid flottan i fråga om pension, att de trettio tjänståren skola fortlöpa i en följd, synes det mig icke förefinnas tillräcklig anledning att för nu föreliggande fall genom särskildt utfärdad bestämmelse medgifva undantag.

Vid sådant förhållande torde icke heller den af de sakkunnige påpekade oegentligheten att enligt nu gällande pensioneringsgrunder öfverdirektören vid mariningenjörstaten är pensionsberättigad vid uppnådda 55 lefnadsår, under det att enligt reglementet för flottans pensionskassa stadgas för öfverdirektören såsom villkor för erhållande af fyllnadspension uppnådda 60 lefnadsår, vara af någon praktisk betydelse. Då nämligen äfven för öfverdirektören fordras för erhållande af pension 30 tjänstår, och fast anställning vid kåren i allmänhet icke lärer komma att vinnas förr än vid omkring 30 års ålder, torde berättigandet till pension i alla fall icke komma att för öfverdirektören inträda förr än vid omkring 60 års ålder.

Med rättande af den omnämnda oegentligheten torde därför kunna anstå, till dess af annan anledning ändring i gällande pensioneringsgrunder bör äga rum. Dylik ändring lärer nämligen icke erfordras med anledning af de förhöjningar i pensionsbeloppen för mariningenjörkåren, som af de sakkunnige föreslagits, då denna förhöjning med redan gällande pensioneringsgrunder varder en omedelbar följd af de föreslagna höjda lönerna.

De sakkunniges förslag i hvad detsammma afser upprättandet af en reservingenjörkår ingår som en synnerligen beaktansvärd del i det afgifna betänkandet. En reservingenjörkår, utbildad på sätt föreslagits, synes kunna blifva till ovärderlig nytta i händelse af mobilisering

[1.] och vara ett oeftergifligt villkor för att kunna inskränka antalet fast anställda ingenjörer till det, som föreslagits. Den pension af 500 kronor vid uppnådda 55 lefnadsår, som af de sakkunnige tillstyrkts för reservingenjörer, är samma belopp, som redan är stadgadt för marinläkare i flottans reserv, och lärer lockelsen af en pension utaf åtminstone detta belopp vara nödvändig för att jämte öfriga föreslagna fördelar kunna förmå ynglingar att underkasta sig den långa utbildning, som föreslagits, då man betänker, att ungefär endast hälften af dem, som genomgå densamma, kan erhålla fast anställning vid kåren. Med hänsyn till nödvändigheten af att fortast möjligt erhålla reservingeniörer torde ifrågavarande pensionsförmån äfven böra tillkomma dem, som i enlighet med de sakkunniges förslag under den föreslagna öfvergångsperioden tjänstgöra två år såsom extra ingenjörer och därunder genomgå stadgad utbildningskurs samt därefter erhålla anställning vid maringenjörkåren i flottans reserv.

Utöfver hvad jag sålunda anfört, har jag intet att erinra beträffande omförmälda, af de sakkunnige framlagda förslag.

Hvad kårens uppsättning beträffar, hafva de sakkunnige ansett, att samtliga platser som stations-, min- och torpedingenjörer redan år 1906 skulle kunna tillsättas. Detsamma torde jämväl vara förhållandet med de af mig föreslagna två elektroingenjörerna.

I fråga om öfriga 30 mariningenjörplatser hafva de sakkunnige hemställt, att endast 26 skulle tillsättas under år 1906 samt därefter två nya platser under hvartdera af de följande två åren. Då jag nu föreslagit, att nämnda 30 platser måtte minskas med 2, synes mig antalet ingenjörplatser vid den egentliga mariningenjörsdetaljen under år 1906 kunna inskränkas till 24 eller således samma antal, som vid nämnda del af mariningenjörstaten förefinnes redan under innevarande år med inräknande af de ingenjörbiträden, som anställts till följd af det för året därtill beviljade extra anslag.

De 4 platser, som för år 1906 icke synas böra i staten upptagas, torde böra utgöras af 3 mariningenjörer i 1:a graden, däraf 2 i 1:a löneklassen och 1 i den 2:a, samt 1 i 2:dra graden.

I fråga om de af marinförvaltningen föreslagna bestämmelserna för den nu befintliga ingenjörpersonalens öfvergång till den nya kåren vill jag endast erinra, att till dylik öfvergång endast de kunna äga rätt, som erhållit antingen fullmakt eller ock förordnande såsom byggmästare, å hvilka senare platser fullmakt icke utfärdas, men däremot icke de ingenjörer, hvilka erhållit nådigt förordnande vare sig å befattning, för innehafvande af hvilken efter viss tid fullmakt kan utfärdas, eller å tjänst såsom extra ingenjör eller på extra ordinarie stat.

[1.] Marinintendenturkåren.

I det betänkande, som afgafs den 27 augusti 1902 af kommittén för utarbetande af förslag till omorganisation af civilstaten, föreslogs, att den nya marinintendenturkåren skulle vid sin uppsättning bestå af, bland annat, 68 marinintendenter af olika grader och marinunderintendenter. Under tiden 1905—1912 komme, yttrade kommittén, ytterligare det behöfliga antalet ordinarie tjänstemän att växa såväl för uppehållande under fredsförhållanden af tjänsten vid stationerna som för tjänsten ombord å flottans fartyg vid mobilisering. Hela ökningen i antalet behöfliga ordinarie marinintendenter för tjänst ombord vid mobilisering skulle enligt af chefen för flottans stab lämnad uppgift intill år 1912 uppgå till 5. Till detta antal borde enligt kommitténs åsikt ökningen i det ordinarie tjänstemannaantalet vid marinintendenturkåren inskränkas. Ökningen syntes böra försiggå på det sätt, att antalet marinunderintendenter år 1905 ökades från 23 till 24 och år 1907 från 24 till 25, antalet marinintendenter af 2:a graden år 1906 från 23 till 24 och år 1909 från 24 till 25 samt antalet marinintendenter af 1:a graden 2:a löneklassen år 1911 från 8 till 9.

I enlighet med detta förslag upptog den af Eders Kungl. Maj:t vid 1903 års riksdag för år 1904 föreslagna staten för marinintendenturkåren 68 marinintendenter och marinunderintendenter.

Riksdagen nedsatte emellertid det föreslagna antalet, så att i stället för 5 förste marinintendenter uppfördes i den af Riksdagen godkända staten allenast 3, hvarjämte hvardera af de två graderna såsom marinintendent af 2:a graden och marinunderintendent minskades med 2 beställningar. Sammanlagda antalet marinintendentsbeställningar blef alltså enligt Riksdagens beslut 62 i stället för 68 enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag.

I den sålunda upprättade staten för marinintendenturkåren ifrågasattes ingen förändring vid 1904 års riksdag.

Marinöfverintendenten har nu i ett till marinförvaltningen ingifvet och af nämnda ämbetsverk till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnadt memorial anfört, att de förslag angående omorganisation af flottans civilstat till en marinintendenturkår, som föregått 1903 års riksdags beslut i ämnet, åsyftat, bland annat, att tillfredsställa det ökade behof af personal för bestridande af räkenskapsföringen och öfrig civil tjänstgöring vid flottans stationer, hvilket blifvit en naturlig följd af tillväxten utaf flottans såväl fasta som rörliga materiel. Detta syftemål hade likväl till följd af den utaf Riksdagen gjorda nedsättningen i det af Eders Kungl. Maj:t föreslagna antalet marinintendentsbeställningar icke uppnåtts till den grad, som med förslagen afsetts, hvadan personalbrist vidlådde den nya organisationen.

[1.] Under år 1904 hade tillgången af ordinarie personal för egentlig intendenturtjänst utgjort endast 52, men bristen af 10 hade blifvit nödtorftligen fylld därigenom, dels att biträde varit att påräkna af ett större antal e. o. kammarskrifvare dels att vid stationerna blifvit anställda extra biträden i ganska stor utsträckning. Emellertid hade blifvit tydligt, att det af nämnda kommitté beräknade personalbehofvet icke varit för högt och att således en ökning i kårens numerär vore nödvändig med hänsyn jämväl därtill, att bland en personal af marinintendenturkårens numerär och bestående af tjänstemän med tjänstskyldighet intill 65 års ålder det icke sällan inträffade, att en eller annan af sjukdom blefve urståndsatt att tjänstgöra.

En ökning af personalen vid marinintendenturkåren såväl med det antal, hvarmed den föreslagna numerären af 1903 års riksdag reducerades eller sex, som äfven med de två, hvilka enligt kommittéförslaget borde t. o. m. år 1906 tillkomma, eller med sammanlagdt åtta, vore alltså för göromålens behöriga skötande behöflig. Den erforderliga ökningen syntes böra fördelas på följande sätt, nämligen 6 marinintendenter af 1:a graden, däraf 4 i 1:a och 2 i 2:a löneklassen, samt, enligt kommitténs ökningsförslag för åren 1905 och 1906, 1 marinintendent af 2:a graden och 1 marinunderintendent.

I underdånig skrifvelse den 31 oktober 1904 angående vissa anslag å riksstatens femte hufvudtitel har marinförvaltningen förmält, att, då den af nämnda kommitté och Eders Kungl. Maj:t vid 1903 års riksdag föreslagna numerären för marinintendenturkåren grundade sig på en i detalj verkställd beräkning af det antal, som för tjänsten vid stationerna och å fartygen verkligen behöfdes, och då den af kommittén föreslagna successiva ökningen af kåren t. o. m. år 1912 ovillkorligen betingades af tillkomsten utaf ny fartygsmateriel, ämbetsverket måste förorda bifall till marinöfverintendentens förslag och icke heller hade något att erinra vid den af honom föreslagna fördelningen af det ökade antalet på särskilda grader inom kåren.

Då Riksdagen för icke längre tid tillbaka än år 1903 företagit berörda nedsättning i den af Eders Kungl. Maj:t föreslagna numerären vid marinintendenturkåren, lärer ännu icke tillräcklig erfarenhet kunna anses vunnen angående nödvändigheten af att erhålla den personal, som då ansågs icke vara erforderlig, för att hos Riksdagen framställning på nytt bör göras om beviljande af medel för samma personals anställande. Däremot torde förslag böra aflåtas till Riksdagen angående den ökning af ifrågavarande personal, som redan af nämnda kommitté ansågs böra ske under åren 1905 och 1906 och hvars erforderlighet

synes vara en nödvändig följd af den tillökning flottans materiel under sistnämnda år erhåller. Förslaget synes mig därför böra inskränkas till ökande af marinintendenturkåren med 1 marinintendent af 2:a graden och 1 marinunderintendent. [1.]

I sin nämnda skrifvelse den 31 oktober 1904 har marinförvaltningen beräknat medelsbehofvet för reserv- och indragningsstaterna samt båtsmanskompanierna, för de två förstnämnda staterna till 32,162: 32 och för båtsmanskompanierna till ..... 9,636: —

Reserv- och indragningsstaterna samt båtsmanskompanierna.

Summa kronor 41,798: 32

Emot dessa beräkningar har jag icke något att erinra.

Enligt de beräkningar, jag sålunda anfört, skulle medelsbehofvet under anslagstiteln aflöning för flottans kårer och stater år 1906 blifva följande:

Anslagsbelopp.

	För 1905 af Riksdagen anvisadt.		För 1906 beräknadt behof.		Ökning.		Minskning.	
Officerskåren	620,820	—	649,080	—	28,260	—	—	—
Reservofficersaspiranter	26,700	—	26,700	—	—	—	—	—
Underofficerskåren	525,180	—	539,100	—	13,920	—	—	—
Sjömanskåren	1,468,657	30	1,594,203	10	125,545	80	—	—
Skeppsgossekåren	18,706	25	18,706	25	—	—	—	—
Mariningenjörkåren (-staten)	100,500	—	187,875	—	87,375	—	—	—
Mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater	—	—	9,234	—	9,234	—	—	—
Marinintendenturkåren	233,189	50	238,299	50	5,110	—	—	—
D:o i flottans reserv	4,285	—	4,285	—	—	—	—	—
Ecklesiastikstaten	8,550	—	8,550	—	—	—	—	—
Marinläkarkåren	77,635	—	77,635	—	—	—	—	—
Poliskåren	46,900	—	46,900	—	—	—	—	—
Inkvarteringsbidrag för officerare och underofficerare, förslagsvis	208,880	—	217,900	—	9,020	—	—	—
Reserv- och indragningsstater samt båtsmanskompanierna, förslagsvis	58,000	—	41,798	32	—	—	16,201	68
Dagaflöning till officerare och underofficerare, förslagsvis	465,888	25	487,793	50	21,905	25	—	—
I riksstaten afrundadt med	—	70	—	33	—	—	—	37
Summa kronor	3,863,892	—	4,148,060	—	300,370	05	16,202	05

[1.] Den erforderliga ökningen utöfver för år 1905 anvisadt belopp uppgår alltså i jämnadt tal till 284,168 kronor.

Jag får alltså i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan, äfvensom för flottans marinintendenturkår af den lydelse, bilagorna *n:ris 1—5* vid detta protokoll utvisa;

dels att godkänna stater för flottans mariningenjörkår och för mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater af den lydelse, bilagorna *n:ris 6 och 7* vid detta protokoll utvisa, att genomföras, hvad förstnämnda stat beträffar, i mån af afgång från flottans mariningenjörstat;

dels att godkänna såsom villkor för åtnjutande af aflöning å mariningenjörkårens stat:

a) att den, som innehar tjänst med lön eller fast arfvode å denna stat, ej må därmed förena annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan;

b) att en hvar af mariningenjörkårens personal må årligen åtnjuta semester, marinöfverdirektör, marindirektör samt stations-, min-, torped- och elektroingenjör under en och en half månad samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske; samt

c) att marinöfverdirektör samt en hvar annan, som tillhör mariningenjörkåren, skall, då han uppnått, den förstnämnde 60 lefnads- och 30 tjänstår och hvar och en af de öfriga 55 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå, så länge han finnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

dels att för genomförandet af mariningenjörkårens organisation godkänna följande öfvergångsbestämmelser:

a) att med fullmakt eller med förordnande såsom byggmästare försedd tjänsteman vid mariningenjörstaten, som inom den tid, Kungl. Maj:t bestämmer, hos Kungl. Maj:t anmäler sin önskan att öfvergå till mariningenjörkåren, skall vara därtill berättigad; och

b) att min- och torpedingenjör samt byggmästare, som öfvergått till mariningenjörkåren, må för rätt till erhållande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid mariningenjörstaten;

dels att medgifva, att den, som, efter att hafva genomgått stadgad utbildning, anställes vid mariningenjörkåren i flottans reserv och därefter fullgör de skyldigheter, som äro eller må blifva stadgade för mariningenjör i flottans reserv, må efter uppnådda femtiofem års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension till belopp af femhundra kronor; [1.]

dels att medgifva, att de besparingar, som kunna uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp, må i mån af behof få användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörkårens organisation;

dels och att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,863,892 kronor till 4,148,060 kronor eller med 284,168 kronor.

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.

Därest den af mig föreslagna ökningen af personalen vid flottans sjömanskår skulle blifva beslutad, skulle, enligt gjorda beräkningar, den från anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna erforderliga utgiften för år 1906 komma att uppgå till 439,430 kronor. Denna beräkning har verkställts enligt samma grunder, som vid föregående höjningar af detta anslag tillämpats, och hemställer jag alltså, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen [2.] Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.

att i riksstaten för år 1906 höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna från 407,795 kronor till 439,430 kronor eller med 31,635 kronor.

Naturaunderhåll åt personal vid flottan.

Enligt statsrådsprotokollet den 7 januari 1901, bifogadt samma års statsverksproposition, anförde dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet beträffande verkställda beräkningar af anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan intill år 1912, att samma anslag vore för åren 1902 och 1903 beräknadt enligt dittills följda grunder eller med [3.] Naturaunderhåll åt personal vid flottan.

[3.] en underhållskostnad för underofficer af 62 öre per dag i 365 dagar och för manskap af 52 öre per dag under 275 dagar i land och 53 öre per dag under 90 dagar ombord. Då emellertid kostnaderna för naturaunderhållet ej oväsentligt öfverstege det för detsammas bestridande anvisade förslagsanslaget och då detta förhållande, på grund af att kostnaden för naturaunderhållet för personalen ombord å på expedition varande fartyg städse ställde sig något dyrare än i land, torde komma att fortfara, så hade vid berörda beräkningars uppgörande, för att såvidt möjligt angifva de verkliga kostnaderna, för år 1912 naturaunderhållsanslaget beräknats efter en underhållskostnad för underofficer af 62 öre och för manskap af 60 öre per dag för hela året. Under hvartdera af åren 1904—1912 vore i beräkningarna ifrågavarande anslag höjdt med $^1/_9$ af den ökning, som uppstode dels genom den under samma tid förutsatta ökningen af stampersonalen dels genom den ändrade beräkningsgrunden.

De sålunda angifna grunderna för beräknande af detta anslags belopp hafva af marinförvaltningen i hufvudsak följts vid beräkningarna för såväl år 1903 som åren 1904 och 1905, med de afvikelser allenast, som betingats däraf, att ökningen af flottans personal blifvit större än år 1901 antagits. Mot de för dessa år uppgjorda beräkningar har jag icke haft något att erinra.

Vid nästlidna års riksdag uttalade emellertid statsutskottet önskvärdheten däraf, att beräkningen af ifrågavarande anslag framdeles komme att grundas, icke, såsom skett, på ett medelportionspris oberoende af tjänstgöringens art, utan på hvad den verkliga kostnaden kunde, efter särskilda portionspriser vid tjänstgöring i land och till sjöss, antagas utgöra per man med hänsyn till sannolikt antal tjänstgöringsdagar dels i land och dels till sjöss.

I sin redan nämnda underdåniga skrifvelse den 31 oktober 1904 angående vissa anslag å riksstatens femte hufvudtitel har marinförvaltningen, under erinran om detta uttalande af statsutskottet och under antagande att underofficers- och sjömanskårerna skulle under år 1906 komma att uppgå till de antal ämbetsverket i samma skrifvelse föreslagit, anställt beräkningar angående det belopp, hvartill förevarande anslag borde för nämnda år upptagas och därvid utgått ifrån, att underofficerare och sjömanskårens manskap sannolikt komme att tjänstgöra i land 275 och till sjöss 90 dagar. Under antagande häraf har ämbetsverket uppgjort en beräkning, grundad på att priset för naturaportion för manskap skulle komma att utgöra detsamma som det för år 1904 i sådant afseende gällande medelpriset af 50 öre för portion i land och

88 öre för portion ombord. I fråga om underofficerare har portions- [3.]
ersättningen beräknats efter 62 öre i land och 88 öre ombord.

Marinförvaltningen har emellertid tillika erinrat, att ämbetsverket i skrifvelse den 28 juni nästlidna år föreslagit ny spisordning för friska i land, hvilken skulle medföra en med 4 öre ökad daglig portionskostnad, samt med anledning häraf ansett, att till grund för ifrågavarande beräkning, hvad anginge sjömanskårens naturaunderhåll i land, borde läggas medelportionspriset för år 1904, ökadt med 4 öre, eller således ett portionspris af 54 öre. Under denna förutsättning har marinförvaltningen jämväl uppgjort en beräkning af det belopp, hvartill anslaget borde upptagas för nu ifrågavarande år.

Enligt omförmälda, år 1901 uppgjorda beräkningar skulle portionspriset för manskap i land uppgå till 52 öre. Samma portionspris beräknas allt fortfarande för såväl kustartilleriets som arméns manskap. Anledningen till att portionspriset år 1904 kunnat vid flottan nedbringas till 50 öre torde hafva varit, att i portionen smör utbytts mot margarin.

Emellertid har marinförvaltningen, såsom redan blifvit nämndt, med skrifvelse den 28 juni nästlidna år öfverlämnat ett förslag till ny spisordning för friska under tjänstgöring i land under hemställan om nådig fastställelse af samma förslag. I ärendet anfördes såsom anmärkning mot den nu gällande spisordningen, bland annat, att den ej upptoge en närande frukost samt jämväl i öfrigt icke vore tillräckligt hygienisk. Af handlingarna framgick, att den föreslagna spisordningens införande skulle medföra en ökning af det nu gällande portionspriset från 50 öre till 54 öre.

Under sådana förhållanden och då portionspriset icke syntes böra öfverskrida 52 öre, anmodade jag i ämbetsskrifvelse den 21 november 1904 marinförvaltningen att inkomma med ett med iakttagande häraf upprättadt förslag till spisordning uti nu förevarande afseende.

Sådant förslag har visserligen ännu icke inkommit, men torde beräkningarna uti ifrågavarande afseende böra grundas på ett portionspris af 52 öre i land.

Mot öfriga grunder, å hvilka marinförvaltningen anställt sina beräkningar i fråga om kostnaderna för naturaunderhåll till underofficerare och manskap, har jag icke något att erinra. Denna förmån utgår emellertid därjämte till reservofficersaspiranter samt till skeppsgossar, därvid underhållet beräknas för de förra lika med underofficerare och för de senare lika med det till sjömanskåren hörande manskap. Därest min framställning i fråga om mariningenjörkadetter och mariningenjörsti-

[3.] pendiater vinner bifall, skulle slutligen jämväl dessa under en kortare tid af året komma i åtnjutande af den underofficerare tillkommande portionsersättning.

Enligt sålunda angifna beräkningsgrunder och under antagande att mina förslag om ökning af underofficers- och sjömanskårerna vinna bifall skulle det belopp, hvartill förevarande anslag bör beräknas för år 1906, komma att uppgå till 1,042,079 kronor 70 öre eller i jämnadt tal 1,042,080 kronor.

Följaktligen hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan från 757,155 kronor till 1,042,080 kronor eller med 284,925 kronor.

Ersättning för rustning och rotering.

[4.] Ersättning för rustning och rotering.

Förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering är i riksstaten för innevarande år upptaget till 25,000 kronor.

I ämbetsskrifvelse den 2 november nästlidna år anmodade jag marinförvaltningen och statskontoret att gemensamt inkomma med yttrande, huruvida berörda förslagsanslag kunde i riksstaten för år 1906 minskas.

Nämnda ämbetsverk hafva i anledning häraf uti ämbetsskrifvelse den 15 i nyssnämnda månad anfört, att då antalet af de rotenummer vid båtsmanshållet, som vid 1906 års ingång kvarstode i indelningsverket såsom effektiva, torde kunna antagas komma att utgöra omkring 204, medelsbehofvet under berörda anslagstitel syntes kunna approximativt beräknas till 22,440 kronor, hvarför ämbetsverken, med afseende jämväl därå att af ifrågavarande förslagsanslag under åren 1901, 1902 och 1903 besparats respektive 204 kronor 86 öre, 1,231 kronor 38 öre samt 5,066 kronor 36 öre, ansåge sig böra föreslå, att ifrågavarande anslag måtte i riksstaten för år 1906 upptagas med ett till 22,000 kronor nedsatt belopp.

På grund af hvad ämbetsverken sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1906 minska förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering från 25,000 kronor till 22,000 kronor, eller med 3,000 kronor.

Flottans nybyggnad och underhåll.

[5.] Flottans nybyggnad och underhåll.

På sätt närmare framgår af chefens för sjöförsvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet den 13 januari 1900, bifogadt samma års statsverksproposition, hade marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 29 september 1899 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1901 i fråga om anslaget till flottans nybyggnad och underhåll anfört, bland annat, att detta anslag, som vid 1886 års riksdag höjts till 1,200,000 kronor, under en följd af år visat sig otillräckligt för de ändamål, anslagets titel angåfve. Endast en ringa del hade kunnat användas till nybyggnad, utan hade anslaget till allra största delen tagits i anspråk för flottans underhåll. Men äfven för detta ändamål hade anslaget allt sedan 1886 visat sig i en för hvarje år växande grad otillräckligt. Under åren 1892—1896 hade visserligen anslaget ökats med 100,000 kronor, men denna ökning hade endast utgjort ett vederlag för den ökning i utgifter, som åsamkats varfven därigenom att till följd af båtsmanshållets vakanssättning den ytterst billiga arbetskraft, man ägde i båtsmännen, måst utbytas mot mycket dyrare daglönare.

Under 12-årsperioden 1888—1899 hade för fyllande af det utaf varfscheferna anmälda behofvet i medeltal för hvarje år kunnat anvisas endast 83,17 procent af det belopp, som begärts. Underhållet hade därför måst begränsas till det nödvändigaste, således i första rummet till stridsfartygen, men för öfrigt fått, i den mån nödvändigheten att hålla sig inom anvisade medel sådant kräft, eftersättas. Anslaget hade redan varit otillräckligt för underhållet af den flotta vi ägde år 1887, och hade denna otillräcklighet blifvit ännu påtagligare inför den kraftiga tillväxt, hvaråt flottan därefter haft att glädja sig. År 1887 hade första pansarbåten af 1:a kl. blifvit färdig och sedermera hade tillkommit dels fem pansarbåtar af 1:a kl., hvarjämte ännu en dylik pansarbåt vore under byggnad, dels fem torpedkryssare, däraf likväl två vore under byggnad, nio 1:a kl. torpedbåtar, däraf tre under byggnad, en 2:a kl. kanonbåt, två öfningsskepp och två 2:a kl. torpedbåtar. Underhållskostnaden för dessa fartyg — utom de två öfningsskeppen, om hvilka särskild uppgift saknades rörande deras underhållskostnad — hade beräknats till sammanlagdt 283,800 kronor årligen. Förutom dessa fartyg hade tillkommit ett icke ringa antal småfartyg.

Till dessa omständigheter komme ej mindre stegrade kraf på

[5.] arbetsmaskiner i varfvens verkstäder och yrkesskicklighet hos dessas arbetare, hvilka kraf tydligen medförde ökade utgifter, än äfven senare tidens uppdrifna pris på både arbete och materialier.

En ökning af anslaget vore därför nödvändig, och ansåge marinförvaltningen ökningens belopp ej kunna sättas lägre än till 500,000 kronor.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet fann hvad af marinförvaltningen anförts innefatta fullt giltiga skäl för den af ämbetsverket föreslagna höjningen af ifrågavarande anslag. Med hänsyn till andra anslagsbehof ansåg han det dock nödvändigt att så vidt möjligt inskränka den föreslagna höjningen. Från det af marinförvaltningen föreslagna beloppet, 500,000 kronor, syntes kunna afdragas dels 25,500 kronor, som förut af anslaget utgått till varfspolisens i Karlskrona aflöning, dels från anslaget förut utgående inkvarteringspenningar till belopp af 25,286 kronor, dels den till 27,500 kronor beräknade underhållskostnaden för en 1:a kl. pansarbåt, som ingått i de af marinförvaltningen uppgjorda beräkningarna, men tidigast kunde blifva färdig i december 1901, dels ock 2,400 kronor, som förut användts till brefdufveväsendet. Då däremot å andra sidan utgifterna från underhållsanslaget måste ökas med 5,600 kronor under förutsättning af en samtidigt föreslagen ökning af flottans kolförråd, ansåg chefen för sjöförsvarsdepartementet den föreslagna höjningen af förevarande anslag för det dåvarande kunna begränsas till i rundt tal 425,000 kronor.

I öfverensstämmelse härmed föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att för år 1901 höja ifrågavarande anslag från 1,300,000 till 1,725,000 kronor, och blef denna Eders Kungl. Maj:ts framställning af Riksdagen bifallen.

Med hänsyn därtill att från nu förevarande anslag ansågs böra till anslaget för underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel öfverflyttas ett belopp af 40,000 kronor blef vid 1901 års riksdag uppå Eders Kungl. Maj:ts förslag nämnda belopp, 1,725,000 kronor, för år 1902 minskadt till 1,685,000 kronor.

Vid sistnämnda belopp har anslaget därefter allt hitintills bibehållits.

Marinförvaltningen har nu i underdånig skrifvelse den 20 oktober 1904 erinrat, att ämbetsverket, då det föreslog nämnda ökning af förevarande anslag med 500,000 kronor, tagit hänsyn till att, sedan anslagets belopp vid 1886 års riksdag bestämts, materielen ökats med åtta 1:a kl. pansarbåtar, fem torpedkryssare, nio 1:a kl. torpedbåtar, en 2:a kl. kanonbåt, två öfningsskepp och två 2:a kl. torpedbåtar jämte en del småfartyg. Efter frånräkning af en del utgifter, som icke borde

från anslaget betridas, äfvensom underhåll för en pansarbåt, hvars byggande då nyligen påbörjats, hade emellertid ökningen blifvit nedsatt till 425,000 kronor. [5.]

Sedan nämnda materiel, för hvilken underhållsanslag beviljats, ingått i flottan, hade emellertid med inräknande af nyss angifna pansarbåt ytterligare tillkommit följande materiel nämligen, fem 1:a kl. pansarbåtar, en pansarkryssare, en jagare, sju 1:a kl. torpedbåtar, sex 2:a kl. torpedbåtar, en undervattensbåt och ett ballongfartyg.

Ehuru af nyssnämnda fartyg de senast beställda två 1:a kl. pansarbåtarna, pansarkryssaren, en 1:a kl. torpedbåt och undervattensbåten vid skrifvelsens aflåtande ännu ej vore färdiga, hade likväl under de senare åren svårigheter yppat sig att med därför afsedda medel på ett tillfyllestgörande sätt bestrida underhållet vid stationerna; och gifvet vore att, med en så omfattande ökning af materielen, underhållsanslaget icke längre kunde vara tillräckligt för att bestrida de ökade underhållskostnader, som erfordrades, därest materielen skulle på reglementsenligt sätt vårdas och hållas fullt effektiv för sitt ändamål, helst i betraktande af de numera väsentligt stegrade arbets- och materialprisen.

I fråga om det belopp, hvarmed flottans nybyggnads- och underhållsanslag borde ökas för år 1906, hade marinförvaltningen dock ansett, att ökning borde ske allenast med det belopp, hvartill sammanlagda underhållskostnaden uppginge för de nytillkomna fartyg, hvilka under samma år kunde beräknas blifva i behof af att undergå reparation eller eljest föranleda underhållskostnad.

Då under byggnad varande pansarbåten Oscar II och pansarkryssaren Fylgia icke kunde väntas blifva levererade förr än under år 1906, erfordrades för nämnda år ej särskildt belopp till dessa fartygs underhåll, och för pansarbåten Manligheten, som torde blifva levererad före 1904 års utgång, kunde underhållskostnaden för år 1906 inskränkas till hälften af beräknad dylik årskostnad för en pansarbåt. Däremot ansåge marinförvaltningen, att för den under byggnad varande 1:a kl. torpedbåten Plejad, som skulle levereras i medio af år 1905, och för undervattensbåten Hajen, å hvilken arbetena inom närmaste tiden torde vara afslutade, borde beräknas full underhållskostnad för år 1906.

På sätt det statsverkspropositionen till 1900 års riksdag vidfogade protokollet i sjöförsvarsärenden angåfve, hade kostnaden för det årliga underhållet af en pansarbåt beräknats till 27,500 kronor, och enligt marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 angående utgifterna för år 1905 å en del anslag under femte hufvudtiteln hade de årliga underhållskostnaderna beräknats för en jagare till

[5.] 6,000 kronor, för en 1:a kl. torpedbåt till 4,500 kronor och för en 2:a kl. torpedbåt till 2,500 kronor.

De sålunda redan förut uppgifna underhållskostnaderna för en hvar af nämnda fartygstyper ansåge marinförvaltningen kunna läggas till grund för beräknandet af den erforderliga ökningen af underhållsmedlen för år 1906; och skulle med iakttagande häraf flottans nybyggnads- och underhållsanslag för nämnda år behöfva ökas med

för tre 1:a kl. pansarbåtar	kr.	82,500: —
» pansarbåten Manligheten (hälften af ett års underhåll)	»	13,750: —
» en jagare	»	6,000: —
» sju 1:a kl. torpedbåtar	»	31,500: —
» sex 2:a kl. »	»	15,000: —
» en undervattensbåt	»	3,000: —
» ett ballongfartyg	»	3,000: —
	Summa kr.	154,750: —

På grund häraf hemställde marinförvaltningen, att framställning måtte göras till nästkommande riksdag, att anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, nu uppgående till 1,685,000 kronor, måtte höjas med i rundt tal 155,000 kronor till 1,840,000 kronor.

Af marinförvaltningens nämnda skrifvelse den 29 september 1899 framgår, att ämbetsverket redan då ansåg, att ifrågavarande anslag borde höjas i den mån, som antalet af flottans fartyg ökades. Att äfven dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet hyste samma åsikt, utvisas af hans yttrande till statsrådsprotokollet, att den af marinförvaltningen föreslagna summan, hvarmed anslaget borde ökas, kunde minskas med underhållskostnaden för en uti ämbetsverkets beräkningar ingående pansarbåt, som emellertid kunde antagas blifva färdig först i slutet af det år, hvarom fråga vore. Äfven hans förklaring, att den af marinförvaltningen föreslagna höjningen för det dåvarande syntes kunna begränsas till ett lägre belopp, gifver en antydan om, att han ansett anslaget längre fram böra höjas.

Af det vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901 fogade sammandrag af de ordinarie anslagsbehof, som beräknades uppstå under femte hufvudtiteln på grund af såväl den då ifrågasatta utsträckningen af beväringens öfningstid och den föreslagna organisationen af kustartilleriet som af den beräknade ökningen i flottans stampersonal under perioden 1902—1912, framgår visserligen, att nu ifrågavarande anslag då beräknades under hela den ifrågavarande perio-

den icke komma att öfverskrida det vid 1901 års riksdag föreslagna beloppet af 1,685,000 kronor. Anledningen härtill torde emellertid hafva varit den, att vid uppgörande af berörda sammandrag endast tagits hänsyn till den ökning af utgifter, som, på sätt sammandragets öfverskrift angifver, skulle blifva en följd af nämnda tre orsaker, den utsträckta beväringstiden, den nya organisationen af kustartilleriet och ökningen af flottans stampersonal. Eljest skulle säkerligen icke kunnat förbises, att den påtänkta ökningen af flottans materiel nödvändigt måste medföra en ökning af anslaget för samma materiels underhåll. [5.]

Att detta måste blifva en gifven följd af materielens ökning, ligger redan i sakens natur och har äfven af erfarenheten nogsamt visats.

Redan i slutet af år 1903 anmälde marinförvaltningen, att nu ifrågavarande anslag blifvit under året öfverskridet med omkring 60,000 kronor. Eders Kungl. Maj:t förordnade med anledning häraf, att af nämnda brist 40,000 kronor skulle betäckas af 1904 års underhållsanslag samt att återstående beloppet skulle af marinförvaltningen framdeles till ersättande anmälas.

Nästlidna år anmälde marinförvaltningen redan i slutet af augusti månad, att de för underhåll af flottans fartyg och båtar anvisade delar af förevarande anslag, hvilka uppginge för Karlskrona station till 510,000 kronor och för Stockholms station till 200,000 kronor, blifvit under den gångna delen af året så hårdt anlitade, att däraf endast återstode af det förstnämnda beloppet omkring 150,000 kronor och af det senare omkring 25,000 kronor. Ämbetsverket anförde därjämte, att varfscheferna tillika meddelat, att de icke kunde afgifva något förslag å arbeten, som till förekommande af anslagets öfverskridande kunde till ett följande år uppskjutas, enär inga andra kostnader än för vanliga och oundgängligen nödvändiga underhållsarbeten vore afsedda att å ifrågavarande anslagstitlar bokföras. Varfschefen i Karlskrona hade ansett, att för underhåll af därstädes förlagda fartyg erfordrades ytterligare under året 137,000 kronor, under det att varfschefen i Stockholm förklarat sig icke då kunna lämna exakt uppgift å det ytterligare erforderliga beloppet. Marinförvaltningen hemställde, att för den händelse föreskrift icke ansåges böra meddelas därom att underhållet af stationernas fartyg och båtar skulle under återstående delen af året inskränkas så, att utgifterna kunde hållas inom det för underhållet anvisade medelsbeloppets återstod, i hvilket fall likväl materielens bestånd och tjänstbarhet äfventyrades, ämbetsverket måtte få af omhänderhafvande medel förskjuta hvad som uti ifrågavarande afseende kunde intill årets slut finnas oundgängligen nödvändigt.

[5.] På af mig framställd förfrågan om anledningarna till att förevarande delar af underhållsanslaget redan under första hälften af året blifvit så hårdt anlitade samt på min begäran om uppgift å de arbeten, som hufvudsakligen ansåges nödvändiggöra öfverskridande af ifrågavarande anslag, uppgåfvo varfscheferna såsom anledning till öfverskridandet de ökade kostnader för den flytande materielens vidmakthållande i stridsdugligt beredskapsskick, som uppstått i följd af utsträckt användning af densamma, hvarjämte varfschefen i Stockholm erinrade, att fartygsmaterielen vid stationen ökats med åtskilliga nybyggda fartyg m. m. Båda varfscheferna vidhöllo, att de arbeten, som nödvändiggjorde öfverskridandet, icke voro andra än vanliga underhållsarbeten och arbeten för fartygens försättande i anbefallda beredskap.

Vid föredragning af detta ärende inför Eders Kungl. Maj:t den 25 november sistlidna år ansåg jag mig icke kunna tillråda Eders Kungl. Maj:t att afslå marinförvaltningens nämnda framställning och sålunda låta allt arbete för underhåll af flottans fartyg afstanna intill årets slut, utan hemställde jag i stället, att Eders Kungl. Maj:t måtte medgifva, att hvad som under året vore oundgängligen nödvändigt för ifrågavarande underhåll skulle få af marinförvaltningen med omhänderhafvande medel bestridas, med föreskrift för ämbetsverket att taga i beräkning ersättning för hvad sålunda utbetalts vid uppgörande af förslag till stat för fördelning af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll för innevarande år. Denna min hemställan blef af Eders Kungl. Maj:t bifallen.

Vid fördelning af sistnämnda anslag har Eders Kungl. Maj:t därefter gjort afdrag för det belopp, hvarmed sistlidna års anslag då ansågs hafva öfverskridits, och anbefallde därvid Eders Kungl. Maj:t tillika marinförvaltningen att tillhålla varfscheferna att vid handhafvande af de medel, som af underhållsanslaget blefve till deras förfogande öfverlämnade, iakttaga den största sparsamhet och redan från början af hvarje år hafva uppmärksamheten fäst vid, att de anvisade medlen icke finge under året öfverskridas, samt, därest det skulle befinnas, att anslag utöfver de anvisade vore nödvändiga för att icke äfventyra viss materiel, i god tid därom göra anmälan hos marinförvaltningen med uppgift om de närmare omständigheter, som föranledt nämnda förhållande, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t ålade marinförvaltningen att, i händelse af dylik anmälan från en varfschef, till Eders Kungl. Maj:t inkomma med den framställning, som däraf kunde föranledas.

Genom det afdrag, som sålunda redan från början blifvit gjordt å innevarande års underhållsanslag, har detta emellertid tydligen blifvit

nedbragt till så lågt belopp, att det icke lärer vara tänkbart, att det- [5.]
samma kan förslå för det under året nödvändiga underhållet, utan torde ett öfverskridande icke kunna undvikas. Vore det belopp, hvarmed öfverskridandet under nästlidna år ägt rum, redan nu till siffran kändt, skulle jag därför hos Eders Kungl. Maj:t hemställt, att framställning måtte göras till innevarande års riksdag om bristens betäckande. Under nuvarande förhållanden torde med denna hemställan böra uppskjutas till nästa år.

De af mig sålunda omförmälda förhållanden gifva emellertid, äfven om det torde vara möjligt att vid varfven kunna åstadkomma iakttagande af större sparsamhet, vid handen, att det belopp, hvartill underhållsanslaget för närvarande är upptaget, är otillräckligt. Det är också tydligt, att den ökning af flottans materiel, som under de senaste åren ägt rum, måste medföra en höjning af förevarande anslag, därest icke materielens bestånd skall äfventyras. Det torde vara nödvändigt att tillse, att icke de med så stora kostnader anskaffade och för vårt försvar så viktiga stridsfartygen genom brist på medel till nödvändigt underhåll förfaras.

För att Riksdagen redan vid beviljande af medel till ett nytt fartyg skall äga kännedom om de framtida kostnaderna för dess underhåll har jag redan nästlidna år iakttagit att vid framläggande af förslag till ett fartygs byggande tillika omnämna den ökning af underhållsanslaget, som fartygets tillkomst skulle medföra, och skall jag äfven i år lämna dylika uppgifter i fråga om de fartyg, om hvilkas byggande jag ärnar göra framställning.

I enlighet med marinförvaltningens förslag hemställer jag nu i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1906 höja reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll från 1,685,000 kronor till 1,840,000 kronor eller med 155,000 kronor.

Sjökrigsskolan.

Uti ämbetsskrifvelse den 11 november nästlidna år har chefen för [6.]
sjökrigsskolan gjort framställning om förbättrade löner för lärarna vid Sjökrigs-skolan.
skolan.

Han har därvid anfört, att sedan flera år tillbaka en reglering af löneförmånerna för nämnda lärare och skolans lektorers likställande

[6.] med de allmänna läroverkens ansetts önskligt och äfven tagits under ompröfning af såväl Eders Kungl. Maj:t som Riksdagen.

För närvarande åtnjöte dessa lärare löneförmåner dels från statsmedel i egentlig mening dels från af kadetterna erlagda terminsafgifter; lektor hade en begynnelseaflöning af 3,598 kronor samt hvart femte år i 20 års tid arfvodestillökning med 250 kronor, under det att öfriga lärare hade fasta arfvoden af skiftande belopp. Lektor eller annan lärare, som undervisade å kustartillerilinjen, hade dessutom härför arfvode, beräknadt efter 100 kronor årligen för undervisningstimma i veckan.

Rätt till pension åtnjöte ingen.

Båda statsmakterna hade till fullo insett och erkänt otillräckligheten af de löneförmåner, som i den ordinarie staten för sjökrigsskolan tillförsäkrades skolans lärare.

Redan i november 1880 hade skolans dåvarande lektorer ingifvit en skrift med anhållan om reglering och förbättring af sina lönevillkor i syfte att blifva likställda med motsvarande tjänstemän vid statens allmänna läroverk.

Eders Kungl. Maj:t hade emellertid funnit, att den ifrågasatta regleringen för sjökrigsskolan under afvaktan på en definitiv reglering af de allmänna läroverkens löneförhållanden borde blifva tillfällig, och därför till 1881 års riksdag aflåtit framställning om löneförbättring åt en del af lärarna vid sjökrigsskolan af inflytande förhöjda elevafgifter intill 8,000 kronor årligen.

Riksdagen hade bifallit denna framställning så till vida att, därest tillgångar härtill blefve beredda genom höjning af lärjungarnas afgifter till högst 75 kronor för termin, sådan förbättring, tillsvidare och intill dess slutlig reglering af sjökrigsskolans stat kunde varda fastställd, skulle få inom ett belopp af 6,200 kronor årligen ifrågavarande lärare efter Eders Kungl. Maj:ts pröfning tilldelas.

År 1886 hade lektorerna vid sjökrigsskolan åter anhållit att blifva likställda med lektorerna vid statens allmänna läroverk med afseende på såväl lönevillkor som andra förmåner såsom ålderstillägg, tjänstårsberäkning och rätt till pension. De hade därvid åberopat, bland annat, att lektor i Stockholm, efter år 1882 medgifven löneförbättring, hade en årsinkomst i 1:a lönegraden af 3,600 kronor, — däri inberäknade 600 kronor hyresbidrag, — under det att inkomsten för en lektor vid sjökrigsskolan i 1:a lönegraden endast uppginge till 3,000 kronor.

Uti en med anledning häraf gjord framställning till 1888 års riksdag hade hemställts, dels att lektorerna vid sjökrigsskolan skulle likställas i löneförmåner med lektorerna vid de allmänna läroverken, så att aflö-

ningen i 1:a lönegraden blefve bestämd till 3,600 kronor, dels att ålders- [6.]
tilläggen skulle höjas från 250 till 500 kronor, dels slutligen att lika rätt till tjänstårsberäkning och pension måtte blifva dem tillerkänd. Medel härtill borde beredas genom höjning af sjökrigsskolans ordinarie stat med 1,860 kronor samt genom anvisande af 1,300 kronor att utöfver de år 1881 bestämda 6,200 kronor utgå af inflytande terminsafgifter.

Riksdagen hade dock endast på så sätt bifallit Eders Kungl. Maj:ts proposition, att till den ifrågasatta löneförbättringen anvisats ytterligare 1,300 kronor af terminsafgifterna och ett extra anslag af 1,860 kronor för år 1889. Detta senare anslag hade sedermera af hvarje riksdag blifvit anvisadt. Framställningarna beträffande ålderstillägg, pension och öfriga förmåner hade däremot af Riksdagen icke bifallits.

I detta ärende hade emellertid statsutskottet hemställt om afslag å framställningen, därvid anförts, att förslaget enligt utskottets förmenande icke borde tagas i betraktande annorledes än i sammanhang med eller efter pröfning af den ännu olösta frågan om de allmänna läroverkens omorganisation.

Genom beslutet hade emellertid lektors vid sjökrigsskolan begynnelselön blifvit satt lika med lektors vid allmänt läroverk, hvarigenom Riksdagen syntes i princip hafva ställt sig gillande beträffande det framhäfda likställighetskrafvet.

Genom nådigt cirkulär af den 25 oktober 1901 hade chefen för sjökrigsskolan anbefallts att inkomma med utredning, huruvida för tiden efter 1902 ändringar i sjökrigsskolans lönestater kunde anses böra äga rum. Med anledning häraf hade han inkommit med ett underdånigt utlåtande, åtföljdt af förslag till ny stat för sjökrigsskolan, men hade detta icke föranledt till någon åtgärd.

Sedan emellertid genom 1904 års riksdags beslut frågan om de allmänna läroverkens omorganisation och regleringen af dess lärarpersonals löneförmåner vunnit sin definitiva lösning, syntes tidpunkten vara inne att äfven reglera sjökrigsskolans stat.

För behofvet af en lönereglering för lärarna vid sjökrigsskolan syntes inga bevis nu behöfva förebringas. Tillfyllest torde vara att erinra om de af Riksdagen under senare åren beviljade dyrtidstilläggen samt att hänvisa till den uttömmande utredning beträffande lärarnas vid de allmänna läroverken ekonomiska ställning, som i Eders Kungl. Maj:ts proposition till 1904 års riksdag angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk förebragts, och det erkännande af ett förefintligt behof af löneregleringen, som Riksdagen gifvit genom dess bevil-

[6.] jande. De civila lärarnas vid sjökrigsskolan ekonomiska ställning vore i sina hufvuddrag densammma som nämnda lärares.

Han anhölle därför ånyo att få bringa spörsmålet om löneregleringför sjökrigsskolans lärare under ompröfning.

Härvid hade han, hvad lektorerna anginge, låtit sig ledas af det gamla, från alla håll mer eller mindre direkt såsom rättvist erkända önskemålet, nämligen deras likställighet med de allmänna läroverkens lektorer.

För behörighet till lektorstjänst vid sjökrigsskolan vore fullkomligt samma kompetensvillkor fastställda som för behörighet till lektorstjänst vid allmänt läroverk. Arten af den undervisningsskyldighet, som ålåge sjökrigsskolans lektorer, vore minst lika kräfvande som lektorernas vid de allmänna läroverken, enär kurserna i skolans lägsta klass ungefärligen motsvarade dem i de allmänna läroverkens femte klass och omfånget af de kurser, som vid sjökrigsskolan genomginges, skulle vara så afpassadt, att kadett, som genomgått alla landklasser, i de icke militära ämnena besutte ett kunskapsmått, icke understigande det, som för godkänd afgångsexamen vid rikets allmänna läroverk fordrades. I själfva verket uppfylldes vid sjökrigsskolan denna minimifordran så, att undervisningen i flera ämnen ginge djupare än den, som bibringades abiturienterna vid de allmänna läroverken.

Antalet undervisningstimmar per vecka uppginge i sjökrigsskolan enligt fastställd undervisningsplan till 22 för tvenne lektorer samt respektive 21, 20 och 19 för de öfriga trenne, d. v. s. alla utom en hade samma antal, som stadgan för rikets allmänna läroverk föreskrefve för lektor, som ej vore domkapitelsledamot.

Beträffande det hemarbete, som ålåge sjökrigsskolans lektorer för rättande af kadetternas skriftliga arbeten, ställde sig saken sålunda, att lektor i modersmålet och tyska hade 9 skriflag samt lektor i matematik, i engelska och i franska hvar och en 6 skriflag. På grund af såväl detta stora antal skriflag som den stora numerär, hvartill kadettkåren vuxit under de senare åren, blefve ifrågavarande hemarbete för sjökrigsskolans lektorer synnerligen betungande. Och härvid vore att märka, att någon minskning i undervisningstimmarnas antal, som stadgan för rikets allmänna läroverk medgåfve på grund af drygare hemarbete med rättande af lärjungarnas skriftliga uppsatser och hvaraf äfven lektorer vid de allmänna läroverken komme i åtnjutande, ej komme sjökrigsskolans lärare till del.

Läsårets längd sträckte sig vid sjökrigsskolan under höstterminen från den 1 oktober t. o. m. den 19 december och under vårterminen från

den 15 januari till omkring den 1 maj. Härtill komme den till september månad förlagda inträdesexamen, som under de två senaste åren fortgått från den 1 i samma månad till omkring den 15, och under hvilken de lärare, som hade att förrätta föreskrifna tentamina och examina (af lektorerna vore endast en, nämligen lektorn i franska, härifrån befriad), vore fullt sysselsatta. Läsårets längd vore alltså 186 dagar eller, om inträdesexamen däri inberäknades med 14 dagar, inalles 200 dagar eller 28 ½ läsveckor. Vid de allmänna läroverken vore läsårets längd nu bestämd till 38 veckor, hvari påsk- och pingstferierna vore inberäknade; härtill komme inträdespröfning före höstterminens början, hvilken kräfde olika tid alltefter läroverkens storlek, men som icke för någon lärare torde fordra mera än en half veckas tjänstgöring. [6.]

Om påskveckan frånräknades och inträdespröfningen inberäknades, vore alltså läsårets längd vid de allmänna läroverken 37 ½ veckor. Pingstferierna vid de allmänna läroverken medgåfve samma arbetsledighet som påskferierna för sjökrigsskolan, hvadan dessa ferier vid en jämförelse mellan de båda slagen af läroanstalter kunde, de förra hvad anginge de allmänna skolorna, de senare hvad anginge sjökrigsskolan, lämnas ur räkningen. Härtill komme, att vid de allmänna läroverken lärarna i de fyra högsta klasserna bereddes en ej obetydlig lättnad i sitt arbete vid höstterminens början, därigenom att lärotiden i nämnda klasser, så länge militäröfningarna påginge, kunde för lektor förkortas med ända till 12 lästimmar i veckan. I utsikt vore äfven ställdt, (enligt Eders Kungl. Maj:ts proposition till 1904 års riksdag) att för lindrande af arbetet under själfva lärotiden vissa föreslagna åtgärder skulle vid de allmänna läroverken vidtagas såsom meddelande för hela läroverket af gemensam ledighet från undervisningen minst fyra, högst sex dagar under läsåret m. m. Vid sjökrigsskolan förekomme inga stadgade ledigheter från undervisningen.

Om läsåret sålunda vid de allmänna läroverken sträckte sig utöfver en längre tidrymd än läsåret vid sjökrigsskolan, torde däremot arbetet vid den senare bedrifvas med en motsvarande större intensitet, så att den arbetsbörda, som under ett läsår ålåge en lektor vid sjökrigsskolan, föga understege arbetsbördan för lektor vid allmänt läroverk.

Naturligt vore ock, att det vore synnerligen svårt för en lektor vid sjökrigsskolan att på ett för sin ekonomi fördelaktigt sätt tillgodogöra sig den tid, hvarmed läsåret vid sjökrigsskolan understege det vid de allmänna läroverken.

Häraf framginge, att i afseende på kompetens icke någon skillnad och beträffande undervisningstid, hemarbete inberäknadt, icke någon

[6.] afsevärdare skillnad förefunnes mellan sjökrigsskolans lektorer och lektorerna vid de allmänna läroverken. Hvad i öfrigt anginge nämnda lärares uppgift, torde den att, i hvad på dem ankomme, utbilda officerare för svenska flottan få anses så pass ansvarsfull och kräfvande i jämförelse med uppgiften att förbereda för mogenhetsexamen, att sjökrigsskolans lektorer i löneförmåner och däraf beroende social ställning ej borde stå efter lektorerna vid de allmänna läroverken, och detta så mycket mindre som sjökrigsskolan dels, då förslag vore å bane, att mariningeniörkadetter äfvenledes skulle där utbildas, måste vara beredd på att äfven framdeles, såsom de senaste åren varit händelsen, mottaga elever, som redan aflagt afgångsexamen från allmänt läroverk, dels ock utbildade kadetter för kustartilleriet, hvilka samtliga måste hafva aflagt sådan afgångsexamen.

Berättigandet af lektorernas vid sjökrigsskolan kraf framginge ock af jämförelse med en annan kategori af lärare, nämligen lektorerna vid högre lärarinneseminariet. För båda slagen af lektorer fordrades samma kompetensvillkor, och, hvad tjänstgöringstiden anginge, framginge af en lämnad redogörelse för nämnda seminarium att, under det att lektorerna vid sjökrigsskolan hade att tjänstgöra två 22 veckotimmar, samt de öfriga respektive 21, 20 och 19 veckotimmar, lektorerna vid högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor hade 15—17 timmars tjänstgöring i veckan och ett väsentligt mindre antal skriflag. Läsårets längd kunde väsentligen jämställas med den vid de allmänna läroverken.

Den önskade likställigheten med allmänna läroverkens lektorer syntes jämväl påkallad ur synpunkten af sjökrigsskolans eget intresse. Det borde nämligen vara lika begärligt för en dugande lärare att söka sig till sjökrigsskolan som till allmänt läroverk, enär i annat fall sjökrigsskolan endast torde kunna påräkna som lärare sådana, som icke med hopp om framgång kunde vid sådant täfla om platser; och likaså borde lockelsen för en dugande förmåga att vid sjökrigsskolan kvarstå vara lika stor som den att söka sig öfver till allmänt läroverk. Härvid finge ej heller förbises, att de allmänna läroverken på en dugande lärarkraft utöfvade en större dragning äfven på den grund, att möjligheten att befordras till rektor där stode honom öppen, hvilken möjlighet ej förefunnes för lektorerna vid sjökrigsskolan.

Rätt och billigt syntes sålunda vara, att lektorerna vid sjökrigsskolan i afseende på ekonomiska villkor i allo likställdes med lektorerna vid de allmänna läroverken och vid högre lärarinneseminariet. Förstnämnda lektorer borde alltså tillerkännas samma begynnelseaflöning på stat som de senare

med förhöjningar på samma villkor å denna aflöning jämte pension å allmänna indragningsstaten att utgå efter samma grunder. [6.]

Förutom sina löneförmåner från staten uppbure lektorerna vid de allmänna läroverken i Stockholm ur kommunens kassa ett hyresbidrag å 700 kronor årligen. Lektorerna vid högre lärarinneseminariet, som tillika meddelade undervisning i normalskolan, erhöllo genom kungl. bref den 11 januari 1898 en hyreshjälp af 600 kronor för år att utgå af normalskoleelevernas afgifter. I oktober 1900 hade detta belopp höjts till 700 kronor årligen till likhet med förstnämnda lektorers.

Den förut påvisade billigheten i yrkande på likställighet i afseende på lönevillkor syntes jämväl fordra, att vid löneregleringen hänsyn toges till äfven nu anförda förhållande. Nämnda hyresbidrag vore afsedt att lämna godtgörelse för de väsentligen dyrare lefnadskostnaderna, som rådde i hufvudstaden, jämförda med å andra orter. Skulle nu sjökrigsskolans lektorer ej komma i åtnjutande af ett dylikt lönetillskott, skulle de i realiteten blifva mindre gynnsamt ställda än lektorerna såväl i Stockholm som ock i landsortsstäderna, där billigare prisförhållanden vore gängse eller där i motsatt fall kommunerna trädt emellan genom beviljande af hyresbidrag.

Att äfven Riksdagen ansett hänsyn böra tagas till det kommunala bidraget, framginge däraf, att den nuvarande aflöningen i första lönegraden af 3,600 kronor eller noga bestämdt 3,598 kronor år 1888 bestämts med hänsyn därtill, att lektorerna vid de allmänna läroverken i Stockholm vid denna tid hade att i första lönegraden uppbära 3,000 kronor af statsmedel och 600 kronor af kommunens kassa.

Ett belopp af 700 kronor, motsvarande kommunens hyresbidrag, syntes därför utöfver ofvan nämnda löneförmåner böra, äfvenledes under benämning hyresbidrag, tillkomma lektor vid sjökrigsskolan men utgå, icke af statsmedel i egentlig mening, utan af kadetternas terminsafgifter. Härför talade bland andra skäl det, att pensionsbeloppen borde kunna på samma sätt beräknas för sjökrigsskolans och de allmänna läroverkens lektorer.

De lärare vid sjökrigsskolan, som icke vore lektorer, intoge en helt annan ställning än dessa.

Lektorerna vore fast anställda, de utnämndes af Eders Kungl. Maj:t och erhölle kungl. fullmakt å sin befattning; öfriga lärare däremot förordnades af chefen för sjöförsvarsdepartementet och finge i allmänhet icke tjänstgöra vid skolan längre än 6 år.

Lektorernas anställning vore således grunden för deras ekonomiska existens. Att vara lektor vore deras hufvuduppgift, för hvilken de, såsom

[6.] nu vore fallet, borde hafva en viss fast aflöning, hvilken icke rönte inflytande af jämkningar i undervisningsplanen och efter hvilken pensionsbeloppet sedermera borde rätta sig.

De öfriga, på viss tid anställda lärarna syntes däremot rättvisligen böra aflönas med belopp, beräknade efter en viss summa för undervisningstimme i veckan och icke såsom nu med fasta arfvoden. Därmed skulle vinnas, att de mindre rättvisa olikheter, som nu förefunnes i deras aflöning, uppkomna därigenom att undervisningsplanen till följd af nya läroämnens tillkomst och nödvändiga befunna ändringar i kursernas omfång och fördelning på klasserna modifierats sedan tidpunkten för arfvodenas bestämmande, alldeles bortfölle.

Att dessa olikheter i själfva verket vore högst betydliga, syntes t. ex. däraf, att läraren i kristendom för närvarande i aflöning åtnjöte ända till 260 kronor för veckotimme, under det att motsvarande belopp för biträdande läraren i matematik uppginge till 120 kronor och för läraren i navigation med tillhörande ämnen till omkring 95 kronor. Viss aflöning för undervisningstimme i veckan låge till grund för gällande stat vid sjökrigshögskolan och hade äfvenledes i viss mån blifvit införd i sjökrigsskolan, i det att med kustartillerilinjens anordnande därstädes Riksdagen för denna anvisat tilläggsarfvoden beräknade efter 100 kronor för veckotimme.

Om nu förordade princip lades till grund för aflönandet af de lärare, som icke vore lektorer, syntes dock vid bestämmandet af beloppet för veckotimme en skillnad böra göras mellan lärarna i de icke militära ämnena och dem i de militära.

Dessa senare vore vanligen officerare på stat, hvadan aflöningen vid skolan för dem mera vore att betrakta såsom ett tillägg till deras öfriga löneförmåner, hvars berättigande låge däruti, att de för att göra sig för lärarbefattningarna kompetenta underkastat sig drygt arbete och kostnader af flera slag samt att lärarverksamheten, ofta bredvid och i förening med annan militärtjänst, kräfde fortsatta studier och hemarbete. Anförda förhållanden ägde däremot icke tillämpning på lärarna i de icke militära ämnena, hvadan deras aflöning borde beräknas efter en högre norm.

Att bestämma denna norm så, att den äfven för dessa lärare medförde en mot de stegrade lefnadskostnaderna svarande, i allmänhet behöflig förhöjning i godtgörelsen för arbetet, vore icke utan sina svårigheter.

Det nu ingifna förslaget innebure för lektorerna en höjning af deras utaf statsmedel utgående maximiaflöning från 4,600 till 6,000

kronor. Rättvist syntes vara, att aflöningen för veckotimme för de lärare, hvarom nu vore fråga, höjdes i motsvarande proportion. För såvidt läraren i kristendom, hvilkens aflöning för timme vore abnormt hög, på den grund att hans undervisningsskyldighet sedan år 1876 nedgått från 8 till 3 timmar, under det att arfvodet endast minskats från 960 till 780 kronor, lämnades ur räkningen, vore maximibeloppet af den nu utgående aflöningen 140 kronor för timme. Om aflöningen för timme således höjdes till ett belopp sådant, att förhållandet mellan 140 och detta belopp blefve lika det mellan 4,600 och 6,000, skulle nämnda aflöning komma att uppgå till 182 kronor 61 öre, som torde kunna afrundas till 185 kronor. [6.]

Hvad beträffade lärarna i de militära ämnena föresloges, att aflöningen för veckotimme för dem bestämdes till 150 kronor.

Med principen aflöning för veckotimme och med förordnande tills vidare till en tjänst, som i allmänhet icke finge behållas mer än i 6 år, syntes rätten till ålderstillägg vara oförenlig. Alltså borde arfvodes- eller ålderstillägg bortfalla för alla, som icke vore lektorer.

Visst belopp för veckotimme läte sig svårligen använda som beräkningsgrund för arfvode för undervisning meddelad ombord, där man till följd af en mångfald störande omständigheter icke kunde följa bestämd undervisningsplan. Förhållandena hade, sedan dessa arfvoden uppförts i staten, väsentligen ändrats, därigenom att kadetterna i de ämnen, för hvilka arfvodena vore afsedda, undervisades icke längre å ett utan å flera fartyg. För att biträda vid kadetternas undervisning ombord kommenderades därför årligen ett visst antal extra kadettofficerare, ett förhållande, som komme att fortfara. I hvarje af dessa ämnen lämnades således ombord undervisning af flera officerare, af hvilka dock blott en, ordinarie kadettofficer eller navigationslärare, åtnjöte arfvode, under det att de andra för samma arbete icke vore särskildt aflönade. Till denna omständighet komme, att lärarna i navigation vid sjökrigsskolan, af hvilka hufvudläraren åtnjöte nu omhandlade arfvode i sjömätning och förtoningsteckning och den biträdande det i navigation vid skolan ombord, genom den nu föreslagna regleringen skulle blifva så tillgodosedda för sin undervisningsskyldighet i land, att dessa arfvoden icke längre kunde anses befogade.

Med fästadt afseende på den förbättrade aflöning, äfven på sjön, som kommit sjöofficerarna till godo genom 1902 års riksdagsbeslut angående löneregleringen för flottan, tvekade chefen för sjökrigsskolan icke att, för att undgå de antydda ojämnheterna i aflöningen, som till

[6.] äfventyrs skulle kunna förefalla orättvisa, föreslå, att arfvodena för undervisning ombord helt och hållet skulle bortfalla.

I enlighet med nådiga stadgan för sjökrigsskolan skulle kadettofficerarna af kungl. flottan enligt chefens för sjökrigsskolan bestämmande undervisa i tackling och skeppsmanöver, reglementen, krigs- och sjölagar å sjöofficerslinjen samt tjänstgöra såsom biträdande lärare i navigation. En skulle äfven förrätta adjutanttjänst hos chefen och hafva vård om skolans bibliotek.

Dessa kadettofficerares antal vore i stadgan bestämdt till 4. Nu utginge arfvoden å stat endast till tre, nämligen till den, som undervisade i tackling och skeppsmanöver, till läraren i reglementen, krigs- och sjölagar, samt till biträdande läraren i navigation.

Borttoges arfvodet för undervisning i tackling och skeppsmanöver, skulle af de fyra ordinarie kadettofficerna endast två kunna få någon aflöning såsom lärare. På detta håll blefve således en olikhet att utjämna. Den princip, som förut varit rådande, att de viktiga platserna som kadettofficerare vid sjökrigsskolan borde förenas med en viss ekonomisk fördel för att göras begärligare, syntes nämligen böra bibehållas.

Detta läte sig göra genom att tillerkänna adjutanten ett visst fast arfvode samt tillika afse ett dylikt för en biträdande lärare i gymnastik och vapenföring, hvartill då skulle utses en kadettofficer. Ett arfvode för adjutanten syntes numera, sedan skolans elevantal på de senare åren betydligt vuxit, vara af behofvet påkalladt, ty adjutantens göromål hade därigenom vuxit så, att de vissa tider kräfde ett ansträngdt hemarbete. För adjutanten vid krigsskolan å Karlberg vore ett arfvode af icke mindre än 1,200 kronor uppfördt å stat.

Behofvet af en biträdande lärare i gymnastik och vapenföring hade länge varit erkändt. För den skull hade också för den kadettofficer, som chefen därtill beordrat, enligt chefens för sjöförsvarsdepartementet skrifvelse den 7 december 1883 afsetts ett årligt arfvode af 250 kronor från anslaget till extra undervisning. Med det ökade elevantalet vore dennes biträde oumbärligt.

Summan af de nu befintliga arfvodena vid skolan ombord hade uppgått till 900 kronor. Detta belopp syntes böra delas i tvenne fasta arfvoden å hvartdera 450 kronor att utgå det ena till den kadettofficer, som af chefen beordrades till adjutant, och det andra till biträdande läraren i gymnastik och vapenföring, denne också kadettofficer.

Beträffande vid sjökrigsskolan anställd »öfrig personal», nämligen läkare, redogörare, vaktmästare, portvakt och dräng (eller städerska) föresloges, att deras arfvoden höjdes med 15 procent af nuvarande be-

lopp, på grund af det afsevärdt ökade arbete, som med sjökrigsskolans ökade elevantal blefve denna personal ålagdt. [6.]

På de grunder, som sålunda blifvit utvecklade, hade chefen för sjökrigsskolan utarbetat förslag till stat för sjökrigsskolan.

Det i sjökrigsskolans nuvarande stat upptagna beloppet af 3,000 kronor för arfvoden till undervisningen å kustartillerilinjen hade naturligen däri bortfallit.

Då det läte sig tänka, att undervisningsplanen så modifierades, att en eller annan timme öfverfördes från lektor till annan lärare, militär eller icke militär, och tvärtom eller byttes icke-lektorer emellan, med den påföljd, att de i staten upptagna summorna för de per timme aflönade icke-lektorerna komme att växla, hade han föreslagit, att rätt skulle blifva chefen förbehållen att med det till 2,000 kronor höjda anslaget för extra undervisning göra möjligen erforderliga utjämningar.

Arfvodena för »öfrig personal» vore upptagna i afrundade summor.

Uti förslaget till stat hade tillfogats en anmärkning för att tillförsäkra officer vid flottan full dagaflöning.

Med antagande af den sålunda föreslagna staten skulle bortfalla såväl det belopp af 1,860 kronor, hvilket sedan år 1888 årligen af Riksdagen beviljats i form af extra anslag till fördelning mellan sjökrigsskolans lektorer, som det belopp å 7,500 kronor, uppfördt i särskild stat, hvilket på grund af Riksdagens skrifvelser af åren 1881 och 1888 af kadetternas terminsafgifter utginge till tillfällig löneförbättring åt lärarna i afvaktan på löneregleringen.

Däremot tillkomme af terminsafgifter 3,500 kronor till hyresbidrag åt lektorerna.

Således skulle det för lärarnas aflöning af terminsafgifterna behöfliga belopp efter genomförande af regleringen i fråga komma att med 4,000 kronor understiga det nu utgående.

Att på denna grund nedsätta terminsafgifternas storlek syntes emellertid för närvarande ingalunda vara att förorda, ty med de stora kraf, som nu och inom närmaste framtid komme att ställas på sjökrigsskolan för att fylla redan befintliga vakanser inom sjöofficerskåren, och det alltjämt växande behofvet af sjöofficerare blefve troligen nödvändigt att en tid framåt bibehålla sjökadettkåren vid en numerär föga understigande den nuvarande, till hvilken den blifvit uppbringad dels genom antagande af såsom extra-kadetter utbildade ynglingar i skolans 4:de sjö- och 5:te landklass, dels genom att, så långt utrymmet medgifvit, öka de kontingenter, som sedan år 1901 intagits i skolans 1:a klass. Antalet i de högre klasserna hade vid extra-kadetternas anta-

[6.] gande stigit så, att parallellklasser måst anordnas. Medel härtill hade förefunnits i härför afsedda, af extra-kadetterna jämlikt Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 februari 1901 rörande extra-kadetters antagning och utbildning erlagda terminsafgifter af 150 kronor. År 1905 torde fjärde klassens fördelning i parallellklasser blifva nödvändig, ehuru den icke förstärkts med extra-kadetter. Därför erforderliga utgifter kunde icke bestridas af det under »diverse utgifter» i staten ingående anslaget till extra undervisning och vikariatsersättning, enär kostnaderna för en parallellklass icke syntes böra sättas under 4,000 kronor.

Äfven de ordinarie terminsafgifterna borde härvid få komma till användning.

Så länge icke frågan om Stockholms stations förflyttning vunnit sin lösning, torde en utvidgning af sjökrigsskolans nuvarande lokal icke vara att emotse, hvarför, med afseende fästadt på de befintliga och kommande krafven på sjökrigsskolan, möjligheten att sjökrigsskolan nödgades hyra tilläggslokaler icke vore utesluten. Detta skulle ställa sådana fordringar på skolans expensmedel, att terminsafgifterna, som utfyllde dessa, äfven af denna orsak icke borde förminskas.

Några billighetsskäl syntes icke kunna förebringas för att nedbringa terminsafgifterna, så länge de för skolans ändamål vore behöfliga, helst då, enligt 1904 års riksdagsbeslut rörande de allmänna läroverken, sådana där skulle utgå och om i betraktande toges, att sjökadett, som efter slutad kurs i sjökrigsskolan blefve utnämnd till officer vid flottan, numera hade sin utkomst vid en ålder, då de af hans jämnåriga, som vid universitet eller andra läroanstalter beredde sig för statens tjänst, ännu för sitt arbete hade hufvudsakligen utgifter.

Härvid borde icke heller glömmas, att sjökadetterna under sommarmånaderna hade fritt kosthåll ombord.

Chefen för sjökrigsskolan har härjämte, i anslutning till hvad af honom sålunda anförts, hemställt, att framställning måtte göras till nästkommande riksdag i de af honom sålunda angifna syften.

Marinförvaltningen, hvars utlåtande i ärendet infordrats, har förklarat sig intet hafva att erinra vid det framställda förslaget.

I detta sammanhang anhåller jag att få erinra därom, att, såsom jag redan anfört med anledning af frågan om en omorganisation af mariningenjörstaten, de för afgifvande af utlåtande i denna fråga tillkallade sakkunnige föreslagit, att de blifvande ingenjörerna vid mariningenjörkåren eller dess reserv skulle, bland annat, under ett läsår åtnjuta undervisning i sjökrigsskolan. De sakkunniges åsikt i denna fråga har jag redan förklarat mig till fullo dela.

Kostnaderna för mariningenjörkadetternas undervisning hafva af de sakkunnige beräknats till desamma som för kustartillerikadetterna eller till 3,700 kronor om året. [6.]

Då det för beräknande af berörda kostnader syntes vara nödigt att upprätta en studieplan, enligt hvilken undervisningen af mariningenjörkadetterna borde meddelas, anmodade jag genom ämbetsskrifvelse den 11 november 1904 chefen för sjökrigsskolan att upprätta ett förslag till dylik studieplan och i sammanhang därmed inkomma med uppgift å kostnaderna för undervisningen enligt densamma för hvarje år äfvensom för den del af år 1906, under hvilken ifrågavarande undervisning enligt de sakkunniges förslag skulle meddelas.

Med ämbetsskrifvelse den 16 i sistnämnda månad har bemälde chef inkommit med en dylik studieplan.

I fråga om kostnaderna har han därvid anfört, att med fasthållande af de principer, från hvilka han utgått i sin nämnda skrifvelse den 11 november 1904, skulle särskild aflöning för mariningenjörkadetternas undervisning endast erfordras för 10 timmar i veckan eller för undervisning i vapenlära 4 timmar, i reglementen, krigs- och sjölagar 2 timmar samt i praktisk tillämpning af skeppsbyggeri och ångmaskinlära 4 timmar. Ersättning för undervisningen i vapenlära och reglementen borde utgå efter den redan angifna normen af 150 kronor för undervisningstimme i veckan, hvaremot i fråga om den praktiska tillämpningen af skeppsbyggeri och ångmaskinlära denna norm vore för hög och borde ersättningen utgå med 100 kronor för veckotimme.

Med en mariningenjörlinjes upprättande borde äfven sjökrigsskolans stat ökas med dels för extra undervisning 100 kronor dels för expenser 300 kronor.

Ökningen för helt år skulle således utgöra, för arfvode efter 150 kronor för 6 undervisningstimmar i veckan för lärare i militära ämnen 900 kronor, för arfvode efter 100 kronor för ungefär 4 undervisningstimmar i praktiska tillämpningsämnen 400 kronor samt för extra undervisning och expenser likaledes 400 kronor eller tillhopa 1,700 kronor.

För år 1906 skulle, då arfvodena utbetalades månadsvis och af läsårets 7 månader endast 3 infölle under nämnda år, ökningen blifva endast 728 kronor.

Departementschefens yttrande.

Såsom af chefen för sjökrigsskolan blifvit framhållet, har pröfningen af frågan om en på ordinarie stat uppförd löneförbättring åt sjökrigsskolans lärare hittintills uppskjutits, till dess lärarna vid de allmänna läroverken fått sina löner reglerade. Då emellertid detta nu skett, synes

[6.] anledning icke förefinnas att längre fördröja afgörandet af frågan om förstnämnda lönereglering.

Väl hade den af chefen för sjökrigsskolan omförmälda, af honom på grund af nådiga cirkuläret den 25 oktober 1901 ingifna framställningen om ändring i sjökrigsskolans lönestat blifvit öfverlämnad till kommittén för afgifvande af utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden, men har Eders Kungl. Maj:t den 16 nästlidna december med hänsyn därtill, att, sedan lärarnas vid de allmänna läroverken löneförmåner numera blifvit reglerade, en dylik reglering jämväl syntes snarast möjligt böra ske beträffande lärarnas vid sjökrigsskolan löner, och då nämnda kommitté till följd af andra göromål icke medhunnit och ej heller under den närmaste tiden kunde medhinna att i nämnda fråga afgifva yttrande samt enär pröfningen af densamma icke vore af beskaffenhet att ovillkorligen äga sammanhang med de frågor angående ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden, som hufvudsakligen blifvit till kommittén hänskjutna, befriat densamma från uppdraget att afgifva yttrande öfver förevarande fråga.

Hvad först beträffar chefens för sjökrigsskolan framställning i fråga om förbättrade löneförmåner för skolans lektorer, synas dessa, på sätt han föreslagit, böra likställas med lektorerna vid de allmänna läroverken. Väl må det vara sant, att läsåret icke omfattar lika lång tid vid sjökrigsskolan som vid de allmänna läroverken, men dels torde det, såsom ock chefen för skolan påpekat, vara svårt för en lektor vid sjökrigsskolan att under den tid, han erhåller längre ledighet än andra lektorer, förskaffa sig något inkomstbringande arbete och dels skulle säkerligen följden af lägre löneförmåner vid förevarande skola i jämförelse med andra blifva, att skolan erhölle icke fullt lika goda lärarkrafter som de öfriga. Med hänsyn till de stora fordringar, som måste ställas på en sjöofficer, bör denne emellertid erhålla den bästa möjliga utbildning och således ingalunda sämre lärare än andra.

Chefens för sjökrigsskolan framställning i hvad den afser förbättrade löneförmåner för skolans lektorer synes mig därför i allo böra vinna bifall. I sammanhang härmed torde emellertid den redan nu såsom villkor för uppbärande af visst lönetillägg meddelade bestämmelsen, att lärarna vid skolan icke må utöfva lärarverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i sjökrigsskolan, böra gälla såsom förbud för skolans lektorer.

Förslaget om pension för lektorerna torde få blifva föremål för särskild framställning.

I fråga om regleringen af löneförmånerna för andra civila lärare

vid skolan än lektorer innefattar chefens för skolan förslag en framställning om förhöjning af den nu till dessa lärare i medeltal utgående ersättningen af ungefär 140 kronor för veckotimme till 185 kronor. [6.]

En så stor förhöjning af nämnda löneförmåner synes mig emellertid icke böra ifrågasättas. Medeltalet af ifrågavarande löner utgör för närvarande ungefär 140 kronor för veckotimme, men härtill kommer, att några af dessa lärare under de senaste åren åtnjutit dyrtidstillägg, hvadan, om nu aflöningen sattes lägre än till 150 kronor för veckotimme, en del af dem skulle erhålla afsevärdt mindre än de under senaste åren uppburit. Högre än till 150 kronor för veckotimme synes emellertid icke förevarande aflöning böra bestämmas. Det är visserligen att märka, att ifrågavarande lärare, som äfven meddela undervisning i de högre klasserna i sjökrigsskolan, icke böra jämföras med extra lärarna i de allmänna läroverken, hvilka hufvudsakligen torde undervisa i dessa läroverks lägre klasser, men då dessa senare endast aflönas med 100 kronor för veckotimme, synes den skillnad, som sålunda skulle uppkomma i aflöning mellan dessa och ifrågavarande lärare i sjökrigsskolan eller 50 kronor för veckotimme, vara tillräcklig för att motsvara de högre fordringar, som måste ställas å de sistnämnda. I likhet med chefen för sjökrigsskolan anser jag därjämte, att till vinnande af en rättvisare fördelning af det nu till ifrågavarande lärare utgående beloppet bestämmelse bör meddelas om, att aflöningen till dem alla skall utgå efter 150 kronor för veckotimme. Genom en dylik bestämmelse kommer staten att vid jämförelse med de nu utgående aflöningarna och med inberäkning af nu utgående dyrtidstillägg icke att ökas med mer än 74 kronor.

Jämväl i fråga om de militära lärarna har chefen för sjökrigsskolan föreslagit en förhöjning af de nu utgående arfvodena. Icke heller detta förslag kan jag biträda. I medeltal utgår ersättningen till dessa lärare för närvarande efter ungefär 120 kronor för veckotimme. Detta belopp synes mig icke böra öfverskridas. Däremot delar jag nämnda chefs åsikt att, till vinnande af en rättvisare fördelning af aflöningsbeloppet, detsamma jämväl i fråga om dessa lärare bör utgå efter detta medeltalsbelopp till dem samtliga. Vinner denna min hemställan bifall, kommer icke heller i detta afseende det för ifrågavarande aflöning nu utgående beloppet att öfverskridas med mer än det belopp, som uppkommer till följd däraf att medeltalsbeloppet icke fullt uppgår till 120 kronor, eller med 140 kronor.

Förslaget om att arfvodena för undervisning ombord skola bortfalla och att det nu i sådant afseende utgående beloppet, 900 kronor,

[6.] skall fördelas mellan de två kadettofficerare, hvilka eljest icke skulle erhålla något arfvode, finner jag däremot böra bifallas.

Mot den föreslagna löneförhöjningen till dem, som i nu gällande stat äro upptagna under rubriken »öfrig personal», har jag icke annat att erinra, än att, då skolans vaktmästare redan nu åtnjuter en aflöning af 800 kronor jämte fri bostad, anledning icke synes föreligga att vidtaga höjning af detta belopp.

Förslaget att öka anslaget till extra undervisning med 1,000 kronor finner jag mig böra biträda.

Slutligen finner jag, lika med chefen för sjökrigsskolan, medgifvande böra utverkas att få använda terminsafgifter af elever vid skolan till bekostande af parallellklasser, därest det skulle befinnas nödvändigt att inrätta sådana. Med det stora elevantal, som under de närmaste åren torde erfordras vid skolan för att kunna fylla officersbehofvet, lärer det för undervisningens behöriga skötande blifva nödvändigt att understundom dela någon eller några af skolans klasser i två. Det ökade arbete för skolans lärare, som häraf varder en följd, måste naturligen medföra ökade arfvoden i enlighet med den af mig redan angifna beräkningsgrunden. I öfverensstämmelse härmed böra emellertid skolans lektorer icke äga rätt till dylik godtgörelse, enär de utan dylik rätt böra vara underkastade den ökade tjänstgöringsskyldighet, som kan varda stadgad. För öfriga lärares aflönande erfordras däremot medel. Då likväl anordnandet af parallellklasser synes behöfva blifva endast af tillfällig natur, torde det vara lämpligt att, såsom föreslaget blifvit, till berörda kostnaders betäckande anlita elevernas terminsafgifter. I sammanhang härmed torde dock böra stadgas, att dessa icke må för ordinarie elev höjas utöfver det nu utgående beloppet af 75 kronor för termin.

Med afseende å hvad chefen för sjökrigsskolan yttrat i fråga om kostnaderna för de föreslagna mariningenjörkadetterna har jag icke annat att erinra än att, då, enligt min åsikt, de militära lärarna icke böra erhålla mer än 120 kronor för veckotimme, det af bemälde chef upptagna beloppet af 900 kronor till dessa lärare bör nedsättas till 720 kronor, i följd hvaraf det för år 1906 i anledning af undervisningen åt mariningenjörkadetterna erforderliga beloppet uppgår till allenast 650 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kungl Maj:t föreslå Riksdagen *dels* att medgifva att för lärare och öfrig personal vid sjökrigsskolan må bestämmas följande löneförmåner att gälla från och med år 1906:

för *lektor:* fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, [6.]
3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor, 5) 4,000 kronor jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

att lektor skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kan varda stadgad;

att med ordinarie lektorsbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid sjökrigsskolan, hvarjämte lektor icke må utöfva lärarverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i sjökrigsskolan;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för tiden från och med september till och med april månad och utbetalas med en åttondedel i månaden under nämnda tid samt att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehafvare uppbäras, under det han åtnjuter full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, som förrättar tjänsten;

att lektor, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att befattningen sköta, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att uppflyttning från lägre till högre lönegrad må för lektor äga rum efter förloppet af fem år, därest han under mer än fyra femtedelar af den tjänstgöringstid, som erfordras för att vinna nämnda uppflyttning, med nit och skicklighet bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag;

att, därest ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk blir utnämnd till lektor vid sjökrigsskolan och redan intjänat högre aflöning än lektors begynnelseaflöning, honom skola omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg som lektor, att hans aflöning i sistnämnda befattning blir lika hög som den aflöning, han senast åtnjöt som adjunkt; skolande, där adjunkt vid befordran till lektor icke erhåller högre aflöning än den han som adjunkt uppburit, för uppflyttning i närmast högre lektorslönegrad honom tillgodoräknas den tid, hvarunder han innehaft adjunkts-

[6.] befattningen, efter det han i denna befattning senast uppflyttades till högre lönegrad;

att vid uppflyttning i högre lönegrad den högre aflöningen icke får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att lektor, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att lektorer vid de allmänna läroverken, lärare vid högre lärarinneseminariet och lärare vid folkskoleseminarierna må, vid öfvergång till sjökrigsskolan, för tillgodonjutande af aflöning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring såsom ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan blifvit stadgade;

att de i kungl. cirkulären den 1 juni 1877 och 18 maj 1878 omförmälda docenter vid universiteten må äga att efter utnämning till lektor vid sjökrigsskolan för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig till godo den tid, dock ej utöfver tre år, de med nit och skicklighet deltagit i undervisningen vid universitetet, såvidt de vunnit behörighet till anställning vid allmänt läroverk;

att det antal löneturs år, som ordinarie och extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och högre lärarinneseminariet samt docenter vid universiteten och lärare vid enskilda läroverk intjänat vid utgången af år 1904, äfvensom de motsvarande år, som vikarierande lektor vid sjökrigsskolan då tjänstgjort, må honom tillgodoräknas såsom lektor vid sjökrigsskolan;

att lektor skall äga att af kadetternas terminsafgifter årligen erhålla ett hyresbidrag af 700 kronor;

att till lärare i icke militära ämnen, som ej är lektor, skall utgå arfvode beräknadt för år efter 150 kronor för undervisningstimme enligt fastställd undervisningsplan i veckan och till lärare i militära ämnen dylikt arfvode efter 120 kronor för undervisningstimme i veckan;

att för adjutant (kadettofficer) och biträdande läraren i gymnastik och vapenföring (kadettofficer) skall utgå ett årligt arfvode till hvardera af 450 kronor;

att arfvodena till läkare, redogörare, portvakt och dräng eller städerska höjas med i afrundade tal 15 procent af nu utgående arfvoden;

dels att medgifva, att Kungl. Maj:t af inflytande terminsafgifter, hvilka dock ej må öfverskrida 75 kronor för hvarje ordinarie elev

må, i den mån tillfälliga parallellklasser blifva nödvändiga, bestrida häraf orsakade extra kostnader; [6.]

dels att godkänna stat för sjökrigsskolan af den lydelse, bilagan *n:r 8* vid detta protokoll utvisar;

dels ock att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till sjökrigsskolan från 33,540 kronor till 46,915 kronor eller med 13,375 kronor;

kommande vid bifall härtill anslaget till undervisningsverken att i sin helhet höjas från 71,890 kronor till 85,265 kronor.

Kustartilleriet.

Aflöning för kustartilleriets personal.

Uppå framställning af Eders Kungl. Maj:t beslöt Riksdagen år 1901, att kustartilleriet skulle bestå af följande militära personal: [7.]

Aflöning för kustartilleriets personal.

1 chef för kustartilleriet (generalsperson),
2 öfverstar och regementschefer,
2 öfverstlöjtnanter,
6 majorer,
21 kaptener af 1:a klassen,
17 kaptener af 2:a klassen,
34 löjtnanter,
17 underlöjtnanter,
50 styckjunkare (flaggjunkare, flaggmaskinister),
104 sergeanter (stabstrumpetare, maskinister, rustmästare),
166 manskap i 1:a lönegraden,
402 » i 2:a »
206 » i 3:e »
540 » i 4:e »

Enligt det af den s. k. kustartillerikommittén uppgjorda förslag, hvilket i hufvudsak legat till grund för Eders Kungl. Maj:ts berörda framställning, skulle uppsättningen af kustartilleriet äga rum under särskilda perioder, till dess detsamma år 1908 skulle erhållit den från början afsedda numeräre. I enlighet med denna plan skedde första uppsättningen af kustartilleriet vid 1902 års början och den första ökningen af personalen vid 1904 års ingång. Den för sistnämnda år

[7.] beslutade staten, hvilken i nu förevarande afseende gäller jämväl för år 1905, upptager följande militära personal:

1	chef för kustartilleriet,
2	öfverstar,
2	öfverstlöjtnanter,
4	majorer,
15	kaptener af 1:a klassen,
13	kaptener af 2:a klassen,
28	löjtnanter,
15	underlöjtnanter,
48	underofficerare af 1:a graden,
100	» » 2:a »
146	manskap i 1:a lönegraden,
342	» i 2:a »
226	» i 3:e »
600	» i 4:e »

Enligt kustartillerikommitténs förslag och den vid 1901 års statsverksproposition fogade tablå öfver stampersonalens vid kustartilleriet uppsättning skulle med år 1906 den tredje uppsättningsperioden ingå. Därvid skulle tillkomma 1 major, 3 kaptener af 1:a klassen, 2 kaptener af 2:a klassen, 3 löjtnanter, 1 underlöjtnant, 2 styckjunkare och 4 sergeanter vid artilleriafdelningen samt 20 man i 1:a lönegraden och 60 i 2:a lönegraden vid minörafdelningen, under det att samtidigt vid sistnämnda afdelning manskapet i 3:e lönegraden skulle minskas med 20 och i 4:e lönegraden med 60.

Uti skrifvelse till marinförvaltningen, hvilken skrifvelse af nämnda ämbetsverk bilagts dess underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906, har chefen för kustartilleriet med erinran om de sålunda redan uppgjorda förslagen för kustartilleriets uppsättning vidare anfört, att, sedan kustartillerikommittén afgifvit sitt berörda betänkande, förhållanden inträdt, hvilka gjorde, att han finge påyrka en ökning af kustartilleriets personal utöfver det för år 1906 afsedda antal.

Sålunda hade materiel tillkommit, hvilken skulle af kustartilleriet bemannas, och vidare hade erfarenheten visat, att personalen vid maskinist- och handtverksafdelningarna ej vore tillräcklig för att fylla behofvet i fredstid af dessa yrkesgrenar. I förra afseendet omnämner chefen för kustartilleriet, bland annat, tillkomsten af gnistsignalstationer, en del

växelstationer för underrättelseväsendet inom kustpositionerna utöfver de af kustartillerikommittén beräknade växelstationerna, sex nya stationer för elektrisk belysning och slutligen torpedbatteriet vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning. Beträffande behofvet af ökad personal vid maskinist- och handtverksafdelningarna har chefen för kustartilleriet framhållit behöfligheten af att öka antalet vapensmeder, maskinister och eldare. [7.]

Den ökning, som med anledning af dessa förhållanden föreslås af chefen för kustartilleriet utöfver hvad af kustartillerikommittén, på sätt redan är nämndt, afsetts för år 1906, utgöres af 4 underofficerare af 1:a graden, 8 underofficerare af 2:a graden samt af manskap 12 i 1:a lönegraden, 18 i 2:a, 13 i 3:e och 11 i 4:e. Härjämte har af chefen för kustartilleriet anmärkts, att tillika erfordrades för en hvar af omförmälda gnistsignalstationer en subalternofficer, samt för torpedbatteriet en kapten och en subalternofficer, hvarvid han emellertid tillika anmärkt, att ökning af subalternofficerare ej borde ifrågakomma förr än efter år 1908, emedan det enligt anställda beräkningar visat sig vara omöjligt att till dess erhålla ens det antal officerare, som enligt 1901 års riksdagsbeslut tilldelats kustartilleriet.

I sin nämnda underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen förmält, att ämbetsverket i fråga om de angifna skälen för den af chefen för kustartilleriet föreslagna personalökningen intet hade att erinra mot hvad af honom anförts vare sig beträffande ökningen af antalet vapensmeder, hvilken jämväl marinförvaltningen ansåge erforderlig såväl i allmänhet för att den dyrbara materielen skulle kunna omsorgsfullt vårdas som särskildt under öfningarna, eller beträffande ökningen af maskinist- och eldareafdelningen, därvid ämbetsverket emellertid icke kunnat ingå i närmare pröfning af personalbehofvet för de sex nya stationerna för elektrisk belysning eller för torpedbatteriet. Då nämligen dessa och öfriga af chefen för kustartilleriet omförmälda försvarsanordningars omfång och beskaffenhet, hvarom det icke syntes tillkomma marinförvaltningen att afgifva yttrande, utgjorde förutsättningen för hvarderas behof af bemanning, syntes ej heller detta kunna blifva föremål för bedömande af marinförvaltningen.

Det är tydligt, att den från början framlagda planen för kustartilleriets uppsättning bör om möjligt följas och att afvikelser endast böra ske, därest nya omständigheter, hvilka vid planens uppgörande icke kunde beräknas, tillkommit eller erfarenheter gjorts, som synas nödvändiggöra en afvikelse från planen. Bland de af chefen för kustartilleriet omnämnda anledningarna för ökning af personalen utöfver

[7.] hvad ursprungligen afsetts synes särskildt anordnandet af torpedbatteriet vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning samt behofvet af ökning af antalet vapensmeder äfvensom af personal, tillhörande maskinist- och eldareafdelningen, vara af beskaffenhet att på sålunda angifna grunder påkalla en afvikelse från den uppgjorda planen.

Chefen för kustartilleriet har i sin nämnda skrifvelse anfört, att han, då någon tvekan väl ej kunde förefinnas, att ifrågavarande torpedbatteri skulle betjänas af kustartilleriet, ansett sig böra upptaga bemanning för detta i sitt förslag, enär batteriet väl senast under år 1906 torde blifva färdigt.

Emedan något förslag till besättningslista för batteriet ännu ej förelåge, upptoge han endast förslagsvis följande personal, nämligen 1 kapten, 1 subalternofficer samt vid maskinist- och eldareafdelningen 4 underofficerare eller underofficerskorpraler, 4 korpraler och 4 2:a kl. eldare och af torpedhandtverkare vid handtverksafdelningen 1 underofficer eller underofficerskorpral och 1 korpral. På grund af ändamålet med torpedbatteriet borde all dess personal vara befintlig redan i fredstid och kunde alltså ingen post fyllas af beväring.

I fråga om vapensmeder har chefen för kustartilleriet anfört, att han redan förut framhållit, att en ökning af antalet rustmästare och vapensmeder sannolikt inom kort skulle visa sig vara behöflig. Detta antagande hade ock till fullo bekräftats af den sedan dess vunna erfarenheten, hvilken gåfve vid handen, att en afsevärd ökning af ifrågavarande personal vore oundgängligen nödvändig, på det att ej blott den dyrbara materielen skulle kunna under fredstid omsorgsfullt handhafvas, hvilket nu lämnade mycket öfrigt att önska, utan äfven för öfningarna erforderlig vapensmedspersonal måtte finnas tillgänglig.

Af utbildad personal, d. v. s. underofficerare, underofficerskorpraler och korpraler, erfordrades 18 rustmästare och vapensmeder. Den uti ifrågavarande hänseende erforderliga ökningen uppginge till 3 underofficerare och underofficerskorpraler, 3 korpraler och 2 3:e kl. kustartillerister.

Beträffande slutligen maskinist- och eldareafdelningen har chefen för kustartilleriet anfört, bland annat, att den nuvarande tillgången af maskinpersonal icke medgåfve hvarken att de genom gällande mobiliseringsinstruktion anbefallda säkerhetspiketerna vid kustpositionerna, hvilka ju ständigt, äfven i fredstid, skulle vara klara att rycka ut, kunde, åtminstone hvad Vaxholm beträffade, på någorlunda tillfredsställande sätt bemannas, eller att kustartilleriets mobilisering, som vore i väsentlig mån beroende af att alla däruti ingående fartygs-

maskiner, ångslupar, lysapparater, tornvridnings- och öfriga maskinerier snarast möjligt komme i verksamhet, kunde med afseende på snabbhet motsvara de allt mer och mer stegrade och oafvisliga anspråken. Genom förändrad sektionsindelning, uppgörandet af bevakningsplaner och under de senaste årens krigsöfningar förvärfvad erfarenhet hade man äfven kommit till tydlig insikt om, att för Karlskrona fästning ett något större antal af kustartilleriet bemannade bevakningsbåtar än det af kustartillerikommittén beräknade vore nödvändigt. Vidare hade Vaxholms kustartilleriregemente icke tillräckligt stor maskinpersonal för att kunna i fredstid på ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande sätt sköta sin numera ganska vidlyftiga fartygs- och belysningsmateriel, och intetdera af kustartilleriregementena hade tillräckligt stor dylik personal för att regementsöfningarna, krigs- eller andra samöfningar inom fästningarna skulle kunna präglas af den lifaktiga karaktär och den vaksamheten pröfvande omväxling, förutan hvilka sådana slags öfningar t. o m. kunde förfela med dem afsedt syfte. [7.]

Enär med den för regementsöfningarna nu beräknade ökningen icke kunde anstå utan fara för att kustartilleriet hämmades i sin utveckling och enär samma ökning syntes kunna ungefärligen motsvara den för säkerhetspiketerna och för ernåendet af tillräckligt snabb mobilisering erforderliga ökningen, ansåge han sig böra påyrka, att densamma måtte varda i sin helhet uppförd i staten för år 1906.

Den ökning af maskinist- och eldareafdelningen, som chefen för kustartilleriet ur berörda synpunkter ansett erforderlig utöfver hvad han funnit behöflig för torpedbatteriet, utgöres af 9 underofficerare eller underofficerskorpraler, 2 korpraler och en 3:e klass eldare.

Enligt hvad chefen för kustartilleriet vidare anfört, borde fördelningen mellan underofficerare och underofficerskorpraler samt mellan de förras båda lönegrader ske med iakttagande af de i staten för kustartilleriet i dess helhet genomförda principerna eller så, att antalet underofficerare och underofficerskorpraler skulle vara lika samt antalet underofficerare af 1:a graden hälften af antalet underofficerare af 2:a graden.

Genomförandet af en utaf honom tillika föreslagen fördelning medförde visserligen i strid med nuvarande bestämmelser, att rustmästare kunde befordras till underofficer af 1:a graden, men detta syntes vara rent af nödvändigt och rättvist, då det vore lika viktigt att erhålla fullt dugliga underofficerare inom vapensmedsyrket som att erhålla sådana inom öfriga yrkesgrenar.

Sedan jag anmodat chefen för flottans stab att inkomma med yttrande öfver den af chefen för kustartilleriet sålunda föreslagna ökningen

[7.] af personalen på grund af anordnandet af torpedbatteriet samt behofvet af ökadt antal vapensmeder och personal, tillhörande maskinist- och eldareafdelningen, har stabschefen i ämbetsskrifvelse den 15 november 1904 förmält, att han för att kustartilleriets försvarsmedel skulle kunna hållas uti erforderlig grad af beredskap ansåge en ökning af vissa delar af kustartilleriets personal vara af behofvet synnerligen påkallad; han ansåge därför någon annan inskränkning uti den af chefen för kustartilleriet på grund af nämnda tre behof föreslagna personalökning icke lämpligen kunna vidtagas än att den föreslagna ökningen af torpedhandtverkare, nämligen 1 underofficer eller underofficerskorpral och 1 korpral, kunde inskränkas till 1 underofficer eller underofficerskorpral, hvarigenom den föreslagna ökningen skulle minskas med en man i 2:a lönegraden.

Såsom jag redan framhållit, lärer någon tvekan icke råda därom, att den ökning af kustartilleriets personal, som enligt den ursprungliga planen skulle äga rum år 1906, då bör komma till stånd. Den ökning, som i sådant afseende bör ske, har jag redan omnämnt.

Hvad beträffar antalet af den personal, som på grund af de utaf mig redan omnämnda, förut icke förutsedda behofven, nämligen torpedbatteriet vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning och behofven af ytterligare ökning utaf antalet vapensmeder samt maskinister och eldare, bör tillkomma utöfver hvad från början beräknats, torde detta antal icke behöfva blifva så stort som af chefen för kustartilleriet föreslagits.

Sålunda har han för torpedbatteriet ansett erforderligt 14 man af underofficers- och manskapsgraderna. Såsom af chefen för flottans stab redan anmärkts, torde denna numerär kunna nedsättas till 13. Af chefen för kustartilleriet föreslagen ökning af antalet rustmästare och vapensmeder med 8 torde kunna nedbringas till 6, hvarjämte slutligen vid det förhållande att af de behof, som framhållits för ökande af maskinist- och eldareafdelningen, endast det för närvarande torde behöfva tillgodoses, som nödvändiggöres af fordran på att säkerhetspiketerna vid kustpositionerna alltid skola vara färdiga att rycka ut, den för nämnda personal, oafsedt behofvet för torpedbatteriet, föreslagna ökningen med 12 man synes kunna inskränkas till 6 man. Ökningen torde därför endast behöfva uppgå till 25 man i underofficers- och manskapsgraderna.

Dessa synas mig böra fördelas på dessa grader i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i sådant afseende vid kustartilleriet redan tillämpade principerna, därvid jag, lika med chefen för kustartilleriet, anser rustmästare böra kunna befordras äfven till underofficer af 1:a graden. I enlighet härmed torde ökningen böra utgöras af 2 under-

officerare af 1:a graden och 2 af den 2:a, 7 underofficerskorpraler, 9 man i 2:a lönegraden, 4 i 3:e och 1 i 4:e. Att så få upptagits i de två lägsta lönegraderna beror därpå, att behofvet kräfver utbildadt folk. [7.]

Chefen för kustartilleriet har vidare föreslagit, att anslaget till rekryteringskostnader måtte ökas från i stat nu upptaget belopp af 22,500 kronor till 25,000 kronor. Den ringa manskapsstyrka, hvartill jag funnit ökningen kunna inskränkas, synes mig dock icke nödvändiggöra en förändring af detta anslags belopp.

Anslaget till inkvarteringsbidrag är i nu gällande stat upptaget till 35,400 kronor. Chefen för kustartilleriet har emellertid anfört, att, då enligt skrifvelse från marinförvaltningen samtliga befälsbostäder för Vaxholms kustartilleriregemente blefve färdiga innevarande år, inkvarteringsbidraget för detta regemente endast behöfde beräknas för den i Stockholm ordinarie tjänstgörande personalen. Härtill komme emellertid äfven inkvarteringsbidrag till den föreslagna men från början ej beräknade ökningen af underofficerare, för hvilka inkvartering sannolikt ej kunde beredas i nu befintliga bostadslägenheter.

Med hänsyn till hvad af chefen för kustartilleriet sålunda anförts och då den af mig föreslagna ökningen af underofficerskåren utöfver hvad som borde ske enligt den ursprungliga planen endast utgöres af 4 underofficerare, torde inkvarteringsbidraget för officerare och underofficerare vid kustartilleriet för år 1906 böra upptagas till 22,560 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

dels att godkänna stat för kustartilleriet af den lydelse, bilagan *n:r 9* vid detta protokoll utvisar;

dels ock att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till aflöning för kustartilleriets personal från 1,007,686 kronor till 1,081,360 kronor 50 öre eller med 73,674 kronor 50 öre.

Beklädnad åt kustartilleriets manskap.

[8.] Beklädnad åt kustartilleriets manskap.

Af det vid statsverkspropositionen till 1901 års riksdag fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för den 11 januari samma år framgår, att vid bestämmande af det erforderliga anslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap jämte sängservis kostnaden åt inkaserneradt manskap beräknats till 108 kronor för beklädnad

[8.] och 3 kronor för sängservis årligen åt en man. Anslaget upptogs då i riksstaten till 132,384 kronor.

Vid den ökning af ifrågavarande manskaps antal, som beslöts vid 1903 års riksdag, höjdes jämväl nu förevarande anslag i enlighet med de nämnda grunderna och till det belopp, som i bil. A vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901 angafs såsom medelsbehofvet år 1904, eller till 145,704 kronor. Till detta belopp är anslaget upptaget jämväl i staten för innevarande år.

Då enligt den ursprungliga planen någon ökning af antalet utaf kustartilleriets manskap icke skulle ske för år 1906, har i nämnda bilaga ifrågavarande anslag för sistnämnda år upptagits till samma belopp som för år 1905.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906 har marinförvaltningen hemställt, att förevarande anslag måtte för år 1906 ökas med det kostnadsbelopp, som efter den nämnda beräkningsgrunden motsvarade den af chefen för kustartilleriet föreslagna tillökningen af kustartilleriets manskap.

Då den af mig föreslagna ökningen af manskapsgraden inskränker sig till 21 man, uppgår den höjning af förevarande anslag, som enligt den nämnda beräkningsgrunden häraf betingas, till ett belopp af 2,331 kronor.

På grund häraf får jag i underdånighet tillstyrka, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1906 höja reservationsanslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap från 145,704 kronor till 148,035 kronor eller med 2,331 kronor.

Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap.

[9.] Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap.

Kostnaden för naturaunderhåll till kustartilleriets manskap antogs i 1901 års beräkningar komma att uppgå till ett belopp af 52 öre per man och dag. Samma beräkningsgrund tillämpades år 1903, då senast en ökning af kustartilleriets manskap beslöts och då ifrågavarande anslag upptogs till ett belopp af 249,397 kronor.

Enligt bilagan A vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901 skulle anslaget allt fortfarande upptagas till samma belopp.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen anfört, att, ehuru nämnda portionspris af 52 öre per man otvifvelaktigt vore för lågt, ämbetsverket likväl så mycket mindre ansett sig böra nu ifrågasätta annan beräkningsgrund, som på Eders Kungl. Maj:ts pröfning vore beroende af marinförvaltningen afgifvet förslag till ny spisordning för friska under tjänstgöring i land. Marinförvaltningen hemställde därför allenast om äskande hos Riksdagen af den ökning i detta förslagsanslags belopp, som efter den angifna beräkningsgrunden motsvarade ökningen af manskapsnumerären. [9.]

Såsom jag redan anfört, skulle enligt det af marinförvaltningen afgifna förslaget till ny spisordning portionspriset komma att uppgå till 54 öre per man och dag, hvarför jag, då samma pris icke syntes böra öfverskrida 52 öre, anmodat marinförvaltningen att inkomma med ett med iakttagande häraf upprättadt nytt förslag till spisordning.

Enligt min åsikt bör därför portionspriset för kustartilleriets manskap allt fortfarande beräknas efter ett pris af 52 öre per man och dag och följaktligen icke företagas annan höjning af ifrågavarande anslag än den, som betingas af den utaf mig föreslagna ökningen af manskapets numerär. Den häraf föranledda höjningen uppgår till ett belopp af 3,986 kronor.

Jag hemställer alltså i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap från 249,397 kronor till 253,383 kronor eller med 3,986 kronor.

Diverse anslag.

Rese- och traktamentspenningar.

Enligt den i bilagan A till statsrådsprokollet den 7 januari 1901 framlagda och vid 1902—1904 årens riksdagar följda plan skulle anslaget till rese- och traktamentspenningar, som för år 1905 utgör 31,450 kronor, för år 1906 höjas med 2,650 kronor eller till 34,100 kronor. [10.] Rese- och traktamentspenningar.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anför marinförvaltningen uti förevarande afseende, att den nämnda planen fortfarande syntes kunna tillsvidare följas; och får jag på grund af hvad

[10.] sålunda blifvit anfördt och i öfverensstämmelse med marinförvaltningens tillika gjorda framställning i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar från 31,450 kronor till 34,100 kronor, eller med 2,650 kronor.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

[11.] Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Jämväl i afseende å höjning af detta anslag hafva 1902—1904 årens riksdagar tillämpat den i nyssnämnda bilaga till statsrådsprotokollet framlagda plan. Denna upptager för år 1906 anslaget med ett belopp af 141,532 kronor. Då anslaget för år 1905 utgör 132,096 kronor, skulle ökningen för år 1906 uppgå till 9,436 kronor. Som någon annan afvikelse från den nämnda planen tillsvidare icke synes böra ske, än som erfordras för jämnande af hufvudtitelns slutsumma, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. från 132,096 kronor till 141,517 kronor 50 öre eller med 9,421 kronor 50 öre.

Handeln.

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

[12.] Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

Sedan Eders Kungl. Maj:t, med anledning af statskontorets därom gjorda framställning, beslutat, att inkomsttiteln fyr- och båkmedel för nu ifrågavarande statsregleringsperiod skall upptagas med ett från 1,500,000 kronor till 1,600,000 kronor förhöjdt belopp, torde Eders Kungl. Maj:t vilja föreslå Riksdagen

att penningeanslaget till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna måtte i riksstaten upptagas till sistnämnda belopp och följaktligen, med inberäkning af däruti ingående friheter och ersättningar, 409 kronor, utföras med 1,600,409 kronor, under förutsättning därjämte, att de å förenämnda inkomsttitel uppkommande öfverskott fortfarande må såsom hittills få användas för de med anslaget afsedda ändamål.

Beträffande *öfriga ordinarie anslag* har jag icke någon förändring att föreslå.

Extra anslag.

Flottan.

Nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

[13.] Nyanskaffning af krigsfartygsmateriel. 1:a kl. pansarbåt.

Riksdagen har till nybyggnad af en *1:a kl. pansarbåt*, hvarför kostnaden i sin helhet med en andra ammunitionsutredning, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, beräknats till 7,085,800 kronor, anvisat dels år 1903 ett belopp af 2,000,000 kronor dels år 1904 ytterligare 2,542,900 kronor.

Följaktligen lärer, på sätt marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 hemställt, böra på extra stat för år 1906 äskas för fullbordande af ifrågavarande nybyggnad återstoden af den för samma nybyggnad beräknade kostnaden eller 2,542,900 kronor.

Pansarkryssare.

I sina underdåniga skrifvelser den 23 september 1902 och den 25 september 1903 har marinförvaltningen hemställt, att till påbörjande af ytterligare *en pansarkryssare* af samma typ som Fylgia måtte af Riksdagen äskas en del af det för fartygets nybyggnad erforderliga beloppet. Marinförvaltningen har därvid framhållit, att nybyggnad af fartyg af ifrågavarande typ borde fortgå, på det att flottan måtte erhålla den välbehöfliga förstärkning i stridskrafter, som af ifrågavarande slags fartyg med skäl kunde förväntas. Af hänsyn till nödvändigheten att inskränka anslagsäskandena, har jag emellertid funnit mig icke kunna tillstyrka bifall till de af marinförvaltningen sålunda väckta förslag om framställningar till Riksdagen om beviljande af anslag för ifrågavarande ändamål, och hafva samma förslag icke föranledt nådig proposition i ämnet till Riksdagen.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen nu åter med hänsyn till vikten af att nyanskaffning af fartyg af detta slag ej fördröjdes hemställt, att för påbörjande af en pan-

[13.] sarkryssare utaf Fylgias typ måtte vid innevarande års riksdag äskas ett extra anslag af 2,236,800 kronor, utgörande en tredjedel af den för fartygets färdigbyggnad och förseende med, bland annat, två ammunitionsutredningar beräknade kostnaden 6,710,400 kronor.

Väl inseende behofvet af flera pansarkryssare för vår flotta, anser jag mig dock med hänsyn till andra, än viktigare anslagsbehof icke heller nu kunna tillstyrka förslag om beviljande af anslag för ifrågavarande ändamål.

Jagare. Sedan 1901 års riksdag uppå Eders Kungl. Maj:ts förslag beviljat anslag för anskaffning af en *jagare*, föreslog marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903, att i nådig proposition till 1904 års riksdag måtte göras framställning om anskaffning af ytterligare två jagare, hvar och en med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder, till en beräknad kostnad af tillhopa 2,424,000 kronor att fördelas på två år.

Med hänsyn till andra anslagsbehof ansåg jag emellertid, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, anslag då icke böra äskas för byggande af mer än ytterligare en jagare samt medel för år 1905 endast behöfva anvisas för betäckande af halfva kostnaden för densamma eller således 606,000 kronor. Uppå Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning blef i det af 1904 års riksdag för nyanskaffning af krigsfartygsmateriel beviljade extra anslaget jämväl nyssnämnda belopp 606,000 kronor inräknadt.

I öfverensstämmelse med marinförvaltningens framställning torde nu till fullbordande af den påbörjade jagaren på extra stat för år 1906 böra äskas ett anslag af 606,000 kronor.

Marinförvaltningen har i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 vidare anfört, att ämbetsverket fortfarande ansåge, att den brist på rekognosceringsfartyg, som för närvarande vore rådande inom flottan, ovillkorligen borde afhjälpas och att det af 1901 års sjökrigsmaterielkommitté föreslagna antalet jagare icke vore för högt beräknadt utan syntes vara det minsta, som behofvet kräfde. Då därjämte ifrågavarande fartygstyp, som äfven vore afsedd att jaga och förstöra torpedbåtar och att uppträda såsom sjögående torpedbåt, efter hvad erfarenheten visat, på ett synnerligen tillfredsställande sätt motsvarat de förväntningar, man vid anskaffandet af den första jagaren ansett sig kunna ställa på fartyg af detta slag, ansåge sig ämbetsverket, på det att det nödvändiga antalet dylika fartyg måtte hinna anskaffas något så när inom beräknad tid, böra föreslå, att till 1905 års riksdag framställning måtte göras om anskaffande af ytterligare två jagare, hvardera med två

utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder, till en beräknad kostnad af 2,424,000 kronor att fördelas på två år, hvadan således till påbörjande och utförande intill hälften utaf två fartyg af nämnda typ borde, enligt marinförvaltningens förslag, äskas för år 1906 ett extra ordinarie anslag af 1,212,000 kronor. [13.]

Enligt det utlåtande, som afgifvits utaf den af marinförvaltningen åberopade sjökrigsmaterielkommittén, borde vid 1906 års slut finnas färdigbyggda fyra jagare.

På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904 hade högste befälhafvaren för 1903 års kusteskader i den af honom afgifna rapport anfört, att jagaren Mode, som då för första gången deltagit i eskaderöfningarna, visat sig icke blott såsom ett för våra förhållanden mycket lämpligt snabbgående mindre rekognosceringsfartyg utan äfven som en synnerligen farlig motståndare för torpedbåtarna. Af detta och äfven andra anförda skäl ansåge högste befälhafvaren, att denna fartygstyp i allt väsentligt vore ägnad att väl fylla en hittills varande lucka inom sjöförsvarets materiel och att erforderligt antal fartyg af denna typ så snart ske kunde borde anskaffas.

Äfven högste befälhafvaren för 1904 års kusteskader har i fråga om jagare anfört, att han, oaktadt ett fullgiltigt omdöme om ifrågavarande typs värde svårligen kunde afgifvas, förr än man sett jagarnas uppträdande i större förband, icke tvekade att på grund af jagaren Modes egenskaper af snabbhet, sjöduglighet och styrka tillmäta typen den största betydelse som rekognosceringsfartyg, som torpedfartyg mot fiendens större fartyg och som skydd för egen hufvudstyrka, hvarför det förefölle synnerligen önskvärdt, att så snart som möjligt åtminstone en division jagare anskaffades.

Af hvad sålunda blifvit anfördt torde framgå, att det enda fartyg, som vi ännu äga af ifrågavarande typ, under båda de år, hvari det deltagit i eskaderöfningar, visat sig vara af beskaffenhet att mana till ett fortsatt anskaffande af dylika fartyg.

Härförutom anser jag mig böra påpeka, att under det nu pågående kriget mellan Japan och Ryssland de japanska jagarna, hvilka äro byggda fullkomligt lika med de svenska, användts till en mängd olika uppdrag, hvartill man förut icke tänkt sig dessa fartyg vara ägnade, och att de, såvidt jag härom kunnat skaffa mig kännedom, jämväl under synnerligen svåra väderleks- och temperaturförhållanden på ett lysande sätt bestått profven.

Enligt träffadt aftal skall den senast beställda jagaren levereras i augusti månad innevarande år. Vår flotta kommer därefter att äga

[13.] två jagare, som blifvit byggda vid två af de förnämsta utländska verkstäderna i sådant afseende, och torde därigenom utmärkta modeller erhållas, efter hvilka de nu ifrågasatta kunna byggas inom landet.

I likhet med marinförvaltningen anser jag således, att framställning bör göras till innevarande års riksdag att till påbörjande och fullbordande intill hälften af två jagare, hvardera med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder, anvisa på extra stat för år 1906 ett anslag af 1,212,000 kronor.

Enligt af marinförvaltningen efter samråd med chefen för flottans stab afgifvet utlåtande i fråga om den jagare, för hvars påbörjande 1904 års riksdag beviljade medel, skulle, på sätt närmare framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, de årliga kostnaderna för ett fartyg af detta slag komma att uppgå till ett sammanlagdt belopp af 100,152 kronor 85 öre. I de beräkningar, som nu af marinförvaltningen efter samråd med stabschefen afgifvits, hafva kostnaderna, med anledning däraf att portionspriset samt den erforderliga höjningen af öfningsanslaget ansetts böra beräknas något högre än förut, antagits komma att med 1,871 kronor 70 öre öfverskrida nämnda belopp.

Torpedbåtar. Det betänkande, som afgafs af 1901 års sjökrigsmaterielkommitté, innehåller i fråga om *torpedbåtar*, bland annat, att vår flotta vore i behof af två torpedbåtstyper, nämligen såväl 1:a kl. som 2:a kl. torpedbåtar.

I sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 yttrade marinförvaltningen, att väl borde en eller flera torpedbåtar af ungefär samma storlek som våra nuvarande 1:a kl. torpedbåtar byggas hos någon skeppsbyggerifirma i utlandet, på det att de erfarenheter, som kunde vinnas angående sålunda anskaffade torpedbåtar, därefter kunde komma det inhemska torpedbåtbyggandet till godo, men att, då emellertid erfarenheterna i detta afseende icke kunde göra sig omedelbart gällande, helst sålunda anskaffade nya torpedbåtar icke kunde påräknas leveransfärdiga före midten af år 1905, och frågan om vidare byggande af fartyg utaf denna för vårt försvar så viktiga typ icke borde till dess uppskjutas, det inhemska byggandet af 1:a kl. torpedbåtar borde tillsvidare fortgå. I enlighet härmed föreslog marinförvaltningen, under uttalande af önskvärdheten af att en 1:a kl. torpedbåt kunde anskaffas från utlandet, äskande af anslag för år 1904 till byggande af tre torpedbåtar af 1:a kl. och tre torpedbåtar af 2:a kl.

Då beloppet af de medel, som för år 1904 kunde afses för nyanskaffning af krigsfartygsmateriel, icke syntes medgifva anskaffande af

torpedbåtar i sådan omfattning, som af marinförvaltningen föreslagits, [13.]
ansåg jag, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, att denna anskaffning lämpligen kunde begränsas till en 1:a kl. torpedbåt, byggd utom landet för en beräknad kostnad af 455,000 kronor, samt två 2:a kl. torpedbåtar, byggda inom landet, för hvilka kostnaden beräknades till sammanlagdt 400,000 kronor. Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning till 1903 års riksdag blef emellertid endast så till vida bifallen, att Riksdagen för anskaffning från utlandet af en 1:a kl. torpedbåt beviljade det härför beräknade beloppet af 455,000 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 erinrade marinförvaltningen, att enligt den af 1901 års sjökrigsmaterielkommitté uppgjorda nybyggnadsplanen borde den 1 januari 1906 finnas af 1:a kl. torpedbåtar 24 stycken och af 2:a kl. torpedbåtar 19 stycken, men att, därest nybyggnader ej innan dess kunde åvägabringas, antalet af ifrågavarande slags fartyg endast skulle utgöra, af förstnämnda klass 19 stycken och af den sistnämnda 12 stycken, sedan en till bevakningsbåt ändrad torpedbåt frånräknats. Marinförvaltningen ansåge därför, att hos Riksdagen borde väckas förslag om anskaffning af åtminstone två 1:a kl. torpedbåtar och af sju 2:a kl. torpedbåtar. Härigenom skulle ändock antalet torpedbåtar med tre stycken 1:a kl. båtar understiga det antal, som 1901 års kommitté beräknat böra finnas vid ingången af år 1906. Beträffande kostnaden för ifrågavarande fartyg med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder kunde densamma, hvad 2:a kl. torpedbåtar beträffade, beräknas till 200,000 kronor stycket, under det att 1:a kl. torpedbåtar med tillämpning af de förbättringar, som torde kunna blifva att vinna af den i utlandet beställda 1:a kl. torpedbåten, icke kunde beräknas komma att kosta mindre är 400,000 kronor stycket.

Med hänsyn till andra anslagsbehof ansåg jag emellertid, att ifrågavarande anskaffning borde inskränkas till två 2:a kl. torpedbåtar och gjorde Eders Kungl. Maj:t i enlighet härmed framställning till Riksdagen.

I anledning af detta förslag beviljade emellertid Riksdagen medel till allenast en torpedbåt af 2:a kl.

Enligt den af marinförvaltningen åberopade sjökrigsmaterielkommitténs betänkande borde under år 1906 byggas tre torpedbåtar af hvardera utaf ifrågavarande två klasser, hvadan vid 1906 års slut borde finnas 27 stycken 1:a kl. och 22 stycken 2:a kl. torpedbåtar.

Marinförvaltningen anför nu i sitt underdåniga betänkande den 27

[13.] september 1904, att, för att vid ifrågavarande tidpunkt kunna uppnå det af omförmälda kommitté såsom nödvändigt ansedda antalet torpedbåtar, erfordrades således nybyggnad af 8 stycken dylika båtar af 1:a kl. och 9 stycken af 2:a kl. Anskaffningskostnaden för dessa fartyg med inberäknande af två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder hade marinförvaltningen beräknat, för hvarje 1:a kl. torpedbåt till 400,000 kronor och för hvarje 2:a kl. torpedbåt till 200,000 kronor.

Ämbetsverket, som fortfarande ansåge, att nyanskaffning af torpedbåtar borde i möjligaste mån fortgå i den omfattning, som sjökrigsmaterielkommittén i sin nybyggnadsplan föreslagit, och som därjämte hade för ögonen de erfarenheter beträffande torpedvapnets betydelse, hvilka vunnits från nu pågående krig i Ostasien, funne sig häraf manadt att i sin mån verka för detta vapens utveckling i den utsträckning, som dess vikt och betydelse kräfde.

På grund häraf har marinförvaltningen föreslagit, att Eders Kungl. Maj:t behagade af 1905 års riksdag på extra stat för år 1906 äska dels 1,000,000 kronor, eller hälften af totala anskaffningskostnaden, till påbörjande af 5 stycken 1:a kl. torpedbåtar dels ock 1,800,000 kronor, eller totala anskaffningskostnaden för 9 stycken 2:a kl. torpedbåtar, alla fartygen med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder.

I händelse af bifall härtill skulle medel finnas för åtminstone det antal 1:a kl. torpedbåtar, som enligt nämnda kommittés förslag bort finnas färdigt vid 1906 års början, och för det antal 2:a kl. torpedbåtar, som bort vara färdigt vid 1907 års början.

På sätt af marinförvaltningen anförts, synes byggande af ett större antal torpedbåtar icke längre böra uppskjutas. Anledningarna till det uppskof, som hitintills ägt rum, hafva varit dels hänsyn till andra anslagsbehof i fråga om nybyggnad af krigsfartygsmateriel dels den omständigheten, att man vidkommande byggande af 1:a kl. torpedbåtar velat afvakta leveransen af den 1:a kl. torpedbåt, som blifvit beställd i utlandet, för att vid det fortsatta byggandet af dylika torpedbåtar kunna tillgodogöra sig de förbättringar, som å denna komme att förefinnas. Hvad det förstnämnda skälet beträffar, ifrågasättes icke för år 1906, såsom fallet varit för år 1905, medel för byggande af såväl pansarbåt som pansarkryssare, då den sistnämnda med de för innevarande år anvisade medel varder färdigbyggd, och synes därför från anslagssynpunkt hinder numera icke i lika hög grad som förut böra möta för ett skyndsammare ökande af antalet torpedbåtar, än under de senaste åren

ansetts kunna äga rum. Det senare skälet för uppskof eller lämplig- [13.]
heten af att afvakta leveransen af den i utlandet beställda 1:a kl. torpedbåten kommer icke heller att förefinnas vid 1906 års ingång, enär nämnda torpedbåt skall under innevarande år levereras.

Betydelsen för vårt försvar af en stark torpedflotta är så uppenbar och har så ofta blifvit framhållen, att ett ytterligare påpekande däraf icke torde erfordras.

Då kostnaderna för en 1:a kl. torpedbåt äfven med inberäkning af två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder syntes mig kunna nedbringas under hvad marinförvaltningen i sådant afseende beräknat, anmodade jag ämbetsverket att inkomma med upplysning, till hvilket belopp enligt marinförvaltningens åsikt samma kostnad borde beräknas, därest fartyget byggdes inom landet och särskildt om byggandet skedde vid något af flottans varf.

Till svar härå meddelade marinförvaltningen i ämbetsskrifvelse den 28 oktober 1904, att kostnaden, för det fall att byggandet skulle komma att äga rum vid flottans varf, kunde beräknas till 360,000 kronor och, om fartyget skulle byggas vid enskild inländsk verkstad, till 375,000 kronor.

I fråga om det antal torpedbåtar, om hvilkas byggande framställning bör göras till innevarande års riksdag, synes mig nedsättning icke böra ske i hvad marinförvaltningen föreslagit i fråga om 1:a kl. torpedbåtar, i följd hvaraf således jämväl enligt min åsikt förslag bör framläggas för Riksdagen att för år 1906 bevilja medel för gäldande af hälften utaf totala anskaffningskostnaden för 5 stycken 1:a kl. torpedbåtar. Då emellertid samtliga dessa fartyg torde kunna byggas inom landet för sammanlagdt, af marinförvaltningen beräknade 1,800,000 kronor, synas således för år 1906 för ifrågavarande ändamål erfordras allenast 900,000 kronor.

Marinförvaltningen har vidare föreslagit, att framställning måtte göras till Riksdagen om byggande af 9 stycken 2:a kl. torpedbåtar. Med hänsyn till andra anslagsbehof nödgas jag emellertid hemställa om att framställning måtte göras om beviljande af medel för år 1906 till byggande af allenast 6 sådana fartyg. På sätt marinförvaltningen föreslagit bör hela kostnaden för ett dylikt fartyg beviljas för samma år. Mot den af marinförvaltningen verkställda beräkning, enligt hvilken hvarje fartyg skulle komma att kosta 200,000 kronor, har jag intet att erinra.

Äfven dessa 6 stycken 2:a kl. torpedbåtar synas mig böra byggas inom landet.

[13.] Enligt de beräkningar, marinförvaltningen efter samråd med chefen för flottans stab anställt, nödvändiggör en ny 1:a kl. torpedbåt en ökning af flottans stampersonal med 2 officerare, 2 underofficerare och 17 man af sjömanskåren samt en förhöjning af aflöningsanslaget med 18,672 kronor 80 öre, af beklädnadsanslaget med 1,887 kronor, af anslaget till naturaunderhåll med 4,370 kronor 30 öre, af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll med 4,500 kronor samt af öfningsanslaget med 6,972 kronor eller således en ökad årlig kostnad af 36,402 kronor 10 öre. På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari nästlidna år hade marinförvaltningen då beräknat de årliga kostnaderna, som skulle blifva en följd af en ny 2:a kl. torpedbåt, till 25,681 kronor 60 öre. Ämbetsverket har nu, likasom ifråga om jagarna, ansett, att behofvet å anslaget till naturaunderhåll och å öfningsanslaget komme att blifva något högre än förut beräknats och till följd däraf antagit den årliga kostnaden för en 2:a kl. torpedbåt komma att uppgå till 26,168 kronor 20 öre..

Under titeln nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bör sålunda, enligt min åsikt, på extra stat för år 1906 äskas:

för fullbordande af arbetet å en 1:a kl. pansarbåt	kr.	2,542,900
» » » » » » jagare	»	606,000
» påbörjande af två jagare	»	1,212,000
» » » fem 1:a kl. torpedbåtar	»	900,000
» anskaffande af sex 2:a kl. »	»	1,200,000
eller tillhopa kronor		6,460,900

Följaktligen hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,460,900 kronor.

Mobiliseringskaj å varfvet i Karlskrona.

[14.] Mobiliseringskaj å varfvet i Karlskrona.

Enligt det uppgjorda förslaget till en mobiliseringskaj å varfvet i Karlskrona, för hvilket förslag jag närmare redogjort i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, skulle byggnadsarbetet för densamma kunna utföras i fyra delar. Kostnaden för hela kajanläggningen beräknades till 761,170 kronor. Medel till byggande af de tre

första delarna af kajen hafva af Riksdagen beviljats för åren 1903, 1904 och 1905 med tillhopa 562,170 kronor. För arbetets fullbordande erfordras således ytterligare 199,000 kronor. [14.]

Med anledning häraf och i enlighet med marinförvaltningens förslag i underdånig skrifvelse den 27 september 1904 hemställer jag nu i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för afslutande af arbetet på mobiliseringskajen å flottans varf i Karlskrona bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 199,000 kronor.

Transportmedel å varfven.

Högste befälhafvaren för 1898 års kusteskader föreslog, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, att flottans stationer måtte sättas i stånd att ombesörja eskaderns kolning, hvilket lättast borde kunna försiggå genom att å stationerna förlägga till kolhålkar ändrade äldre fartyg och vid behof bogsera dessa till eskaderns kolningsplatser. Varfscheferna förklarade i anledning häraf, att varfven vore i saknad af transportmedel för verkställande af kusteskaderns kolning samt att flottans kolpråmar hvarken vore af den storlek och styrka eller i öfrigt af den beskaffenhet, att de lämpade sig för användning på sätt högste befälhafvaren ifrågasatt. [15.] Transportmedel å varfven.

I underdånig skrifvelse den 24 september 1901 anförde marinförvaltningen, att det vore af största vikt, att vid inträffande mobiliseringstillfälle kolning af flottans fartyg kunde verkställas så fort som möjligt och att sjödugliga kolpråmar för kolning af fartygen äfven under fred vore behöfliga, samt hemställde med anledning häraf, att hos 1902 års riksdag måtte äskas medel till byggande af 3 kolpråmar af järn eller stål, lastande 250 tons hvardera, af hvilka 2 skulle tilldelas Karlskrona och en Stockholms varf.

I samma skrifvelse förmälde marinförvaltningen vidare, att varfscheferna jämväl framhållit behofvet af ökade ammunitionstransportmedel för underlättande af en hastig mobilisering samt i sådant hänseende hemställt om beredande af medel, varfschefen i Karlskrona för byggande af 3 artilleriammunitionspråmar och varfschefen i Stockholm för anskaffande af 2 dylika pråmar. Marinförvaltningen ansåg emellertid anskaffningen af dessa pråmar kunna fördelas på två år och hemställde där-

[15.] för om äskande af anslag för år 1903 för byggande af 3 prånar, däraf 2 för Karlskrona varf och 1 för Stockholms varf.

I mitt nämnda yttrande till statsrådsprotokollet anförde jag härjämte, att det vid mobiliseringstillfälle låge stor vikt på en hastig proviantering af stridsfartygen. Vid Karlskrona station rådde fullständig brist på lämpliga transportbåtar för proviantens förande från lastbryggan vid Kungshall till fartygen. De varfsbåtar, som, ehuru för ändamålet olämpliga, under fredstid användes, torde vid mobiliseringstillfälle blifva erforderliga för varfvets eget behof. Marinförvaltningen hade i sin nyssnämnda underdåniga skrifvelse uttalat den mening, att med hänsyn till önskvärdheten af största möjliga snabbhet vid proviantering det vore lämpligare att för ändamålet anskaffa flera smärre transportbåtar, rymmande 60 dagars proviant för en 1:a klass pansarbåt, än ett fåtal större dylika båtar. Marinförvaltningen hemställde, att medel för byggande af två sådana båtar måtte beredas.

Anslagsbehofvet för anskaffande af de utaf marinförvaltningen sålunda föreslagna transportmedel för flottans varf skulle enligt ämbetsverkets beräkning utgöra 177,000 kronor. Af hänsyn till andra anslagsbehof ansåg jag, att ett så stort belopp för ifrågavarande ändamål icke borde för år 1903 begäras, utan att anskaffningen under sistnämnda år lämpligen borde begränsas till 1 kolpråm för Karlskrona station, 1 ammunitionspråm för hvardera af de två stationerna och 1 proviantransportbåt för Karlskrona station, allt för en sammanlagd kostnad af 78,500 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts i öfverensstämmelse härmed gjorda framställning till Riksdagen om beviljande af detta belopp för år 1903 för anskaffande af transportmedel för flottans varf blef af Riksdagen bifallen. Riksdagen anmärkte emellertid därvid, att i afseende å proviantransportbåtarna, hvilka, enligt hvad Riksdagen inhämtat, vore täckta prånar, afsedda att bogseras, syntes böra tagas under öfvervägande, huruvida icke dylika äfven skulle kunna erhållas genom förhyrning af enskilde tillhörig materiel, så att byggandet för flottans räkning af dylika prånar skulle kunna inskränkas.

I anledning häraf anbefallde Eders Kungl. Maj:t marinförvaltningen genom nådigt bref den 6 juni 1902 att vid afgifvande af förslag till fortsatt anskaffning af transportmedel för flottans varf taga nämnda fråga under öfvervägande.

Till åtlydnad häraf anmodade marinförvaltningen stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona att efter verkställd utredning

inkomma med yttrande rörande möjligheten att vid mobilisering af flottan för Karlskrona stations behof genom förhyrning eller rekvisition af enskilde tillhörig materiel erhålla behöfligt antal för provianttransport innanför befästningarna lämpliga prámar samt i hvad mån byggandet för flottans räkning af dylika prámar därigenom skulle kunna inskränkas. [15.]

Stationsbefälhafvaren infordrade yttrande från stationens förvaltningsdirektion, som efter verkställd utredning förklarade sig anse, att vid stationen icke vore att påräkna någon lämplig, enskilde tillhörig materiel för transport af proviant vid mobilisering af flottan. Under åberopande häraf anförde stationsbefälhafvaren vidare, att jämväl varfschefen vid stationen förmält, att af i Karlskrona hamnområde befintliga prámar ingen syntes vara lämplig att användas såsom transportbåt för proviant samt att bland öfriga prámar, hvarå varfschefen erhållit uppgift såsom varande inom området för hans rekvisitionsrätt, endast två skulle kunna ifrågasättas till en dylik användning, men att, då båda dessa prámar vore beroende af väderleksförhållandena för att kunna införas till Karlskrona, de näppeligen syntes kunna påräknas för ett behof, som genast i början af mobilisering torde förestå. Stationsbefälhafvaren fann med anledning häraf någon inskränkning i byggandet för flottans räkning af de ifrågakomna transportprámarna icke kunna äga rum.

I underdånig skrifvelse den 25 september 1903 återupptog marinförvaltningen förevarande fråga. Ämbetsverket förmälde därvid, att förslaget beträffande det antal ammunitionsprámar, som ansåges erforderligt för mobilisering, nämligen två för Karlskrona och en för Stockholms station, vore grundadt på den förutsättning, att ammunitionen till större delen skulle förvaras ombord å stridsfartygen i beredskap. Skulle så icke komma att blifva förhållandet, måste oundgängligen transportmaterielen för ammunition betydligt ökas.

Förutom de transportmedel, som redan blifvit omnämnda, vore, förmälde marinförvaltningen vidare, för Karlskrona station behofvet af ytterligare en vattenbåt särdeles trängande. För tillgodoseende af fartygens och fortens vattenbehof ägde nämligen Karlskrona varf endast en enda större vattenbåt, och vore denna nästan dagligen i användning under en stor del af året. Ytterligare en sådan båt vore behöflig såväl på grund af nya fartygs tillkomst och den ökade förläggningen af rustade fartyg inom Karlskrona stations sjöområde som ock med hänsyn därtill, att en ersättning för den redan befintliga vattenbåten måste vara att tillgå, då denna behöfde undergå reparation, enär annars medel ej funnes att förse fartyg och fort med vatten.

[15.] Marinförvaltningen hemställde därför, att medel måtte utverkas för anskaffning ej blott af återstoden af de i skrifvelsen den 24 september 1901 såsom behöfliga angifna transportmedlen, d. v. s. två kolpråmar af järn eller stål, hvardera rymmande 250 tons och kostande 38,000 kronor stycket, afsedda en för Karlskrona och en för Stockholms station, samt en ammunitionspråm till pris af 15,500 kronor och en proviant-transportbåt till en kostnad af 7,000 kronor, bägge för Karlskrona station, utan äfven af en för sistnämnda station afsedd vattenbåt af järn, rymmande cirka 80,000 liter, försedd med maskineri för vattnets lossande och betingande en beräknad kostnad af 25,000 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten af att först tillgodose andra anslagsbehof ansåg jag emellertid frågan om anslag för de nu omförmälda behofven böra anstå, och blef någon framställning uti ifrågavarande afseende icke af Eders Kungl. Maj:t aflåten till 1904 års riksdag.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen nu anfört, att uti afgifna förslag öfver anslagsbehofven för år 1906 varfscheferna vid flottans stationer gjort förnyad anmälan om behofvet af transportmedel å varfven, och hade de i sådant afseende hemställt, varfschefen i Karlskrona om anskaffande af 3 ammunitionspråmar, 1 ångslup eller motorbåt, 1 kolpråm af järn, 1 vattenbåt af järn och 1 bogserbåt, samt varfschefen i Stockholm om anskaffande af 1 bogser- och isbrytarångfartyg, 3 ammunitionspråmar, 1 kolpråm af järn eller stål och 1 vattenfartyg.

Att behofvet af ökad materiel för verkställande af vid varfven förekommande transporter m. m. vore af mycket trängande beskaffenhet, läte sig icke förneka och framginge med tydlighet af de framställningar marinförvaltningen i detta ämne förut afgifvit, men ämbetsverket hade likväl icke ansett nödvändigt, att anskaffningen af denna materiel nu skedde i den omfattning varfscheferna föreslagit.

Så hade marinförvaltningen med hänsyn till, att bestämmelser om ammunitionens förvarande å stridsfartygen under beredskapsförläggning nyligen blifvit utfärdade, ansett, att med fyllandet af det utaf varfscheferna anmälda behofvet af ammunitionspråmar tillsvidare kunde anstå; och hade i öfrigt ämbetsverket ansett sig för närvarande böra inskränka sina önskemål i fråga om ökning af transportmedlen å varfven till det antal och slag af båtar, för hvilkas anskaffande ämbetsverket i sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 föreslagit äskande af medel, dock med tillägg af ett bogser- och isbrytarfartyg för Stockholms station.

I fråga om de i nämnda skrifvelse angifna kostnaderna hade marin- [15.]
förvaltningen på grund af de numera ökade material- och arbetspriserna ansett en höjning i kostnadsberäkningen nödvändig, enär en kolpråm af angifven beskaffenhet numera icke kunde anskaffas under 40,000 kronor och en ammunitionspråm icke under 17,500 kronor i stället för de förut beräknade kostnadsbeloppen respektive 38,000 kronor och 15,500 kronor.

Beträffande det af varfschefen i Stockholm begärda bogser- och isbrytarfartyget har marinförvaltningen under åberopande af åtskilliga, utaf varfschefen anförda skäl ansett behofvet af ett dylikt fartyg, hvilket beräknades komma att kosta 90,000 kronor, vara för stationen synnerligen trängande, och har ämbetsverket därjämte ansett, att samma fartyg jämväl borde utrustas för att kunna tjänstgöra såsom bevakningsbåt, därför kostnadernaskulle komma att belöpa sig till 26,000 kronor.

Marinförvaltningen har därför hemställt om äskande af medel hos nästkommande riksdag för anskaffning af 2 kolpråmar, en för hvardera stationen, för tillhopa 80,000 kronor, 1 ammunitionspråm för 17,500 kronor, 1 provianttransportpråm för 7,000 kronor och 1 vattenbåt för 25,000 kronor, samtliga afsedda för Karlskrona station, äfvensom 1 bogser- och isbrytarfartyg för Stockholms station för 116,000 kronor eller således för tillhopa 245,500 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten af att kunna företaga en hastig mobilisering synas de af marinförvaltningen sålunda påpekade behofven af både en ammunitionspråm och en provianttransportpråm för Karlskrona station snarast möjligt böra fyllas, hvaremot med anskaffandet af de för stationerna afsedda kolpråmarna torde kunna anstå till ett följande år. Den för Karlskrona station föreslagna vattenbåten synes jämväl på de af marinförvaltningen anförda skäl böra under år 1906 anskaffas. Det af samma ämbetsverk framlagda förslaget om byggande af ett bogser- och isbrytarfartyg, som därjämte skulle vid behof kunna användas som bevakningsbåt, är visserligen mycket beaktansvärdt, men torde förverkligandet af samma förslag kunna uppskjutas.

Anskaffningen af de föreslagna transportmedlen å varfven torde därför under år 1906 kunna begränsas till:

en ammunitionspråm	för	Karlskrona	station	kr.	17,500: —
en provianttransportpråm	»	»	»	»	7,000: —
en vattenbåt	»	»	»	»	25,000: —
				Summa kronor	49,500: —

[15.] Följaktligen hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för anskaffande af transportmedel för flottans varf bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 49,500 kronor.

Artilleri- och torpedmateriel för stridsfartygen m. m.

[16—20.] Artilleri- och torpedmateriel för stridsfartygen m. m.

Uti underdånig skrifvelse den 24 september 1901 framhöll marinförvaltningen, att, förutom inskjutningar af nyanskaffade kanoner och de omfattande skjutförsök, som föranleddes af pågående anskaffningar af ny materiel, äfven pröfningsskjutningar årligen i ganska stor utsträckning måste vidtagas för att vinna visshet om, att flottans stora och dyrbara ammunitionsförråd befunne sig i fullgodt skick, hvartill komme, att, i den mån pansar- och projektiltillverkningen gjorde framsteg, det vore nödvändigt att tid efter annan utföra skjutförsök för att utröna projektilens verkan mot pansaret; och anhöll marinförvaltningen på grund häraf, att extra anslaget till *skjutförsök och inskjutning af kanoner* måtte bestämmas till 30,000 kronor.

För berörda ändamål hafva därefter blifvit i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts propositioner beviljade, af 1902 års riksdag 25,000 kronor samt utaf hvardera af 1903 och 1904 årens riksdagar 30,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anfört, att, då jämväl för år 1906 erfordrades lika belopp som för år 1905 för inskjutningar af beställda kanoner äfvensom för de pröfningsskjutningar af mångahanda slag, hvilka årligen måste äga rum, så borde för år 1906 äskas ett anslag af 30,000 kronor för skjutförsök och inskjutning af kanoner.

I likhet med hvad marinförvaltningen yttrade i sin underdåniga skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905, har marinförvaltningen jämväl nu anfört, att under Stockholmseskaderns öfningar behof yppat sig af en lättare artilleripjäs, hvilken skulle kunna användas dels såsom bestyckning å eskaderns ångslupar, då dessa gjorde bevakningstjänst, och dels såsom bevakningspjäs i land, bland annat för att försvara en tillfällig minspärrning. Marinförvaltningen har nu tillika erinrat, att på kusteskaderns fartyg funnes en sådan pjäs, nämligen en 37 mm. snabbskjutande kanon, och hade denna under öfningarna visat sig göra god tjänst. Denna pjäs, ehuru ganska lätt, vore dock för tung för Stockholmseskaderns ångslupar. Ämbetsverket har vidare, på sätt jämväl

skedde i dess skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905, anfört, att varfschefen vid flottans station i Stockholm i skrifvelse den 29 december 1902 föreslagit anskaffning till Stockholmseskaderns ångslupar af en automatisk gevärskulspruta i bårlavettage, och har marinförvaltningen med stöd häraf och i enlighet med hvad ämbetsverket hemställt i fråga om anslagen för år 1905 förordat äskande hos Riksdagen af ett extra ordinarie anslag af 44,000 kronor till anskaffande af *12 stycken automatiska gevärskulsprutor* med lämpligt lavettage att användas såsom bestyckning å Stockholmseskaderns ångslupar och såsom bevakningspjäser i land. [16—20.]

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen vidare anfört, att de senare årens utveckling af pansar och däraf följande sträfvan att erhålla projektiler, hvilka vore mäktiga att genomtränga det nyare pansaret, ledt till antagandet af projektiler af förbättrad konstruktion, och hade sådana ock anskaffats för de nyare eller ändrade fartygen. Dessa förbättringar hade emellertid ej varit kända och erkända, då artilleriammunitionsutredningen anskaffades för 1:a kl. pansarbåtarna Oden, Thor och Niord och ej heller vid anskaffande af de vid samma tid för kustfästningarna konstruerade projektilerna. Oden, Thor och Niord hade ej heller kunnat till sina 25 cm. kanoner förses med röksvagt krut för de båda utredningarna.

Angående fästningarnas kanoner hade ock chefen för kustartilleriet i sin inspektionsrapport för år 1903 framhållit, bland annat, vikten af, att de kanoner, som vore afsedda att användas mot pansarfartyg, försåges med tidsenliga pansargranater eller halfpansargranater. Marinförvaltningen, som väl insåge vikten af att såväl i fartygen som å fästningarna utredningen upptoge projektiler, hvilka tilläte att kanonens hela kraft gjorde sig gällande vid beskjutning af med modernt pansar skyddade fartyg, ansåge sig därför böra hos Eders Kungl. Maj:t framhålla det särdeles viktiga önskemålet, att de förefintliga pjäserna försåges med tidsenlig ammunition, och hade därför utfört en kostnadsberäkning öfver de för ändamålet behöfliga penningmedlen. Ehuru det, utom hvad i denna beräkning funnes upptaget, äfven skulle vara önskvärdt, dels att vissa kanoner å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, försåges med full utredning röksvagt krut och att det röksvaga krut, som nu vore för dem afsedt, kunde få kasseras på grund af de urbränningar, det förorsakade, och dels att en del äldre kanoner försåges med röksvagt krut, hade marinförvaltningen dock ej medräknat dessa behof utan endast hållit sig till hvad som ansetts vara det allra nödvändigaste.

[16—20.] Sålunda skulle för anskaffande af fullt tidsenlig artilleriammunitionsutredning (två utredningar) för Odens, Thors och Niords 25 cm. kanoner åtgå ett belopp af c:a ..... kronor 205,750
för nya 12 cm. projektiler c:a ..... » 217,000

eller i allt en summa af ..... kronor 422,750
Om härifrån droges värdet af den föråldrade ammunitionen ..... kronor 82,500,
hvilken i mån af förbrukning komme att ersättas af öfningsanslaget, återstode sålunda såsom behöflig

en summa af ..... kronor 340,250

För att kunna lämna kustfästningarnas kanoner en fullt tidsenlig projektilutredning fordrades en summa af 620,000 kronor. Här vore intet afdrag gjordt för möjlig konsumtion mot ersättning af öfningsanslaget, enär, då denna konsumtion komme att bestämmas efter förslag af chefen för kustartilleriet, konsumtionen ej torde komma till stånd utan särskilda föreskrifter och då troligen till ett nedsatt pris.

För erforderlig komplettering af fartygs och kustfästningars ammunitionsförråd med *modern artilleriammunitionsutredning* föresloge därför marinförvaltningen, att af Riksdagen måtte äskas ett extra ordinarie anslag för år 1906 af 960,250 kronor.

Chefen för kustartilleriet har uti förutnämnda inspektionsrapport för år 1903 i fråga om Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning och där befintlig ammunitionsutredning erinrat, att en icke obetydlig mängd ammunition bortskjutits hvarje år under öfningarna, hvadan det vore nödvändigt, att fästningens materialförråd försåges med så stora öfverskott af ammunition af olika slag, att det förråd däraf, som enligt utredningsreglementet borde finnas, äfven vore för handen efter afslutade öfningar på hösten.

Enär det uppenbarligen vore af vikt, att icke blott de för kustpositionerna utan äfven de för flottan föreskrifna ammunitionsutredningarna städse vore kompletta, hemställde jag i underdånighet den 1 juli 1904, att Eders Kungl. Maj:t täcktes anbefalla marinförvaltningen att vaka däröfver att, i den mån till samma utredningar hörande ammunition blefve vid öfningar eller annorledes använd, densamma omedelbarligen blefve af annan ammunition ersatt, så att brist i berörda ammunitionsutredningar icke någonsin förefunnes. Denna min hemställan blef af Eders Kungl. Maj:t bifallen.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 sep- [16—20.]
tember nästlidna år anfört, att då nästan alla de ammunitionseffekter, som årligen åtginge till öfningar eller annorledes, vore af den beskaffenhet, att dels de ej kunde utan viss tidsutdräkt anskaffas dels priset för deras anskaffning i mindre antal genom de prof m. m., de måste underkastas, ställde sig relativt högt i jämförelse med de för dem i allmänhet betingade priser, ämbetsverket funne ingen annan utväg för att tillse, det artilleriammunitionsutredningarna ständigt vore till fullt antal förefintliga, än att marinförvaltningen bereddes medel att utöfver de fastställda utredningarna kunna hålla i förråd ungefär så stor ammunitionskvantitet, som motsvarade den årliga konsumtionen.

För flottan och för den del af artilleriammunitionen, som till kustartilleriet från materialförrådet i Karlskrona utlämnades, hade värdet af konsumerad artilleriammunition under åren 1901, 1902 och 1903 uppgått till ungefär respektive 204,276 kronor, 399,851 kronor och 431,682 kronor.

Vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning hade under åren 1902 och 1903 mot ersättning utlämnats ammunition till ett värde af respektive 32,885 kronor och 62,639 kronor, hvarvid vore att märka, att under år 1902 erhållits mycken ammunition utan ersättning från fjärde hufvudtiteln.

Då emellertid en del äldre ammunition under dessa år konsumerats, men den dyrare ammunitionen allt fortfarande mer och mer komme att vid öfningarna användas och då den ersättning, som från öfningsanslagen utginge för förbrukad ammunition, till följd däraf ej räckte till att täcka kostnaderna för den ammunition af moderna slag, som anskaffades, syntes det anslag, som erfordrades för att sätta ämbetsverket i stånd att fullgöra föreskriften i nådiga brefvet den 1 juli 1904, ej böra sättas lägre än till 600,000 kronor.

Vid öfverlämnandet från landt- till sjöförsvaret af Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning hade för de kanoner å denna position, som vore afsedda för hylsammunition, förefunnits endast ett hylsantal, beräknadt för halfva det antal patroner, som afsåges ingå i utredningen. För att fylla denna brist i hylsutredningen vore ett belopp af 56,000 kronor erforderligt.

Marinförvaltningen föresloge därför, att hos Riksdagen måtte äskas i och för *stärkande af materialförrådens artilleriammunitionsuppbörd* ett anslag å extra stat för år 1906 af 656,000 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 hemställde marinförvaltningen, att för *anskaffande af torpeder* måtte för år 1904

[16—20.] äskas ett anslag af 150,000 kronor. På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, ansåg jag emellertid, att ifrågavarande anslag borde begränsas till 100,000 kronor, och blef Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed hos Riksdagen framställda förslag af densamma bifallet.

Jämväl i sin underdåniga skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905 blef med hänsyn till den inskränkning af ifrågavarande anslag, som under de senaste åren vidtagits, och under framhållande af vikten däraf, att, så länge anskaffningen af torpeder skedde från utlandet, det för fartygen erforderliga antalet torpeder så vidt möjligt alltid hölles komplett, af marinförvaltningen hemställdt, att för år 1905 måtte för ifrågavarande ändamål äskas ett anslag af 150,000 kronor. Äfven för år 1905 fann jag emellertid anslaget kunna begränsas till 100,000 kronor, och blef detta belopp, uppå Eders Kungl. Maj:ts framställning, af Riksdagen för ändamålet beviljadt.

Marinförvaltningen har nu förmält, att den årligen vidtagna inskränkningen af ifrågavarande anslag i förening med den omständigheten, att under öfningsskjutning i allmänhet några torpeder årligen förlorades, förorsakat, att erforderligt antal torpeder ännu icke hunnit anskaffas, och har ämbetsverket på grund häraf ansett, att för år 1906 borde äskas ett extra ordinarie anslag af 150,000 kronor till anskaffning af torpeder.

Till *försöksskjutningar med torpeder* hafva för åren 1903 och 1904 anvisats för hvartdera året 8,000 kronor. I sin skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905 förklarade sig marinförvaltningen anse, att samma belopp borde för berörda ändamål äskas jämväl för sistnämnda år samt att anslag till belopp af 4,000 kronor äfven borde begäras för försök och förbättringar med afseende å anskaffad materiel för *gnistsignalering*. På sätt framgår af mitt anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, fann jag förstnämnda belopp, 8,000 kronor, fortfarande vara erforderligt för försöken med torpedmaterielen, men ansåg för försöken med gnistsignalmaterielen ett belopp af 2,000 kronor vara tillräckligt. I öfverensstämmelse härmed föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till försök med torped- och gnistsignalmateriel på extra stat för år 1905 bevilja 10,000 kronor. Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen.

Marinförvaltningen har nu förmält, att jämväl för år 1906 ett lika belopp erfordrades för den mängd försök, som alltjämt måste företagas såväl till utrönande af lämpliga medel för afhjälpande af framträdande brister hos ifrågavarande materiel som ock för pröfvande af nya

uppfinningar och förbättringar, och på grund häraf ansett, att äfven för år 1906 borde äskas ett anslag af 10,000 kronor för försök med torped- och gnistsignalmateriel. [16—20.]

Slutligen har marinförvaltningen af anförda orsaker hemställt, att för år 1906 måtte äskas ett extra anslag af 164,000 kronor för *förändring och utvidgning af Stockholms stations torpedförråd.*

Hvad först beträffar det anslag å 30,000 kronor, som af marinförvaltningen föreslagits för skjutförsök och inskjutning af kanoner, torde detta anslag jämväl under år 1906 böra utgå med samma belopp som under nästlidna och innevarande år, hvarför jag i detta afseende icke har något att erinra mot marinförvaltningens framställning.

I fråga åter om det föreslagna anslaget å 44,000 kronor för anskaffande af 12 stycken automatiska gevärskulsprutor finner jag med hänsyn till andra anslagsbehof frågan om beviljande af detta anslag allt fortfarande kunna till ett följande år anstå.

På sätt marinförvaltningen framhållit, torde för pansarbåtarna Oden, Thor och Niord böra anskaffas fullt tidsenlig ammunitionsutredning i likhet med hvad som skett för öfriga 1:a kl. pansarbåtar. Kostnaderna för dylik anskaffning, sedan värdet af den föråldrade ammunitionen frångragits, hafva af ämbetsverket beräknats till 340,250 kronor, och torde framställning böra göras till Riksdagen om beviljande af detta belopp. Då det emellertid icke torde vara nödvändigt, att hela den ifrågavarande ammunitionsutredningen anskaffas under år 1906, utan anskaffningen synes kunna ske under de närmaste tre åren, lärer af hela det erforderliga beloppet allenast en tredjedel eller 113,417 kronor behöfva anvisas för år 1906.

Lika viktigt som det är att stridsfartygen erhålla fullt modern ammunitionsutredning, lika viktigt är det naturligen, att kustfästningarna förses med dylik ammunition. Kostnaderna för tidsenlig projektilutredning till kustfästningarna hafva af marinförvaltningen ansetts komma att uppgå till 620,000 kronor, därvid dock ämbetsverket anmärkt, att afdrag icke gjorts för värdet af den nu befintliga projektilutredningen. Då emellertid jämväl i nu föreliggande fall, likasom i fråga om ammunitionen till pansarbåtarna Oden, Thor och Niord, afdrag synes böra göras för värdet af den redan befintliga ammunitionen, som, då den vid öfningar användes, bör af vederbörande öfningsanslag ersättas, anmodade jag i ämbetskrifvelse den 31 oktober 1904 marinförvaltningen att inkomma med yttrande angående det värde, som i anledning af en dylik användning syntes böra åsättas berörda ammunition. I ämbetsskrifvelse den 11 därpåföljande november har marinförvalt-

[16—20.] ningen till svar härå meddelat, att ifrågavarande värde vore 132,500 kronor, hvarvid tillika uppgifvits de värden, som åsatts de olika slagen af befintliga projektiler. Med afdrag för detta värde komma således, enligt marinförvaltningens beräkning, kostnaderna för den ifrågavarande projektilutredningen att uppgå till 487,500 kronor.

Framställning synes därför böra göras till Riksdagen om beviljande af detta belopp, men torde jämväl i fråga om denna utredning med hänsyn till andra anslagsbehof kostnaderna böra fördelas på tre år, i följd hvaraf förslag torde böra framläggas om anvisande utaf endast en tredjedel af beloppet eller 162,500 kronor för år 1906.

Det belopp, som således synes böra beviljas för komplettering af fartygs och fästningars ammunitionsförråd med modern artilleriammunitionsutredning, uppgår följaktligen till 827,750 kronor och torde däraf för år 1906 böra anvisas 275,917 kronor.

För stärkande af materialförrådens artilleriammunitionsuppbörd har marinförvaltningen föreslagit begäran om anslag å 656,000 kronor, däraf 600,000 kronor för anskaffande af ammunition i och för iakttagande af bestämmelsen om att ständigt hålla de föreskrifna ammunitionsutredningarna kompletta samt 56,000 kronor för fyllande af brist i hylsutredningen å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning.

Hvad den första delen af denna framställning beträffar, synes mig icke något särskildt anslag vara erforderligt för iakttagande af den ifrågavarande föreskriften. Värdet af den vid öfningarna under ett år förbrukade ammunitionen skall ersättas af samma års öfningsanslag. Då nu dessa anslag redan vid början af året stå till marinförvaltningens förfogande, lärer hinder icke möta för ämbetsverket att redan då med omhänderhafvande medel betala den ammunition, hvilken i förväg blifvit beställd för att ersätta den, som under årets öfningar kommer att förbrukas, samt sedermera, efter det värdet af sistnämnda ammunition blifvit känd, påföra vederbörande öfningsanslag hvad som sålunda bör därifrån utgå. Förslaget i denna del synes mig därför icke böra föranleda någon framställning till Riksdagen.

Den påpekade bristen i hylsutredningen vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning torde däremot böra under år 1906 fyllas, hvarför det med anledning häraf erforderliga beloppet af 56,000 kronor synes böra för nämnda år anvisas.

Framställningen om beviljande af 150,000 kronor för anskaffande af torpeder synes jämväl för nu ifrågavarande år, i likhet med hvad som skett för åren 1904 och 1905, kunna begränsas till 100,000 kronor.

För försök med torped- och gnistsignalmateriel lärer, såsom skett [16—20.]
för innevarande år och i enlighet med marinförvaltningens nu gjorda hemställan, böra jämväl för år 1906 anvisas 10,000 kronor.

Förslaget om medel för förändring och utvidgning af Stockholms stations torpedförråd synes däremot med hänsyn till frågan om samma stations förflyttning icke böra vinna bifall.

Jag hemställer därför i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen *dels* att på extra stat för år 1906 bevilja

a) till skjutförsök och inskjutning af kanoner 30,000 kronor;

b) till fyllande af brist i hylsutredningen å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning 56,000 kronor;

c) till anskaffning af torpeder 100,000 kronor; samt

d) till försök med torped- och gnistsignalmateriel 10,000 kronor;

dels ock att bevilja för komplettering af fartygs och fästningars ammunitionsförråd med modern artilleriammunitionsutredning ett anslag af 827,750 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 275,917 kronor.

Materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten.

[21.] Materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten.

På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, hade då under någon tid pågått försök med en del nykonstruerad minmateriel, som vore afsedd att tilldelas flottans fartyg för att användas vid tillfälliga sprängningsarbeten dels på land för förstörande af broar, järnvägar m. m., dels i våra skärgårdar för undanrödjande af en fiendes tillfälliga spärrningar med minor, stängselbommar, kättingar och dylikt. Försöken hade gifvit tillfredsställande resultat. På grund af en utaf marinförvaltningen då verkställd beräkning af det dåvarande behofvet af dylik materiel föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten bevilja på extra stat för år 1903 ett anslag af 40,000 kronor. Denna Eders Kungl Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen.

Sedan nu marinförvaltningen af chefen för flottans stab erhållit uppgift å hvilka af flottans fartyg borde erhålla ifrågavarande sprängnings- och kontramineringsmateriel, har ämbetsverket i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 hemställt, att för ytterligare anskaffande

[21.] af dylik materiel att tilldelas flottans fartyg i enlighet med det förslag, som uppgjorts af chefen för flottans stab, och att användas vid tillfälliga sprängningsarbeten af samma art, som de, hvilka afsetts i fråga om de utaf 1902 års riksdag beviljade medel, måtte af Riksdagen äskas för år 1906 ett extra ordinarie anslag af 45,000 kronor.

Då ett fortsatt anskaffande af materiel utaf ifrågavarande slag i den mån densamma är erforderlig icke torde böra uppskjutas, tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 45,000 kronor.

Handminmateriel.

[22.] Handminmateriel.

I marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 29 september 1899 föreslogs, att för anskaffning af nya handminor måtte äskas ett belopp af 100,000 kronor.

Uppå Eders Kungl. Maj:s framställning blef detta belopp af 1900 års riksdag beviljadt, och anvisades häraf hälften för år 1901 och andra hälften för därpåföljande år.

För komplettering, förbättring och ökning af i förråd befintlig handminmateriel ingick ett belopp af 20,000 kronor i den summa, som Eders Kungl. Maj:t föreslog 1904 års riksdag att för fasta minförsvaret bevilja för år 1905, och blef detta förslag af Riksdagen bifallet.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anfört, att för komplettering och ökning af i förråd befintlig handminmateriel, afsedd för yttre minspärrningar och handminfartyg, beräknades för år 1906 erforderligt ett belopp af 65,000 kronor.

Då det emellertid för bedömande af erforderligheten utaf detta belopp var nödigt att erhålla kännedom om den utredning, som legat till grund för denna framställning, anmodade jag marinförvaltningen att inkomma med berörda utredning.

I anledning häraf har marinförvaltningen i en hemlig skrifvelse, som torde få tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott, öfverlämnat den begärda utredningen.

Då minväsendet uppenbarligen utgör en viktig länk i vårt försvar, och de behof, som i sådant afseende föreligga, därför snarast

möjligt böra fyllas, synes ett uppskof med den nu ifrågasatta anskaffningen icke böra ske. [22.]

Jag hemställer därför i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för anskaffning af handminmateriel bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 65,000 kronor.

Ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona.

[23.] Ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona.

Uti underdånig skrifvelse den 22 oktober 1901 anmälde marinförvaltningen, att enligt skrifvelse från stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona förste läkaren vid stationen framhållit, att med hänsyn till den tillökning i personal, som i följd af det nya härordningsförslaget komme att på stationen förläggas, det nuvarande sjukhuset blefve alldeles otillräckligt, så att det blefve nödvändigt att uppföra en ny sjukpaviljong, hvarjämte en utvidgning och förändring af sjukhusets badafdelning, kokhus, desinfektionsinrättning m. m. blefve erforderlig. I anledning häraf anhöll marinförvaltningen att få uppdraga åt medicinalstyrelsens arkitekt, hofintendenten m. m. A. Kumlien att afresa till Karlskrona för att verkställa besiktning af flottans sjukhus och dess byggnadstomt m. m. och sedermera uppgöra ritningar och förslag till den nybyggnad, som kunde anses behöflig, äfvensom förslag till lämpliga ändringar och ventilationsanordningar inom det nuvarande sjukhuset.

Denna marinförvaltningens anhållan blef af Eders Kungl. Maj:t den 1 november 1901 bifallen.

Till fullgörande af det uppdrag, hofintendenten Kumlien på grund häraf af marinförvaltningen erhöll, ingaf han den 27 augusti 1903 till ämbetsverket ritningar med kostnadsförslag till om- och påbyggnad af det nuvarande sjukhuset i Karlskrona jämte tillbyggnad af en portvaktslägenhet och ett ångpannehus. Enligt det sålunda uppgjorda förslaget skulle sammanlagda kostnaden för ifrågavarande arbete uppgå till 287,700 kronor. Hofintendenten Kumlien förmälde tillika, att ett förslag till fristående sjukpaviljong jämväl blifvit uppgjordt, men som samma förslag kräfde nästan samma summa som påbyggnaden, utan att lämna motsvarande sängantal, hade detsamma öfvergifvits.

[23.] Uti afgifvet utlåtande öfver det af hofintendenten Kumlien sålunda uppgjorda förslag till ombyggnad af det nuvarande sjukhuset har förste läkaren vid flottans station i Karlskrona anfört, bland annat, att de fördelar, som den projekterade om- och tillbyggnaden skulle komma att tillföra det nuvarande sjukhuset, syntes i hufvudsak bestå dels uti ett betydligt ökadt antal sängplatser utöfver det, som för närvarande funnes att tillgå, dels uti flera tidsenliga och moderna anordningar i hygieniskt afseende, hvilka skulle komma ej blott den påbyggda delen af sjukhuset till godo, utan jämväl införas i de äldre delarna af byggnaden, hvars hygieniska värde därigenom skulle väsentligen höjas och hvarigenom full enhetlighet i det hela vunnes, och dels äfven uti en ändamålsenlig utvidgning och förbättring af ekonomilokalen med tillhörande kok-, tvätt- och desinfektionsinrättningar m. m., hvilket allt för ett rätt handhafvande af sjukvården inom sjukhuset vore i hög grad af behofvet påkalladt.

Hvad sängantalet beträffade syntes efter den föreslagna omändringens utförande utan olägenhet i hvarje af sjukhusets 12 sjuksalar kunna placeras 19 sjuksängar och uti de enskilda sjukrummen och å epidemiafdelningen sammanlagdt 26, hvadan således antalet sängar för hela sjukhuset skulle uppgå till 254. Af dessa upptoges emellertid 14 af sjukvårdare, så att för patienterna återstode 240, hvilket antal dock med all sannolikhet för lång tid torde för stationens sjukvård vara tillräckligt. Maximala beläggningssiffran för sjukhuset, sådant det nu vore, uppginge, med afdrag för 10 sjukvårdare, till 153. Ökningen af platser uppginge således till 87. Det kunde tyckas, att kostnaden för dessa nyvunna 87 platser blefve anmärkningsvärdt hög, men därvid borde tagas i beaktande, att kanske största delen af kostnaderna borde hänföras till de nya och kostsamma hygieniska anordningar, med hvilka sjukhuset i sin helhet försåges och som i lika mått komme hela anstalten till godo.

Beträffande sanitärt viktiga och hygieniska anordningar, som enligt förslaget skulle i sjukhuset införas, borde nämnas tidsenligt ordnadt ventilations-, uppvärmnings-, afloppe- och belysningssystem, förbättrade och utvidgade anordningar för bad, ordentliga tvätt- och klosettrum för de olika sjukhusafdelningarna, septisk och aseptisk operationssal, rum för radiografi, apotek, sjukvårdsundervisning m. m. och, rörande utvidgningen och förbättringen af ekonomibyggnaden, modern anordning af kok- och tvättinrättningen, matsalar för sköterskor och sjukvårdare, tidsenlig desinfektionsinrättning, lämpliga bostäder för ekonomiperso-

nalen m. m., hvilket allt hittills saknats eller befunnits i föråldradt och [23.]
mindre tillfredsställande skick.

Förste läkaren har härjämte framställt vissa detaljanmärkningar mot förslaget, för hvilka redogörelse ej torde vara erforderlig, hvarjämte han anmärkt, att, i händelse förslaget komme till utförande, en behöflig reparation af epidemisjukhuset å Laboratorieholmen måste företagas för att detta sjukhus under byggnadstiden, då det nuvarande sjukhuset åtminstone delvis måste utrymmas, skulle kunna på ett tillfredsställande sätt för en mera mångartad och omfattande sjukvård användas.

Öfver förslaget har jämväl hörts chefen för ingenjördepartementet i Karlskrona. I sitt afgifna utlåtande har denne anmärkt, bland annat, att det ej vore honom bekant, huruvida grunden under sjukhusbyggnaden medgåfve densammas påbyggande med en våning, synnerligast åt södra ändan, samt att det med säkerhet kunde förutses, att sjukhuset komme att blifva obeboeligt för sjuka under den tid, ändrings- och påbyggnadsarbetena påginge. För sjukhusets belysning erforderliga elektriska lampor syntes kunna uppsättas med ledningar men utan någon strömkälla för omkring 12,000 kronor.

Stationsbefälhafvaren har förklarat sig, utöfver hvad af stationens myndigheter yttrats, icke hafva något att anföra.

Med anledning af hvad sålunda anförts i fråga om grunden till det nuvarande sjukhuset, har hofintendenten Kumlien i afgifvet utlåtande upplyst, att han från byggmästaren vid flottans station i Karlskrona på begäran om en uppgift å den bottens beskaffenhet, som upptoges af nuvarande sjukhusets källarvåning, bekommit en ritning till källaren med angifna borrhål och desammas djup. Af denna uppgift, som vore fullt belysande, droge han den slutsatsen, att grunden under sjukhuset vore stark nog att bära den föreslagna, relativt lätta påbyggnaden. Han hade därför ej den ringaste farhåga för grundens bärighetsförmåga i föreliggande afseende under förutsättning, att byggnadsarbetet komme att sakkunnigt utföras.

Slutligen har uppgjorts ett förslag till uppvärmning af epidemiafdelningen för flottans sjukhus i Karlskrona. Detta förslag upptager kostnaderna härför till 3,700 kronor.

Uti sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen för egen del anfört, att den successiva ökningen under de sist förflutna åren af till sjukhusvård berättigadt befäl och manskap på Karlskrona station gjorde det nödvändigt att anskaffa ett hundratal

[23.] nya platser för sjuka utöfver det antal af 153 sängar, som inrymdes i det nuvarande sjukhuset. Skulle en ny sjukhusflygel med plats för hundra sjuka uppföras, syntes kostnaden härför komma att uppgå till 450,000 à 500,000 kronor, och härtill skulle ändock komma kostnaden för införande i det gamla sjukhuset af tidsenlig ventilation och värmeledning m. m. Kostnaden för det nuvarande sjukhusets om- och påbyggnad samt de nu befintliga lokalernas försättande i tullt tidsenligt skick hade däremot beräknats uppgå till allenast 303,400 kronor.

Antalet af de till sjukhusvård å flottans sjukhus berättigade hade, såsom redan antydts, under de senare åren städse ökats och hade utgjort 3,250 under år 1898 och 4,490 under år 1902. Så länge hade utrymmet i sjukhuset i det hela räckt till, om än de för sjuka officerare och underofficerare afsedda platserna visat sig ej motsvara behofvet. Men då den sjukvårdsberättigade personalen med början af år 1903 stigit till 5,999 man, hade det tillgängliga antalet sängplatser vissa tider af året strängt anlitats. Och då vid 1905 års början flottans vid stationen förlagda personal torde komma att uppgå till 7,124 man, måste utrymmet i det nuvarande sjukhuset betecknas såsom absolut otillräckligt. Om ett sådant förhållande redan under fred vore i hög grad betänkligt, skulle det efter inträffad mobilisering kunna visa sig ödesdigert. En utvidgning af flottans sjukhus i Karlskrona vore därför redan nu nödvändig, och syntes härvid ett tillskott af 100 sängplatser utöfver det nu befintliga antalet böra beräknas erforderligt.

Det nu ifrågavarande förslaget till om- och påbyggnad af flottans sjukhus och dess ekonomibyggnad, hvilket förslag jämväl omfattade modernisering af de nuvarande sjukhuslokalerna, måste marinförvaltningen, som i allt väsentligt gillade och godkände de af hofintendenten Kumlien upprättade ritningar och kostnadsförslag, finna innebära en synnerligen god lösning af den föreliggande frågan.

Hvad beträffade den af ingenjördepartementet i Karlskrona framställda anmärkningen, att sjukhuset under ombyggnadstiden skulle blifva obeboeligt, ville marinförvaltningen erinra om, dels att moderna hjälpmedel numera möjliggjorde påbyggnad af ett hus utan att någon lägenhet behöfde utrymmas samt att i hvarje fall, därest först halfva sjukhuset ombyggdes, den andra hälften under byggnadstiden torde kunna användas för sitt ändamål, dels ock att det hufvudsakliga ombyggnadsarbetet väl komme att företagas under sommartiden, då sjukhuset vore minst belagdt, samt att, för fall af behof, såväl epidemisjukhuset å Laboratorieholmen som logementsfartyget Vanadis på tillfredsställande sätt kunde tjäna såsom provisoriska sjukhus.

Kostnaden för byggnadsarbetet hade, såsom redan meddelats, blifvit beräknad till 303,400 kronor. Som emellertid genom nådiga bref den 24 mars och 5 augusti 1904 af Eders Kungl. Maj:t till reparation och iordningställande af flera rum i sjukhuset redan anvisats 16,960 kronor, borde sålunda härutöfver allenast 286,440 kronor vara för arbetet erforderliga. Men vid betraktande däraf att kostnadsförslaget uppgjorts minst två år före den tid, arbetet tidigast kunde börja, samt att sedan dess arbetspriserna redan stigit och ytterligare höjning af desamma syntes vara att vänta, ansåge marinförvaltningen kostnaden för ombyggnaden utöfver de för reparationsarbeten redan anvisade medlen böra upptagas till 300,000 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes för på- och ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona och dess ekonomihus, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af hofintendenten Kumlien afgifna förslaget, af 1905 års riksdag äska för år 1906 ett extra ordinarie anslag af 300,000 kronor. [23.]

Den utredning, som lämnats angående den under de senaste åren inträffade och allt fortfarande pågående ökningen af den till sjukvård å flottans ifrågavarande sjukhus berättigade personal, hvilken ökning är beroende på ökadt antal personal vid flottan äfvensom tillkomsten af kustartilleriet, synes otvetydigt gifva vid handen, att det sjukhus, som förr motsvarat behofvet uti ifrågavarande afseende, numera icke längre kan lämna tillräckligt utrymme för de sjuka. Då följaktligen en ökning af ifrågavarande utrymme torde få anses nödvändig, synes det vara lämpligt, att, på sätt förordadt blifvit, i stället för att uppföra en ny sjukpaviljong påbygga det redan befintliga sjukhuset och inreda detsamma i enlighet med det uppgjorda förslaget. Detta synes nämligen vara det fördelaktigaste, då därigenom för en kostnad, som skulle komma att understiga utgiften för uppförandet af en ny sjukpaviljong, det föreliggande behofvet af ökadt utrymme för sjuka skulle blifva fylldt samtidigt som det nuvarande sjukhuset skulle blifva inredt i full öfverensstämmelse med nutidens fordringar.

Kostnaderna hafva beräknats till 303,400 kronor. På sätt af marinförvaltningen anförts, har Eders Kungl. Maj:t af detta belopp redan anvisat tillhopa 16,960 kronor. Dessa anvisningar, hvilka ägt rum från hufvudtitelns allmänna besparingar, hafva beslutats för att afhjälpa bristfälligheter, hvilkas botande icke synts tåla uppskof, såsom anskaffande af röntgenapparat m. m. Att det oaktadt 300,000 kronor synas böra afses för nu föreslagna arbeten, torde framgå af de utaf marinförvaltningen i sådant afseende förebragta skäl.

[23.] Emellertid synas ifrågavarande arbeten vara af den beskaffenhet, att desamma utan olägenhet kunna utföras under två år, hvarför följaktligen endast hälften af det erforderliga beloppet torde behöfva anvisas för år 1906.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för på- och ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona och dess ekonomihus i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af hofintendenten Kumlien uppgjorda förslaget bevilja ett anslag af 300,000 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa 150,000 kronor.

Marinläkarkurs.

[24.] Marinläkarkurs. Marinförvaltningen har uti sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anfört, bland annat, att marinläkarkåren nu hunnit rekryteras så fullständigt, som det läte sig göra med hänsyn till de oundvikliga vakanserna för de ännu på gamla läkarstaten kvarstående läkarna och de kompetensvillkor, som gällde för erhållande af nådigt förordnande som marinläkare af 2:a graden. Kåren bestode för närvarande af 2 förste marinläkare, 5 marinläkare af 1:a graden, 18 marinläkare af 2:a graden och 12 marinläkarstipendiater. Under sådana förhållanden ville marinförvaltningen framhålla behofvet af extra anslag till bestridande af de utgifter, som vore förenade med en snarast möjligt behöflig marinläkarkurs. Denna af marinöfverläkaren ledda kurs skulle upptaga en tid af 40 dagar, genomgås här i Stockholm af högst 10 marinläkare, som författningsenligt därtill kommenderats af Eders Kungl. Maj:t på förslag af marinöfverläkaren, och bestå i daglig undervisning i krigskirurgi och radiografi, naval hälso- och sjukdomslära samt bakteriologi, meddelad af två yngre lärare vid Karolinska Institutet, hvilka på samma gång vore marinläkare, och efter ett program, som uppgjordes af marinöfverläkaren och stadfästes af Eders Kungl. Maj:t.

Utgifterna för denna kurs beräknades till följande belopp:

dagtraktamente under 40 dagar à 7 kronor åt 10 marinläkare	kronor	2,800: —
arfvode åt 2 lärare (500 kronor åt hvardera)	»	1,000: —
undervisningsmateriel, såsom röntgenplåtar, böcker, reagens m. m.	»	500: —
Summa	kronor	4,300: —

Marinöfverläkaren hade, enär genom denna kurs endast en del af marinläkarkåren komme i åtnjutande af den specialutbildning, som tjänsten kräfde hos hvarje marinläkare, förmält det vara sin afsikt att ett följande år göra framställning om åtgärders vidtagande för anordnande af förnyad marinläkarkurs, hvarefter måhända ett uppehåll i dessa kurser kunde göras under flera år, intill dess omsättningen bland marinläkarna kräfde ny utbildningskurs. [24.]

På grund häraf har marinförvaltningen hemställt, att hos nästkommande riksdag måtte äskas för anordnande af en marinläkarkurs ett extra ordinarie anslag för år 1906 af 4,300 kronor.

Lämpligheten af att föranstalta sådana marinläkarkurser som den nu ifrågasatta, beaktades redan, då fråga förelåg om upprättande af den nya marinläkarkåren. På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, hade vid sistnämnda frågas behandling chefen för flottans stab hemställt, att för höjande af marinläkarkårens tjänstbarhet sådan utvidgning af de hvartannat år anordnade militärläkarkurserna måtte vidtagas, att samtliga läkare, som erhölle anställning såsom andre marinläkare, blefve kommenderade till genomgående af samtidigt och i sammanhang med militärläkarkurs anordnad marinläkarkurs. Medicinalstyrelsen instämde i förslaget, att marinläkarna skulle kommenderas till genomgående af militärläkarkurs, men anförde tillika, att den dåvarande militärläkarkursen för arméns läkare icke syntes härtill lämpa sig, hvaremot intet hinder syntes möta att för flottans läkare anordna en motsvarande kurs hvartannat år, då sådan kurs icke hölles för arméns läkare. Ifrågavarande, af chefen för flottans stab framställda förslag blef jämväl af marinförvaltningen tillstyrkt.

För egen del yttrade jag, att jag fann hvad anfördt blifvit rörande behofvet af en särskild marinläkarkurs beaktansvärdt, men ansåg frågan om anordnande af en sådan kurs böra upptagas först sedan den nya organisationen trädt i verket.

Då, på sätt af marinförvaltningen anförts, den nya marinläkarkåren numera blifvit i det närmaste fulltalig, synes vidare uppskof med anordnande af en marinläkarkurs icke böra äga rum. Samtliga de nämnda myndigheterna funno anordnande af dylika kurser önskvärdt, och det torde jämväl få anses uppenbart, att, då militärläkarkurser befunnits erforderliga för arméns läkare, motsvarande kurser i lika, om icke med hänsyn till marinläkarnas särskilda verksamhetsområde i än högre grad, äro nödvändiga för dessas behöriga utbildning.

[24.] Med anledning häraf får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för anordnande af en marinläkarkurs bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 4,300 kronor.

Utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg.

[25.] Utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg.

Den genom nådiga brefvet den 14 juni 1901 tillsatta kommittén för afgifvande af förslag rörande sjökrigsmaterielen anförde, bland annat, att liksom i de stora marinerna numera föreslagits och delvis införts två slags fartyg för sjukvårdens behof under krig, nämligen lasarettfartyg och sjuktransportfartyg, så erfordrades jämväl för svenska flottan nämnda två slag af sjukfartyg. Lasarettfartygen borde åtfölja eskadrarna för att efter strid upptaga sårade, hvarför ombord å dessa fartyg borde finnas fullständig utrustning i och för operationers utförande äfvensom för sårades vård. För sjuktransportfartygen erfordrades däremot ej annan särskild utredning än lämpliga kojer. Kommittén ansåg vidare, att ett lasarettfartyg med plats för omkring 100 patienter borde tilldelas hvardera af Stockholmseskadern och kustflottan och att sex stycken sjuktransportfartyg med plats för vid pass 50 patienter å hvarje borde förefinnas. Visserligen vore det synnerligen önskvärdt att redan i fredstid kunna förfoga öfver en del af sjukfartygen, men då detta af ekonomiska skäl ej ansåges böra ifrågasättas, syntes man, på samma sätt som i andra länder kunna för ifrågavarande behof afse fartyg, som förhyrdes från handelsflottan och vid mobilisering utrustades för ändamålet. Då kommittén ansåge sig kunna tillstyrka ett dylikt förfarande, skedde det emellertid under den förutsättning, att all den utredning i form af sängar med sängservis, kojer, operationsbord och instrument m. m., som erfordrades, redan i fredstid anskaffades och att erforderliga kontrakt upprättades samt öfriga anordningar vidtoges för att lämpliga fartyg vid krigsutbrott kunde på kort tid förändras och utrustas till lasarettfartyg och sjuktransportfartyg. Enligt tillika upprättad specifikation på de utgifter, som komme att föranledas af anskaffning under fredstid af utredningseffekter för nämnda fartyg, skulle kostnaden härför uppgå till sammanlagdt 31,090 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anför marinförvaltningen, att ämbetsverket, som icke funnit något att erinra mot kommitténs ifrågavarande förslag och kostnadsberäkning, ansåge ifrågavarande behof vara af beskaffenhet att böra oundgängligen och snarast

möjligt tillgodoses, hvarför ämbetsverket föresloge, att nådig proposition måtte aflåtas till nästkommande riksdag om beviljande af ett extra ordinarie anslag å 31,090 kronor till anskaffande af utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg. [25.]

Jämväl vid två andra tillfällen under år 1904 framställde marinförvaltningen hos Eders Kungl. Maj:t begäran om att få anskaffa ifrågavarande utredningspersedlar, därvid ämbetsverket föreslog, att det erforderliga beloppet måtte få tagas af omhänderhafvande medel eller af allmänna besparingar under femte hufvudtiteln. Då förhållandena icke visade sig vara sådana, att de syntes nödvändiggöra en ofördröjlig anskaffning af nämnda persedlar, ansåg jag mig icke böra tillstyrka bifall till berörda framställningar, och föranledde desamma icke någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.

På sätt af marinförvaltningen anförts, synes emellertid ett vidare uppskjutande af ifrågavarande anskaffning icke böra äga rum, och hemställer jag därför i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till anskaffande af utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 31,090 kronor.

Tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen.

I mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, bilagdt samma års statsverksproposition, lämnade jag en närmare redogörelse för de beslut, som alltifrån förvaltningens af sjöärendena ombildning till en marinförvaltning blifvit meddelade angående den civila tjänstepersonalen jämte vaktbetjäningen i sistnämnda ämbetsverk. Jag redogjorde jämväl för ett af marinförvaltningen den 18 september 1903 ingifvet förslag om aflåtande af proposition till Riksdagen angående ökning af nämnda personal och betjäning. I anledning häraf yttrade jag, bland annat, att det syntes mig böra tagas under allvarligt öfvervägande, huruvida icke en omorganisation af ifrågavarande ämbetsverk borde göras, men att jag dock med hänsyn därtill, att den af Eders Kungl. Maj:t tillsatta kommitté för afgifvande af utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden säkerligen skulle komma att underkasta marinförvaltningens nu gällande organisation en ingående granskning, ansåg det icke böra ifrågasättas [26.] Tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen.

[26.] att, innan berörda granskning ägt rum, å ämbetsverkets ordinarie stat uppföra nya tjänster. För att därför tillsvidare underlätta arbetet i marinförvaltningen borde, ansåg jag, för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen, för hvilket ändamål under åren 1903 och 1904 af Riksdagen beviljats för hvartdera året 4,500 kronor, för år 1905 anvisas 8,700 kronor. Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning blef af Riksdagen på det sätt bifallen, att för nämnda ändamål på extra stat för år 1905 beviljades ett belopp af 7,500 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen nu ingifvit ett nytt förslag angående förändring af ämbetsverkets organisation i viss del. Detta förslag innehåller, bland annat, att marinöfverintendenten skulle blifva chef för marinförvaltningens intendentafdelning, till hvilken skulle sammanföras dels de enligt den nu gällande instruktionen för ämbetsverket denna afdelning tillhörande ekonomiska ärendena dels de ekonomiska ärenden, hvilka enligt nu gällande arbetsfördelning skola beredas och föredragas af amiralitetsrådet, samt att såsom konsekvens häraf den marinförvaltningens nuvarande civilafdelning tillhörande personalen skulle med föreslagen förstärkning ingå i marinintendenturkåren och tjänstgöra å marinförvaltningens intendentafdelning.

Att låta dessa frågor vidare undanskjutas genom att hänvisa dem till den nämnda kommittén vore, enligt marinförvaltningens förmenande, synnerligen ofördelaktigt för den viktiga tjänst inom flottan och dess öfverstyrelse, som anginge intendenturen, och tillika obehöfligt, då samma frågor redan blifvit utredda och pröfvade både af den kommitté, som afgifvit förslag angående marinintendenturkårens organisation, och inom flottans öfverstyrelse, hvilka båda för frågornas bedömande måste anses hafva ägt alldeles särskild kompetens.

Hvad åter anginge af marinförvaltningen i dess skrifvelse den 18 september 1903 gjord framställning om förstärkning jämväl af personalen å ämbetsverkets kansli, hade marinförvaltningen, då frågan härom ansetts böra tillhöra förstnämnda kommitté, icke ansett i afseende därå nu böra göras annan framställning än om extra ordinarie anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen.

Skulle däremot marinförvaltningens förstnämnda förslag icke bifallas, erfordrades för förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen ett belopp af 8,700 kronor eller samma summa som för år 1905 af Eders Kungl. Maj:t äskats.

Marinförvaltningen har därför hemställt, att hos nästa riksdag måtte för år 1906 äskas, därest den föreslagna öfverflyttningen af tjänsterna å marinförvaltningens civilafdelning till marinintendenturkåren icke komme till stånd, ett extra ordinarie anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen å 8,700 kronor. [26.]

För detaljerna i det af marinförvaltningen sålunda framlagda förslaget till omorganisation af en del utaf ämbetsverket anser jag mig emellertid icke nu böra närmare redogöra. Lika litet som jag nämligen fann mig nästlidna år kunna tillstyrka framläggande för Riksdagen af det förslag till omorganisation af ämbetsverket, som af detsamma då föreslagits, med anledning däraf att förstnämnda kommitté dessförinnan syntes böra företaga granskning af marinförvaltningens organisation och afgifva sitt utlåtande däröfver, lika litet anser jag mig af samma skäl för närvarande kunna tillråda framställning till Riksdagen i det af ämbetsverket nu förordade syfte. Det lärer icke kunna ifrågasättas, att Riksdagen skall medgifva en förändrad organisation af ett centralt ämbetsverk sådant som marinförvaltningen, förr än den nämnda kommittén afgifvit sitt yttrande i frågan.

Under sådana förhållanden återstår icke annat än att anlita samma provisoriska hjälpmedel för underlättandet af arbetet i marinförvaltningen, som beslutades vid nästlidna riksdag för innevarande år, eller således anställande af extra ordinarie tjänstemän m. m. Riksdagen lärer väl emellertid icke vara villig att för sådant ändamål för år 1906 anvisa högre belopp än för innevarande år, och torde därför den summa, som bör för ifrågavarande ändamål af Riksdagen äskas, böra inskränkas till 7,500 kronor.

Med anledning häraf får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 7,500 kronor.

Kustartilleriet.

Kustbefästningarna.

Den af 1897—1898 års befästningskommitté utarbetade plan för fortsättande af arbetena å rikets fasta försvar har allt hitintills af Riksdagen lagts till grund för beviljande af anslag för detta ändamål. [27.] Kustbefästningarna.

[27.] Enligt af kommittén upprättadt förslag till af densamma förordade arbetens utförande och kostnadernas fördelning skulle arbetena ske under tre perioder, den första omfattande fyra år samt hvar och en af de två senare tre år. Den första af perioderna har utgjorts af åren 1899—1902 och den andra af åren 1903—1905. Enligt planen kommer således den tredje perioden att börja med ingången af år 1906. De utaf befästningskommittén föreslagna arbetena hafva afsett, bland andra, följande, under femte hufvudtiteln numera lydande befästningar, nämligen Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs, Karlskrona och Älfsborgs fästningar samt kustpositionen Fårösund.

Den för befästningsarbetena vid *Fårösund* beräknade kostnadssumman beviljades redan under första perioden, och visade sig samma summa vara tillräcklig för utförande af de föreslagna arbetena, hvilka, enligt hvad chefen för fortifikationen anmält, äro fullständigt afslutade.

Hvad beträffar *Vaxholms* och *Oscar-Fredriksborgs fästning* blef i enlighet med den uppgjorda planen den för denna fästning beräknade kostnadssumman beviljad under första byggnadsperioden. Emellertid har, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, chefen för fortifikationen redan i underdånigt memorial af den 30 september 1901 anmält, att till den beräknade kostnadssumman måste läggas utgifter, som icke kunde till sin storlek beräknas, för förvärfvande af för försvarsanordningar erforderlig mark, hvarförutom det visat sig, att vissa arbeten blifvit dyrare än man beräknat.

I underdånigt memorial den 11 september 1902 anmälde chefen för fortifikationen ånyo, att, som befästningsarbetena vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning ännu icke blifvit afslutade, kunde ännu icke med visshet beräknas, huru stort anslag ytterligare i sådant afseende erfordrades, med undantag dock för det belopp, som kräfdes för ersättande af den brist, som uppstått vid fyllandet af försänkningarna i Bullerholmssundet. Detta belopp uppgick till 60,000 kronor och blef på Eders Kungl. Maj:ts förslag af Riksdagen beviljadt på extra stat för år 1904.

Vid fråga om anslag för år 1905 anförde chefen för fortifikationen, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, att dåmera kunde de brister, som uppstått uti de för ifrågavarande befästningsarbeten anvisade anslag, exakt angifvas, enär samma arbeten då inom kort komme att afslutas. Däremot vore de utgifter, som erfordrades för nödiga markförvärf, ännu icke kända. Den uppkomna bristen, som uppstått till följd af såväl de sedan år 1897 så betydligt ökade arbets- och materialprisen som de synnerligen ogynn-

samma arbetsförhållanden, hvilka rådde inom det nära Stockholm liggande Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästningsområde, uppginge till 455,000 kronor; och hemställde chefen för fortifikationen, att af 1904 års riksdag måtte äskas ett anslag på extra stat för år 1905 å berörda belopp för täckande af den sålunda uppkomna bristen. [27.]

Marinförvaltningen förklarade sig mot denna hemställan icke hafva annat att erinra, än att till det nämnda beloppet, 455,000 kronor, äfven måste läggas en summa af 205,000 kronor, afsedd att täcka den brist i anslaget för nämnda befästningsarbeten, som under bestyckningsarbetenas utförande af enahanda orsaker, som de af chefen för fortifikationen angifna, uppstått. Marinförvaltningen hemställde därför, att på extra ordinarie stat för år 1905 måtte äskas ett anslag af 660,000 kronor för täckande af ifrågavarande brist.

Då hvad sålunda af myndigheterna anförts icke innefattade någon närmare utredning, huru bristen uppstått, anmodade jag marinförvaltningen att efter inhämtande af chefens för fortifikationen yttrande inkomma med specificerad utredning i nämnda hänseende.

Med anledning häraf öfverlämnade chefen för fortifikationen till marinförvaltningen en af vederbörande fortifikationsbefälhafvare uppgjord specificerad utredning rörande den anmälda bristen å anslaget till ifrågavarande befästningsarbeten, utvisande bristens fördelning å de olika arbetena och angifvande orsakerna till öfverskridandet af de bestämda anslagen. Berörda utredning upptager såsom allmänna orsaker till öfverskridandet dels från början i allmänhet för låga kostnadsberäkningar, beroende på att noggranna förundersökningar såsom för dyra ej kunnat verkställas förr än anslag beviljats, dels från slutet af 1800-talet inträdande stegring i arbetsprisen, uppgående till omkring 25 procent, dels betydlig stegring i de flesta materialpris, sedan kostnadsberäkningarna uppgjorts, dels i allmänhet dåliga arbetare i följd af de svåra bostadsförhållandena vid arbetsplatserna, dels socialistiska och andra agitatoriska påverkningar från det närbelägna Stockholm, hvarigenom allt ackordsarbete försvårats och fördyrats, dels svårighet att hindra arbetare eller hela arbetslag, ofta de bättre, att gå sin väg, så snart bättre arbetsförhållanden erbjudits på annat håll, dels fördyrade transportkostnader genom i orten rådande brist på dragare och genom dåliga vägar och slutligen den särskildt under den torra sommaren 1901 uppkomna svårigheten att få vatten till betonarbetena, i följd hvaraf dyrbara pumpinrättningar måst anordnas. Chefen för fortifikationen förklarade sig mot denna utredning intet hafva att erinra.

[27.] För egen del anförde marinförvaltningen, att, hvad först beträffade bristerna i befästningsarbetena, ämbetsverket intet annat hade att erinra i afseende å den af chefen för fortifikationen förebragta utredningen än att en mycket stor del af denna brist förefunnits redan före kustbefästningarnas öfverlämnande från landt- till sjöförsvaret. Under loppet af år 1902 hade nämligen arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet icke allenast icke kunnat öfverlämna några medel för bestridande af kostnaderna för från föregående år återstående, ännu icke verkställda befästningsarbeten, utan i stället måst anmäla en brist af 178,742 kronor 8 öre, med hvilket belopp anslaget till befästningsarbetena den 31 december 1901 öfverskridits. I själfva verket hade dock bristen vid denna tidpunkt varit vida större, ty flera anvisningar för ännu icke påbörjade eller afslutade arbeten hade måst tagas i anspråk för att möjliggöra fortsättandet och fullbordandet af andra angelägnare. Det för år 1902 anvisade anslaget till befästningsarbeten å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, hvilket anslag direkt disponerats af marinförvaltningen, hade för öfrigt icke heller varit tillräckligt för bestridande af kostnaderna för de arbeten, som voro afsedda att med detsamma utföras. Vid tidpunkten för aflåtande af skrifvelsen den 25 september 1903 hade ännu återstått att utföra anbefallda arbeten för en kostnad, som af chefen för fortifikationen beräknats till 222,610 kronor. Samtliga dessa arbeten beräknades vara fullbordade inom 1903 års slut eller åtminstone under loppet af vintern 1903—1904 med undantag af infanterivärn å Värmdön. Den för dessa senare beräknade kostnaden, 30,000 kronor, vore emellertid just den summa, som ursprungligen afsetts för detta ändamål och hvilken sålunda icke hade öfverskridits och ej heller behöfde öfverskridas, ty den del af infanterivärnen, som ej för ifrågavarande belopp kunde utföras, vore, enligt hvad ämbetsverket inhämtat, afsedd att så småningom och utan särskild kostnad anordnas af Svea ingenjörkårs fästningsingenjörkompani.

Hvad åter beträffade bristen i artillerikostnad, 205,000 kronor, så hade, då Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning från och med den 1 januari 1902 ställts under sjöförsvaret, arméförvaltningens artilleridepartement till marinförvaltningen afgifvit två tablåer öfver befintlig tillgång och brist af fästningsmateriel vid ifrågavarande fästning m. m. Dessa tablåer hade upptagit, bland annat, förteckning å den materiel, som då ännu återstode att anskaffa af anslag, som vid samma tillfälle till marinförvaltningen öfverlämnades. Af dessa medel afsåges för Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning 280,984 kronor. För Vaxholmspositionen återstode enligt öfverlämningstablån att anskaffa materiel

och ammunition till en beräknad kostnad af sammanlagdt 310,984 kronor. Till bestridande af dessa kostnader hade funnits, förutom ofvannämnda öfverlämnade belopp 280,984 kronor, 1902 års anslag för Vaxholmspositionen, 30,000 kronor, eller sålunda det beräknade erforderliga beloppet 310,984 kronor. [27.]

För dessa medel hade redan större delen af hvad som enligt öfverlämningstablån skulle återstått att färdigställa anskaffats och bragts till fullbordan. Om öfverlämningstablån rörande Vaxholmspositionen sålunda varit rätt beräknad och i densamma upptagits alla de artilleristiska arbeten m. m., som verkligen varit nödvändiga att bringa till utförande, hade ingen brist behöft anmälas, men så hade ingalunda varit förhållandet, enär vissa oundgängliga arbeten antingen ej upptagits eller i hvarje händelse beräknats för knappt, hvarjämte anslaget till arbeten rörande eldens ledning från början varit alldeles otillräckligt; och då fästningens artilleristiska anordningar måste färdigställas jämsides med de fortifikatoriska, uppstode den brist, uppgående till 205,000 kronor, som närmare vore angifven i en bilagd specificerad utredning.

Denna specificerade utredning upptog åtskilliga arbeten, bland hvilka nämndes betonbäddningar, för hvilka inga medel beräknats eller af tillgängliga medel kunnat afses, men utan hvilka kanonerna skulle vara oanvändbara, vidare anordningar inom fort och batterier i ändamål att därsammastädes redan i fredstid kunna förvara den för desamma afsedda ammunitionsmängden, hvilket måste anses oeftergifligt vid kustfästningar, men för hvilka anordningar medel ej heller syntes hafva beräknats eller i hvarje fall beräknats för knappt, samt slutligen anordningar för eldens ledning, hvilka vore nödvändiga, om fästningen skulle kunna motsvara de anspråk, som man däråt måste ställa i detta afseende. Om en del af dessa arbeten anmärktes i den specificerade utredningen, att de redan vore verkställda eller att de beräknades vara afslutade under 1903 års höst, under det att om åtskilliga andra af ifrågavarande arbeten förmäldes, att en del af dem vore under utförande.

Af dessa, utaf myndigheterna afgifna yttranden fann jag, enligt hvad mitt nämnda anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904 utvisar, det framgå, att såväl de fortifikatoriska som de artilleristiska arbetena, hvarå de omförmälda bristerna skulle uppstått, då ännu icke blifvit afslutade. Under sådana förhållanden syntes mig de belopp, hvartill bristerna uppgifvits, icke kunna anses angifva de summor, hvartill bristerna å ifrågavarande arbeten slutligen komme att uppgå, och ansåg jag det under dylika omständigheter vara lämpligast att

[27.] uppskjuta framställningen till Riksdagen om beviljande af medel för bristens täckande, till dess förevarande arbeten blifvit fullt afslutade, och det belopp, som borde ersättas, sålunda kunde noggrant angifvas.

I enlighet härmed blef någon framställning uti berörda syfte icke af Eders Kungl. Maj:t aflåten till 1904 års riksdag.

Uti underdånigt memorial af den 15 september 1904 har nu chefen för fortifikationen anmält, att de planlagda befästningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning numera äro fullständigt afslutade, hvarvid å byggnadsanslaget uppstått den brist å 455,000 kronor, som han redan förut anmält, och ansåg han detta belopp böra ingå i befästningsanslaget för tredje perioden.

Marinförvaltningen har emot hvad sålunda anförts icke haft något att erinra och för egen del yttrat, att till berörda belopp borde läggas redan nämnda summa af 205,000 kronor, hvilket belopp borde anvisas för år 1906 till täckande af den brist uti ifrågavarande anslag, som under bestyckningsarbetenas utförande vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning uppstått.

Då väl chefens för fortifikationen ifrågavarande skrifvelse innehöll, att befästningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning voro fullständigt afslutade, men däremot af marinförvaltningens skrifvelse icke framgick, huruvida jämväl de artilleristiska arbetena voro afslutade, så att nämnda belopp af 205,000 kronor kunde anses exakt angifva den summa, som för täckande af den å sistberörda arbeten uppkomna brist erfordrades, anmodade jag marinförvaltningen att inkomma med upplysning i nämnda afseende.

Till svar härå har från marinförvaltningen inkommit en hemlig ämbetsskrifvelse af den 11 november 1904. I denna skrifvelse uppgifves, bland annat, att den väsentligaste delen af ifrågavarande materiel antingen redan vore anskaffad eller beställd att levereras inom den närmaste tiden. Å två särskilda arbeten skulle uppstå en behållning af tillhopa 4,310 kronor 33 öre, under det att å ett annat en brist skulle yppa sig å 3,600 kronor, hvadan ett öfverskott på samtliga arbeten m. m. skulle komma att uppstå å 710 kronor 33 öre, hvilka medel dock vore behöfliga till täckande af oförutsedda utgifter. Den af marinförvaltningen anmälda bristen å 205,000 kronor kunde således anses exakt angifva de kostnader, hvartill ifrågavarande artilleristiska arbeten komme att belöpa sig. Slutligen har marinförvaltningen framhållit nödvändigheten af att, ehuru en del till ifrågavarande arbeten hörande apparater ännu icke vore levererade och uppsatta, framställning det oaktadt gjordes vid instundande riksdag om bristens täckande,

emedan för de förskott, som uti ifrågavarande afseende utbetalts, till större [27.]
delen användts medel, som snarast måste tagas i anspråk för sitt egentliga ändamål.

För befästningsarbetena å *Karlskrona fästning* har befästningskommittén beräknat en sammanlagd kostnad af 2,177,900 kronor. Af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 13 januari 1899, bifogadt samma års statsverksproposition, framgår emellertid, att åtskilliga arméns myndigheter, som blifvit i ärendet hörda, ansett, att äfven med de af kommittén föreslagna inskränkningarna i anordningarna för stärkande af de till ifrågavarande fästning hörande öarnas försvar dessa anordningar dock måste betinga en kostnad af 100,000 kronor mera än den kommittén beräknat, hvartill enligt myndigheternas åsikt borde läggas 4,000 kronor för vissa befästningsanordningar å Västra Hästholmen. Chefen för landtförsvarsdepartementet förklarade med anledning häraf, att han ansåge kommitténs kostnadssumma böra ökas med, bland annat, 104,000 kronor befästningskostnad.

Enligt befästningskommitténs förslag skulle redan under första byggnadsperioden beviljas samtliga anslag för erforderliga bestyckningsoch befästningsanordningar vid Karlskrona med undantag för anordningarna å Västra Hästholmen. I sin redan nämnda skrifvelse den 15 september 1904 har chefen för fortifikationen anfört, att för befästningsanordningarna vid Karlskrona beviljats för första perioden 1,561,000 kronor.

Detta belopp motsvaras af de befästningskostnader, nämnda kommitté beräknat för Karlskrona med undantag af Västra Hästholmen, jämte det belopp af 100,000 kronor, chefen för landtförsvarsdepartementet, på sätt nämndt är, förklarat sig anse därutöfver vara erforderligt för fästningen med nämnda undantag.

I sitt underdåniga memorial den 30 september 1901 anförde chefen för fortifikationen, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, att för år 1902 vore beviljad sista återstoden af den för befästningarna å Kungsholmen och öarna beräknade kostnaden och att vid 1903 års början endast skulle återstå ombyggandet af fästet å Västra Hästholmen. Chefen för fortifikationen anförde vidare i sistnämnda skrift, att å de då redan fullbordade arbetena på befästningarna å Kungsholmen och öarna någon brist icke uppstått, men att det vore omöjligt att förutsäga, huruvida de återstående arbetena därstädes skulle kunna verkställas för de därför beräknade kostnaderna. Hvad befästningarna å Västra Hästholmen beträffade, hade befästningskommittén beräknat kostnaderna för dem till 716,900 kronor, hvartill borde läggas redan nämnda, af myndigheterna uti

[27.] ifrågavarande afseende påyrkade belopp af 4,000 kronor. Hela kostnaden uppginge således till 720,900 kronor. Under de år, som förflutit efter beräkningarnas uppgörande, hade emellertid en betydlig stegring i järn- och stålpriser ägt rum, hvarför med säkerhet kunde antagas, att denna omständighet komme att förorsaka en afsevärd brist. Antagligt vore väl ock, att de stegrade arbetsprisen äfven skulle förorsaka ökad kostnad för byggnadsarbetets utförande.

På grund häraf måste utan tvifvel det beräknade anslaget till ombyggnad af fästet å Västra Hästholmen höjas; men då möjligen ytterligare behof af medel för förut angifna arbeten kunde uppstå, syntes underdånig anmälan om det belopp, som ytterligare kunde erfordras för Karlskrona kustbefästningars afslutande enligt föreliggande plan, först framdeles böra göras.

Af anförda skäl föreslog chefen för fortifikationen vidare, att det af befästningskommittén för fästet å Västra Hästholmen upptagna belopp 1,100,000 kronor skulle lika fördelas på de två senare byggnadsperioderna, så att på hvardera af dessa komme ett belopp af 550,000 kronor. Därvid borde emellertid för byggnadsperioden 1903—1905 frånräknas redan under första byggnadsperioden för artillerikostnad anvisade 86,600 kronor, i följd hvaraf under den andra perioden borde anvisas allenast 463,400 kronor, hvilket belopp uteslutande skulle afses för befästningsändamål.

Detta belopp har äfven uppå Eders Kungl. Maj:ts framställning blifvit af Riksdagen för andra byggnadsperioden anvisadt.

Chefen för fortifikationen har nu i sin omförmälda skrifvelse den 15 september 1904 anfört, att, om man utginge från den af befästningskommittén för befästningsarbetena vid Karlskrona fästning afsedda summan af 2,177,900 kronor och därifrån afräknade utaf Riksdagen för ändamålet redan beviljade för första byggnadsperioden 1,561,000 kronor och för andra perioden 463,400 kronor, skulle för sista byggnadsperioden återstå allenast 153,500 kronor. Emellertid hade redan arméns myndigheter i sitt betänkande öfver befästningskommitténs förslag påvisat, att en del däri förekommande beräkningar vore för låga; och vidare hade såväl de sedan dess med 20—50 procent stegrade arbets- och materialkostnaderna som ock tillgodoseendet af det behof af ökadt utrymme, som blifvit en oafvislig följd af senast fastställda besättningslistors styrkor, vållat en ej obetydlig ökning uti den redan från början knappt beräknade kostnaden. Denna ökning, hvars oundviklighet för befästningsplanens genomförande senast i den underdåniga skrifvelsen den 30 september 1901 blifvit af chefen för fortifikationen

framhållen, hade dock först nu kunnat bestämmas till sin slutsiffra, och uppginge denna till 594,600 kronor eller cirka 27 procent af den ursprungligen beräknade kostnaden. För att befästningsarbetena å Karlskrona skulle under sista byggnadsperioden kunna afslutas enligt plan fordrades sålunda, att för denna period ansloges en summa af 748,100 kronor. [27.]

Marinförvaltningen har förklarat sig icke hafva något att erinra mot chefens för fortifikationen förslag, men anfört, att till nyssnämnda summa borde läggas dels 195,800 kronor till bestridande af bestyckningskostnaderna å fortet Västra Hästholmen dels 100,700 kronor för eldens ledning å samma fort.

Dessutom har marinförvaltningen anmält, att anskaffningen af vissa kanoner med ammunition till fortet Västra Hästholmen kostat 38,600 kronor mera än därtill förut beräknade och beviljade medel samt att å kostnaderna för eldens ledning å nämnda fort en brist af 99,300 kronor komme att uppstå.

Med anledning af de höga belopp, som myndigheterna sålunda ansett erforderliga för afslutande af ifrågavarande befästningsarbeten samt för anordningarna för eldens ledning å Västra Hästholmen, utöfver hvad från början beräknats, anmodade jag marinförvaltningen i ämbetsskrifvelse den 20 oktober nästlidna år att efter chefens för fortifikationen hörande inkomma med upplysning, huruvida vid Karlskrona fästning inga andra befästningsarbeten blifvit utförda eller vore beräknade att blifva utförda än sådana, som varit af befästningskommittén afsedda, samt om anledningarna till att kostnaderna för anordningarna för eldens ledning vid nämnda fort beräknades i så hög grad komma att öfverskrida, hvad kommittén i samma afseende ansett erforderligt.

Med hemlig ämbetsskrifvelse den 1 sistlidna november har marinförvaltningen med anledning häraf öfverlämnat och åberopat en skrifvelse från chefen för fortifikationen af den 26 därförutgångna oktober, däri denne förmält, att samtliga de befästningsarbeten vid Karlskrona, som vore dels redan fullbordade dels under utförande, inginge i den af befästningskommittén utarbetade planen för Karlskronas fasta försvar samt att inga andra verk än dessa vore afsedda att för den ifrågavarande summan 748,100 kronor utföras.

I sin sistnämnda skrifvelse har marinförvaltningen tillika anfört, bland annat, att ökningen i kostnaden för anordningarna för eldens ledning å Västra Hästholmen vore beroende af, dels att man vid uppgörande af det första kostnadsförslaget för dessa anordningar icke haft att tillgå någon definitiv plan till fortets ombyggnad dels ock att fordringarna å pansarskydd och utrymme för observationsplatser och strålkastare i väsentlig

[27.] mån stegrats under de senare åren. Därjämte hade behofvet af moderna orderöfverföringsapparater äfvensom af ett mera genomfördt system för elektrisk belysning inom fortet gjort, att kostnaden härför väsentligen stegrats. Slutligen har marinförvaltningen lämnat en specificerad uppgift angående användningen af det för ifrågavarande ändamål afsedda belopp af 200,000 kronor, hvilken uppgift jämte skrifvelsen i öfrigt torde få tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott.

Hvad slutligen beträffar *Älfsborgs fästning*, så har befästningskommittén beräknat kostnaderna för bestyckningss- och befästningsanordningarna därstädes till, för de förra 1,010,000 kronor och för de senare 840,000 kronor, hvartill skulle komma för försvarets ledning 50,000 kronor, eller således tillhopa 1,900,000 kronor. Då härifrån afräknas af kommittén beräknadt bidrag från en-per-mille fonden af 240,000 kronor, skulle kostnaderna i öfrigt enligt kommitténs beräkningar komma att uppgå till 1,660,000 kronor.

Af marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 4 oktober 1901, för hvilken jag närmare redogjort i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, framgår, att, sedan bidraget från en-per-mille fonden blifvit bestämdt till 270,000 kronor, den för arbetena vid Älfsborg beräkneliga summan uppgått till 1,930,000 kronor. Arméns myndigheter hade af anfördt skäl ansett, att 125,000 kronor skulle kunna öfverföras från artillerikostnaden till befästningskostnaden och de disponibla medlen fördelas sålunda, att 995,000 kronor användes till befästningskostnad, 50,000 kronor till försvarets ledning och 885,000 kronor till artillerikostnad.

För befästningsarbeten vid Älfsborg hade då redan anvisats 305,000 kronor, hvadan, då dessa arbeten enligt kommitténs förslag skulle vara fullbordade under de två första perioderna, till desamma för 2:a perioden återstode att anvisa 690,000 kronor. Chefen för fortifikationen hade emellertid af anförda skäl ansett denna summa ej vara tillräcklig, utan att en brist å 168,000 kronor skulle komma att uppstå, hvadan anslaget för befästningsarbeten under den 2:a perioden borde ökas till 858,000 kronor.

Af artillerikostnaden hade Riksdagen under första perioden anvisat 100,000 kronor, och skulle enligt kommitténs förslag under 2:a perioden anvisas ytterligare 500,000 kronor. Härifrån borde dock afräknas redan nämnda 125,000 kronor, i följd hvaraf för artillerikostnad under 2:a perioden borde anvisas 375,000 kronor.

Nämnda belopp, 858,000 kronor för befästningskostnader och 375,000 kronor för bestyckningskostnader, hafva, på Eders Kungl. Maj:ts förslag, blifvit af Riksdagen beviljade för 2:a byggnadsperioden.

Vid fråga om anslag för år 1905 anmälde härjämte marinförvaltningen, på sätt närmare framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, att för Västerbergets bestyckning med pjäser af nyaste konstruktion och anskaffning af nödigt förråd af bästa ammunition för desamma kostnaden skulle komma att uppgå till 355,000 kronor utöfver hvad från början beräknats. Marinförvaltningen föreslog med anledning häraf, att af 1904 års riksdag måtte för år 1905 äskas ett belopp af 135,000 kronor, hvilket belopp jämte för andra perioden redan beviljade 375,000 kronor skulle möjliggöra anskaffning till 1905 års utgång af 2 stycken 15 cm. kanoner samt erläggande af två förskott å leveranssumman för 2 stycken 24 cm. kanoner. [27.]

På Eders Kungl. Maj:ts förslag blef nämnda belopp 135,000 kronor af 1904 års riksdag beviljadt för år 1905.

Chefen för fortifikationen har nu i sin redan omförmälda skrifvelse den 15 september 1904 med erinran om, att Riksdagen för befästningskostnader vid Älfsborg beviljat för 1:a perioden 305,000 kronor och för 2:a perioden 858,000 kronor eller således 168,000 kronor mer än den beräknade kostnadssumman för befästningskostnader vid Älfsborg, 995,000 kronor, anfört, att af samma skäl, som redan angifvits för ökningen af kostnaderna för arbetena vid Karlskrona fästning, blefve äfven arbetena vid Älfsborgs fästning betydligt dyrare, än befästningskommittén beräknat. Sålunda hade det vid nu verkställda noggranna beräkningar visat sig, att, därest de påbörjade arbetena skulle kunna fullbordas enligt plan, ökningen i befästningskostnaden utöfver den beräknade summan, 995,000 kronor, uppginge till 267,000 kronor eller omkring 27 procent af densamma. För sista byggnadsperioden behöfde sålunda till befästningsarbetena vid Älfsborgs fästning anslås 99,000 kronor.

Marinförvaltningen har i öfverensstämmelse med befästningskommitténs förslag hemställt, att för 3:e perioden måtte anvisas dels 410,000 kronor till bestridande af bestyckningskostnaderna vid Älfsborgs fästning, dels återstående hälften af kostnaderna för eldens ledning vid samma fästning 25,000 kronor.

Till de för 3:e perioden erforderliga beloppen borde vidare, enligt marinförvaltningens skrifvelse, läggas 220,000 kronor, utgörande hvad som ännu återstode af det vid senaste riksdag såsom behöfligt anmälda tillägg af 355,000 kronor till förut beräknade kostnaden för kanoner och ammunition för Västerberget, af hvilket tillägg Riksdagen för år 1905 beviljat 135,000 kronor.

Dessutom har marinförvaltningen anmält, att, sedan fullständiga

[27.] kostnadsberäkningar blifvit uppgjorda angående eldens ledning vid Ålfsborgs fästning, detta på grund af reduktion i bestyckningen af befästningskommittén väsentligt förminskade anslag, stort 50,000 kronor, visat sig blifva alldeles otillräckligt, i det att kostnaderna i stället komme att belöpa sig till 235,000 kronor, hvarför en brist af 185,000 kronor komme att uppstå.

I anledning af det öfverskridande af sistberörda anslag, som marinförvaltningen beräknade sålunda måste ske, anmodade jag marinförvaltningen i min redan nämnda ämbetsskrifvelse den 20 oktober 1904 att jämväl inkomma med upplysning om anledningarna till att kostnaderna för eldens ledning äfven vid Ålfsborgs fästning beräknades komma att i så hög grad öfverskrida, hvad befästningskommittén i sådant afseende ansett erforderligt.

I sin äfvenledes redan omförmälda hemliga ämbetsskrifvelse den 1 november sistlidna år meddelade marinförvaltningen såsom svar härå, bland annat, att i de beräkningar, som från början uppgjorts af generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet samt af chefen för fortifikationen, kostnaden för eldens ledning vid Ålfsborgs fästning beräknats komma att uppgå till 185,000 kronor. Denna kostnad hade af befästningskommittén utan angifvande af orsakerna nedsatts till allenast 50,000 kronor.

Angående denna reducering hade arméns myndigheter i sitt underdåniga utlåtande den 31 Oktober 1898 öfver befästningskommitténs betänkande yttrat, bland annat, dels att den stora nedsättningen ej stode i något rimligt förhållande till de ändringar i befästningsplanen, som vidtagits, då det måste besinnas, att telefon- och telegrafledningar blefve i det stora hela desamma, endast med en viss afräkning, äfvensom att belysningen måste ordnas på ett fullt lika effektivt sätt, som vid det oförändrade förslaget, dels ock att, för så vidt medel icke kunde på annat sätt beredas, ingen annan utväg därför syntes återstå, än att i afseende på anordningar för eldens ledning inskränka sig till det allra viktigaste och låta framtiden sörja för resten.

Marinförvaltningen har vidare förmält i sin sistnämnda skrifvelse, att chefen för fortifikationen, på ämbetsverkets anhållan, verkställt en utredning rörande erforderliga anordningar för försvarets ledning inom Ålfsborgs fästning. Denna utredning utvisade, att kostnaderna komme att belöpa sig till 235,000 kronor. I skrifvelsen har marinförvaltningen slutligen lämnat en redogörelse för, huru detta belopp vore afsedt att fördelas på vissa uppgifna arbeten.

Slutligen har chefen för fortifikationen, som dels uti underdånigt memorial den 11 september 1902 framhållit, att det syntes vara på tiden, att de *fortifikationsförråd* upprättades, som vid mobilisering oundgängligen erfordrades för att de särskilda kustbefästningarnas fortifikatoriska armering skulle kunna utan tidsutdräkt utföras, dels uti underdånig skrifvelse den 14 september 1903 anhållit att återigen få fästa uppmärksamheten på berörda behof, och detta så mycket mera, som arbetena å nämnda befästningar än ytterligare närmat sig sin afslutning, hvarför upprättandet af fortifikationsförråden ej längre syntes kunna uppskjutas, nu ännu en gång i underdånighet erinrat om behofvet af fortifikationsförråd inom de befästade kustorterna. Den för desamma beräknade kostnaden, 106,000 kronor, syntes honom därför böra ingå uti befästningsanslaget för 3:e perioden. [27.]

Jämväl marinförvaltningen har funnit behofvet af de fyra fortifikationsförråden vara till fyllest ådagalagdt samt tillika anmärkt, att samma behof blefve allt mera trängande ju närmare sin fullbordan kustbefästningarna komme.

I fråga om fördelningen af de anslagsbehof, som chefen för fortifikationen sålunda ansett föreligga för den sista byggnadsperioden, har han anfört, att det syntes honom vara lämpligt, att bristen i befästningsanslaget till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning snarast måtte blifva i sin helhet täckt och sålunda anslag till samma brists täckande böra anvisas redan under 3:e periodens första år eller 1906. De behöfliga anslagen för återstående befästningsarbeten samt för fortifikationsförråden syntes honom däremot böra lika fördelas å periodens två första år, enär befästningarna borde inom dessa två år vara fortifikatoriskt afslutade, på det att bestyckningsarbetena måtte utan hinder kunna afslutas under periodens sista år.

Chefen för fortifikationen har med anledning häraf hemställt, att för fullbordande af de planlagda befästningsarbetena å rikets kustbefästningar måtte af instundande riksdag äskas för byggnadsperioden 1906—1908:

till täckande af brist i befästningsanslaget för Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	kr. 455,000: —
» fullbordandet af planlagda befästningsarbeten vid Karlskrona fästning	» 748,100: —
och vid Älfsborgs fästning	» 99,000: —
samt till fortifikationsförråd å kustbefästningarna	» 106,000: —
	Summa kr. 1,408,100: —

[27.] och däraf för år 1906

till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	kr.	455,000: —
» Karlskrona fästning	»	374,050: —
» Älfsborgs »	»	49,500: —
» fortifikationsförråd	»	53,000: —
Summa	kr.	931,550: —

Marinförvaltningen har, på sätt redan blifvit omförmäldt, föreslagit, att härutöfver skulle för den 3:e byggnadsperioden hos Riksdagen äskas:

till bestyckningskostnader vid Älfsborgs fästning	kr.	410,000: —
» återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid samma fästning	»	25,000: —
» bestyckningskostnader å Västra Hästholmen	»	195,800: —
» eldens ledning å samma fort	»	100,700: —
» bestridande af kostnader för kanoner å Västerberget utöfver redan beviljadt belopp	»	220,000: —
samt vidare till täckande af följande brister:		
vid bestyckningsarbeten å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	»	205,000: —
» anordningarna för eldens ledning å Älfsborgs fästning	»	185,000: —
» anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen	»	38,600: —
» anordningarna för eldens ledning å sistnämnda fort	»	99,300: —
Summa	kr.	1,479,400: —

Af dessa utgifter har marinförvaltningen ansett, att följande borde utgå under år 1906 till nedan nämnda belopp, nämligen:

af bestyckningskostnaden vid Älfsborgs fästning	kr.	200,000: —
den återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid samma fästning	»	25,000: —
af bestyckningskostnaden för Västra Hästholmen	»	155,400: —
kostnaden för eldens ledning å samma fort	»	100,700: —
af kostnaderna för kanonerna å Västerberget utöfver redan beviljadt belopp	»	110,000: —
Transport	kr.	591,100: —

	Transport kr.	591,100: —	[27.]
bristen vid bestyckningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	»	205,000: —	
af bristen i kostnaderna för eldens ledning å Älfsborgs fästning	»	100,000: —	
bristen i kostnaderna för anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen	»	38,600: —	
af bristen vid anordningarna för eldens ledning å sistnämnda fort	»	50,000: —	
	eller tillhopa kr.	984,700: —	

Med sammanräknande af hvad sålunda ansetts böra uti ifrågavarande afseende äskas dels för den 3:e byggnadsperioden dels för år 1906 har marinförvaltningen hemställt, att hos Riksdagen måtte äskas till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar ett extra ordinarie anslag af 2,887,500 kronor samt att däraf måtte anvisas för år 1906 ett belopp af 1,916,250 kronor.

Af hvad sålunda utaf chefen för fortifikationen och marinförvaltningen anförts framgår, att kostnaderna för ifrågavarande befästnings- och bestyckningsarbeten redan uppgått eller komma att uppgå till belopp, som afsevärdt öfverstiga hvad i sådant afseende af befästningskommittén beräknats. Delvis torde detta hafva berott på, att vid de af nämnda kommitté uppgjorda beräkningarna kostnaderna beräknats för lågt, och delvis har öfverskridandet af de beräknade beloppen naturligen varit en följd af den stegring i priserna å materialier och arbete, som under de senaste åren ägt rum. Härtill hafva kommit särskilda orsaker, som af myndigheterna blifvit omförmälda.

I fråga om kostnaderna för eldens ledning hafva tydligen icke fullständiga planer i sådant afseende blifvit af befästningskommittén utarbetade, hvarför det torde vara svårt att säga, i hvad mån myndigheternas nu uppgjorda förslag innefatta ett öfverskridande af hvad utaf kommittén afsetts. Med hänsyn till de stora prisskillnaderna mellan kommitténs och myndigheternas beräkningar synes emellertid vara tydligt, att kommittén icke beräknat, att ifrågavarande arbeten skulle utföras i den omfattning, som nu af myndigheterna ifrågasatts. Å andra sidan torde det dock vara lämpligt, att, när dessa arbeten nu utföras, de verkställas så, att de fullt motsvara nutida fordringar å anordningar af förevarande art.

Hvad först beträffar Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning torde enligt de af myndigheterna nu lämnade upplysningar de siffror,

[27.] till hvilka bristerna å kostnaderna för befästnings- och bestyckningsarbetena därstädes uppgifvits, få anses exakt angifva samma bristers belopp. Den sammanlagda summan, 660,000 kronor, torde därför böra täckas, och synes framställning om anvisande af beloppet å extra stat för år 1906 böra göras hos Riksdagen.

I fråga om Karlskrona fästning kommer enligt chefens för fortifikationen uppgift å kostnaderna för befästningsarbetena, för hvilka skulle erfordras ytterligare 748,100 kronor, det från början beräknade beloppet att öfverskridas med icke mindre än 594,600 kronor. Afräknar man härifrån dels det belopp af 100,000 kronor, som chefen för landtförsvarsdepartementet redan från början förklarade sig anse böra tilläggas till kostnaderna för de till fästningen hörande öarnas försvar, och dels de 4,000 kronor, hvarmed han likaledes ansåg, att utgifterna för befästningsanordningarna å Västra Hästholmen borde ökas, uppstår i allt fall ett öfverskridande af det för befästningsarbetet beräknade beloppet med 490,600 kronor.

I fråga om bestyckningskostnader för Karlskrona fästning har marinförvaltningen föreslagit äskande af 195,800 kronor för fortet å Västra Hästholmen. Detta belopp har blifvit af befästningskommittén beräknadt, i det att kommittén upptagit artillerikostnaderna för Västra Hästholmen till 282,400 kronor. Frånräknas härifrån redan under första perioden, på sätt nämndt är, beviljad artillerikostnad, 86,600 kronor, erhålles det ifrågavarande beloppet, 195,800 kronor. Äfven beloppet 100,700 kronor för anordningar för eldens ledning var jämväl af befästningskommittén beräknadt. Härtill kommer af marinförvaltningen såsom erforderliga ytterligare anmälda 38,600 kronor för kanoner och ammunition å Västra Hästholmen samt 99,300 kronor för anordningar för eldens eldning.

För befästnings- och bestyckningsarbetena vid Karlskrona erfordras följaktligen, enligt myndigheternas beräkningar, ytterligare 1,182,500 kronor. Då af hvad redan är nämndt framgår, att jämlikt befästningskommitténs beräkningar numera skulle återstå att bevilja för befästningsarbeten vid Karlskrona fästning allenast 153,500 kronor och i bestyckningskostnader samt för eldens ledning endast 296,500 kronor, komma således kostnaderna för nämnda fästning vid jämförelse med kommitténs beräkningar att öfverskridas med 732,500 kronor. Frånräknas redan nämda belopp af 104,000, återstår likväl en summa af 628,500 kronor.

Huru afsevärdt detta belopp än är och huru beklagligt det än måste anses vara, att de uppgjorda beräkningarna visat sig vara i så

hög grad felaktiga, torde det emellertid vara nödvändigt att bringa de planlagda arbetena till slut under den med år 1906 ingående sista byggnadsperioden. För afslutande af dessa arbeten å Karlskrona fästning synes mig därför böra af Riksdagen äskas det föreslagna beloppet 1,182,500 kronor. [27.]

I fråga om Älfsborgs fästning har chefen för fortifikationen anmält en brist af 99,000 kronor utöfver den, till hvars täckande medel redan beviljats, samt marinförvaltningen därutöfver föreslagit äskande af tillhopa 840,000 kronor. Af sistnämnda belopp föreslås 435,000 kronor i enlighet med befästningskommitténs betänkande, 220,000 kronor såsom en följd af det beslut om beviljande af 130,000 kronor för kanoner med ammunition å Västerberget, som fattades af 1904 års riksdag, samt 185,000 kronor såsom erforderliga för anordningar för eldens ledning utöfver af befästningskommittén i sådant afseende beräknade 50,000 kronor. Det sammanlagda beloppet, som, enligt myndigheternas yttranden, skulle erfordras ytterligare för Älfsborgs fästning, uppgår således till 939,000 kronor. Enligt befästningskommitténs förslag skulle det numera erforderliga beloppet utgöra allenast 435,000 kronor, hvadan detta belopp öfverskrides med 504,000 kronor; af detta belopp torde dock Riksdagen få anses redan hafva medgifvit behofvet af 220,000 kronor.

Hvad slutligen beträffar det af myndigheterna vid upprepade tillfällen påyrkade anslaget för upprättande af fortifikationsförråd, synas dylika förråd böra upprättas i den mån fästningsarbetena nalkas sin fullbordan. Dessa förråd äro nämligen ägnade att i hög grad höja befästningars försvarsförmåga och böra därför icke vid desamma saknas.

I enlighet med hvad jag sålunda anfört finner jag därför medel böra beviljas för samtliga de af myndigheterna omförmälda ändamål och med de af dem föreslagna belopp eller således

till	täckande af brist i befästningsanslaget till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	kronor	455,000: —
»	fullbordande af planlagda befästningsarbeten vid Karlskrona fästning	»	748,100: —
	och vid Älfsborgs fästning	»	99,000: —
»	fortifikationsförråd å kustbefästningarna	»	106,000: —
»	bestyckningsarbeten vid Älfsborgs fästning	»	410,000: —
»	återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid samma fästning	»	25,000: —
»	bestyckningskostnader å Västra Hästholmen	»	195,800: —
	Transport	kronor	2,038,900: —

		Transport	kronor	2,038,900: —
[27.]	till eldens ledning å samma fort		»	100,700: —
	» kanoner å Västerberget utöfver redan beviljadt belopp samt ytterligare		»	220,000: —
	för bestyckningsarbeten å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning		»	205,000: —
	» anordningar för eldens ledning å Älfsborgs fästning		»	185,000: —
	» anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen		»	38,600: —
	» anordningar för eldens ledning å sistnämnda fort		»	99,300: —
		Summa	kronor	2,887,500: —

Af detta belopp har marinförvaltningen ansett, att icke mindre än 1,916,250 kronor borde utgå under år 1906. I detta afseende synas mig emellertid vissa nedsättningar kunna ske. Det belopp, som är erforderligt för täckande af bristen i befästningsanslaget till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, torde emellertid böra utgå under år 1906. Likaledes delar jag chefens för fortifikationen åsikt, att hvad som under ifrågavarande treårsperiod erfordras för de rent fortifikatoriska arbetenas utförande bör utbetalas under periodens två första år, enär dessa arbeten måste vara afslutade, innan den sista delen af bestyckningsarbetena kan bringas till slut. Chefens för fortifikationen förslag i fråga om hvad som bör anvisas för år 1906 för de fortifikatoriska arbetena torde därför böra ligga till grund för framställningen i sådant afseende till Riksdagen med undantag dock för det belopp af 53,000 kronor, som han ansett böra anvisas för anskaffande af hälften af de för kustbefästningarna erforderliga fortifikationsförråden. Med anvisande af detta belopp synes nämligen kunna anstå till följande år.

Hvad åter beträffar anslagen till bestyckningsarbetena torde visserligen de flesta af de belopp marinförvaltningen föreslagit att anvisas för år 1906 böra under nämnda år utbetalas, men i vissa fall synes dock med utbetalandet kunna anstå.

Med hänsyn till redan träffade aftal angående leveranser af de för Älfsborgs fästning afsedda kanonerna torde de för bestyckningskostnader vid nämnda fästning till anvisning för år 1906 föreslagna beloppen af 200,000 kronor och 110,000 kronor böra under nämnda år utbetalas och något uppskof med deras anvisande därför icke nu böra ske. I fråga

om kostnaderna för arbetena för eldens ledning å samma fästning synas, [27.]
för att dessa arbeten ej måtte vålla hinder för de fortifikatoriska arbetena därstädes, böra för år 1906 anvisas dels af marinförvaltningen föreslagna 25,000 kronor dels ock ytterligare 25,000 kronor af det utaf ämbetsverket till anvisning för ifrågavarande år föreslagna beloppet, 100,000 kronor. Anvisandet af återstående 75,000 kronor synes däremot kunna till ett af de två närmast följande åren uppskjutas.

Hvad beträffar anslagen för bestyckningsarbetena å Västra Hästholmen, af hvilka anslag marinförvaltningen till anvisande för år 1906 föreslagit dels 155,400 kronor, dels 38,600 kronor, torde, då dessa belopp äro afsedda för anskaffning af ammunition till redan beställda kanoner samt af kanoner, hvilkas pansartorn likaledes äro beställda, något uppskof med den föreslagna anvisningen icke böra ske. Vidkommande åter kostnaderna för arbetena för eldens ledning å sistnämnda fort, i hvilket afseende marinförvaltningen föreslagit, att för år 1906 skulle anvisas dels 100,700 kronor och dels 50,000 kronor, torde däremot endast 50,000 kronor behöfva under ifrågavarande år utbetalas.

Den brist, som uppstått vid bestyckningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, uppgående till 205,000 kronor, torde, på sätt marinförvaltningen föreslagit, böra under år 1906 täckas.

Enligt min åsikt böra således af förevarande belopp för år 1906 anvisas

till täckande af brist i de fortifikatoriska arbetena vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	kr.	455,000: —
» de fortifikatoriska arbetena vid Karlskrona fästning	»	374,050: —
» » » » » Älfsborgs »	»	49,500: —
för bestyckningsarbetena vid Älfsborgs fästning	»	200,000: —
den återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid samma fästning	»	25,000: —
för bestyckningsarbeten å Västra Hästholmen	»	155,400: —
» anordningar för eldens ledning å samma fort	»	50,000: —
» kanoner å Västerberget	»	110,000: —
» täckande af bristen å bestyckningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	»	205,000: —
af de ytterligare kostnaderna för eldens ledning å Älfsborgs fästning	»	25,000: —
den ytterligare kostnaden för anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen	»	38,600: —
Summa kronor		1,687,550: —

[27.] Jag hemställer alltså i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar bevilja ett anslag af 2,887,500 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 1,687,550 kronor.

Nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.

[28.] Nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.

Enligt den plan för uppförande af nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m., som framlades i statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1901, bifogadt samma års statsverksproposition, skulle för den 3:e byggnadsperioden, omfattande åren 1906 och 1907, erfordras ett belopp af 322,875 kronor, hvilket borde fördelas lika på de båda åren, så att för år 1906 skulle för ändamålet erfordras 161,438 kronor.

Den uppgjorda planen för beviljande af medel för ifrågavarande nybyggnader har städse blifvit följd med undantag af att under två år beloppet blifvit af särskild anledning höjdt utöfver hvad som från början beräknats.

I enlighet med den uppgjorda planen och i öfverensstämmelse med marinförvaltningens förslag hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m. bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 161,438 kronor.

Minförsvarets ordnande samt minpersonalens inkvartering vid mobilisering.

[29.] Minförsvarets ordnande samt minpersonalens inkvartering vid mobilisering.

I statsrådsprotokollet för den 11 januari 1901, bilagdt samma års statsverksproposition, finnes intagen en plan för beviljande af medel för minförsvarets ordnande samt minpersonalens inkvartering vid mobilisering. Enligt denna plan skulle utgifterna under 3:e perioden, omfattande åren 1906 och 1907, uppgå till 521,837 kronor och skulle för hvartdera året beviljas ett belopp af 260,919 kronor.

Beviljandet af anslag för ifrågavarande ändamål har hittills skett enligt den framlagda planen.

Då någon anledning att frångå densamma icke heller nu föreligger, hemställer jag i underdånighet i enlighet med marinförvaltningens framställning, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för fortsättande af arbetena för minförsvarets ordnande och minpersonalens inkvartering vid mobilisering bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 260,919 kronor. [29.]

Fasta minförsvaret.

Marinförvaltningen anförde i sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903, bland annat, att för att möjliggöra kännedom om tillståndet af de för krigsbruk afsedda elektriska min- och telefonkablar, hvilka förvarades i förråd, kablarna måste underkastas regelbundet återkommande undersökningar i afseende å deras elektriska egenskaper; dylik undersökning erfordrades äfven vid ut- och inleverering samt nyanskaffning af kablar. De för dessa undersökningar afsedda instrument m. m., som funnes vid flottans varf i Stockholm, vore föråldrade och otillförlitliga. Anskaffningskostnaderna för nya mätinstrument jämte vidtagande af nödiga anordningar för undersökning af elektriska kablar beräknades till 6,000 kronor. Vidare syntes det för minspärrningarnas snabba mobilisering vara ett oafvisligt villkor, att en utredning tändkolfvar ständigt hölles förvarade fullt klargjorda till omedelbart krigsbruk. Detta förvaringssätt fordrade emellertid, att tändkolfvarna förvarades i särskilda källare, belägna så långt från hvarandra inbördes, att eventuell explosion af tändkolfvarna i en sådan källare ej kunde skadligt inverka på någon af de öfriga, hvarigenom endast ett mindre antal kolfvar behöfde ersättas från respektive minmagasin, där ett lämpligt antal oapterade reservtändkolfvar borde hållas i förråd. För anskaffning utaf reservtändkolfvar till i förråd befintliga minor af olika slag samt för uppförande af mindre tändkolfkällare vid de olika minförråden beräknades därför tillhopa 65,000 kronor. Slutligen motsvarade den å fortet Kungsholmen befintliga lysapparaten n:r 2 ingalunda de fordringar, man numera ställde på dylik belysningsmateriel. Flera gånger reparerad, torde den möjligen endast under de närmaste åren kunna fortfarande användas för afsedt ändamål. En ny lysapparat borde därför så fort ske kunde anskaffas för att genast vid behof kunna ersätta den gamla apparaten. Anskaffningskostnaden för en ny lysapparat med tillbehör och uppställningsanordningar beräknades till 24,000 kronor. [30.]

Fasta minförsvaret.

[30.] På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, fann jag, med hänsyn till andra nödvändiga anslag nu nämnda anslagsäskanden icke böra framläggas för 1904 års riksdag, och föranledde i enlighet härmed marinförvaltningens berörda framställningar icke någon hemställan hos Riksdagen.

Marinförvaltningen har nu ånyo anmält nämnda behof under erinran om, att de fortfarande vore förefintliga.

Dessutom har marinförvaltningen förmält, att för minförsvaret vid Karlskrona behöfde de äldre minantändnings- och telefonapparaterna ersättas efter hand med nya tillförlitligare apparater, för hvilkas anskaffning år 1906 erfordrades 2,700 kronor. För komplettering af elektriska kabelförrådet vid Karlskrona station beräknades vidare under år 1906 erfordras 11,000 meter min- och telefonkablar, för hvilken materiel anskaffningskostnaden utgjorde 12,450 kronor. Slutligen beräknades för ytterligare ändring af äldre minor, att användas såsom reserv- och öfningsmateriel, för år 1906 medelsbehofvet till 30,000 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att för tillgodoseende af samtliga nu anmälda behof måtte af Riksdagen för år 1906 äskas ett extra ordinarie anslag för fasta minförsvaret af 140,150 kronor.

På sätt jag redan förut i annat sammanhang anmärkt, utgör minväsendet ett så viktigt led i vårt försvar, att de åtgärder, som erfordras för att hålla detsamma i fullgodt skick, synas böra vidtagas. De af marinförvaltningen omförmälda utgifterna för att kunna på ett tillfredställande sätt företaga undersökningar vid flottans varf i Stockholm af elektriska kablar, hvilka utgifter beräknats till 6,000 kronor, torde därför icke längre böra uppskjutas. Detsamma synes vara förhållandet med kostnaderna för en ny lysapparat å fortet Kungsholmen 24,000 kronor, för nya minantändnings- och telefonapparater vid Karlskrona 2,700 kronor och för komplettering af elektriska kabelförrådet vid samma station 12,450 kronor. Däremot torde utgifterna för dels anskaffning af reservtändkolfvar och uppförande af mindre tändkolfkällare 65,000 kronor dels ändring af äldre minor för att användas såsom reserv- och öfningsmateriel 30,000 kronor vara af beskaffenhet att utan allt för stor olägenhet kunna fördelas på två år. För dessa tvenne ändamål skulle därför erfordras för år 1906, för det förstnämnda 32,500 kronor och för det senare 15,000 kronor.

Jag hemställer därför i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för fasta minförsvaret bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 92,650 kronor.

Vaktstugor för bevakning af batterier vid Karlskrona fästning.

[31.] Vaktstugor för bevakning af batterier vid Karlskrona fästning.

I egenskap af kommendant å Karlskrona fästning har befälhafvande amiralen därstädes uti skrifvelse den 4 augusti 1904 till marinförvaltningen anfört, att han verkställt en utredning angående vissa uppgifna batteriers och infanteriverks tillsyn, skötsel och bevakning under fredstid och då öfningar därstädes ej påginge. Vissa af dessa försvarsverk vore belägna så långt ifrån såväl staden som forten, att det skulle möta stora svårigheter och förorsaka betydande kostnader att bevaka dem genom i staden eller å forten förlagd personal. Ett sätt att utöfva bevakningen vore att uppdraga åt en i verkets omedelbara närhet boende, trovärdig person att utöfva tillsyn öfver detsamma. Det hade emellertid visat sig, att öborna hade oskäligt höga anspråk på ersättning härför, hvarjämte det vore svårt att i dessa trakter erhålla fullt lämpliga personer.

Han ansåge sig därför böra förorda att i stället uti omedelbar närhet af hvart och ett af fyra namngifna försvarsverk uppfördes en vaktstuga med uthusbyggnader, afsedd för vaktaren, t. ex. en pensionerad underofficer, hvilken mot kontraherad lön i likhet med vissa andra tillsyningsmän skulle bestrida erforderlig tillsyn och bevakning af verket m. m.

Kostnaden för uppförande af en vaktstuga beräknades till 3,000 kronor och den årliga lönen för en tillsyningsman till 250 kronor. Befälhafvande amiralen ansåg, att fyra dylika vaktstugor borde uppföras.

I underdånig skrifvelse den 16 augusti 1904 anförde marinförvaltningen, att ämbetsverket funnit det af befälhafvande amiralen förordade sättet för ifrågavarande bevakning lämpligast, men icke ansett sig böra biträda detsamma i större utsträckning än att vaktare skulle anställas vid två af de utaf befälhafvande amiralen ifrågasatta försvarsverken, där såväl dyrbar materiel som ammunition vore afsedd att förvaras, under det att de två andra platserna kunde anses tillräckligt bevakade genom anbragta stängsel äfvensom genom tid efter annan företagna visitationer. I betraktande af att arbetena för ifrågavarande bevakningsändamål syntes böra omedelbart sättas i verket anhöll marinförvaltningen att af omhänderhafvande medel få använda 6,000 kronor för uppförande af en vaktstuga vid hvartdera af de två ifrågavarande för-

[31.] svarsverken och förklarade sig komma att i underdånig skrifvelse angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906 göra framställning om tillgodoseende af ifrågavarande medelsbehof.

Ehuru jag i likhet med marinförvaltningen fann behof af uppförande utaf ifrågavarande två vaktstugor för särskilda tillsyningsmän föreligga, ansåg jag dock, att den nödiga bevakningen af ifrågavarande försvarsverk under en kortare tid skulle utan anställande af sådana vaktare kunna utan allt för stor olägenhet äga rum samt afstyrkte därför framställningen i dess då föreliggande skick, och fann i öfverensstämmelse härmed Eders Kungl. Maj:t densamma icke till någon åtgärd föranleda.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 förmält, att ämbetsverket i likhet med befälhafvande amiralen hyste betänkligheter emot att låta förevarande försvarsverk med däri befintliga kanoner och ammunition vara utan ständig tillsyn, och hemställde marinförvaltningen därför om äskande å extra stat för år 1906 af 6,000 kronor till två vaktstugor vid Karlskrona fästning.

Hvad anginge af bifall härtill föranledd kostnad för vaktstugornas underhåll och aflöningen till vaktare borde, förmäler marinförvaltningen vidare, samma kostnad bestridas af reservationsanslaget till underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel.

Såsom jag redan omnämnt, finner jag de två föreslagna vaktstugorna böra uppföras. Ifrågavarande försvarsverk med materiel torde icke kunna för framtiden anses tillräckligt skyddade allenast genom uppförande af stängsel samt den tillsyn, som kan utöfvas därigenom att man en eller annan gång ditsänder personal från andra fort för att efterse, att allt är orubbadt. I enlighet med marinförvaltningens förslag tillstyrker jag därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att för uppförande af två vaktstugor vid Karlskrona fästning bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,000 kronor.

Beväpning för kustartilleriet.

[32.] Beväpning för kustartilleriet.

Redan i skrifvelse den 30 augusti 1902 till marinförvaltningen framhöll chefen för kustartilleriet nödvändigheten af att erforderliga åtgärder vidtoges för att förse den del af kustartilleriets stammanskap, som däraf kunde anses vara i behof, med ny beväpning jämte tillbehör samt för att anskaffa tillräcklig beväpning för samtliga årsklasser af beväringen, som vid en mobilisering skulle inkallas till tjänstgöring.

Marinförvaltningen anförde med anledning häraf i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1904, att genomförandet af större enhetlighet i kustartilleriets beväpning, hvilken utgjordes, hvad eldhandvapen beträffade, dels af 8 mm. gevär af 1867—1889 års modell, dels af 6,5 mm. karbin af 1894 års modell och dels af 6,5 mm. gevär af 1896 års modell, syntes erforderligt, helst som de å kustbefästningarna befintliga handvapnen vore otillräckliga för blifvande besättningsstyrkor, men att, då fullständig utredning af beväpningsfrågan och därmed sammanhängande frågor ännu icke hunnit åstadkommas, ämbetsverket måste anhålla att till ett följande år få uppskjuta underdånig framställning i detta ämne. [32.]

I sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 anförde marinförvaltningen i detta ämne, att enär då träffats öfverenskommelse med arméförvaltningen angående utbyte af de vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning befintliga 6,5 mm. gevären af 1896 års modell mot 6,5 mm. karbiner af 1894 års modell, fullständig utredning angående behofvet af eldhandvapen för kustartilleriet vunnits.

Behofvet af revolvrar uppginge till 500 stycken, hvaraf 179 funnes disponibla. En brist förefunnes således af 321 stycken, hvartill komme nödiga reservdelar och verktyg. Anskaffningskostnaden för revolvrar m. m. beräknades uppgå till 11,800 kronor. Behofvet af karbiner uppginge till 7,485 stycken, hvaraf 695 funnes disponibla och 1,941 beräknades kunna erhållas i utbyte mot de å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning befintliga 6,5 mm. gevären af 1896 års modell. En brist förefunnes således af 4,849 karbiner, hvartill komme 102 kammarskjutningskarbiner med tillbehör samt reservdelar och verktyg. Anskaffningskostnaden för karbiner m. m. beräknades uppgå till 241,300 kronor. Härtill borde, då öfriga remtygspersedlar och handvapen anskaffades af marinförvaltningen utan särskildt anslag, läggas medelsbehofvet allenast för anskaffning af 7,485 stycken ammunitionsgördlar för 41,200 kronor.

Summan af samtliga dessa utgifter uppginge till 294,300 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att för kustartilleriets beväpning måtte af 1904 års riksdag äskas ett extra ordinarie anslag af sistnämnda belopp.

Med hänsyn till nödvändigheten af att i första hand fylla andra anslagsbehof ansåg jag mig emellertid icke kunna hos Eders Kungl. Maj:t göra hemställan om en dylik framställning till 1904 års riksdag och föranledde i enlighet härmed marinförvaltningens berörda förslag icke någon åtgärd från Eders Kungl. Maj:ts sida.

[32.] I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har nu marinförvaltningen, under erinran om ifrågavarande behof och då detsamma kvarstode sedan två år tillbaka och ej längre torde kunna undanskjutas, hemställt om äskande hos nästa riksdag af ett extra ordinarie anslag af 294,300 kronor för kustartilleriets beväpning.

I en hemlig skrifvelse af den 23 september 1904, hvilken skrifvelse torde få tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott, har marinförvaltningen närmare utvecklat skälen för sin ifrågavarande hemställan, därvid ämbetsverket förklarat sig anse det snara afhjälpandet af ifrågavarande brist vara af allvarsammaste betydelse.

Anskaffandet af en enhetlig beväpning för kustartilleriet har, på sätt framgår af hvad redan anförts, länge varit ett önskningsmål hos vederbörande myndigheter och är tydligen af stor betydelse i händelse af mobilisering. Att längre uppskjuta begynnandet af ifrågavarande anskaffning synes icke vara tillrådligt, men af hänsyn till andra anslagsbehof torde dock kostnaderna för ifrågavarande ändamål kunna fördelas på tre år. Genom ett anslag å 100,000 kronor synes nämligen den anskaffning, som är af särskildt brådskande beskaffenhet, kunna ske.

Jag hemställer alltså i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för kustartilleriets beväpning bevilja ett anslag af 294,300 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 100,000 kronor.

Ersättning af förslitna 57 mm. snabbskjutande kanoner för fortet Kungsholmen.

[33.] Ersättning af förslitna 57 mm. snabbskjutande kanoner för fortet Kungsholmen.

Sedan regementsbefälhafvaren för Karlskrona kustartilleriregemente beträffande till Karlskrona fästning hörande 57 mm. kanoner anmält, att de sköte dåligt och antagligen vore utskjutna samt att de, då endast tre snabbeldspjäser funnes på fortet Kungsholmen, ingalunda motsvarade i skjutförmåga och fältmässighet, hvad man borde hafva rätt att fordra af pjäser, hvilka dock hade en så viktig stridsuppgift, som de ifrågavarande, erinrade chefen för kustartilleriet i underdånig skrifvelse den 28 januari 1903, att under flera år svåra anmärkningar mot dessa kanoners stridsmässighet blifvit gjorda, hvarför han framhölle den trängande nödvändigheten af att dessa kanoner, så fort sig göra läte, blefve utbytta mot mera stridsmässiga sådana.

I underdånig skrifvelse den 23 januari 1904 erinrade chefen för kustartilleriet ånyo om, att ifrågavarande odugliga kanoner borde utbytas mot mera stridsmässiga af samma kaliber. [33.]

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 framhållit, att behofvet af att utbyta dessa kanoner, som vore förslitna, allt mera framträdt, hvarför ämbetsverket föresloge, att af Riksdagen måtte å extra stat för år 1906 äskas ett anslag af 24,000 kronor till ersättande af ifrågavarande kanoner.

Ifrågavarande, i pansartorn uppställda kanoner levererades år 1893 och voro till slutet af år 1897 de enda snabbskjutande pjäser, som Karlskrona artillerikår hade att vid sina öfningar tillgå. Äfven allt sedermera hafva kanonerna ständigt måst användas vid öfningarna. Detta är anledningen till, att de nu äro förslitna.

Då de skäl, som blifvit anförda för kanonernas ersättande af andra, synas mana till att vidtaga berörda åtgärd fortast möjligt, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till ersättande af de nuvarande, i pansartorn uppställda 57 mm. snabbskjutande kanonerna å fortet Kungsholmen med nya bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 24,000 kronor.

Beklädnad och sängservis till värnpliktiga vid kustartilleriet.

Såsom framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, bilagdt samma års statsverksproposition, hade marinförvaltningen då föreslagit, att hos Riksdagen måtte göras framställning om att för anskaffning af beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga bevilja ett anslag af 1,508,000 kronor, samt tillika förklarat sig anse, att ifrågavarande anskaffning kunde fördelas på sju år. I enlighet härmed föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att för ifrågavarande ändamål bevilja ett anslag af 1,508,000 kronor och däraf på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 215,430 kronor. Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen. [34.]

Beklädnad och sängservis till värnpliktiga vid kustartilleriet.

I öfverensstämmelse med marinförvaltningens förslag hemställer jag nu i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att af det utaf 1904 års riksdag beviljade anslag för anskaffning af beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga å 1,508,000 kronor anvisa på extra stat för år 1906 ett belopp af 215,430 kronor.

Torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona.

[35]. Torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona.

Uppå min hemställan föreslog Eders Kungl. Maj:t 1903 års riksdag att för anläggande af ett fast undervattenstorpedbatteri vid Oscar-Fredriksborg bevilja ett anslag af 348,000 kronor. Såsom framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, bilagdt samma års statsverksproposition, väcktes frågan om byggande af detta batteri i sammanhang med framställd begäran om utvidgning och fördjupning af segelrännan vid Oscar-Fredriksborg. Vid behandling af sistnämnda ärende framhöllo marinförvaltningen, lotsstyrelsen och chefen för fortifikationen det betydande tillskott i trygghet mot fientliga fartygs genomträngningsförsök, som skulle vinnas genom anläggning af ett fast undervattenstorpedbatteri. Redan år 1879 hade förslag uppgjorts till anläggande vid nämnda plats af ett sådant batteri. Då fråga numera, yttrade myndigheterna vidare, blifvit väckt att gifva nämnda segelränna så stort djup och sådan bredd, att äfven de största krigsfartyg kunde begagna densamma, och då konstruktionen af fasta torpedbatterier under senare tid gått betydligt framåt, ansåge de sig böra påpeka, hurusom ett sådant batteri vid nämnda plats skulle bilda en ytterst värdefull länk i den kedja af försvarsanordningar, som från sjösidan spärrade tillträdet till Stockholm. Cheferna för generalstaben och flottans stab, hvilka jämväl hördes i nämnda fråga, voro båda af den åsikten, att anläggningen af ett fast undervattenstorpedbatteri vore en nödvändig ersättning för den genom segelrännans utvidgning minskade tryggheten emot ett öfverraskande företag af öfverlägsna fientliga krigsfartyg.

Riksdagen fann emellertid en ytterligare fördjupning af nämnda segelränna icke för det dåvarande tillrådlig och biföll med anledning däraf icke den gjorda framställningen.

Vid nästlidna års riksdag upptogs frågan emellertid ånyo af enskilda motionärer, hvilka föreslogo, att Riksdagen för anläggande af fast undervattenstorpedbatteri icke endast vid Oscar-Fredriksborg utan jämväl vid stora inloppet till Karlskrona måtte för år 1905 bevilja i rundt tal ett belopp af 900,000 kronor, därvid de beräknade kostnaderna för det förra batteriet till 348,000 kronor och för det senare, med anledning däraf att terrängförhållandena vid Karlskrona ej vore lika lämpliga för en dylik anläggning som vid Oscar-Fredriksborg, till 548,000 kronor.

I motionen påpekades, bland annat, att, under det att minlinjer

toge rätt lång tid — vid bredare lopp flera dagar — att i större antal utlägga, ett fast undervattenstorpedbatteri vore lätt att hålla i ständig beredskap samt därtill oåtkomligt för fienden, så länge den fästning, hvarest det vore anordnadt, ännu befunne sig i våra händer. Där spärrningsanordningar, hvartill torpedbatterier räknades, antingen helt och hållet saknades eller vore bristfälliga eller där man ej medhunnit deras fullständiga klargörande — någonting, som lätt kunde hända med mineringar, därest anfallet komme öfverraskande, men icke gärna med torpedbatterier — hade det flera gånger händt, att fientliga fartyg ångat förbi fästningarna trots deras artillerield. Hvad som af motionärerna sagts beträffande forceringsmöjligheter förbi Oscar-Fredriksborg, det gällde i än högre grad Karlskrona inlopp, ty där kunde de största slagskepp röra sig relativt fritt. Då ensamt artillerield ej kunde hejda en förbipasserande pansarflotta, hvilket däremot ett torpedbatteri lätt kunde göra, ansågo motionärerna inloppen till såväl hufvudstaden som Karlskrona ej tillräckligt tryggande mot öfverraskande anfall utan dylika torpedbatterier. [35.]

I anledning af denna framställning om beviljande af medel för ett fast torpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona yttrade statsutskottet, att, då någon plan för inrättande af ett dylikt batteri därstädes, utskottet veterligen, icke blifvit utarbetad eller kostnadsberäkning därför uppgjord, utskottet ansåge sig böra afstyrka förslaget, helst som det icke syntes tillrådligt, att Riksdagen i frågor af den vikt och omfattning som förevarande fattade beslut på framställning af enskilda motionärer.

Framställningen i denna del blef jämväl af Riksdagen afslagen, hvaremot Riksdagen beviljade det föreslagna beloppet, 348,000 kronor, för anläggande af ett fast undervattenstorpedbatteri vid Oxdjupet vid Oscar-Fredriksborg.

Uti ämbetsskrifvelse den 21 juni nästlidna år anmodade jag emellertid marinförvaltningen att i samråd med cheferna för flottans stab och fortifikationen verkställa utredning, huruvida anläggning borde ske af torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona, samt, därest därvid skulle befinnas, att sådan anläggning borde ske, inkomma med af kostnadsberäkning åtföljdt förslag till dylikt batteri.

Med anledning häraf har marinförvaltningen i hemlig skrifvelse den 25 nästlidna november afgifvit underdånigt yttrande i frågan.

Ämbetsverket anför därvid, bland annat, att samma skäl, som varit afgörande för anläggande af ett torpedbatteri vid Oxdjupet, äfven

[35.] syntes tala för nödvändigheten af ett torpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona.

Faran för af sjöstyrkor utförda öfverraskande anfall hade tydligen blifvit påvisad under nu pågående krig, och torde därunder tillfogade skador haft ett högst väsentligt inflytande på krigshändelsernas utveckling.

Torpedbatteriet erbjöde inom härför lämpade sjöpositioner i högsta möjliga mån det skydd, man genom ständigt till användning klar och effektiv krigsmateriel kunde åstadkomma mot öfverrumplingsföretag från sjösidan.

Efter att hafva anställt en jämförelse mellan segelrännornas djup och bredd vid Oscar-Fredriksborg och vid Kungsholmen, utvisande, att i båda afseendena den senare segelrännan vore betydligt mycket större än den förra, har marinförvaltningen vidare anfört, att de största och kraftigaste krigsfartyg kunde passera in på Karlskrona redd genom rännan, hvaremot till Stockholm endast kunde inträngа fartyg med högst 7,5 meters djupgående. Då dessutom Karlskrona vore beläget invid hafvet och icke såsom Stockholm och befästningarna vid Vaxholm och Oscar-Fredriksborg omgifvet af en bred skärgård, syntes faran för ett framgångsrikt öfverrumplingsföretag mot Karlskrona vara betydligt större än mot Stockholm.

På grund häraf syntes behofvet af ett fast undervattenstorpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona oafvisligen framträda, och ansåge marinförvaltningen, att en sådan anläggning borde komma till utförande.

Ämbetsverket har härefter öfvergått till frågan om lämpligaste platsen för anläggande af ifrågavarande batteri samt om detsammas beskaffenhet, men torde en redogörelse för hvad i detta afseende anförts icke lämpligen böra här lämnas.

Kostnaderna för torpedbatteriet hafva af ämbetsverket beräknats till 687,000 kronor.

Härjämte har marinförvaltningen ansett nödigt, att för batteriet anskaffades en strålkastare, hvarigenom detsammas verksamhetsförmåga i väsentlig grad skulle höjas. För strålkastarens anskaffande erfordrades ytterligare 20,000 kronor, hvarjämte för densammas uppställande erfordrades ett belopp af 3,300 kronor till bestridande af kostnaden för vissa fortifikatoriska arbeten. Följaktligen kunde kostnaderna

för strålkastaren och dess anbringande beräknas uppgå till 23,300 kronor. [35.]

Slutligen har marinförvaltningen lämnat en uppgift på den personal, som skulle erfordras för bemanning af torpedbatteriet och strålkastaren. Behofvet i detta afseende kunde icke fyllas genom nu befintlig personaltillgång. För batteriet beräknades erforderlig personal till samma antal som af chefen för flottans stab ansetts erforderligt för torpedbatteriet vid Oscar—Fredriksborg eller 2 officerare samt 13 underofficerare och manskap. Härtill komme för strålkastaren 6 man. De årliga kostnaderna för denna personal, däri inberäknadt utgifterna för dess öfning, har af marinförvaltningen beräknats till 29,163 kronor 80 öre.

För anordnande af inkvartering för ifrågavarande personal tillhörande befäl och underbefäl behöfde härjämte nya lokaler anskaffas. För de i sådant afseende lämpligaste anordningarna erfordrades ett anslag af 8,000 kronor.

Hela kostnaden för anordnande af ifrågavarande torpedbatteri skulle således komma att uppgå till inalles 718,300 kronor att utgå af extra ordinarie anslag.

De stora fördelarna af att hafva ett fast torpedbatteri vid stora inloppet in till Karlskrona hafva redan blifvit påpekade. Särskildt vid öfverrumplingsförsök — och att sådana redan innan krig blifvit förklaradt kunna förekomma, därom har äfven den senaste tidens erfarenhet burit vittnesbörd — är det tydligen af ovärderlig nytta att vid ifrågavarande inlopp hafva ett dylikt batteri, som ständigt kan vara färdigt att användas till afvärjande af ett obehörigt inträngande till staden med dess varf och där befintlig fartygsmateriel.

De af marinförvaltningen nu uppgjorda kostnadsberäkningarna utvisa ett vida högre belopp än af motionärerna vid nästlidna års riksdag beräknades. Anledningen härtill är hufvudsakligen, att ämbetsverket efter samråd med cheferna för flottans stab och fortifikationen funnit vissa anordningar böra vidtagas, som i hög grad öka batteriets försvarsförmåga och som särskildt äro af vikt, då det gäller att försvara en så bred inseglingsränna som den ifrågavarande.

I likhet med nämnda myndigheter anser äfven jag, att batteriet bör byggas så, att det fullt kan motsvara de fordringar i försvarshänseende, som böra ställas på detsamma.

Då emellertid ifrågavarande arbeten icke torde kunna utföras under ett år, synes endast hälften af det erforderliga beloppet behöfva anvisas för år 1906.

[35.] Jag hemställer alltså i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för anordnande af ett torpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona m. m. bevilja ett anslag af 718,300 kronor och däraf anvisa på extra stat för år 1906 ett belopp af 359,150 kronor.

Handeln.

Påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster.

Påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster.

[36.] Under hänvisning till hvad jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1902, bifogadt samma års statsverksproposition, anfört rörande behofvet af extra anslag under de närmaste åren till påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster, får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 41,000 kronor.

Dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän och betjänte.

Dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän och betjänte.

[37.] Under åberopande af hvad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag anfört i fråga om dyrtidstillägg för år 1905 åt vissa statens tjänstemän och betjänte får jag — med erinran att, vid beräknande af beloppet utaf det under femte hufvudtiteln erforderliga anslag för ändamålet, hänsyn tagits till de löneregleringar, som numera trädt i kraft — i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjänte i sjöförsvarsdepartementets

afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till sjöförsvarsdepartementet hörande ämbetsverk, kårer och stater, på extra stat för år 1906 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 36,000 kronor. [37.]

Dyrtidstillägg åt tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

Då det synes billigt, att, likasom för åren 1901—1904, tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa för år 1905 komma i åtnjutande af dyrtidstillägg enligt samma grunder som statens tjänstemän och betjänte, hvilka dyrtidstillägg skola utgå af kassans medel, får jag — med afseende därå att de till kassans löntagare utgående löner icke få utan Riksdagens medgifvande höjas — i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen [38.]

Dyrtidstillägg åt tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

att medgifva, att dyrtidstillägg, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag beträffande dyrtidstillägg för vissa statens tjänstemän och betjänte angifna grunder, må för år 1905 utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

Hvad departementschefen sålunda i ofvanberörda hänseenden tillstyrkt och hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan jämväl af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder gilla och bifalla, med befallning att utdrag af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlämnas för att tjäna till ledning vid författandet af Kungl. Maj:s nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Ex protocollo:
R. Sundin.

Bil. n:o 1.

Stat

för flottans officerskår.

Antal.		Fast lön. Kr.	ö.
1	Flaggman	8,000	—
3	D:o	24,000	—
1	Kommendör	6,000	—
6	D:o	36,000	—
1	Kommendörkapten af 1:a graden	4,500	—
16	D:o af d:o	72,000	—
1	D:o af 2:a graden	4,000	—
16	D:o af d:o	64,000	—
1	Kapten af 1:a klass	3,400	—
59	D:o af d:o	200,600	—
1	D:o af 2:a klass	2,400	—
29	D:o af d:o	69,600	—
1	Löjtnant	1,500	—
82	D:o	123,000	—
1	Underlöjtnant	720	—
38	D:o	27,360	—
257	Kronor	647,080	—
	Tillkommer:		
	Årligt tillägg till fasta lönen åt innehafvare af chefsbefattningen i marinförvaltningen, chefsbefattningen i flottans stab eller stationsbefalhafvarebefattning, därest han icke uppbär flaggmans lön, med iakttagande, att, om två af nämnda befattningsinnehafvare icke uppbära dylik lön, tillägget skall tilldelas den, som är i sin befattning äldst	2,000	—
	Summa kronor	649,080	—

Anmärkningar:

1:o. Dagaflöning å 7 kronor till flaggman, 6 kronor till kommendör, 5 kronor till kommendörkapten af 1:a eller 2:a graden, 4 kronor till kapten af 1:a eller 2:a klassen samt 3 kronor till löjtnant och underlöjtnant eller half dagafloning efter hvartdera af förestående belopp tillkommer i den ordning, reglemente för flottan bestämmer.

2:o. Till officer, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af:

flaggman	vid Karlskrona station	1,200	kronor;	vid Stockholms station	1,500	kronor.
kommendör	»	»	»	900	»	»	»	»	1,200	»
kommendörkapten..	»	»	»	600	»	»	»	»	1,000	»
kapten.....	»	»	»	400	»	»	»	»	500	»
löjtnant och underlöjtnant	»	»	»	300	»	»	»	»	400	»

3:o. Då befälhafvande amirals- och stationsbefälhafvareämbetena i Karlskrona innehafvas af en och samma person, åtnjuter innehafvaren ett särskildt arfvode af 3,000 kronor om året.

Bil. n:o 2.

Stat

för flottans underofficerskår.

Antal		Fast lön.		Beklädnadsersättning.		Summa.	
		Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1	Flaggunderofficer (styrman, konstapel eller skeppare)	900	—	200	—	1,100	—
89	D:o	80,100	—	17,800	—	97,900	—
1	D:o (maskinist)	1,140	—	200	—	1,340	—
59	D:o	67,260	—	11,800	—	79,060	—
1	D:o (rustmästare, torpedmästare eller kvartersman)	900	—	200	—	1,100	—
8	D:o	7,200	—	1,600	—	8,800	—
1	Underofficer af 2:a graden (styrman, konstapel eller skeppare)	900	—	200	—	1,100	—
179	D:o	161,100	—	35,800	—	196,900	—
1	D:o (maskinist)	900	—	200	—	1,100	—
121	D:o	108,900	—	24,200	—	133,100	—
1	D:o (rustmästare, torpedmästare eller kvartersman)	900	—	200	—	1,100	—
15	D:o	13,500	—	3,000	—	16,500	—
477	Summa kronor	443,700	—	95,400	—	539,100	—

Anmärkningar:

1:o. Dagaflöning å 2 kronor till flaggunderofficer (maskinist), 1 krona 65 öre till flaggunderofficer (styrman, konstapel, skeppare, rustmästare, torpedmästare eller kvartersman) och underofficer af 2:a graden (maskinist) samt 1 krona till underofficer af 2:a graden (styrman, konstapel, skeppare, rustmästare, torpedmästare eller kvartersman) eller half dagaflöning efter hvartdera af förestående belopp tillkommer i den ordning, reglemente för flottan bestämmer.

2:o. Till underofficer, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af:

flaggunderofficer ..... vid Karlskrona station 240 kronor; vid Stockholms station 300 kronor.
underofficer af 2:a graden » » » 180 » » » » 240 »

Bil. n:o 3.

Stat

för flottans sjömanskår.

Antal.		Kr.	ö.	Kr.	ö.
1	1:a lönegrad {12 månaders månadslön å 30 kr. / dagaflöning å 80 öre i 365 dagar}	652	—		
503	D:o d:o	327,956	—		
1	2:a lönegrad {12 månaders månadslön å 20 kr. / dagaflöning å 50 öre i 365 dagar}	422	50		
1.328	D:o d:o	561,080	—		
1	3:e lönegrad {12 månaders månadslön å 12 kr. / dagaflöning å 40 öre i 365 dagar}	290	—		
728	D:o d:o	211,120	—		
1	3:e lönegrad {6 månaders månadslön å 12 kr. / dagaflöning å 40 öre i 184 dagar.} 4:e lönegrad {6 månaders månadslön å 6,50 kr. / dagaflöning å 30 öre i 181 dagar}	238	90		
533	D:o d:o	127,333	70		
1	4:e lönegrad {12 månaders månadslön å 6,50 kr. / dagaflöning å 30 öre i 365 dagar}	187	50		
533	D:o d:o	99,937	50		
3,630		1,329,218	10		
	Afgår dagaflöning under tjänstgöring å varfvet, förslagsvis	30,000	—	1,299,218	10
	Lega å 50 kr., förslagsvis för 650 man	—	—	32,500	—
	Rekryteringskostnader å 40 kr., däraf högst 30 kr. till varfvaren, förslagsvis för 650 man	—	—	26,000	—
	Arfvode för 121 kompanikorpraler å 5 kr. i månaden	—	—	7,260	—
	Uppmuntringspenningar, förslagsvis	—	—	54,450	—
	Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	—	—	174,775	—
	Summa kronor	—	—	1,594,203	10

Anmärkningar:

1:o. Skulle det sålunda bestämda antalet i någon af de tre högre lönegraderna icke finnas fulltaligt, må de löner, som i följd däraf sakna innehafvare, till så stor del, som erfordras, användas till

aflöning åt manskap i lägre lönegrad samt till bestridande af lega och rekryteringskostnader, om rekryteringen skulle behöfva omfatta flera än det förslagsvis upptagna antalet af 650 man.

2:o. Uppmuntringspenningar utgå under tjänstgöring i land till manskap, som tillhöra 1:a, 2:a eller 3:e uppmuntringsklassen, med respektive 15, 10 och 5 öre om dagen, enligt de för dagaflönings åtnjutande gällande grunder.

3:o. Af det manskap, som erhållit vederbörligt tillstånd att bo utom kasern, äga högst 1,833 man under tjänstgöring i land och den, som är gift eller är änkling med minderårigt barn, äfven under annan tjänstgöring att åtnjuta inkvarteringsbidrag till ett månatligt belopp för underofficerskorpral vid Karlskrona station af 10 kronor och vid Stockholms station af 15 kronor samt för gemenskap vid den förra stationen af 5 kronor och vid den senare af 10 kronor.

Bil. n:o 4.

Stat

å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan.

		Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
	Officerskåren.						
4	Flaggmän ..... dagaflöning à 7 kr. i 365 dagar	10,220	—				
7	Kommendörer ..... » » 6 » » »	15,330	—				
34	Kommendörkaptener.... » » 5 » » »	62,050	—				
90	Kaptener ..... » » 4 » » »	131,400	—				
122	Löjtnanter och underlöjtnanter ..... » » 3 » » »	133,590	—	352,590	—		
257							
	Afgår förslagsvis:						
	Dagaflöning under tjänstgöring på varfvet och i sjökarteverket	—	—	25,000	—	327,590	—
	Underofficerskåren.						
90	Flaggunderofficerare (styrmän, konstaplar eller skeppare) dagaflöning à 1 kr. 65 öre i 365 dagar	54,202	50				
60	Flaggunderofficerare (maskinister) dagaflöning à 2 kr. i 365 dagar	43,800					
9	Flaggunderofficerare (rustmästare, torpedmästare eller kvartersmän) dagaflöning à 1 kr. 65 öre i 365 dagar	5,420	25				
180	Underofficerare af 2:a gr. (styrmän, konstaplar eller skeppare) dagaflöning à 1 kr. i 365 dagar	65,700	—				
122	Underofficerare af 2:a gr. (maskinister) dagaflöning à 1 kr. 65 öre i 365 dagar	73,474	50				
16	Underofficerare af 2:a gr. (rustmästare, torpedmästare eller kvartersmän) dagaflöning à 1 kr. i 365 dagar	5,840	—	248,437	25		
477							
	Transport	—	—	248,437	25	327,590	—

	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Transport	—	—	248,437	25	327,590	—
Afgår dagaflöning under tjänstgöring på varfvet förslagsvis:						
för 60 Flaggunderofficerare (maskinister) dagaflöning à 2 kr. i 225 dagar	27,000	—				
» 9 Flaggunderofficerare (rustmästare, torpedmästare eller kvartersmän) dagaflöning à 1 kr. 65 öre i 225 dagar	3,341	25				
» 122 Underofficerare af 2:a gr. (maskinister) dagaflöning à 1 kr. 65 öre i 225 dagar	45,292	50				
» 16 Underofficerare af 2:a gr. (rustmästare, torpedmästare eller kvartersmän) dagaflöning à 1 kr. i 225 dagar	3,600	—				
» Underofficerare af öfriga stater	9,000	—	88,233	75	160.203	50
Summa kronor	—	—	—	—	487,793	50

Bil. n:o 5.

Stat

för marinintendenturkåren.

Antal.		Kr.	ö.	Kr.	ö.
1	Marinöfverintendent och chef:				
	arfvode	—	—	1,000	—
1	Förste marinintendent:				
	lön	4,000	—		
	dagaflöning à 5 kronor	1,825	—	5,825	—
2	Förste marinintendenter	—	—	11,650	—
1	Marinintendent af 1:a graden, 1:a löneklassen:				
	lön	3,400	—		
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	4,860	—
11	Marinintendenter af 1:a graden, 1:a löneklassen	—	—	53,460	—
1	Marinintendent af 1:a graden, 2:a löneklassen:				
	lön	2,400	—		
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	3,860	—
5	Marinintendenter af 1:a graden, 2:a löneklassen	—	—	19,300	—
1	Marinintendent af 2:a graden:				
	lön	1,500	—		
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	2,595	—
20	Marinintendenter af 2:a graden	—	—	51,900	—
1	Marinunderintendent:				
	lön	720	—		
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	1,815	—
20	Marinunderintendenter	—	—	36,300	—
64					
1	Auditör vid Karlskrona station:				
	lön	3,000	—		
	tjänstgöringspenningar	1,000	—	4,000	—
	Transport	—	—	196,565	—

Antal.		Kr.	ö.	Kr.	ö.
	Transport	—		196,565	—
1	Auditör vid Stockholms station:				
	arfvode	1,800	—		
	tjänstgöringspenningar	700	—	2,500	—
1	Advokatfiskal vid Karlskrona station:				
	arfvode	1,800	—		
	tjänstgöringspenningar	700	—	2,500	—
3					
1	Väbel vid Karlskrona station:				
	lön	600	—		
	dagaflöning å 1,65 kronor	602	25	1,202	25
1	Väbel vid Stockholms station	—	—	1,202	25
2					
1	Vaktmästare vid Karlskrona station:				
	lön	500	—		
	tjänstgöringspenningar	300	—	800	—
6	Vaktmästare, däraf 3 vid Karlskrona och 3 vid Stockholms				
7	station	—	—	4,800	—
	Dagaflöning till marinunderintendenter öfver stat	—	—	2,190	—
	Missräkningspenningar till kassör å hvardera stationen å 500 kronor	—	—	1,000	—
	Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	—	—	25,540	—
	Summa kronor	—	—	238,299	50

Anmärkningar:

1:o. Till personal, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af

	vid Karlskrona station	vid Stockholms station
förste marinintendent	600 kronor	1,000 kronor
marinintendent af 1:a graden	400 »	500 »
marinintendent af 2:a graden och marinunderintendent	300 »	400 »
väbel	240 »	300 »

2:o. För auditör vid Karlskrona station ökas lönen efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring med 500 kronor och efter 10 års sådan tjänstgöring med ytterligare 500 kronor. För väbel ökas lönen efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring med 100 kronor och efter 10 års sådan tjänstgöring med ytterligare 100 kronor. För vaktmästare ökas lönen efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring med 100 kronor.

3:o. Om vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.

Bil. n:o 6.

Stat

för mariningenjörkåren.

Antal.		Kr.	ö.	Kr.	ö.
1	Marinöfverdirektör:				
	fast arfvode	8,000	—		
	dagaflöning à 6 kronor	2,190	—	10,190	—
1	Marindirektör af 1:a graden:				
	lön	6,000	—		
	dagaflöning à 5 kronor	1,825	—	7,825	—
1	Marindirektör af 1:a graden	—	—	7,825	—
1	Marindirektör af 2:a graden:				
	lön	5,000	—		
	dagaflöning à 5 kronor	1,825	—	6,825	—
2	Marindirektörer af 2:a graden	—	—	13,650	—
1	Mariningenjör af 1:a graden, 1:a löneklassen:				
	lön	4,500	—		
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	5,960	—
6	Mariningenjörer af 1:a graden, 1:a löneklassen	—	—	35,760	—
1	Mariningenjör af 1:a graden, 2:a löneklassen:				
	lön	3,500	—		
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	4,960	—
2	Mariningenjörer af 1:a graden, 2:a löneklassen	—	—	9,920	—
1	Mariningenjör af 2:a graden:				
	lön	3,000	—		
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	4,095	—
3	Mariningenjörer af 2:a graden	—	—	12,285	—
20	Transport	—	—	119,295	—

Antal		Kr.	ö.	Kr.	ö.
20	Transport	—	—	119,295	—
1	Extra ingenjör:				
	arfvode	2,000	—		
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	3,095	—
3	Extra ingenjörer	—	—	9,285	—
1	Stationsingenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	1,000	—	5,500	—
1	Stationsingenjör	—	—	5,500	—
1	Miningenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	500	—	5,000	—
1	Miningenjör	—	—	5,000	—
1	Torpedingenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	500	—	5,000	—
2	Torpedingenjörer	—	—	10,000	—
1	Elektroingenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	500	—	5,000	—
1	Elektroingenjör	—	—	5,000	—
33					
	Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	—	—	10,200	—
	Summa kronor	—	—	187,875	—

Anmärkningar:

1:o. För stations-, min-, torped-, eller elektroingenjör, som åtnjuter boställe i kronans hus, minskas fasta lönen med 400 kronor i Karlskrona och 500 kronor i Stockholm.

2:o. Till öfrig personal vid mariningenjörkåren, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år beräknadt belopp af

	vid Karlskrona station	vid Stockholms station
för marinöfverdirektör	—	1,200 kronor
» marindirektör	600 kronor	1,000 »
» mariningenjör af 1:a graden	400 »	500 »
» mariningenjör af 2:a graden och » extra ingenjör	300 »	400 »

3:o. För min-, torped- och elektroingenjör höjes lönen efter 5, 10, 15 och 20 års väl vitsordad tjänstgöring, hvarje gång med 500 kronor, och för stationsingenjör efter 5, 10 och 15 års sådan tjänstgöring, hvarje gång med 500 kronor.

Bil. n:o 7.

Stat

för mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater.

	Kr.	ö.
Dagaflöning till 1 kadett för 120 dagar å 1,65 kr. per dag	198	—
» till 2 kadetter » » » » » » » »	396	—
Inkvarteringsbidrag till 1 kadett för 4 månader å kr. 240: — per år	80	—
» till 2 kadetter » » » » » » » »	160	—
4 stipendier å 1,200 kr.	4,800	—
2 » » 600 »	1,200	—
2 » » 500 »	1,000	—
2 » » 400 »	800	—
2 » » 300 »	600	—
Summa kronor	9,234	—

Anmärkningar:

1:o. Inkvarteringsbidrag utgår endast vid tjänstgöring å flottans varf och till kadett, som icke åtnjuter inkvartering i kronans hus.

2:o. Kadett åtnjuter under tjänstgöring å flottans varf portion eller ersättning därför.

3:o. Hvad af anslaget å denna stat ej under året utgår besparas för kommande behof inom anslagets ändamål.

Bil. n:o 8.

Stat

för Sjökrigsskolan.

	Kr.	ö.	Kr.	ö.
A. Aflöning.				
1:o) Lärare.				
1 lektor:				
lön	2,600	—		
tjänstgöringspenningar	1,400	—	4,000	—
4 lektorer	—	—	16,000	—
Arfvoden å 150 kronor för 29 undervisningstimmar i veckan för lärare (icke lektor) i icke militära ämnen	—	—	4,350	—
Arfvoden å 120 kronor för 77 undervisningstimmar i veckan för lärare i militära ämnen	—	—	9,240	—
Arfvoden å maringenjörlinjen:				
å 120 kronor för 6 undervisningstimmar i veckan för lärare i militära ämnen, för år	720	—		
å 100 kronor för 4 undervisningstimmar i veckan i praktiska tillämpningsöfningar, för år	400	—		
	1,120	—		
3/7 däraf	—	—	480	—
Arfvode till adjutant	—	—	450	—
Arfvode till biträdande lärare i gymnastik och vapenföring	—	—	450	—
2:o) Öfrig personal.				
1 läkare, arfvode pr år	—	—	865	—
1 redogörare, » » »	—	—	865	—
1 vaktmästare, » » » (jämte fri bostad)	—	—	800	—
1 portvakt, » » » (» » »)	—	—	575	—
1 dräng eller städerska, arfvode pr år	—	—	575	—
Transport	—	—	38,650	—

	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Transport	—	—	38,650	—
B. Diverse utgifter.				
2 ekiperingsstipendier å 600 kronor	—	—	1,200	—
För undervisning i musik och dans samt annan extra undervisning äfvensom till vikariatsarfvoden	2,000	—		
D:o för mariningenjörlinjen å 100 kronor pr år	43	—	2,043	—
Till ved och lysningsämnen, modeller, böcker, nautiska instrument, skrifmaterialier m. fl. expenser	4,895	—		
D:o för mariningenjörlinjen å 300 kronor pr år	127	—	5,022	—
Summa kronor	—	—	46,915	—

Anmärkningar:

1:o. Den tillökning i lön och tjänstgöringspenningar, som i enlighet med därom utfärdade bestämmelser tillkommer lektor, utgår af det å riksstatens 5:e hufvudtitel uppförda förslagsanslag till ålderstillägg.

2:o. Till hvarje lektor utgår dessutom från inflytande terminsafgifter 700 kronor i årligt hyresbidrag.

3:o. Chefen för Kungl. Sjökrigsskolan äger disponera möjligen på grund af ändrad undervisningsplan uppstående besparingar i arfvodesanslaget till lärarna till extra undervisning och vikariatsarfvoden.

Skulle genom ändringar i undervisningsplanen brist i arfvodesanslaget, beräknadt efter 150 kronor per undervisningstimme i veckan för lärare i icke militära ämnen och 120 kronor för lärare i militära ämnen, uppstå, äger chefen för skolan af anslaget till extra undervisning fylla sådan brist.

4:o. Lärararfvodena äro, hvad beträffar officer och vederlike vid flottan, anvisade utöfver dagaflöningen.

Bil. n:o 9.

Stat

för kustartilleriet.

Antal.		Kronor.					
	I. Lön och dagaflöning.						
	Officerare.						
1	Chef för kustartilleriet:						
	lön	8,000	—				
	dagaflöning à 7 kronor	2,555	—	10,555	—		
1	Öfverste:						
	lön	6,000	—				
	dagaflöning à 6 kronor	2,190	—	8,190	—		
1	Öfverste	—	—	8.190	—		
1	Öfverstlöjtnant:						
	lön	4,500	—				
	dagaflöning à 5 kronor	1,825	—	6,325	—		
1	Öfverstlöjtnant	—	—	6,325	—		
1	Major:						
	lön	4,000	—				
	dagaflöning à 5 kronor	1,825	—	5.825	—		
4	Majorer	—	—	23.300	—		
1	Kapten af 1:a klassen:						
	lön	3,400	—				
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	4,860	—		
17	Kaptener af 1:a klassen	—	—	82,620	—		
1	Kapten af 2:a klassen:						
	lön	2,400	—				
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	3,860	—		
14	Kaptener af 2:a klassen	—	—	54,040	—		
43	Transport	—	—	214,090	—		

Antal.		Kronor.					
43	Transport	—	—	214,090	—		
1	Löjtnant:						
	lön	1,500	—				
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	2,595	—		
30	Löjtnanter	—	—	77,850	—		
1	Underlöjtnant:						
	lön	720	—				
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	1,815	—		
15	Underlöjtnanter	—	—	27,225	—	323,575	—
90							
	Reservofficersaspiranter.						
1	Reservofficersaspirant:						
	dagaflöning à 4,50 kronor	—	—	1,642	50		
5	Reservofficersaspiranter	—	—	8,212	50	9,855	—
6							
	Underofficerare.						
1	Underofficer af 1:a graden:						
	lön	1,200					
	dagaflöning à 2 kronor	730	—	1,930	—		
51	Underofficerare af 1:a graden	—	—	98,430	—		
1	Underofficer af 2:a graden:						
	lön	900	—				
	dagaflöning à 1,50 kronor	547	50	1,447	50		
105	Underofficerare af 2:a graden	—	—	151,987	50	253,795	—
158							
	Manskap.						
1	1:a lönegrad (underofficerskorpral):						
	lön	300	—				
	dagaflöning à 70 öre	255	50	555	50		
172	1:a lönegrad (underofficerskorpraler)	—		95,546	—		
1	2:a lönegrad:						
	lön	204	—				
	dagaflöning à 50 öre	182	50	386	50		
410	2:a lönegrad	—	—	158,465	—		
584	Transport	—	—	254,953	—	587,225	—

Antal.		Kronor.		
584	Transport	—	254,953 —	587,225 —
1	3:e lönegrad:			
	lön	144 —		
	dagaflöning à 40 öre	146 —	290 —	
209	3:e lönegrad	—	60,610 —	
1	4:e lönegrad:			
	lön	78 —		
	dagaflöning à 30 öre	109 50	187 50	
540	4:e lönegrad	—	101,250 —	417,290 50
1,335				
	Anm. Skulle det sålunda bestämda antalet i någon af de tre högre lönegraderna icke finnas fulltaligt, må de löner, som till följd däraf sakna innehafvare, till så stor del, som erfordras, användas till aflöning åt manskap i lägre lönegrad samt till bestridande af lega och rekryteringskostnader, om det under III här nedan förslagsvis beräknade belopp därtill visar sig otillräckligt.			
	Civilmilitär personal.			
1	Regementsintendent [1]):			
	lön	3,000 —		
	tjänstgöringspenningar	1,000 —	4,000 —	
1	Regementsintendent [1])	—	4,000 —	
1	Fästningsförvaltare [1]):			
	lön	2,200 —		
	tjänstgöringspenningar	300 —	2,500 —	
1	Regementsläkare:			
	lön	3,400 —		
	dagaflöning à 5 kronor	1,825 —	5,225 —	
1	Förste bataljonsläkare:			
	lön	2,400 —		
	dagaflöning à 4 kronor	1,460 —	3,860 —	
1	Förste bataljonsläkare	—	3,860 —	23,445 —
6	Transport	—	—	1,027,960 50

[1]) Efter 5 års tjänstgöring i samma grad ökas lönen med 500 kronor och efter 10 års tjänstgöring i samma grad med ytterligare 500 kronor.

Antal.		Kronor.					
	Transport	—	—	—	—	1,027,960	50
	II. Arfvoden.						
1	Auditör	—	—	800	—		
1	Regementspastor	—	—	1,000	—		
1	Fästningspredikant	—	—	120	—	1,920	—
3	**III. Rekryteringskostnader.**						
	Lega, som vid första anställning utgår med 50 kronor och vid rekapitulation enligt af Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, dock icke öfver 16²/₃ kronor för hvarje år af anställningstiden, samt öfriga rekryteringskostnader, beräknade efter 40 kronor per man, däraf högst 30 kronor till värfvaren, förslagsvis	—	—	22,500	—	22,500	—
	IV. Inkvarteringsbidrag.						
	Inkvarteringsbidrag för officerare, underofficerare, läkare, regementsintendenter och fästningsförvaltare, förslagsvis	—	—	22,560	—		
	Inkvarteringsbidrag för underofficerskorpraler, förslagsvis	—	—	6,420	—	28,980	—

Anm. 1. Officer, underofficer, läkare, regementsintendent och fästningsförvaltare, som icke åtnjuta fri bostad i kronans hus, uppbära inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af:

	å kustfästning kr.	i Stockholm eller Göteborg kr.
generalsperson	—	1,500
öfverste	900	1,200
öfverstlöjtnant eller major	600	1,000
kapten	400	500
subalternofficer	300	400
regementsläkare	600	1,000
förste bataljonsläkare	400	500
regementsintendent	400	500
fästningsförvaltare	300	400
underofficer af 1:a graden	240	300
underofficer af 2:a graden	180	240

Anm. 2. Af de underofficerskorpraler, som erhållit vederbörligt tillstånd att bo utom kasern, äga högst 50 att åtnjuta inkvarteringsbidrag till ett månatligt belopp å kustfästning af 10 kr. och i Stockholm eller Göteborg af 15 kr.

Summa kronor	—	—	—	—	1,081,360	50

Bil. n:r 10.

Förslag

till

Stat

för Femte hufvudtiteln för år 1906.

	Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, *på förslag.*				Summa.		Summa summarum.	
			Friheter.		Ersättningar					
Ordinarie anslag.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Departementet och öfverstyrelsen.										
Departementschefen	17,000	—	—	—	—	—	17,000	—		
Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt kommandoexpeditionen	29,200	—	—	—	—	—	29,200	—		
Marinförvaltningen	49,600	—	—	—	—	—	49,600	—		
Sgr	95,800	—	—	—	—	—	95,800	—	95,800	—
Flottan.										
Aflöning för flottans kårer och stater	4,148,060	—	—	—	—	—	4,148,060	—		
Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, *reservationsanslag*	439,430	—	—	—	—	—	439,430	—		
Naturaunderhåll åt personal vid flottan, *förslagsanslag*	1,042,080	—	—	—	—	—	1,042,080	—		
Ersättning för rustning och rotering, *förslagsanslag*	22,000	—	—	—	—	—	22,000	—		
Flottans nybyggnad och underhåll, *reservationsanslag*	1,840,000	—	—	—	—	—	1,840,000	—		
Flottans öfningar, *reservationsanslag*	1,200,000	—	—	—	—	—	1,200,000	—		
Repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan, *reservationsanslag*	14,900	—	—	—	—	—	14,900	—		
Sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför, *förslagsanslag*	780,000	—	—	—	—	—	780,000	—		
Transport	9,486,470	—	—	—	—	—	9,486,470	—	95,800	—

	Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, *på förslag.*				Summa.		Summa summarum.	
			Friheter.		Ersättningar.					
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	9,486,470	—	——	—	——	—	9,486,470	—	95,800	—
Undervisningsverken:										
Sjökrigshögskolan, *reservationsanslag* 16,100: —										
Sjökrigsskolan ..... 46,915: —										
Skeppsgosseskolan ..... 13,650: —										
Marinintendentskolan, *reservationsanslag* ..... 8,600: —	85,265	—	——	—	——	—	85,265	—		
Sjukvård för flottans personal, *reservationsanslag*	69,000	—	——	—	——	—	69,000	—		
Sgr	9,640.735	—	——	—	——	—	9,640.735	—	9,640,735	—
Kustartilleriet.										
Aflöning för kustartilleriets personal	1,081,360	50	——	—	——	—	1,081,360	50		
Beklädnad åt kustartilleriets manskap, *reservationsanslag*	148,035	—	——	—	——	—	148,035	—		
Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap, *förslagsanslag*	253,383	—	——	—	——	—	253,383	—		
Underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel, *reservationsanslag*	231,562	—	——	—	——	—	231,562	—		
Kustartilleriets öfningar, *reservationsanslag*	160,000	—	——	—	——	—	160,000	—		
Kustartilleribeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför, *förslagsanslag*	290,000	—	——	—	——	—	290,000	—		
Sjukvård för kustartilleriets personal, *reservationsanslag*	14,000	—	——	—	——	—	14,000	—		
Sgr	2,178,340	50	——	—	——	—	2,178,340	50	2,178,340	50
Diverse anslag.										
Ålderstillägg, *förslagsanslag*	27,700	—	——	—	——	—	27,700	—		
Ersättning åt officerare och ingenjörer under anställning eller kommendering utrikes	13,000	—	——	—	——	—	13,000	—		
Resestipendium åt läkare vid flottan och kustartilleriet, *reservationsanslag*	2,000	—	——	—	——	—	2,000	—		
Diverse behof	22,254	—	——	—	——	—	22,254	—		
Transport	64,954	—	——	—	——	—	64,954	—	11,914,875	50

	Anvisning i kontant		Indelning och därmed jämförlig anvisning, *på förslag.*				Summa.		Summa summarum.	
			Friheter.		Ersättningar.					
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	64,954	—	—	—	—	—	64,954	—	11,914,875	50
Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*	34,100	—	—	—	—	—	34,100	—		
Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*	141,517	50	—	—	—	—	141,517	50		
Extra utgifter	12,500	—	—	—	—	—	12,500	—		
Sgr	253,071	50	—	—	—	—	253,071	50	253,071	50
Handeln.										
Sjökarteverket, *reservationsanslag*	65,000	—	—	—	—	—	65,000	—		
Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna, *reservationsanslag*	1,600,000	—	405	—	4	—	1,600,409	—		
Undervisningsanstalter för sjöfart	100,800	—	—	—	—	—	100,800	—		
Nautisk-meteorologiska byrån	9,000	—	—	—	—	—	9,000	—		
Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalterna för sjöfart och föreståndaren vid nautisk-meteorologiska byrån, *förslagsanslag*	13,000	—	—	—	—	—	13,000	—		
Sgr	1,787,800	—	405	—	4	—	1,788,209	—	1,788,209	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	13,956,156	—

	Kronor.		
Extra ordinarie anslag.			
Flottan.			
Till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel	6,460,900 —		
» afslutande af mobiliseringskajen å varfvet i Karlskrona	199,000 —		
» transportmedel för flottans varf	49,500 —		
» skjutförsök och inskjutning af kanoner	30,000 —		
» fyllande af brist i hylsutredningen å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	56,000 —		
» anskaffning af torpeder	100,000 —		
» försök med torped- och gnistsignalmateriel	10,000 —		
» komplettering af fartygs och fästningars ammunitionsförråd	275,917 —		
» materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten	45,000 —		
» handminmateriel	65,000 —		
» ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona	150,000 —		
» anordnande af en marinläkarkurs	4,300 —		
» utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg	31,090 —		
» förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen	7,500 —	7,484,207	—
Kustartilleriet.			
Till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar	1,687,550 —		
» nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.	161,438 —		
» minförsvarets ordnande och minpersonalens inkvartering vid mobilisering	260,919 —		
» fasta minförsvaret	92,650 —		
» vaktstugor vid Karlskrona fästning	6,000 —		
» bevapning för kustartilleriet	100,000 —		
» ersättning af förslitna 57 mm. snabbskjutande kanoner å fortet Kungsholmen	24,000 —		
» beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga	215,430 —		
» torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona	359,150 —	2,907,137	—
Handeln.			
Till påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster	—— —	41,000	—
Dyrtidstillägg.			
Till dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän och betjänte	—— —	36,000	—
Summa kronor	—— —	10,468,344	—

Sjätte hufvudtiteln.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari 1905.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern Boström,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve Gyldenstolpe,
Statsråden: Odelberg,
Husberg,
Palander,
Westring,
Ramstedt,
Berger,
Meyer,
von Friesen och
Virgin.

Departementschefen, statsrådet Westring anhöll därefter i underdånighet att få underställa Kungl. Maj:ts pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1906 samt yttrade därvid beträffande anslagstitlarna:

Ordinarie anslag.

Landsstaterna i länen.

[1.] Höjning af anslaget till extra biträden m. m.

I sammanhang med senaste löneregleringen för landsstaten anvisade 1878 års Riksdag å ordinarie stat under anslaget till landsstaterna i länen ett reservationsanslag af 95,000 kronor till arfvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna samt till vikariatserssättning under semester för därtill berättigade tjänstemän. I afseende å användandet af detta anslag förklarade Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref till kammarkollegium och statskontoret den 31 maj samma år, att på Eders Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje fall komme att bero, om, till hvad belopp och för huru lång tid särskilda anslag borde ställas till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förfogande att användas till arfvoden åt extra ordinarie länsnotarier och tillfälliga biträden, hvilka arfvoden icke finge öfverstiga, för extra ordinarie länsnotarie 2,000 kronor och för tillfälliga biträden 1,000 kronor årligen; och förutsattes härvid, att icke mera än en extra länsnotarie skulle inom ett län anställas. Efter närmare pröfning af länsstyrelsernas behof af medel för berörda ändamål bestämdes genom nådigt bref den 12 december 1879, i enlighet med ett af statskontoret afgifvit förslag, hvarje länsstyrelses andel i förenämnda anslag till visst belopp, att tills vidare utgå och af länsstyrelserna i mån af behof och mot redovisning användas till godtgörelse åt ständiga eller tillfälliga extra biträden.

Till vissa länsstyrelser hafva efter år 1879 ytterligare medel för ifrågavarande ändamål beviljats att *tills vidare* utgå, hvarjämte under de senare åren genom särskilda nådiga bref förhöjning i de åtskilliga länsstyrelser beviljade belopp medgifvits *för vissa år*.

Vid 1885 års riksdag nedsattes anslaget, med anledning af de då befintliga stora reservationerna deråt, till 90,000 kronor. Detta belopp visade sig dock vara otillräckligt och vid 1894 års riksdag höjdes anslaget till 110,000 kronor, hvarefter anslaget af 1898 års Riksdag ökades till 120,000 kronor samt af 1901 års Riksdag till sitt nuvarande belopp 140,000 kronor.

De belopp, som för anställande af extra biträden hos länsstyrelserna anvisats att från ifrågavarande anslag tills vidare utgå, utgöra för närvarande ..... kronor 112,950: —.

Om till denna summa lägges det belopp, som högst kan utgå för semestervikariat samt till arfvoden för bestridande af länsbokhållartjänst under

Transport kronor 112,950: —

Transport kronor 112,950: — [1.]

den tid, ordinarie innehafvare äger åtnjuta ledighet för landsbokens upprättande, och hvilket, efter hvad statskontoret upplyst, bör beräknas till ..... kronor 27,025: 03,

erhålles den årliga utgiftssumman ..... kronor 139,975: 03.

Dessutom har för år 1904 till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län af besparingar å anslaget anvisats 1,000 kronor, i sammanhang hvarmed bemälda befallningshafvande, som sedan längre tid tillbaka haft hos sig anställda en extra länsnotarie och en extra länsbokhållare med aflöning, den förra af 2,000 kronor och den senare af 1,000 kronor jämte aflöningsfyllnad från anslaget för uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna, erhållit bemyndigande att för år 1904 anställa ytterligare en extra länsnotarie och en extra länsbokhållare med aflöning af högst 2,000 kronor hvardera.

Nu har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län anhållit, att sistberörda bestämmelse fortfarande må gälla, hvarjämte hemställts om ytterligare förhöjning i anslaget med 550 kronor utöfver hvad för år 1904 utgått. Likaledes har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län anhållit, att, förutom nu anställda en extra länsnotarie med aflöning af 2,000 kronor få, anställa ytterligare en extra länsnotarie äfvensom en extra länsbokhållare, båda med aflöning af 2,000 kronor, samt begärt ökning i det samma befallningshafvande förut anvisade anslag med motsvarande belopp 4,000 kronor. Därjämte hafva från tre andra befallningshafvande gjorts framställning om förhöjning uti de åt dem anvisade medel med tillhopa 3,200 kronor.

Öfver samtliga de inkomna framställningarna har statskontoret den 28 december 1904 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och därvid anfört, bland annat, följande:

Af det i riksstaten uppförda årliga reservationsanslaget å 140,000 kronor till arfvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna m. m. återstode odisponeradt allenast ett belopp af 24 kronor 97 öre. Då således anslaget icke lämnade tillgång till de af förenämnda länsstyrelser nu begärda förhöjningar, men dessa, åtminstone till allra största delen, måste anses af verkligt behof påkallade, syntes framställning böra göras hos Riksdagen om ökning af ifrågavarande reservationsanslag från och med år 1906. Under sådan förutsättning borde det icke möta betänkligheter att, för beredande åt nämnda länsstyrelser af de under år 1905 för ändamålet erforderliga tillgångar, taga i anspråk de befintliga odisponerade besparingarna å ifrågavarande anslag, hvilka uppginge till omkring 8,700 kronor. På grund däraf och

[1.] af i öfrigt anförda skäl hemställde statskontoret om anvisande för år 1905 åt förenämnda fem länsstyrelser af ökade anslag å tillhopa 7,750 kronor att utgå af berörda behållning.

Hvad anginge beloppet af den höjning uti ifrågavarande reservationsanslag, som borde hos Riksdagen äskas, ville statskontoret särskildt framhålla, hurusom länsstyrelsernas göromål från och med år 1905 komme att ökas i följd af den genom nådiga kungörelsen den 8 december 1904 fastställda ordningen för utbetalning af aflönings- och arfvodesmedel till lärare och öfriga tjänstemän vid rikets allmänna läroverk med flera undervisningsanstalter, hvarigenom bestyret med granskningen af vederbörande rektorers aflöningsrekvisitioner öfverflyttats till länsstyrelserna. Med hänsyn såväl därtill som till den i öfrigt fortgående tillväxten af länsstyrelsernas göromål vore det att förvänta, att ett flertal andra länsstyrelser än de nyssnämnda komme att inom kort behöfva ökade anslag till aflöning af extra biträden. Statskontoret ansåge därför, att ifrågavarande reservationsanslag, nu borde från och med år 1906 ökas med åtminstone 15,000 kronor till 155,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t har förut i dag lämnat en hvar af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län medgifvande om anställande för år 1905 af ytterligare en extra länsnotarie och en extra länsbokhållare med aflöning af högst 2,000 kronor för hvardera, äfvensom för nämnda år af besparingarna å ifrågavarande anslag åt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda och de tre förut berörda länen utöfver de belopp, som bestämts skola tills vidare utgå till aflöning åt ständiga eller tillfälliga extra biträden hos samma länsstyrelser, för enahanda ändamål anvisat tillhopa 7,550 kronor.

Att länstyrelserna för nu ifrågavavande ändamål äro i behof af ökade anslag är i själfva verket helt naturligt. Den redan förut synnerligen tunga arbetsbördan hos dessa ämbetsverk har nämligen år för år undergått en fortgående stegring. Sålunda utgjorde de hos öfverståthållarämbetet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande under år 1899 affördа målen 281,251 och de balanserade 11,703, hvarefter de kommande åren visat följande motsvarande siffror: 1900 294,493 och 13,038, 1901 312,901 och 14,744, 1902 326,848 och 13,320 samt 1903 342,320 och 13,955. I detta sammanhang tillåter jag mig framhålla, att länsstyrelsernas verksamhetsområde under en längre tid tillbaka i en högst afsevärd mån utvidgats, i det att nästan årligen tillkommit författningar, hvarigenom nya ämbetsgöromål pålagts dessa myndigheter. Denna stegring i göromålen har gifvetvis måst medföra behof af förstärkta arbetskrafter. Och därvid kan det icke alltid vara möjligt att följa de regler, som af Eders Kungl. Maj:t år 1878 uppställdes.

Eders Kungl. Maj:t har sålunda, på sätt jag nyss erinrat, medgifvit, att i de två län, där arbetsbördan är störst, finge anställas två extra länsnotarier, äfvensom att jämväl å landskontoret finge anställas extra tjänstemän med sådan utbildning, som medför kompetens till de högre befattningarna i landsstaten, och med årligt arfvode af 2,000 kronor. Det torde, på sätt redan i den till 1901 års Riksdag aflåtna nådiga propositionen om höjning af ifrågavarande anslag framhölls, blifva nödvändigt att äfven i vissa andra fall för extra biträden, hvilka ej äro anställda såsom extra länsnotarier, öka arfvodesbeloppen utöfver det nu såsom regel fastställda maximum af 1,000 kronor. [1.]

Af hvad jag här tillåtit mig andraga lärer framgå nödvändigheten af att ifrågavarande anslag ökas, såvida ej göromålens jämna gång vid länsstyrelserna skall genom brist på nödiga medel hindras. Hvad anslagsbeloppet angår, anser jag önskvärdt, att detsamma bestämmes så högt, att en ny reglering däraf icke må under den allra närmaste tiden åter blifva nödvändig.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att det under anslaget till landsstaterna i länen uppförda reservationsanslag till arfvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna samt till vikariatsersättning under semester för därtill berättigade tjänstemän må höjas från 140,000 kronor till 155,000 kronor eller med 15,000 kronor.

I händelse af bifall härtill, kommer anslagstiteln landsstaterna i länen (däraf 140,000 kronor reservationsanslag) med följande ändrade lydelse: »landsstaterna i länen (däraf 155,000 kronor reservationsanslag)» att höjas från 2,728,275 kronor till 2,743,275 kronor eller med 15,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstaten.

Efter det till undersökningar och expenser för allmänna arbeten under flera år af Riksdagen anvisats anslag på extra stat, blef, i sammanhang med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppförande å ordinarie stat, vid 1882 års Riksdag för omförmälda ändamål under anslagstiteln »väg- och vattenbyggnadsstaten» beviljadt ett årligt reservationsanslag till belopp af 40,000 kronor. I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts framställning höjde Riksdagen detta belopp från och med år 1886 till 50,000 kronor och, sedan Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att från och med år 1887 ytterligare höja detsamma till 60,000 kronor, blef denna framställning på det sätt bifallen, att under förenämnda anslagstitel uppfördes två reservationsanslag till sammanlagdt belopp af 60,000 kronor att användas, 30,000 kronor till expenser för [2.] Höjning af reservationsanslagen till expenser för allmänna arbeten och till vägundersökningar.

[2.] allmänna arbeten och 30,000 kronor till vägundersökningar, som af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltades, dock så att reservationer å det förra anslaget jämväl finge användas till vägundersökningar, när sådant funnes behöfligt.

Enligt hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen år 1890 i underdånighet anmälde, hade, oaktadt den förhöjning, som sålunda ägt rum, de för vägundersökningar afsedda medlen icke kunnat tillfredsställa behofvet, och i enlighet med styrelsens hemställan föreslog Eders Kungl. Maj:t därför 1891 års Riksdag att höja ifrågavarande anslag från 30,000 kronor till 40,000 kronor; men uti sin skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel erinrade Riksdagen därom, att Riksdagen för år 1892 till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisat ett belopp af 800,000 kronor, samt att Riksdagen såsom skäl för höjandet af vägbyggnadsanslaget, som åren 1888—1891 bestämts till 600,000 kronor, anfört att, ehuru detta anslag under de senare åren icke obetydligt ökats, detsamma likväl icke varit tillräckligt att minska den förefintliga balansen af beräknadt kostnadsbelopp för inneliggande förslag till vägarbeten, för hvilka anslag sökts, men till hvilkas understödjande fonden ej lämnat tillgång, utan att tvärtom nämnda balans år från år vuxit, och förklarade Riksdagen, att det vid sådant förhållande hade ansetts betänkligt att, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, då äfven höja anslaget till vägundersökningar, hvarigenom det med förstnämnda förhöjning af Riksdagen afsedda ändamålet att nedbringa omförmälda balans skulle i viss mån motarbetas, hvarför Riksdagen funnit sig icke böra biträda Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Uti underdånig skrifvelse den 22 november 1893 anmälde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ånyo behofvet af ökadt anslag för vägundersökningar samt hemställde, att hos Riksdagen måtte för detta ändamål äskas ett belopp af 40,000 kronor, därvid styrelsen med afseende å Riksdagens nyss omförmälda beslut anförde, att otillräcklig tillgång å statsanslag hade visat sig icke kunna minska fordringarna å nya eller förbättrade kommunikationsleder inom landets skilda delar; att anspråken på statsbidrag för utförande af vägundersökningar ej heller af brist på statsmedel förminskats; samt att dessutom icke alla planer för vägföretag komme till utförande eller anmäldes till erhållande af statsanslag, enär det understundom inträffade och för en vägfrågas lösning måste inträffa, dels att det genom verkställd undersökning ådagalades, att andra riktningar kunde blifva fördelaktigare eller att arbetet skulle medföra högre kostnader än som vore förenligt med vederbörande vägintressenters beredvillighet att däruti deltaga, och dels

att andra förhållanden däraf uppdagades, hvilka föranledde vederbörande att söka bringa en annan plan till utförande. Jämlikt beslut den 30 december 1893 fann Eders Kungl. Maj:t denna styrelsens framställning icke till någon åtgärd föranleda. [2.]

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorde emellertid uti skrifvelse den 31 oktober 1896 förnyad anmälan om behofvet af ökad tillgång för understödjande af vägundersökningar samt anhöll, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att öka det för vägundersökningar afsedda anslaget till ett belopp af 40,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t, som ansåg, att en höjning af anslaget var af nöden, men att densamma kunde begränsas till 5,000 kronor, föreslog uti statsverkspropositionen till 1897 års Riksdag, att ifrågavarande anslag måtte höjas från 30,000 kronor till 35,000 kronor; och blef detta förslag af Riksdagen bifallet.

Därefter har af 1900 års Riksdag reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten höjts till 35,000 kronor samt af 1902 års Riksdag reservationsanslaget till vägundersökningar höjts till 40,000 kronor.

Uti underdånig skrifvelse den 20 november 1903 anmälde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att de af styrelsen i dess underdåniga skrifvelse den 22 november 1893 omnämnda omständigheter fortfarande ägde sin fulla tillämplighet; att de belopp, som af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande begärts för vägundersökningar, uppgått under år 1902 till 55,300 kronor och under år 1903 till 50,295 kronor; samt att, oaktadt anslaget till expenser för allmänna arbeten från och med år 1901 höjts till 35,000 kronor, några besparingar på detta anslag sedermera icke kunnat göras och ej heller för framtiden syntes vara att påräkna. Då alltså enligt styrelsens förmenande ett verkligt behof förelåge att i större mån än som med det dåvarande anslaget vore möjligt tillgodose de kraf, som ställdes på detta för landets utveckling så viktiga anslag, och då anledning ej heller funnes att antaga, att anspråken på delaktighet af medel från anslaget för framtiden komme att minskas, hemställde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om anslagets höjning från 40,000 kronor till 45,000 kronor eller med 5,000 kronor.

Vid underdånig föredragning den 12 januari 1904 fann Eders Kungl. Maj:t framställningen för det dåvarande icke föranleda till någon åtgärd, emedan anslaget blifvit vid 1902 års riksdag förhöjdt till nuvarande belopp.

Nu har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 8 november 1904 gjort hemställan om höjning af berörda två reservationsanslag. Sedan styrelsen därvid erinrat, att anslaget till expenser för allmänna arbeten användes till rese- och inspektionskostnader

[2.] för utöfvande af den kontroll och därmed sammanhängande undersökningar rörande allmänna arbeten, som det ålåge väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att genom sina ämbets- och tjänstemän verkställa, samt till erforderliga inspektioner för att kontrollera såväl utförandet som underhållet af enskilda bolags eller personers järnvägar, ehvad de erhållit statsbidrag eller icke, till expenser för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i distrikten samt till ved för styrelsens ämbetslokaler äfvensom till inköp af inventarier samt böcker och tidskrifter för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, anför styrelsen vidare.

Anledningen till, att detta anslag trots de tid efter annan däri beviljade förhöjningarna varit otillräckligt, vore gifvetvis den, att de med statsbidrag understödda allmänna arbetenas antal och omfattning alltmera ökades och att i följd däraf inspektionsresorna växte i antal och utsträckning.

I detta afseende hade styrelsen i underdånig skrifvelse den 14 oktober 1899 beträffande under utförande varande arbeten meddelat, att järnvägsanläggningar i regeln inspekterades två gånger och andra arbetsföretag en gång under året. Att inskränka dessa inspektionsresor skulle påtagligen vara liktydigt med upphäfvande af all verklig kontroll och sålunda innebära våda för arbetenas behöriga utförande samt mången gång förlust för vederbörande intressenter. Besiktning eller inspektion af ett arbetsföretag innefattade visserligen hufvudsakligen tillsyn däröfver, att arbetet bedrefves på det sätt, att därmed afsedt ändamål vunnes och att underhållskostnaderna blefve så ringa som möjligt, men denna kontroll innebure också en direkt fördel för vederbörande intressenter, i det att inspektionsförrättaren kostnadsfritt meddelade dem råd och anvisningar, huru arbetet borde lämpligast utföras. Särskildt vid mindre företag vore ledningen ofta anförtrodd åt personer, hvilka icke ägde tillräcklig insikt eller vana vid dylika arbetens utförande, och besiktningsförrättarens anvisningar vore därvid af stort värde. Det skulle i många hänseenden vara behöfligt att öka inspektionerna å de under arbete varande företagen, och särskildt borde inspektionerna af de enskilda järnvägarna verkställas »vid förefallande behof» och efterbesiktningar utom den ordinarie inspektionen en eller två gånger om året.

Vidkommande tillsynen öfver underhållet hörde till densamma i främsta rummet resor för utrönande af de för allmänna rörelsen upplåtna anläggningarnas trafiksäkerhet och ändamålsenlighet, men dit hörde ock inspektionerna för utrönande af underhållet å de i antal alltjämt tillväxande afdikningsföretagen. Beträffande de färdiga afdikningarna hade styrelsen dittills af brist på medel nödgats inskränka tillsynen å dem till en besiktning hvart tionde år; men erfarenheten hade redan

nogsamt ådagalagt att, om denna, likasom all tillsyn å underhåll, skulle blifva effektiv, densamma måste oftare upprepas och innefatta äfven efterbesiktningar under samma år. Sådana hade likväl endast i undantagsfall kunnat äga rum. [2.]

Hvad sålunda anförts ägde fortfarande sin tillämplighet med det tillägget dock, att kontrollen öfver de enskilda järnvägarna, särskildt deras broar, måst med hänsyn till deras tilltagande ålder och de numera ökade fordringarna på bärighet och säkerhet utföras på ett mera ingående sätt än förr varit brukligt. Oaktadt i andra afseenden en begränsning mera än förut synnerligen under vissa år måst iakttagas, visade sålunda antalet inspektionsförrättningar i sin helhet en betydlig stegring, hvilket framginge af följande uppgifter öfver de från styrelsen till distriktstjänstemännen aflåtna order om inspektioner, hvilka för de 5 åren 1883, 1888, 1893, 1898 och 1903 (hvart femte år) upptoge:

för	år 1883	455	inspektioner
»	» 1888	521	»
»	» 1893	559	»
»	» 1898	724	»
»	» 1903	910	»

Däri vore icke inberäknade de inspektioner, som verkställts af styrelsens chef och vederbörande föredragande, och ej heller besiktningarna för kontroll af de under anläggning varande enskilda järnvägar.

Jämväl de till direkta expenser inom styrelsen och distrikten hänförliga utgifter hade ökats i samma mån som arbetet inom det centrala ämbetsverket och dess organ i landsorten blifvit större.

Oaktadt den förhöjning i anslaget, som från och med år 1901 ägde rum, hade anslaget varit så knappt, att rese- och traktamentsräkningar för inspektionsresor icke kunnat däråt anordnas under det år, resorna företagits, utan måst afföras å ett kommande års anslag. Det vore nämligen vid inspektionsordernas utfärdande på våren omöjligt att annat än närmelsevis beräkna, huru stora kostnader dessa resor skulle medföra, och då anslaget såsom ett reservationsanslag icke kunnat öfverskridas, hade vissa reseräkningar icke kunnat gäldas på annat sätt än som nyss anförts. Sålunda hade balanserats från 1901 ett belopp af 4,475 kronor 87 öre, från 1902 5,405 kronor 43 öre och från 1903 4,425 kronor 35 öre.

Med afseende däråt samt med hänsyn till angelägenheten att medel funnes tillgängliga till bestridande af kostnaderna för de ytterligare

[2.] inspektionsresor, som föranleddes af den allt mera ökade kontrollen å de enskilda järnvägarna, särskildt beträffande deras broar, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1905 års Riksdag att å ordinarie stat anvisa ett belopp af 10,000 kronor för att därmed höja anslaget till *expenser för allmänna arbeten* från 35,000 kronor till 45,000 kronor med det vid detta anslag hittills fästade villkor, att reservationer däråa finge användas till vägundersökningar, när sådant funnes behöfligt.

I afseende å anslaget till vägundersökningar har styrelsen anfört, att styrelsen vid skilda tillfällen, då fråga väckts om ökning af förenämnda anslag, framhållit, att det visat sig, att otillräcklig tillgång å statsanslag icke kunnat minska fordringarna å undersökningar för nya eller förbättrade kommunikationsleder inom landets skilda delar; att anspråken på statsbidrag till vägundersökningar ej heller af brist på statsmedel förminskats; samt att, om också icke alla planer för vägföretag komme till utförande eller anmäldes till erhållande af statsanslag, dessa omständigheter icke förringade behofvet af vägundersökningar.

För att ådagalägga de anspråk å bidrag från detta anslag, som under senare åren framställts, har styrelsen nu meddelat följande uppgift å de belopp, som af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande under de senaste tio åren begärts för vägundersökningar:

år 1895	kronor	36,100:	—
» 1896	»	43,000:	—
» 1897	»	49,500:	—
» 1898	»	44,600:	—
» 1899	»	47,500:	—
» 1900	»	47,600:	—
» 1901	»	62,300:	—
» 1902	»	55,300:	—
» 1903	»	50,295:	92
» 1904	»	47,600:	—

Dessutom tillkomme för åren 1903 och 1904 en förhöjning af respektive 600 och 6,000 kronor för tvenne län, för hvilka icke begärts bestämda belopp, hvarigenom, om till de angifna beloppen lades nyssnämnda för dessa län sedermera faktiskt beviljade anslag, slutsummorna för nämnda båda år blefve för 1903 50,895 kronor 92 öre och för år 1904 53,600 kronor.

Då, såsom nu visats, anslaget till expenser för allmänna arbeten under senare åren icke varit tillräckligt, hade några besparingar för användning till vägundersökningar icke varit att påräkna.

På grund af hvad sålunda anförts har styrelsen hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1905 års Riksdag att höja reservationsanslaget till *vägundersökningar* med 5,000 kronor eller från 40,000 kronor till 45,000 kronor. [2.]

Af hvad väg och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat torde framgå, att ifrågavarande två anslag åter äro otillräckliga för de med desamma afsedda ändamål.

Hvad beträffar expensanslaget, hvarmed bestridas de väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åliggande inspektioner af allmänna arbeten, måste man särskildt finna det högst betänkligt, att, såsom styrelsen upplyst vara förhållandet, anslagets knapphet föranleder därtill, att styrelsen åliggande inspektioner icke kunna företagas i den utsträckning, som är nödvändig, äfvensom att kostnaderna för de inspektioner, styrelsen icke kunnat uraktlåta att beordra, måste till en ganska afsevärd del balanseras till betäckande af ett kommande års anslag. Med ökningen af antalet arbeten, hvartill statsbidrag anvisats, följer äfven af sig själf behofvet af en större mängd inspektioner och däraf föranledda ökade anspråk på detta anslag.

I afseende å anslaget till vägundersökningar synes man icke böra nu längre uppskjuta den äfven för ett år sedan af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda höjningen af detta anslag. Af de uppgifter, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnat, framgår nämligen, att redan länge ett verkligt behof föreligger att tillgodose det viktiga ändamål, som med anslaget afses, i betydligt större mån än dess nuvarande belopp medgifver. Det torde ej heller kunna antagas annat, än att detta behof kommer att fortfarande visa stegring för framtiden.

Någon ändring i gällande bestämmelse att reservationer å anslaget till expenser må användas till vägundersökningar, när sådant finnes behöfligt, torde icke böra ifrågakomma.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen,

att reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten må från och med år 1906 höjas från 35,000 kronor till 45,000 kronor, samt

att reservationsanslaget till vägundersökningar må från och med år 1906 höjas från 40,000 kronor till 45,000 kronor.

I händelse af bifall härtill kommer anslagstiteln väg- och vattenbyggnadsstaten med följande ändrade lydelse: »väg- och vattenbyggnadsstaten (däraf två särskilda reservationsanslag, till expenser för allmänna arbeten och till vägundersökningar, hvartdera å 45,000 kronor)» att höjas från 161,400 kronor till 176,400 kronor eller med 15,000 kronor.

Postverket.

[3.] Postverket. De för år 1905 af Eders Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstater upptaga följande slutsummor:

aflöningsstaten	kr.	7,583,350: —
öfvergångsstaten	»	17,400: —
pensionsstaten	»	119,650: —
omkostnadsstaten	»	7,073,000: —
oförutsedda utgifter	»	150,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	»	159,600: —
tillsammans	kr.	15,103,000: —

I underdånig skrifvelse den 16 november 1904 har generalpoststyrelsen afgifvit förslag till stater för postverket för år 1906.

Hvad först angår de å

Aflöningsstaten

förekommande anslagen till *generalpoststyrelsen*, har styrelsen ansett de för dess ordinarie personal fastställda anslagsbelopp böra bibehållas oförändrade för år 1906, och i förslagsanslaget till *vikariatsersättning samt arfvoden åt extra biträden hos styrelsen m. m.* har styrelsen funnit sig icke heller böra nu föreslå någon förändring.

Beträffande därefter anslagen till *distrikts- och lokalförvaltningarna* har styrelsen icke funnit anledning att föreslå annan förändring, än som betingades af behofvet att utbyta ytterligare ett antal poststationer mot fullständiga postanstalter, och erinrar styrelsen med afseende härå till en början om följande.

Höjning af anslaget till öfriga postförvaltare vid fullständiga fasta postanstalter.

På hemställan af kommittén för utarbetande af förslag till nya stater för post- och telegrafverken hade i aflöningsstaten för år 1903 bland lägsta klassens postkontor uppförts ett antal af 12 vakanta postkontor, att af generalpoststyrelsen, med Eders Kungl. Maj:ts begifvande, disponeras för orter, där själfva poströrelsens utveckling eller särskilda omständigheter nödvändiggjorde inrättande af nya postkontor.

Kommittén hade därvid anfört, bland annat, att, enligt hvad för densamma meddelats, på senare tider gjort sig gällande behofvet att på en hel del orter utbyta poststationer mot postkontor. Att så skulle

vara förhållandet hade ock synts kommittén ganska naturligt. Under det att postkontorens antal då vore mindre än antalet fullständiga postanstalter varit vid tiden, då 1874 års normalstat trädt i tillämpning, hade däremot poststationerna, i sammanhang med den oerhörda stegringen af poströrelsen, ökats från 913 vid 1874 års ingång till 2,482 vid 1900 års utgång. Åtskilliga af dessa poststationer hade, såsom verkställd utredning gifvit vid handen, företett en betydande rörelse, hvilken väl syntes motivera deras förändrande till postkontor, hvartill komme, att understundom för rörelsens rätta ledning erfordrades ett nytt postkontor, under hvilket poststationer i trakten borde läggas. Kommittén hade emellertid ansett, att i staten borde upptagas allenast så många vakanta postkontor, som skäligen kunde antagas motsvara det antal nya postkontor, hvilket under de närmaste åren kunde varda af verkligt behof påkalladt; och hade kommittén trott antalet sådana för det dåvarande kunna begränsas till 12. Det syntes sedermera, enligt kommitténs mening, böra ankomma på Eders Kungl. Maj:t att, efter framställning från generalpoststyrelsen, hos Riksdagen föreslå uppförande å stat af det ytterligare antal postkontor, som tid efter annan kunde finnas behöfligt. [3.]

Af de sålunda i 1903 års aflöningsstat uppförda 12 vakanta postkontoren hade numera 8 disponerats, sedan Eders Kungl. Maj:t, enligt särskilda nådiga beslut, medgifvit inrättandet af postkontor i Grängesberg, Orsa, Sandviken, Jörn, Liljeholmen, Sundbyberg, Krokom och Tranås.

Generalpoststyrelsen meddelar vidare, att styrelsen hade för afsikt att inom den närmaste tiden hos Eders Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om tillstånd att få besätta de återstående 4 vakanta postkontoren, hvilka, om framställningen bifölles, styrelsen tänkt sig skulle kunna träda i verksamhet före 1905 års utgång.

För att möjlighet måtte beredas att äfven under år 1906 och de närmast därpå följande åren inrätta fullständiga postanstalter å de orter, där sådana befunnes vara af verkligt behof påkallade, funne sig generalpoststyrelsen emellertid nu föranlåten att, i anslutning till omförmälda uttalande af post- och telegrafkommittén, underdånigst föreslå upptagande uti aflöningsstaten af ytterligare 10 vakanta postkontor, att på sätt och i den ordning, hittills ägt rum, disponeras.

Antalet poststationer, som vid 1903 års utgång utgjorde 2,679, hade den 1 november 1904 stigit till 2,738. Af dessa hade år 1903 43 en lokaluppbörd, öfverstigande 7,000 kronor, hvilket belopp redan vore större än åtskilliga af de nuvarande postkontorens uppbörd, samt icke mindre än 12 en uppbörd af mellan 10,000 och 16,400 kronor.

[3.] Orter med en så betydande posttrafik syntes för tillgodoseende af allmänhetens kraf på snabbt och sakkunnigt betjänande med fog kunna göra anspråk på att inom en icke alltför aflägsen tid varda försedda med fullständig postanstalt; och äfven om åtskilliga af de poststationer, som stode främst i afseende å uppbörd, af särskilda orsaker ansåges ännu icke böra ifrågakomma till att utbytas mot postkontor, funnes i hvarje fall flera andra poststationer, hvilka — ehuru deras lokaluppbörd jämförelsevis icke vore så stor — dock, med hänsyn till deras belägenhet vid mera framstående järnvägsknutar eller af andra skäl, vore af sådan vikt, att de snarast behöfde ersättas med postkontor.

Enär det ålåge postkontorens föreståndare att öfva nödig tillsyn öfver underlydande poststationers skötsel samt förmedla en del af deras rörelse, nödvändiggjorde också den starka tillväxten i poststationernas antal inrättandet tid efter annan af nya postkontor för att minska bördan för sådana postkontor, under hvilka måst förläggas ett så stort antal poststationer, att dessa icke utan men för postkontoren själfva kunde på fullt tillfredsställande sätt öfvervakas och betjänas. Detta hade varit anledningen till inrättandet af de nya postkontoren i Jörn och Krokom, orter med jämförelsevis ringa lokaluppbörd.

De nu föreslagna nya postkontoren syntes lämpligen alla böra hänföras till 4:e aflöningsklassen, hvilken därigenom komme att innehålla 100 postkontor. Då den å stat upptagna aflöningen för postförvaltare vid postkontor af nämnda klass utgjorde 2,600 kronor, innebure nu förevarande förslag en förhöjning af 26,000 kronor uti anslagen till *öfriga postförvaltare vid fullständiga fasta postanstalter*. Därtill skulle, efter resp. 5 och 10 år, komma kostnaden för ålderstillägg enligt gällande bestämmelser för vederbörande postförvaltare.

Jag tillåter mig här endast erinra, att Eders Kungl. Maj:t, på därom af generalpoststyrelsen i skrifvelse den 22 november 1904 gjord underdånig framställning, genom nådigt bref den 21 december 1904 förordnat om inrättande af postkontor, tillhörande fjärde klassen, vid Svalöf, Vislanda, Munkedal och Karlskoga.

Höjning af anslaget till aflönande af poststations-föreståndare.

I fråga om anslaget till *aflönande af poststationsföreståndare*, hvilket i staten för år 1904 upptagits till förslagsvis 950,000 kronor, erinrar generalpoststyrelsen, att detsamma för år 1905 — hufvudsakligen i anledning af den på grund af nådiga brefvet den 18 december 1903 för tiden 1 januari 1904—31 december 1906 beslutade reglering af arfvoden och biträdesanslag vid poststationer, som trädt i verksamhet senast den 1 januari 1900 och förvaltades af stationsföreståndare vid statens eller enskilda järnvägar — höjdes till förslagsvis 1,110,000 kronor.

Utgifterna å anslaget hade, efter hvad generalpoststyrelsen med- [3.]
delar, för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... kronor 795,000: —,
samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 1,166,000: —.

Generalpoststyrelsen anför nu vidare.

Vid framläggandet af förslaget till förenämnda reglering, hvars genomförande enligt uppgjorda beräkningar då antagits komma att medföra en ökad utgift för postverket af omkring 260,000 kronor, hade styrelsen erinrat, att den summa, hvartill man sålunda kommit, gifvetvis måste, i följd af de förändringar och den utveckling, poströrelsen alltjämt underginge, vara approximativ; och syntes däruti till en del vara att söka förklaringen till det höga utgiftsbelopp, som för år 1904 beräknats å anslaget ifråga. Därtill hade emellertid äfven i väsentlig mån den omständigheten bidragit, att, enligt generalpoststyrelsens beslut, samtliga biträdesanslag icke blott vid järnvägsposstationer utan äfven vid poststationer, som ej vore belägna vid järnväg — hvilka biträdesanslag år 1903 beräknats utgöra tillhopa omkring 50,000 kronor — från och med 1904 öfverförts från förslagsanslaget till aflönande af extra biträden vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna till nu ifrågavarande anslag.

Antalet poststationer hade år 1903 ökats från 2,628 till 2,679, eller med 51 stycken, och hade intill den 1 november 1904 ökats med ytterligare 59. Denna ökning hade föranledts dels af nya järnvägslinjers upplåtande för trafik och dels af behofvet för landsbygden af förbättrade postförbindelser.

Såsom förut nämnts, hade utgifterna å anslaget i fråga beräknats för år 1904 komma att uppgå till omkring ..... kronor 1,166,000: —
Stegringen i utgifter under åren 1905 och 1906 till följd af blifvande ökning i antalet poststationer och arfvodesförhöjningar jämväl för stationer, som ej vore belägna vid järnväg, syntes kunna beräknas tillhopa till omkring ..... » 44,000: —
Om därtill lades kostnaderna för de regleringar af arfvoden och biträdesanslag, som generalpoststyrelsen hade för afsikt att verkställa, dels, för tiden 1 januari 1905—31 december 1906, be-

Transport kronor 1,210,000: —

[3.] Transport kronor 1,210,000: —
träffande järnvägspoststationer, som trädt i verksamhet senast den 1 januari 1901, och dels, för år 1906, beträffande järnvägspoststationer, som trädt i verksamhet senast den 1 januari 1902, hvilka kostnader beräknats tillhopa till omkring ..... » 20,000: —,
erhölles ett belopp af ..... kronor 1,230,000: —,

hvartill ifrågavarande anslag syntes böra för år 1906 förslagsvis bestämmas. Detta innebure en förhöjning i det senast fastställda anslaget af 120,000 kronor.

Höjning af anslaget till aflönande af extra biträden vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna.

Förslagsanslaget till *aflönande af extra biträden vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna*, hvilket för år 1904 satts till ..... kronor 865,000: —, har för år 1905 — oaktadt tillkomsten med sistnämnda år af 100 nya postexpeditörsbefattningar — höjts till..... » 960,000: —.

Utgifterna å detta anslag hafva, enligt generalpoststyrelsens uppgift, under en följd af år varit ganska betydande, beroende hufvudsakligen på den hastiga ökningen i poströrelsen och däraf nödvändiggjordt anställande af ytterligare arbetskrafter. Sålunda hade utgifterna å anslaget uppgått, i runda tal, för år 1902 till kronor 1,052,800: —, för år 1903 till ..... » 1,023,100: — samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 1,002,400: —.

Vid början af år 1903, med hvilket år ett stort antal af generalpoststyrelsen antagna extra biträden, i följd af nya postexpeditörstjänsters inrättande, befordrats till ordinarie, hade nämnda biträdens antal uppgått till 492, men redan vid 1904 års ingång hade detta antal stigit till 603. Under år 1904 hade emellertid generalpoststyrelsen intill den 1 november icke behöft öka de extra biträdenas antal med mera än 15 stycken, hvilket förhållande vore att tillskrifva den under året genomförda ökade användningen af postbetjänte för göromål, hvilka förut ålegat tjänstemän.

Från ifrågavarande anslag utginge äfven arfvoden åt sådana biträden, hvilka vore antagna af vederbörande postinspektörer eller post-

förvaltare och som aflönades medelst s. k. dispositionsanslag. Dessa biträdens antal, som vid början af år 1903 utgjort 278, hade vid 1904 års ingång stigit till 389. [3.]

I likhet med hvad som ägt rum för år 1902, hade generalpoststyrelsen äfven för år 1903 — efter det frågan blifvit Eders Kungl. Maj:t underställd — låtit till alla af styrelsen antagna och i postverkets tjänst kvarstående extra biträden och betjänte vid distrikts- och lokalförvaltningarna utbetala en tillfällig förhöjning af 10 % å för året utgående arfvoden, af hvilken arfvodesförhöjning, i rundt tal, 57,800 kronor belöpt på extra tjänstemannabiträden vid nämnda förvaltningar.

Hvad anginge utgifterna för år 1904, syntes jämväl nu böra erinras, hvad generalpoststyrelsen i sin underdåniga skrifvelse den 28 november 1903 med förslag till postverkets stater för år 1905 beträffande utgifterna å anslaget för 1903 framhållit, nämligen att, på grund af nådiga brefvet den 19 december 1902 angående grunderna för aflöningen till den extra personalen vid postverket, äfven under år 1904 till extra tjänstemannabiträden i allmänhet utginge de högre arfvoden, för hvilka generalpoststyrelsen i nämnda underdåniga skrifvelse närmare redogjort. Därtill hade vid afgifvandet i november 1902 af det statsförslag, uti hvilket förevarande anslags belopp för år 1904 förslagsvis upptagits till 865,000 kronor, någon hänsyn icke kunnat tagas.

Från detta anslag hade emellertid, såsom förut omförmälts, med 1904 års ingång afförts de till vissa poststationer utgående biträdesanslag.

Vid beräkning af det för år 1906 erforderliga anslagsbelopp syntes till det antagna utgiftsbeloppet för år 1904 ..... kronor 1,002,400: —
först böra läggas blifvande arfvoden till de extra biträden, som ytterligare kunde erfordras intill 1906 års utgång. Om därvid beräknades, att under nämnda tid de extra biträdenas antal komme att ökas med cirka 60 stycken, skulle arfvodena till dessa kunna antagas komma att uppgå tillhopa till omkring ..... » 66,000: —.

Därtill borde läggas *dels* utgifter för blifvande uppflyttningar i högre arfvodesklasser, förslagsvis » 15,000: —
dels ock ökade utgifter i följd af blifvande erforderliga förhöjningar af dispositionsanslag samt för aflönande af tillfälliga extra biträden, be-

Transport kronor 1,083,400: —

[3.] Transport kronor 1,083,400: —

höfliga i anledning af semesterledigheter för därtill berättigade tjänstemän vid distrikts- och lokalförvaltningarna, hvilka semesterledigheters antal komme att ökas genom tillkomsten med 1905 års ingång af 100 nya postexpeditörsbefattningar samt, eventuelt, från och med år 1906 af 10 nya postförvaltartjänster. Dessa ökade utgifter syntes tillhopa ej kunna upptagas till lägre belopp än ..... » 35,000: —.

Summan af dessa belopp, kronor 1,118,400: —,

borde emellertid minskas med arfvodena för de extra biträden, som vid tillsättandet med 1905 års ingång af nya postexpeditörsbefattningar blefve befordrade till ordinarie, eller tillhopa omkring ..... » 130,000: —.

Härvid erhölles ett belopp af ..... kronor 988,400: —,

eller, i rundt tal, 990,000 kronor, till hvilket belopp generalpoststyrelsen ansåge, att ifrågavarande anslag borde för år 1906 förslagsvis fastställas. I jämförelse med senast bestämda anslag innebure detta en förhöjning af 30,000 kronor.

Anslaget till ålderstillägg.

Anslaget till *ålderstillägg* är i postverkets aflöningsstat för år 1905 upptaget till förslagsvis 650,000 kronor.

Med hänsyn, å ena sidan, till inträffande personalförändringar i följd af dödsfall, afsked eller vunnen befordran och, å andra sidan, till det ytterligare antal tjänstemän och betjänte, som enligt gällande bestämmelser må varda berättigadt till ålderstillägg från 1906 års början, har anslaget för sistnämnda år af styrelsen ansetts kunna bibehållas vid det senast fastställda beloppet.

Höjning af anslaget till arfvode åt extra postbetjänte m. m.

Vidkommande därefter *anslaget till arfvoden åt extra postbetjänte och till hushyresbidrag för en del betjänte*, har detta anslag, hvilket för år 1904 bestämts till förslagsvis ..... kronor 500,000: —, i aflöningsstaten för år 1905 — ehuru med ingången af sistnämnda år inrättats 150 nya ordinarie postbetjäntbefattningar — höjts till förslagsvis ..... » 530,000: —

Utgifterna å anslaget hafva, enligt generalpoststyrelsens uppgift, under år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... kronor 502,900: — [3.]
samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 552,400: —

Om orsaken till stegringen i utgifterna å detta anslag upplyser styrelsen, att densamma vore att söka däri, att den extra postbetjäntpersonalen måst i ganska betydande mån ökas såväl till följd af den starka tillväxten i poströrelsen i allmänhet som ock på grund af utvidgad postbefordring genom nya järnvägslinjers öppnande för trafik samt ökadt användande af postbetjänte för göromål, som eljest ålegat tjänstemän. Antalet extra postbetjänte hade sålunda, i anledning af framställningar från vederbörande distrikts- och lokalförvaltningar om det oundgängliga behofvet att erhålla förstärkning af postbetjäntpersonalen, under år 1903 ökats från 503 till 597, eller med 94, och från början af år 1904 intill den 1 november 1904 med ytterligare 70, eller till 667.

Hvad utgiftsbeloppet för år 1903 anginge, vore äfven att märka, att, såsom generalpoststyrelsen förut omförmält, jämväl för nämnda år till extra postbetjänte utbetalats tillfällig arfvodesförhöjning, hvilken å förevarande anslag medfört en utgift af, i rundt tal, 41,400 kronor.

Vid afgifvandet af förslaget till stater för postverket för år 1905 hade generalpoststyrelsen beräknat, att under åren 1904 och 1905 kunde antagas komma att erfordras ytterligare omkring 250 extra postbetjänte. Ökningen i dessa betjäntes antal syntes nu icke böra beräknas lägre för åren 1905 och 1906.

Om alltså till berörda utgiftssumma för år 1904, ... kronor 552,400: —,
lades sammanlagda beloppet af arfvoden — i medeltal à 800 kronor — för 250 nya extra postbetjänte eller ..... » 200,000: —,
men från summan däraf, ... kronor 752,400: —,
droges det belopp, hvartill arfvodena för de extra postbetjänte, som med 1905 års början komme att till ordinarie befordras, tillhopa uppginge, eller omkring » 120,000: —,
skulle för år 1906 behöfvas ett anslagsbelopp af förslagsvis ..... kronor 632,400: —
eller, i rundt tal, 630,000 kronor, hvilket innefattade en förhöjning af 100,000 kronor i det senast bestämda anslaget.

[3.] Höjning af anslaget till arfvoden åt postbetjänte för tjänstgöring såsom förmän m. m.

Angående anslaget till *arfvoden åt ordinarie postbetjänte för tjänstgöring såsom förmän m. m.*, som första gången upptagits i aflöningsstaten för år 1903, yttrar generalpoststyrelsen.

Detta anslag hade tillkommit, på det att ordinarie postbetjänte, som blefve anställda såsom förmän för postbetjäntpersonal vid Stockholms, Göteborgs, Malmö eller andra postkontor, eller hvilka tjänstgjorde ensamma eller såsom förste män i s. k. postiljonskupéer, eller som vid postanstalterna användes i andra jämförliga sysslor eller till bestridande af göromål, hvilka dittills i regel utförts af tjänstemän, skulle kunna, jämlikt § 15 i aflöningsreglementet för tjänstemän och betjänte vid postverket af den 6 juni 1902, af generalpoststyrelsen, utöfver den fasta aflöningen, tilldelas arfvode till belopp af högst 20 kronor för månad räknadt.

I mera inskränkt omfattning, nämligen till postbetjänte, som tjänstgjorde i s. k. postiljonskupéer, och till brefbärarförmän vid Stockholms postkontor, hade redan före år 1903 utgått särskild godtgörelse, bestående för de förra af ett tilläggstraktamente och för de senare af ett särskildt arfvode. Det hade emellertid ansetts önskvärdt, särskildt i syfte att postbetjänte skulle kunna i större utsträckning än dittills skett anlitas att bestrida mera maktpåliggande göromål, att kunna i vidsträcktare mån bereda åt dem sådan särskild godtgörelse, som här afsåges.

I sådant syfte hade ifrågavarande anslag, som för år 1903 satts till förslagsvis 45,000 kronor, för år 1904 förhöjts till 65,000 kronor, med hvilket belopp anslaget förslagsvis upptagits äfven för år 1905.

Beträffande nu omhandlade betjänte — hvilka erhållit benämningen förste postbetjänte —, deras åligganden samt utbildning och antagning hade generalpoststyrelsen meddelat närmare föreskrifter uti den instruktion för postbetjänte, som styrelsen den 4 december 1903 utfärdat, att tillämpas för tiden från och med den 1 april 1904.

Enligt nämnda föreskrifter skulle, i den utsträckning posttjänsten så kräfde, anvisas postbetjänt, som därtill befunnits kompetent och lämplig, jämväl vissa mera ansvarsfulla uppdrag, såsom: att, till den omfattning distriktschef bestämde, vid distriktsförvaltning biträda vederbörande tjänsteman i fråga om vården af postverkets inventarier, effekter, förbrukningsartiklar och blanketter m. m.; att vid postkontor utöfva förmanskap öfver andra postbetjänte; att tjänstgöra ensam eller utöfva förmanskap i postiljonskupé; att å postkontor på eget ansvar sortera ankommande vanliga brefpostförsändelser m. m.; att, med vissa inskränkningar, å postkontor och inom postkupéexpedition på eget ansvar sortera till afgående post hörande vanliga bref och brefkort; samt att

å postkontor biträda vid tidningssortering. I sammanhang med utfär- [3.]
dandet af dessa föreskrifter hade emellertid generalpoststyrelsen, i afsikt att framdeles taga i öfvervägande, i hvad mån åt förste postbetjänte kunde, utöfver dem enligt instruktionen tillkommande göromål, anförtros jämväl att på eget ansvar journalisera värdeförsändelser och postanvisningar, anmodat samtliga distiktschefer att försöksvis, då journalisering af omförmälda slag kunde å postkontor utan olägenhet förenas med där anställd förste postbetjänts öfriga åligganden, tillse, huruvida dylik postbetjänt, som genomgått föreskrifven undervisningskurs och i öfrigt ansåges lämplig, kunde användas att biträda vid ifrågavarande journalisering, i hvilket fall distriktschefen ägde därom förordna; och hade distriktscheferna tillika anbefallts att efter utgången af år 1904 till styrelsen inkomma med anmälan om de åtgärder, som af dem i förevarande hänseende vidtagits, äfvensom rörande den erfarenhet, som därutinnan vunnits.

Uppdrag att vara förste postbetjänt ägde vederbörande distriktschef till det antal, generalpoststyrelsen bestämde, meddela skickliga, plikttrogna och särskildt därtill lämpliga ordinarie postbetjänte, hvilka med åtminstone godkända kunskaper i samtliga ämnen genomgått den särskildt föreskrifna undervisningskursen. Dock hade styrelsen förklarat, att postbetjänt, hvilken befordrats till ordinarie innan instruktionen trädt i kraft, kunde antagas till förste postbetjänt, äfven om han icke genomgått undervisningskurs, utom då fråga vore om befattning, hvars innehafvare hade att på eget ansvar sortera afgående bref och brefkort. Uppdrag lämnades endast tillsvidare och kunde således när som helst återkallas.

Undervisningskurser anordnades distriktsvis och i regel endast en gång om året. I sammanhang med kurserna, som vore afsedda att pågå under sex veckor, skulle för därtill lämpliga postbetjänte beredas tillfälle till grundligare undervisning, s. k. tilläggskurs, i ämnen, erforderliga för viss kompetens af särskild vikt.

Den första undervisningskursen hade tagit sin början den 1 februari 1904.

Från förenämnda 1 april, då, såsom förut sagts, den nya instruktionen för postbetjänte trädt i kraft, intill början af november månad år 1904, hade antalet postbetjänte, hvilka mot särskild godtgörelse bestrede sådana göromål, om hvilka nu vore fråga, ökats med 100 och hade vid sist angifna tid utgjort tillhopa 335. De arfvoden, som tillkomme dessa förste postbetjänte, vore i allmänhet bestämda till 180 kronor för år räknadt. För ett mindre antal sådana betjänte, åt hvilka

[3.] anförtrotts göromål, som förut bestridts af tjänstemän, vore arfvodena emellertid fastställda till 240 kronor för år. Arfvodenas sammanlagda belopp hade vid början af november år 1904 uppgått till 60,720 kronor för år räknadt.

Den för år 1905 förslagsvis bestämda anslagssumman syntes sålunda redan inom kort komma att helt disponeras. För att generalpoststyrelsen skulle kunna blifva i tillfälle att än vidare fortgå i samma riktning som hittills i fråga om ökad användning af postbetjänte, hvilket styrelsen ansåge synnerligen önskvärdt, vore en förhöjning af förevarande anslag erforderlig för år 1906. Denna förhöjning syntes, med afseende å det ytterligare antal förste postbetjänte, som kunde antagas blifva behöfligt intill 1906 års utgång, icke böra sättas lägre än till 35,000 kronor. Anslaget skulle därigenom för sistnämnda år komma att uppgå till förslagsvis 100,000 kronor.

Anslaget till gratifikationer m. m.

I *anslaget till gratifikationer m. m. åt tjänstemän och betjänte*, hvilket för år 1905 är bestämdt till 20,000 kronor, föreslår generalpoststyrelsen icke någon förändring för år 1906.

Mot de af generalpoststyrelsen begärda förhöjningar i anslagen under aflöningsstaten har jag icke något att erinra.

Öfvergångsstaten

är för år 1905 fastställd till 17,400 kronor.

Enär, enligt hvad generalpoststyrelsen upplyser, en af de å denna stat uppförda kontrollörer af 3:e lönegraden under år 1904 aflidit, bör samma stat minskas med den aflidne kontrollörens aflöning 2,400 kronor, däraf lön 1,800 kronor och tjänstgöringspenningar 600 kronor. Öfvergångsstaten torde sålunda för år 1906 böra bestämmas till 15,000 kronor.

Härvid har jag icke något att erinra.

Beträffande

Pensionsstaten,

hvarå senast fastställda anslag uppgå till ..... kronor 119,650: —, har generalpoststyrelsen anmält, att till följd af dödsfall böra af dessa anslag afföras de, som skolat utgå till:

[3.]

förre postmästaren i Ängelholm C. Bergenstråhle	kronor	2,025: —	
förre matrosen å postångfartyget »Sofia» D. A. Jansson	»	300: —	
förre postbetjänten A. G. Andersson	»	300: —	
förre postbetjänten M. Svensson	»	300: —	
förre postmästaren i Köping A. L. Gellin	»	2,400: —	
förre postmästaren i Falkenberg G. A. Boheman	»	2,400: —	
förre postbetjänten L. Isberg	»	300: —	
förre vaktmästaren vid Stockholms postkontor Z. Borgström	»	750: —	
aflidne poststationsföreståndaren Johan Åkerlunds änka Amalia Catharina Åkerlund, född Lindgren	»	200: —.	

Jämväl kunde nu ur staten uteslutas det därstädes under en lång följd af år uppförda förslagsanslag till pensionsfyllnad åt på sin tid vid postverket anställda postiljoner, hvarigenom dessa kunnat, med inberäkning af pensionsbelopp från civilstatens pensionsinrättning, beredas en hela lönen motsvarande pension. Någon f. d. postiljon, som uppbure pensionsfyllnad från ifrågavarande särskilda anslag, funnes numera icke kvar i lifvet.

Från staten skulle sålunda afföras anslagets senast fastställda belopp » 2,000: — kronor 10,975: —

Till återstoden » 108,675: —

borde läggas de pensioner, som, utöfver de i 1905 års pensionsstat upptagna, blifvit af Eders Kungl. Maj:t i nåder beviljade att utgå af postmedel, nämligen till:

Transport kronor 108,675: —

[3.] Transport kronor 108,675: —

förre kassören hos generalpoststyrelsen F. A. Barthelson, enligt nådigt bref af den 29 januari 1904, ... kronor 4,000: —

förre postbetjänten C. A. Svensson, enligt nådigt bref den 12 februari 1904, ... » 600: —

förre postbetjänten N. F. Apelgren, enligt nådigt bref den 15 april 1904, ... » 600: —

förre postmästaren i Karlskrona A. T. Davidsson, enligt nådigt bref den 22 april 1904, ... » 3,800: —

förre postbetjänten F. Jansson, enligt nådigt bref den 10 juni 1904, ... » 600: —

förre postexpeditören vid Malmö postkontor C. A. T. Schön, enligt nådigt bref den 8 juli 1904, » 2,525: —

förre postbetjänten G. Johansson, enligt nådigt bref den 22 juli 1904, ... » 600: —

förre postbetjänten P. J. Pettersson, enligt nådigt bref den 5 augusti 1904, ... » 600: —

förre postmästaren i Sundsvall U. Zachrisson, enligt nådigt bref den 2 september 1904, ... » 3,800: —

förre postmästaren i Säfsjö C. G. Hellqvist, enligt nådigt bref den 16 september 1904, ... » 2,800: —

förre postbetjänten A. J. Andersson, enligt nådigt bref den 21 oktober 1904, ... » 600: — » 20,525: —

kronor 129,200: —

Under förutsättning af nådigt bifall till den med generalpoststyrelsens underdåniga skrifvelse den 4 november 1904 öfverlämnade ansökan från post-

postmästaren i Falkenberg G. W. T. Hagelin om afsked ur postverkets tjänst och om pension, skulle härtill ytterligare läggas det bemälde Hagelin efter erhållet afsked tillkommande årliga pensionsbelopp kronor 2,800: —. [3.]

Utgifterna å pensionsstaten skulle enligt denna beräkning komma att för år 1906 belöpa sig till ... kronor 132,000: —, hvilket belopp med 12,350 kronor öfverstege summan af anslagen å senast fastställda pensionsstat.

Härvid tillåter jag mig endast erinra, det Eders Kungl. Maj:t den 2 december 1904 beviljat postmästaren Hagelin nådigt afsked ur postverkets tjänst med utgången af samma månad med rätt för honom att från och med den 1 januari 1905 under sin återstående lifstid af postmedlen åtnjuta en årlig pension af 2,800 kronor.

Hvad därefter angår postverkets

Omkostnadsstat,

är det därå först förekommande anslaget till *uppbörds- och frimärkesprovision* för år 1905 upptaget till förslagsvis 330,000 kronor. Anslaget till uppbörds- och frimärkesprovision.

Utgifterna å anslaget uppgingo, efter hvad generalpoststyrelsen meddelar, för år 1903, i rundt tal, till ..... kronor 268,600: — och hafva för år 1904 approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 290,600: —

Enär med 1904 års ingång en afsevärd förhöjning af rabatten till särskildt antagna frankoteckensförsäljare inträdt, syntes styrelsen förhållandena därförut icke kunna läggas till grund för beräkning af det behöfliga anslagsbeloppet för år 1906.

Med hänsyn alltså, å ena sidan, till det för år 1904 angifna utgiftsbeloppet samt de för hvartdera af åren 1904 och 1906 beräknade inkomster, å hvilka provision bör beräknas, och, å andra sidan till beloppet af den postförvaltarne i form af tjänstgöringspenningar tillkommande, garanterade minimiprovision, hvilken bör utgå från aflöningsstaten, har generalpoststyrelsen ansett, att ifrågavarande anslag bör kunna för år 1906 bibehållas vid det senast förslagsvis fastställda anslagsbeloppet.

Uti anslaget till *felräkningspenningar*, hvilket först upptogs i staten för år 1903 och därvid bestämdes till förslagsvis 50,000 kronor, har sedermera någon förändring icke vidtagits. Höjning af anslaget till felräkningspenningar.

[3.] Utgifterna å detta anslag hafva emellertid, enligt generalpoststyrelsens uppgift, för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... kronor 55,900: —
och för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 58,200: —

Stegringen af dessa utgifter vore en naturlig följd dels af inrättandet af nya postkontor dels ock af behofvet att vid en del postkontor, där utvidgade lokaler gjorde sådant möjligt, för allmänhetens bättre och snabbare betjänande anordna ökadt antal platser för försändelsers mottagande till postbefordran.

För år 1906 syntes, med afseende å den för år 1904 beräknade utgiftsökningen, anslaget icke böra sättas lägre än till förslagsvis 60,000 kronor, hvilket innebure en förhöjning af 10,000 kronor i det senast bestämda anslaget.

Minskning af anslaget till hyror m. m.

Anslaget till *förhyrande af de för postverket erforderliga lägenheter samt till bestridande af utgifterna för posthusens underhåll m. m.* är upptaget för år 1904 till förslagsvis ..... kronor 270,000: —
och för år 1905 ..... » 300,000: —

Generalpoststyrelsen meddelar, att utgifterna å anslaget för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... » 233,500: —
samt för år 1904 approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 229,200: —

På grund af gjorda beräkningar angående det belopp, som, utöfver den angifna utgiftssumman för år 1904, kunde anses behöfligt för mötande af blifvande ökade utgifter å anslaget till följd af nya eller större postkontorslokalers anskaffande samt förhöjningar i nu utgående hyror, hade generalpoststyrelsen funnit, att det senast fastställda anslagsbeloppet syntes kunna för år 1906 minskas med 20,000 kronor, hvarigenom anslaget för sistnämnda år komme att uppgå till förslagsvis 280,000 kronor.

Höjning af anslaget till expensutgifter.

Generalpoststyrelsen meddelar, att å anslaget till *expensutgifter*, hvarifrån bestredes kostnaderna ej mindre för anskaffningen af papper och kuvert samt de för redovisningen erforderliga många slag af tryckta blanketter och räkenskapsböcker äfvensom skrifmaterialier i öfrigt, segelgarn, lack, stämpelfärg m. m. än äfven för vederbörande postlokalers belysning, uppvärmning och renhållning, och hvilket anslag i staten för år 1904 upptagits till förslagsvis ..... kronor 610,000: —

samt för år 1905 höjts till förslagsvis ..... kronor 675,000: — [3.]
utgifterna för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... » 613,700: —
samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 743,600: —

Denna stegring i utgifterna å anslaget hade föranledts däraf, att posttrafikens tillväxt medfört större åtgång af de angifna förbrukningsartiklarna, hvarjämte nödvändigheten att på åtskilliga ställen utbyta trånga och olämpliga postkontorslokaler mot mera rymliga och tidsenliga medfört ökade utgifter för lokalernas belysning, uppvärmning och renhållning. Särskildt hade naturligtvis det nya posthuset vid Vasagatan i Stockholm dragit betydligt högre kostnader af sist omförmälda slag än förutvarande posthuset vid Rödbotorget.

Fördenskull hade generalpoststyrelsen med afseende å det belopp, hvartill utgifterna å anslaget antoges redan för år 1904 komma att uppgå, eller kronor 743,600: —
och då ökade kostnader i allmänhet å anslaget icke syntes kunna för år 1906 upptagas lägre än till cirka ..... » 31,400: —

ansett anslaget för sistnämnda år böra sättas till förslagsvis ..... kronor 775,000: —,
hvarigenom anslaget skulle komma att förhöjas med 100,000 kronor.

Anslagen till reseersättningar m. m.

Anslagen till *rese- och traktamentsersättningar för resor i tjänsteärenden i allmänhet*, för år 1905 bestämdt till 75,000 kronor, samt till *traktamenten för tjänstemän i järnvägspostkupé*, för år 1905 bestämdt till 160,000 kronor, har generalpoststyrelsen ansett kunna bibehållas oförändrade äfven för år 1906.

Höjning af anslaget till traktamenten för postbetjänte.

I anslaget till *traktamenten för postbetjänte* har generalpoststyrelsen däremot funnit en mindre förhöjning för år 1906 vara behöflig. Detta anslag, som för år 1904 satts till förslagsvis ..... kronor 200,000: —
har i staten för år 1905 bestämts till förslagsvis ..... » 253,000: —

Af ifrågavarande anslag, yttrar styrelsen, bestredes kostnaderna för traktamenten och härbärgesersättning till postbetjänte, tjänstgörande å järnvägs- eller ångbåtslinjer, för beredande af kostnadsfri ledighet under högst 15 dagar årligen åt de ordinarie postbetjänte, som ansåges böra tilldelas någon hvilotid, samt för dagtraktamenten till reservpostbetjänte, som användes för beredande åt postbetjänte af periodiskt återkommande sabbatshvila och för åstadkommande af tillfällig arbetsförstärkning i förekommande fall.

[3.] Utgifterna å anslaget hade för år 1903 uppgått i rundt tal till ..... kronor 187,700: —
samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 211,000: —

Antalet postbetjänte, tjänstgörande å järnvägs- eller ångbåtslinjer, hade i november 1903 utgjort 430, men intill den 1 november 1904 ökats till 460. Antalet reservpostbetjänte, till hvilka för tillfällig tjänstgöring finge, enligt nådiga bref vet den 2 februari 1900, utbetalas en ersättning af högst 3 kronor för dag, hade vid slutet af år 1902 uppgått till 661 och vid slutet af år 1903 till 696.

För beredande af ökadt tillfälle till kostnadsfri ledighet under högst 15 dagar årligen åt ordinarie postbetjänte hade för år 1905 det för sådant ändamål å förevarande anslag förut anvisade belopp, 16,000 kronor, höjts till 25,000 kronor, eller med 9,000 kronor. Från samma år komme äfven ökade utgifter att utgå å detta anslag i följd af de bestämmelser, som, enligt nådiga brefvet till generalpoststyrelsen den 17 juni 1904 angående postverkets stater för år 1905, skulle tillämpas från och med den 1 januari sistnämnda år i fråga om traktaments- och härbärgesersättning jämväl åt s. k. landsvägspostiljoner. Dessa ökade utgifter hade beräknats för år komma att uppgå till omkring 23,000 kronor.

Såsom förut nämnts, antoges utgifterna å anslaget för år 1904 komma att uppgå till omkring ..... kronor 211,000: —.
Om därtill lades *dels* här förut uppgifna ökade kostnader, tillhopa ..... » 32,000: —,
dels ock de ytterligare utgifter, som under åren 1905 och 1906 komme att uppstå å anslaget i fråga till följd af blifvande erforderlig ökning i den extra postbetjäntpersonalens antal, hvilka ytterligare utgifter, då ju afsedt vore att jämväl vid järnvägsposten i allt större utsträckning använda postbetjänte för göromål, som förut ålegat tjänstemän, icke syntes kunna beräknas lägre än till omkring ..... » 27,000: —,
erhölles en summa af ..... kronor 270,000: —,

hvartill generalpoststyrelsen ansåge, att förevarande anslag borde för år 1906 förslagsvis upptagas. I förhållande till anslagets belopp för år 1905 innebure detta en förhöjning af 17,000 kronor.

[3.] Höjning af anslaget till postbetjäntes beklädnad och beväring.

Af anslaget till *postbetjäntes beklädnad och beväring* bekostades, såsom generalpoststyrelsen upplyser, försvarsvapen åt en del postbetjänte, som färdades på landsväg, men det hufvudsakliga utgiftsbeloppet bestode i kostnader för anskaffning åt ordinarie och extra postbetjänte af uniformspersedlar, för hvilka i allmänhet vissa slitningstider vore fastställda.

Å anslaget, som för åren 1904 och 1905 bestämts till förslagsvis 190,000 kronor, hade utgifterna för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... kronor 166,800: —
och för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 211,300: —

Anledningen till stegringen i utgifterna å detta anslag vore att söka dels däri, att antalet uniformsberättigade postbetjänte ökats, och dels uti vissa förbättringar i beklädnadsförmånerna.

Antalet ordinarie och med dem i beklädnadsförmån likställda extra postbetjänte hade vid 1904 års början uppgått till 1,847, men hade, till följd däraf att ytterligare antal extra postbetjänte måst anställas, intill den 1 november 1904 ökats till 1,917. Beträffande sådana förbättringar i postbetjäntes beklädnadsförmåner, som hade något afsevärdt inflytande på utgifterna å förevarande anslag, kunde numera samtliga postbetjänte, med undantag blott af landsvägspostiljoner, erhålla sommarkavaj, som förut tillkommit endast postbetjänte vid järnvägsposten, och hade slitningstiden för ytterplagg, som tilldelades postbetjänt vid järnvägsposten, nedsatts från 4 till 3 år.

Om, såsom generalpoststyrelsen förut vid behandlingen af anslaget till arfvoden åt extra postbetjänte beräknat, under åren 1904 och 1905 komme att behöfvas ytterligare omkring 250 dylika betjänte, kunde, enligt gjord beräkning, kostnaderna för dessas beklädnad, med hänsyn till nu gällande anskaffnings- och tillverkningspris, antagas komma att uppgå till omkring 28,700 kronor. Då utgifterna å anslaget för år 1904 ansåges komma att uppgå till omkring 211,300 kronor, skulle alltså för år 1906 erfordras ett anslagsbelopp af 240,000 kronor.

Enligt nådigt beslut den 14 oktober 1904 hade emellertid Eders Kungl. Maj:t föreskrifvit, bland annat, att de för postverket erforderliga persedlar, hvilka vore af beskaffenhet att lämpligen kunna förfärdigas af fångar, skulle i så stor utsträckning som möjligt tillverkas vid fängelserna. I hvad mån därigenom kunde för år 1906 vinnas någon besparing i utgifterna å ifrågavarande anslag, vore generalpoststyrelsen ännu icke i tillfälle att med visshet bedöma, helst fångvårdsstyrelsen

[3.] uti skrifvelse den 4 november 1904 meddelat generalpoststyrelsen, bland annat, att, innan tiden för nu gällande arbetsaftal utlupit samt öfriga för statsarbetenas fullgörande erforderliga åtgärder hunnit fullständigt genomföras, fångvårdsstyrelsen naturligen icke annat än i mera begränsad omfattning kunde åtaga sig dylika arbeten. Dock syntes svårighet icke kunna möta att intill år 1906 få dessa förhållanden så ordnade, att tillverkning af uniformspersedlar för postbetjänte redan då kunde i icke ringa utsträckning ske genom fångvårdens försorg; och om postverkets besparing i följd däraf nu upptoges till ett belopp af 20,000 kronor, syntes densamma icke kunna anses vara för högt beräknad.

På grund af hvad sålunda anförts, har generalpoststyrelsen hemställt, att förevarande anslag måtte för år 1906 bestämmas till förslagsvis 220,000 kronor, hvilket innebure en förhöjning i det senast fastställda anslagsbeloppet af 30,000 kronor.

Anslaget till inköp och underhåll af inventarier.

I anslaget till *inköp och underhåll af inventarier*, för år 1905 bestämdt till 225,000 kronor, har, efter verkställd undersökning, generalpoststyrelsen funnit sig icke böra ifrågasätta någon förändring för år 1906.

Höjning af anslaget till postföringskostnad vid befordran å järnväg.

Förslagsanslaget till *postföringskostnad vid befordran å järnväg* har upptagits:

i staten för år 1903 till ..... kronor 2,500,000: —,
» » » » 1904 » ..... » 2,800,000: —,
» » » » 1905 » ..... » 3,000,000: —.

Generalpoststyrelsen meddelar, att utgifterna å anslaget för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... kronor 2,766,000: —
samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 2,856,000: —.

Den alltjämt fortgående utbredningen af järnvägsnätet samt behofvet af att, till gagn för angränsande orter, med de nya järnvägslägenheterna anordna postbefordran måste naturligtvis medföra en motsvarande fortlöpande stegring i utgifterna under detta anslag. Till upplysning angående den hastiga utvidgningen af postbefordringen å järnväg meddelades, att antalet å järnväg postförda kilometer, hvilket beräknats år 1902 utgöra 23,521,660, under år 1903 ökats med 728,730 eller till 24,250,390.

Under loppet af år 1906 antoges för allmän trafik komma att öppnas återstående delen af statsbanan genom Bohus län, nämligen linjen Uddevalla—Olskroken med 86,6 kilometers längd; och, enligt från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhållen upplysning, vore, jämlikt meddelade koncessioner, femton enskilda järnvägslinjer med en sammanlagd väglängd af omkring 530 kilometer afsedda att före utgången af år 1906 öppnas för allmän trafik. Om också icke alla dessa järnvägslinjer inom beräknad tid komme till stånd, syntes i allt fall åtskilliga af dem med all säkerhet komma att under år 1906 eller redan dessförinnan för posttrafik användas. [3.]

Förutom ersättningen för själfva posttransporterna, utginge äfven från ifrågavarande anslag godtgörelse för underhåll af statsjärnvägarnas postvagnar samt nödiga reparationer och sådana förändringar å samma vagnar, som på yrkande af generalpoststyrelsen vidtoges, med undantag för hvad anginge de till postvagnarne hörande axlar och hjul, äfvensom kostnaderna för anskaffande och underhåll af postkupéinredningar å enskilda järnvägar, för postkupéers uppvärmning, belysning och renhållning samt för förhyrande af öfverliggningsrum för tjänstemän och betjänte, som tjänstgjorde vid järnvägsposten.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden kunde icke förväntas annat, än att ökningen af utgifterna å anslaget jämväl under de närmast följande åren skulle komma att fortgå; och då af förut uppgifna siffror framginge, att utgifterna för år 1904 beräknades komma att öfverstiga utgifterna för år 1903 med omkring 90,000 kronor, syntes utgiftsstegringen för hvartdera af åren 1905 och 1906 icke böra upptagas lägre än till 120,000 kronor.

Till den beräknade utgiftssumman för år 1904 kronor 2,856,000: —
skulle således komma tillhopa ..... » 240,000: —
eller sammanlagdt ..... kronor 3,096,000: —.

Generalpoststyrelsen ansåge därför, att anslaget i fråga borde för år 1906 bestämmas till förslagsvis, i rundt tal, 3,100,000 kronor, hvarigenom det senast fastställda anslaget komme att höjas med 100,000 kronor.

Höjning af anslaget till postföringskostnad vid befordran å landsväg m. m.

Äfven i anslaget till *postföringskostnad vid befordring å landsväg och inom postanstalternas områden samt till landtbrefbäring* har generalpoststyrelsen föreslagit förhöjning för år 1906 och anför därvid följande.

[3.] Å detta anslag, som för såväl år 1904 som år 1905 satts till förslagsvis 1,100,000 kronor, hade utgifterna för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... kronor 1,089,600: —
samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 1,117,000.

Den fortsatta stegringen af utgifterna å anslaget berodde i främsta rummet på utvidgning af befintliga landsvägspostlinjer och nya sådana linjers inrättande.

Antalet å landsvägslinjer postförda kilometer hade under år 1903 i förhållande till år 1902, ökats med 229,187 eller till 9,818,326. Under år 1903 hade den för befordran af vanliga åkande poster utbetalade legan å olika linjer växlat mellan 16 öre och 2 kronor 25 öre per häst och nymil. I medeltal för hela riket hade legan utgjort:

		1900	1903
för åkande poster per häst och nymil	kronor	1.07	1.12
» gång- eller roddpost per nymil	»	0.76	0.78
» landtbrefbäring » »	»	0.69	0.77

Då medel borde finnas för att kunna tillmötesgå berättigade anspråk äfven från landsbygden på förbättring i postförbindelserna, hade generalpoststyrelsen, med afseende å hvad erfarenheten beträffande ökningen af ifrågavarande utgifter gifvit vid handen, funnit sig böra hemställa, att förevarande anslag måtte för år 1906 höjas med 75,000 kronor till förslagsvis 1,175,000 kronor.

Åtskilliga anslag, i hvilka förhöjning ej ifrågasatts.

Samtliga förslagsanslag till *postföringskostnad vid befordran sjöledes*, hvilka i senast fastställda omkostnadsstat upptagits tillhopa till 450,000 kronor, anser generalpoststyrelsen böra för år 1906 bibehållas oförändrade.

Det därefter å omkostnadsstaten förekommande anslaget för *godtgörelse till främmande postverk*, hvilket är afsedt att täcka belopp, hvarmed vid de internationella afräkningarna utgifterna möjligen kunna komma att öfverskjuta hvad svenska postverket äger räkna sig till godo, har styrelsen ansett äfven böra i staten för år 1906 uppföras med oförändradt belopp.

Vidare anför generalpoststyrelsen följande.

Höjning af anslaget till tillverkning af frimärken m. m.

Den ökade åtgången af frankotecken gjorde det behöfligt att äfven för år 1906 höja anslaget till *tillverkning af frimärken, frankotecken, brefkort och kortbref.*

Å anslaget, som för år 1904 utgjorde förslagsvis kronor 180,000: — [3.]
och för år 1905 höjts till » » 190,000: —,
hade utgifterna för år 1903 uppgått, i rundt tal, till » 183,400: —,
samt för år 1904, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal och med tillämpning af gällande rabattbestämmelser, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring » 208,500: —.

Under år 1903 hade från postverkets frimärkesförråd expedierats ett antal frankotecken af 178,501,300 st.,
och under tiden 1 januari—30 september 1904 hade antalet från nämnda förråd expedierade frankotecken utgjort 130,878,010 st., på grund hvaraf antalet beräknades för hela året 1904 komma att uppgå till omkring 189,000,000 »

Värdet af de från frimärkesförrådet expedierade frankotecken hade för år 1903 utgjort kronor 15,242,663: —
och för tiden 1 januari—30 september 1904 kr. 11,213,753: 50 samt hade för hela året 1904 beräknats komma att uppgå till omkring » 16,000,000: —

Med ledning af dessa förhållanden hade approximativt beräknats, att under år 1906 skulle komma att erfordras omkring 224,205,000 st. frankotecken af olika slag, samt att tillverkningskostnaden för nämnda frankotecken med tillhörande papper, enligt gällande leveranskontrakt, skulle uppgå till omkring kronor 235,400: —.

Därifrån afginge emellertid belöpande rabatt enligt med leverantören träffadt tilläggsaftal, i rundt tal beräknad till » 26,000: —,
hvadan tillverkningskostnaden för frankotecken under år 1906 kunde beräknas till omkring kronor 209,400: —.

På grund häraf syntes anslaget i fråga böra för år 1906 sättas till förslagsvis 210,000 kronor, hvilket innebure en förhöjning i senast fastställda anslagsbelopp af 20,000 kronor.

Höjning af anslaget till diverse utgifter.

Generalpoststyrelsen anmäler vidare, att från anslaget till *diverse utgifter* bestredes olikartade utgifter, som icke lämpligen kunde eller borde hänföras under andra anslagstitlar, såsom exempelvis kostnader för kungörelsers införande i tidningar, telegram, telefonabonnemang, reparation af elektriska ledningar och en del transporter af tyngre eller

[3.] mera skrymmande posteffekter, särskildt däribland transporter af kassaskåp. Sedan år 1903 utginge dessutom af detta anslag kostnaderna för läkarvård och medikamenter åt de vid distrikts- och lokalförvaltningarna anställda ordinarie och extra betjänte.

Å ifrågavarande anslag, hvilket för hvartdera af åren 1903 och 1904 satts till förslagsvis 45,000 kronor samt för år 1905 höjts till 65,000 kronor, hade utgifterna för år 1903 uppgått, i rundt tal, till ..... kronor 60,800: —
samt för år 1904, efter förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring ..... » 72,600: —

Utgiftsstegringen vore hufvudsakligen att hänföra till omförmälda kostnader för läkarvård och medikamenter, hvilka kostnader gifvetvis stege i samma mån som betjäntpersonalen med verkets utveckling ökades. Dessa kostnader hade under år 1903 uppgått, i rundt tal, till 15,900 kronor, däraf 8,600 kronor till läkararfvoden och 7,300 kronor för medikamenter m. m.

Då, såsom förut framhållits, det icke syntes kunna antagas annat, än att den extra betjäntpersonalen vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar skulle komma att fortfarande ökas under de närmast följande åren, hade generalpoststyrelsen, med fästadt afseende å den för år 1904 angifna utgiftsstegringen, ansett förevarande anslag böra för år 1906 ökas med minst 15,000 kronor till förslagsvis 80,000 kronor.

Då de af styrelsen sålunda föreslagna förändringarna i anslagen under omkostnadsstaten synas mig vara af omständigheterna föranledda, anser jag mig böra förorda desamma.

Beträffande det å postverkets stat uppförda anslag till

Oförutsedda utgifter

har generalpoststyrelsen erinrat, att detsamma för år 1905 bestämts till 150,000 kronor, i hvilket belopp inginge *dels* medel till oförutsedda eller tillfälliga utgifter i allmänhet med 50,000 kronor, *dels* anslag för uppförande af nytt posthus i Katrineholm med 100,000 kronor.

Till oförutsedda eller tillfälliga utgifter i allmänhet hänfördes, bland annat, kostnader, föranledda af adjunktioner hos generalpoststyrelsen och af vikariat vid sjukdomsfall för funktionärer, tillhörande verkets ordinarie personal, äfvensom godtgörelser eller understöd, utbetalade på grund af särskilda nådiga beslut. Anslaget i denna del hade för år 1905 förhöjts från 40,000 till 50,000 kronor och syntes för år 1906 böra bibehållas oförändradt vid sistnämnda belopp. [3.]

Då något byggnadsanslag icke af generalpoststyrelsen ifrågasattes för år 1906, skulle alltså anslaget till oförutsedda utgifter för samma år komma att med 100,000 kronor understiga det belopp, hvartill anslaget satts i utgiftsstaterna för år 1905.

Vid hvad generalpoststyrelsen under denna anslagstitel anfört har jag ej något att erinra.

I fråga om anslaget till

Afkortningar och restitutioner m. m.

anför generalpoststyrelsen, att af anslaget utginge, bland annat, till generalpoststyrelsen utanordnade tullafgifter för en del paketpostförsändelser från utlandet äfvensom utgifter för ersättande af förkomna eller skadade värdeförsändelser.

Utgifterna å detta anslag, hvilka naturligtvis år från år växlade, hade, i runda tal, uppgått:

år 1899	till	kronor	114,800: —,
» 1900	»	»	133,800: —,
» 1901	»	»	142,400: —,
» 1902	»	»	153,700: —,
» 1903	»	»	157,500: —.

För år 1904 hade dessa utgifter, med ledning af förhållandena under årets tre första kvartal, approximativt beräknats komma att uppgå till omkring 170,400.

Med hänsyn härtill och för vinnande af en jämnare slutsumma å utgiftsstaterna i deras helhet hade generalpoststyrelsen ansett ifrågavarande anslag, som för år 1905 utgjorde förslagsvis 159,600 kronor, böra för år 1906 sättas till förslagsvis 173,650 kronor, hvilket innefattade en förhöjning af 14,050 kronor.

Härvid har jag icke något att anmärka.

[3.] Om hvad sålunda anförts rörande postverkets utgiftsstater för år 1906 vinner godkännande, komma staternas särskilda hufvudsummor och slutsumma att utgöra de belopp, som följande tabell utvisar. I den mån de särskilda hufvudsummorna öfver- eller understiga motsvarande utgiftssummor å utgiftsstaterna för år 1905, är sådant jämväl i tabellen angifvet.

	Belopp för år 1906	Utvisande i förhållande till staterna för år 1905	
	Kronor	förhöjning, kronor	minskning, kronor
Aflöningsstaten	7,894,350	311,000	—
Öfvergångsstaten	15,000	—	2,400
Pensionsstaten	132,000	12,350	—
Omkostnadsstaten	7,420,000	347,000	—
Oförutsedda utgifter	50,000	—	100,000
Afkortningar och restitutioner m. m.	173,650	14,050	—
Summa kronor	15,685,000	684,400	102,400

Alltså en förhöjning på det hela af 582,000 kronor.

Då postverkets inkomster för år 1906 beräknats till 16,770,000 kronor, skulle alltså inkomsterna komma att öfverstiga utgifterna med 1,085,000 kronor.

Vidare tillåter jag mig erinra, hurusom 1904 års Riksdag, i anledning af Eders Kungl. Maj:ts därom i statsverkspropositionen gjorda framställning, medgifvit, att för år 1903 och äfven för år 1904 till de postinspektörer, som före 1903 års ingång tillträdt sina befattningar och som i följd af upphörandet i sammanhang med den med samma års ingång vidtagna lönereglering för postverket af dittills till postinspektörerna utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, finge utgå personliga aflöningstillägg, motsvarande för enhvar af dem det till honom under år 1902 utgående dyrtidstillägg, samt att de belopp, som erfordrades för bestridande af de sålunda beviljade personliga aflöningstilläggen, finge utgå af postverkets öfverskottsmedel. I öfverensstämmelse härmed lära, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet kommer att utgå för år 1905, dessa postinspektörer böra äfven för år

1905 erhålla personliga aflöningstillägg. Sedan under år 1904 en postinspektör i följd af befordran lämnat sin postinspektörsbefattning, återstå emellertid numera endast tre postinspektörer, som före 1903 års ingång innehaft sina tjänster. Aflöningstilläggen till dessa, uppgående enligt förenämnda grunder tillhopa till 1,500 kronor, torde, i förekommande fall, likaledes böra bekostas af postverkets öfverskottsmedel. [3.]

Inkomsten af försäljning utaf äldre handlingar och makulerade frimärken.

Uti underdånig skrifvelse den 23 november 1904 har generalpoststyrelsen gjort framställning om tillåtelse att till understödskassan för vid postverket anställda personers änkor och barn öfverlämna inkomsten af försålda äldre handlingar och makulerade frimärken.

I afseende härå tillåter jag mig erinra, hurusom generalpoststyrelsen i underdånig skrifvelse den 17 mars 1903 hemställde om bemyndigande att ur styrelsens arkiv utgallra vissa blanketter o. d. samt låta försälja desamma äfvensom om tillåtelse dels att till den i 26 § af den för styrelsen gällande instruktion omförmälda kassa för understöd åt änkor och barn efter personer, som varit vid postverket anställda, öfverlämna den inkomst, som dädanefter kunde inflyta genom försäljning af postverket tillhörig makulatur eller sådana äldre handlingar, hvilka styrelsen erhållit tillstånd att utgallra, dels ock att — därest Eders Kungl. Maj:t tilläte styrelsen att, i den omfattning styrelsen pröfvade lämpligt, afyttra de å handlingarna befintliga makulerade frimärken — till samma understödskassa öfverlämna den behållning, som, efter afdrag af omkostnaderna för frimärkenas borttagande m. m., af försäljningen uppstode.

Till stöd för sin hemställan om de inflytande försäljningsmedlens öfverlämnande till omförmälda understödskassa lämnade styrelsen följande redogörelse.

Den inkomst, som uppstått genom försäljning af postverkets äldre handlingar, hade dittills alltid ingått till postkassan. Uti underdånig skrifvelse den 7 april 1874 hade emellertid generalpoststyrelsen väckt förslag om ändring i detta förhållande samt, bland annat, anfört, att i 43 § 2 mom. af den af Eders Kungl. Maj:t för generalpoststyrelsen fastställda nådiga instruktionen af den 5 december 1873 bestämts, att såväl böter för sådana förseelser vid försändelsers aflämnande till postbefordran, hvilka funnes i postförfattningarna stadgade, som ock sådana vites- och bötesmedel, hvilka, enligt 38 och 42 §§ i den nådiga instruktionen, generalpoststyrelsen bemyndigats att i vissa fall utkräfva af posttjänstemän, poststationsföreståndare och postbetjänte, skulle till hälften fördelas mellan angifvaren och en särskild kassa, afsedd att bereda understöd åt änkor och barn efter personer, som varit i postverket anställda;

[3.] samt att, då den inkomst, som af dessa bötes- och vitesmedel för framtiden kunde påräknas, ej vore synnerligen betydlig, det syntes vara nödvändigt att förse understödskassan med några ytterligare inkomster, om det med densamma afsedda ändamål skulle kunna vinnas. På grund af hvad sålunda anförts hade generalpoststyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte bemyndiga generalpoststyrelsen att till oförmälda understödskassa öfverlämna den inkomst, som därefter kunde inflyta genom försäljning af postverket tillhörig makulatur eller sådana äldre handlingar, hvilka generalpoststyrelsen ansåge ej längre kunna eller böra förvaras. Uti den till Riksdagen den 17 april 1874 aflåtna propositionen angående postverkets utgiftsstater för år 1875 hade Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att lämna sitt godkännande till det sätt för användning af inkomsten af omförmälda handlingars försäljning, hvarom generalpoststyrelsen hemställt. I enlighet med statsutskottets tillstyrkan hade Eders Kungl. Maj:ts förslag bifallits af Första Kammaren, hvaremot Andra Kammaren afslagit samma förslag; och hade Eders Kungl. Maj:t därefter uti nådigt bref till generalpoststyrelsen den 5 juni 1874 meddelat, att Riksdagens Kamrar vid frågans behandling stannat i olika beslut af den beskaffenhet, att, jämlikt 63 § riksdagsordningen, frågan i följd däraf för 1874 års riksdag förfallit.

Genom 26 och 69 §§ i den af Eders Kungl. Maj:t den 31 december 1902 för generalpoststyrelsen utfärdade instruktion vore bestämmelser, i hufvudsak liknande dem uti 1873 års instruktion, meddelade beträffande vissa böters och vitens öfverlämnande till understödskassan.

Sedan räntan å kassans tillgångar till en början lagts till kapitalet, hade Eders Kungl. Maj:t, uppå framställning af generalpoststyrelsen, genom nådigt bref den 28 maj 1886 medgifvit, att understöd från kassan därefter finge årligen utdelas, och förordnat, att ansökningar om understöd från kassan årligen borde till generalpoststyrelsen inlämnas före utgången af december månad, samt att, efter det i början af nästföljande året kassans räkenskap för det förflutna året afslutats och å generalpoststyrelsens kameralbyrå behörigen granskats, generalpoststyrelsen skulle äga att af behållna räntemedlen för föregående år utdela understöd bland de i behof stadda änkor och barn efter ej mindre ämbets- och tjänstemän i postverket än äfven postbetjänte, hvilka generalpoststyrelsen ansåge böra därtill ifrågakomma, med iakttagande dels att till kassans kapitaltillgång skulle utöfver inflytande bötes- och vitesmedel årligen läggas minst en femtedel af behållna ränteinkomsten, dels att understöd tillsvidare finge utgå med högst ett hundra kronor

för änka och femtio kronor för hvarje barn, dels att understöd ej finge lämnas åt barn, som uppnått femton års ålder, dels ock att de vederbörande tilldelade understöd borde med hela beloppet på en gång utbetalas. [3.]

De räntemedel, som sålunda finge från kassan utdelas, hade med tiden blifvit allt mer otillräckliga för att tillgodose dem, hvilka uppfyllde villkoren för erhållande af understöd. Den ständigt stegrade poströrelsen hade nämligen nödvändiggjort anställandet af allt flera posttjänstemän och betjänte, och många af dessa, hvilkas hälsa toge skada af det uppslitande och jäktande postarbetet, bortrycktes af en förtidig död, ofta lämnande efter sig änkor och barn i fattiga omständigheter. Under de fem första åren, som bidrag från kassan utdelats, hade ansökningarna om understöd i medeltal utgjort 43 för år, medan de under tiden 1898—1902 uppgått till i medeltal 60 om året. Hvad anginge de från kassan lämnade understöd, hade dessa, under de första åren utdelning ägde rum, ofta uppgått till 60 kronor samt stundom till högre belopp, hvaremot under de senare åren, till följd af mängden behöfvande sökande, understöden i allmänhet bestämts till belopp från 15 till 35 kronor och endast undantagsvis till någon särskildt behöfvande utgått med högst 45 kronor. Då några gåfvomedel ytterst sällan samt till obetydliga belopp öfverlämnats till understödskassan, utgjorde omförmälda böter och viten så godt som de enda medel, hvilka tillflöde kassan. Sammanlagda årliga beloppet af dessa böter och viten vore jämväl dåmera betydligt lägre än under de första åren af kassans tillvaro. Sålunda hade de under åren 1874—1878 uppgått till i medeltal 1,643 kronor för år, hvaremot de under tiden 1898—1902 bestigit sig till i medeltal endast 659 kronor för år. Vid 1902 års slut hade kassans tillgångar utgjort 47,988 kronor 86 öre, däraf 46,233 kronor 83 öre varit placerade i allmänna hypoteksbankens obligationer, 1,754 kronor 21 öre innestått i postsparbanken samt 82 öre funnits kontant i kassan.

Af hvad sålunda anförts framginge, att det vore särdeles önskligt, om ytterligare medel kunde tillföras understödskassan, hvarigenom tillfälle skulle beredas att i större utsträckning bispringa aflidna posttjänstemäns och betjäntes änkor och minderåriga barn, hvilka antingen vore alldeles medellösa eller för sitt uppehälle hänvisade till den ringa pension, som utginge från civilstatens enskilda änke- och pupillkassa.

Genom nådiga bref den 11 juli 1865 och den 20 juli 1866 hade Kungl. Maj:t medgifvit, att de tullverkets handlingar, som general-

[3.] tullstyrelsen pröfvade icke vidare vara för verket behöfliga eller gagneliga, finge försäljas och därvid inflytande medel öfverlämnas till tullstatens till förmån för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän samt betjänte vid tullverket bildade enskilda pensionsinrättning, hvarjämte Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 11 juni 1868 medgifvit, att af inkomsten af den makulatur, som från telegrafverket försåldes, finge bildas en fond, af hvars årliga afkastning telegrafstyrelsen finge utdela tillfälliga understöd åt afskedade tjänstemän och betjänte vid telegrafverket samt deras änkor och barn. Vidare vore genom nådiga brefvet den 3 juni 1870 samt Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa den 6 september 1872 bestämdt, att behållningen af den från statens järnvägstrafiks expeditioner samlade och försålda makulatur skulle tillfalla berörda änke- och pupillkassa. Sistnämnda kassa hade äfven förmånen att uppbära åtskilliga andra inkomster, som eljest skolat ingå till statsverket. Sålunda hade Eders Kungl. Maj:t, sedan 1872 års Riksdag, i anledning af nådig proposition, därtill lämnat sitt samtycke, genom omförmälda reglemente förordnat, att statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa skulle tillgodonjuta äfven afkastningen af de statens järnvägstrafik tillhöriga, men för densamma icke behöfliga jordstycken, hvilken afkastning dittills ingått bland trafikinkomsterna. Därjämte skulle enligt samma reglemente till kassan öfverlämnas inkomster vid försäljning af sådana inom järnvägens område tillvaratagna, men icke inom behörig tid återfordrade effekter och af sådant kvarliggande outlöst gods, som, på grund af gällande trafikreglemente, på offentlig auktion afyttrades, inkomster för medgifna rättigheter till försäljning och annonsering inom järnvägens område samt inkomster af försålda gångbiljetter och inträdesbiljetter till stationernas väntsalar.

Då statens öfriga kommunikationsverk samt tullverket erhållit tillstånd att använda inkomsten af försåld makulatur till förmån för verkens personal, syntes ett liknande medgifvande äfven böra komma postverket till godo och i sådant fall inkomsten böra öfverlämnas till omförmälda understödskassa. Ehuru de bidrag, som därigenom skulle tillfalla understödskassan, skulle för densamma medföra en väsentlig ökning af dess tillgångar, syntes den minskning i postverkets inkomster, som däraf skulle blifva en följd, icke vara af någon större betydelse.

Af följande tablå inhämtades det pris, som under de senast föregående tio åren betingats för försåld makulatur, samt den inkomst, som därigenom tillfallit postkassan.

[3.]

1893	ingen försäljning,														
1894	hade försålts	48,009	kg.	till	pris	af	4	kr.	15	öre	för	100	kg.	kr.	1,992: 37
	och	40,031	»	»	»	»	4	»	55	»	»	»	»	»	1,821: 41
1895	hade försålts	33,705	»	»	»	»	4	»	70	»	»	»	»	»	1,584: 17
1896	» »	31,757	»	»	»	»	3	»	55	»	»	»	»	»	1,127: 37
1897	» »	26,317	»	»	»	»	3	»	55	»	»	»	»	»	934: 25
1898	» »	29,912	»	»	»	»	3	»	25	»	»	»	»	»	972: 14
1899	» »	33,527	»	»	»	»	3	»	55	»	»	»	»	»	1,190: 21
1900	ingen försäljning,														
1901	hade försålts	97,732	»	»	»	»	3	»	17	»	»	»	»	»	3,098: 10
1902	» »	75,996	»	»	»	»	3	»	—	»	»	»	»	»	2,279: 88
														Summa kr.	14,999: 90

Medelinkomsten per år hade alltså utgjort 1,499 kronor 99 öre, under det, såsom framginge af postverkets årsberättelse för år 1901, postverkets sammanlagda inkomster under detta år uppgått till 12,842,134 kronor 22 öre.

Därest generalpoststyrelsens hemställan att få afyttra äldre handlingar bifölles, skulle före inflyttningen i det nya posthuset kunna försäljas omkring 75,000 kilogram dylika handlingar samt därefter från 40,000 till 50,000 kilogram hvarje år.

Jämlikt nådigt bref den 24 juli 1903 fann Eders Kungl. Maj:t godt dels bemyndiga generalpoststyrelsen att ur dess arkiv efter den längre eller kortare tid, styrelsen funne erforderlig, utgallra förenämnda blankettliandlingar samt låta försälja desamma med förbindelse för köpare att vid särskild vitespåföljd låta handlingarna användas endast till förmalning inom riket för ny papperstillverkning, hvilken förmalning, i hvad anginge handlingar, försedda med adressats eller hans ombuds egenhändiga namnteckning, borde verkställas under iakttagande af erforderlig kontroll, dels ock medgifva, att styrelsen ägde i den ordning, styrelsen pröfvade lämpligt, särskildt afyttra de å handlingarna befintliga makulerade frimärken;

men förklarade Eders Kungl. Maj:t sig vilja efter det kännedom vunnits om det belopp, hvartill de för den sålunda medgifna försäljningen influtna medlen uppgått, framdeles på anmälan meddela bestämmelser om samma medels användande.

I sin förberörda underdåniga skrifvelse af den 23 november 1904 meddelar generalpoststyrelsen följande.

Sedan med anledning af Eders Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut i vederbörlig ordning skriftliga anbud infordrats å ett utgallradt parti handlingar af ifrågavarande slag, hade samma parti genom kontrakt

[3.] den 13 oktober 1903 försålts för det högsta erbjudna beloppet, 1,530 kronor 90 öre. Under år 1904 hade någon dylik försäljning icke ansetts vara af nöden. För att emellertid visa, hvilka belopp kunde ungefärligen beräknas inflyta för handlingar, som ur generalpoststyrelsens arkiv utgallrades och försåldes, nämnde generalpoststyrelsen, att, sedan styrelsen redan genom nådigt bref den 13 augusti 1886 bemyndigats afyttra de i styrelsens arkiv befintliga äldre handlingar, hvilka då icke ansetts böra för framtiden bevaras, försäljning af sådana handlingar i regel årligen ägt rum och att sammanlagda beloppet af hvad som vid försäljningar af sålunda utgallrade handlingar jämte däribland befintlig makulatur influtit under åren 1894—1903 utgjort i afrundadt tal 16,500 kronor eller sålunda i medeltal 1,650 kronor för år.

Hvad vidare anginge den genom nådiga brefvet den 24 juli 1903 medgifna särskilda försäljning af å äldre handlingar befintliga frimärken, hade sådan försäljning först under november månad år 1904 kunnat verkställas. De frimärken, som därvid föryttrats och hvilka inbragt en försäljningssumma af 5,275 kronor, hade hufvudsakligen varit anbragta å inrikes svenska eller från Sverige till utlandet expedierade postanvisningar — internationella postanvisningar återkomme nämligen till afgångslandet såsom verifikationer till adresslandets räkningar öfver utbetalade anvisningar samt kvarstannade därefter i afgångslandet — och enär utbetalade postanvisningar vore försedda med adressats eller hans ombuds kvitto samt följaktligen skulle på grund af det nådiga brefvets bestämmelser förmalas under iakttagande af erforderlig kontroll, hade generalpoststyrelsen nödgats, innan den särskilda frimärkesförsäljningen kunnat äga rum, låta frånskilja postanvisningarna de delar, å hvilka frimärkena varit fästade. Arbetet därmed hade kräft mycken tid och betingat ett sammanlagdt ersättningsbelopp af 708 kronor. Den behållna inkomsten af frimärkesförsäljningen utgjorde således 4,567 kronor. De afyttrade frimärkena förskrefve sig från tiden före år 1886. Äfven å de i generalpoststyrelsens arkiv befintliga postanvisningar för tiden därefter funnes gifvetvis frimärken, men syntes de ännu icke äga sådant värde, att genom deras försäljning något nämnvärdt belopp skulle inflyta och borde fördenskull med dessa frimärkens föryttrande tills vidare anstå.

Jämväl andra äldre handlingar, till hvilkas utgallrande generalpoststyrelsen erhållit medgifvande — hufvudsakligen adresskort till paket — vore emellertid likaledes försedda med makulerade frimärken. Värdet å detta frimärkesparti läte sig icke närmare uppskatta, innan en ungefärlig beräkning kunnat verkställas rörande det antal frimärken af olika

slag, hvaraf partiet kunde bestå. Men äfven om dessa frimärken skulle antagas äga ett värde, motsvarande hvad som erlagts för de nyligen afyttrade, syntes väl vara tvifvelaktigt, om generalpoststyrelsen, efter att hafva i frimärkeshandeln utsläppt ett så stort parti äldre märken som nu skett, lämpligen borde under den närmaste tiden anordna ytterligare en dylik försäljning. [3.]

Under åberopande af hvad vidare i ämnet anförts uti generalpoststyrelsens förberörda underdåniga skrifvelse den 17 mars 1903, hemställde styrelsen, det måtte tillåtelse beredas generalpoststyrelsen att till den i 26 § af nådiga instruktionen för styrelsen den 31 december 1902 omförmälda kassa för understöd åt änkor och barn efter personer, som varit vid postverket anställda, öfverlämna ej mindre den behållna inkomsten af ifrågavarande, under åren 1903 och 1904 verkställda försäljningar af äldre handlingar och makulerade frimärken, tillhopa 6,097 kronor 90 öre, än äfven den behållning, som kunde uppstå vid därefter förekommande försäljning af postverket tillhörig makulatur och sådana äldre handlingar jämte däråt anbragta makulerade frimärken, till hvilkas afyttrande generalpoststyrelsen erhållit nådigt tillstånd.

De af generalpoststyrelsen framhållna skälen föranleda mig att biträda den af styrelsen sålunda gjorda hemställan.

Åberopande hvad jag nu i underdånighet anfört, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

dels medgifva, att för år 1905, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet kommer att för samma år utgå, må till de postinspektörer, som före 1903 års ingång tillträdt sina befattningar och som i följd af upphörandet i sammanhang med den med samma års ingång vidtagna lönereglering för postverket af dittills till postinspektörerna utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, utgå personliga aflöningstillägg, motsvarande för enhvar af dem det till honom under år 1902 utgående dyrtidstillägg, samt att de belopp, som erfordras för bestridande af dessa aflöningstillägg, må utgå af postverkets öfverskottsmedel;

dels, med godkännande af de af mig nu tillstyrkta ändringarna i postverkets stater, för år 1906 bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt till 15,685,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen;

dels ock medgifva, att såväl den behållna inkomsten af de under åren 1903 och 1904 af generalpoststyrelsen verkställda försäljningarna af äldre handlingar och makulerade frimärken som ock den behållning, hvilken framdeles kan uppstå vid försäljning af postverket tillhörig

[3.] makulatur och sådana äldre handlingar jämte däråbnbragta makulerade frimärken, till hvilkas afyttrande generalpoststyrelsen erhållit nådigt tillstånd, må öfverlämnas till den i 26 § af nådiga instruktionen för styrelsen den 31 december 1902 omförmälda kassa för understöd åt änkor och barn efter personer, som varit vid postverket anställda.

Telegrafverket.

[4.] Telegrafverket. De för år 1905 af Eders Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstater för telegrafverket upptaga följande slutsummor:

aflöningsstaten	kr.	2,954,900: —
pensions- och understödsstaterna	»	272,980: —
omkostnadsstaten	»	2,393,720: —
ränta och amortering	»	1,581,200: —
fastigheter	»	150,000: —
telegraflinjebyggnader	»	7,200: —
tillsammans	kr.	7,360,000: —

I underdånig skrifvelse den 18 november 1904 har telegrafstyrelsen afgifvit förslag till stater för telegrafverket för år 1906.

Hvad först angår

Aflöningsstaten.

Höjning af anslaget till stationerna. innefattande anslag för telegrafstyrelsen, distriktsförvaltningarna och stationerna samt särskilda anslag, har styrelsen beträffande anslagen för *telegrafstyrelsen* och *distriktsförvaltningarna* icke något ökadt anslagskraf.

Hvad åter angår *stationerna*, anför styrelsen, att styrelsen ansåge det nödigt, att under titeln vaktbetjänte uppfördes anslag till ytterligare fem vaktbetjänte af 2:a lönegraden. Sådan vaktbetjänte åtnjöte, enligt stat, i lön 600 kronor och i tjänstgöringspenningar 350 kronor årligen. Tjänstgöringspenningarna kunde efter 5 år höjas med 150 kronor och efter 10 år med ytterligare 150 kronor.

Af de i gällande aflöningsstat uppförda vaktbetjänte vid stationerna vore de 7 vaktbetjänte af 1:a lönegraden anställda såsom förmän vid budsändningen, 3 i Stockholm, 2 i Göteborg och 2 i Malmö, samt de 18 vaktbetjänte af 2:a lönegraden placerade, 4 såsom vaktmästare, nämligen en vid hvardera af Stockholms, Göteborgs, Malmö och Sundsvalls stationer, samt 14 såsom sorterare vid Stockholms station. Af

dessa sistnämnda tjänstgjorde 8 vid den egentliga telegramutsändningen, [4.]
med åliggande att mottaga alla till utsändning afsedda telegram samt journalisera och fördela dem mellan telegrambärarna efter adressaternas bostäder, 2 tjänstgjorde å apparatsalarna, med skyldighet att dirigera fördelningen af telegram mellan de olika expeditionsplatserna och öfvervaka de ankommande telegrammens nedsändande till budsändningsexpeditionen, 2 förde journalerna öfver de i kassaexpeditionen inkommande telegrammen och ombesörjde uppsändandet till apparatexpeditionen af såväl dessa som vissa andra telegram och 2 deltoge i arbetet med kontrollen öfver afsända telegram.

Dessa sorterares uppförande å ordinarie stat hade föreslagits i det af kommittén för utarbetande af förslag till nya stater för post- och telegrafverken den 31 oktober 1901 afgifna betänkandet, uti hvilket kommittén förklarat sig anse, att det arbete, som ålåge telegramsorterarna, otvifvelaktigt vore af den beskaffenhet, att dessa betjänte borde vara ordinarie för att sålunda bättre fästas vid telegrafverket.

Kommittén hade icke afgifvit något förslag att uppföra telegramsorterare i Göteborg på ordinarie stat. Orsaken därtill syntes framgå af ett kommitténs yttrande beträffande de göromål, som utfördes af de äfven förut å Stockholms och Göteborgs stationer anställda förmännen. Efter att hafva redogjort för de göromål, som vore lika för de båda stationernas förmän, yttrade nämligen kommittén: »De i Göteborg anställde förmännen skola tillika utöfva de göromål, som åligga telegramsorterarne i Stockholm». Kommittén hade sålunda icke haft sig bekant, att särskilda sorterare varit anställda i Göteborg.

Genom beslut den 5 december 1899 hade dock telegrafstyrelsen föreskrifvit, att telegrambärarpersonalen i Göteborg skulle utgöras af, bland andra, 2 förmän och 5 sorterare, de senare med 9 timmars daglig tjänstgöringstid och med arfvoden ungefär lika med dem, som då varit fastställda för sorterarna i Stockholm. Två af sorterarna skulle hafva arfvoden efter 50 kronor i månaden och de öfriga tre arfvoden efter 45 kronor i månaden, samtliga med två ålderstillägg å 5 kronor i månaden efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring.

Två af dessa sorterare tjänstgjorde såsom journalskrifvare och biträden, den ena i budsändningen och den andra i telegrafkassan, två andra tjänstgjorde såsom telegramsorterare i telegramutsändningen och den femte såsom förman för de i apparatsalen använda telegrambärarna.

Då sorterarna i Göteborg sålunda i alla afseenden hade samma ställning som sorterarna i Stockholm, vore det uppenbart, att kommitténs nyssomförmälda yttrande hade tillkommit på grund af bristande kännedom om verkliga förhållandena.

[4.] Olägenheter hade icke heller underlåtit att visa sig vid Göteborgs station till följd däraf, att sorterarna icke vore fast anställda å ordinarie stat, och särskildt hade det varit svårt att få behålla dem kvar under någon längre tid. Om dessa bland de bästa af telegrambärarna utvalda, kunniga och erfarna betjänte icke vunne den säkra och tillräckliga utkomst, hvarpå de borde kunna göra räkning vid mognare ålder, måste de förr eller senare skaffa sig annan tryggare sysselsättning. Telegrafverket ginge då miste om dem, och nya sorterare måste alltjämt uppöfvas, hvilket tydligen blefve för tjänstgöringen allt annat än fördelaktigt.

På grund af hvad telegrafstyrelsen sålunda meddelat, hade styrelsen i förslaget till ordinarie aflöningsstat för stationerna upptagit ytterligare 5 vaktbetjänte af 2:a lönegraden.

Den ökade kostnaden, som vid bifall till telegrafstyrelsens förslag därutinnan under år 1906 uppstode, gjorde under denna anslagstitel ett belopp af 4,750 kronor. Ålderstillägg syntes icke för de ifrågasatta vaktbetjäntes öfverflyttning till ordinarie stat kunna ifrågakomma.

Särskilda anslag.

Under titeln *särskilda anslag* upptagas i aflöningsstaten främst *ålderstillägg*.

Höjning af anslaget till ålderstillägg.

Denna rubrik åter är fördelad så, att anslag särskildt upptagits för styrelsens personal, för distriktsförvaltningarnas personal och för stationspersonalen, alla såsom förslagsanslag.

Hvad först angår det till 11,000 kronor i 1905 års stat upptagna anslaget till *ålderstillägg för styrelsens personal*, kunna, enligt hos styrelsen verkställda beräkningar, utgifterna från detta anslag komma att under år 1906 uppgå till 11,900 kronor eller 900 kronor högre än hvad som beräknats för år 1905.

Telegrafstyrelsen har därför i förslaget till stat uppfört detta anslag med 11,900 kronor.

Då utgifterna från det i 1905 års stat med 5,200 kronor uppförda anslaget till *ålderstillägg för distriktsförvaltningarnas personal* kunna, enligt en inom styrelsen skedd uträkning, komma att uppgå till 1,800 kronor mera under år 1906 än för år 1905 blifvit beräknadt, har styrelsen uppfört detta anslag i 1906 års statförslag till ett belopp af 7,000 kronor.

Anslaget till *ålderstillägg för stationspersonalen* synes däremot styrelsen icke erfordra någon höjning, utöfver hvad 1905 års stat upptager.

[4.] Höjning af anslaget till arfvoden till extra ordinarie tjänstemän m. m.

Den under titeln särskilda anslag jämväl uppförda rubrik *arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m.* är liksom den föregående delad i tre underrubriker, för styrelsen, för distriktsförvaltningarna och för stationerna, samtliga utgående såsom förslagsanslag.

Telegrafstyrelsen meddelar i afseende härå följande.

För *styrelsen* hade detta anslag i såväl 1903 som 1904 och äfven 1905 års utgiftsstater varit upptaget till 50,000 kronor. Då till följd af ökadt arbete styrelsen måst — förutom ökande af den obligatoriska arbetstiden å tjänsterummet för de ordinarie tjänstemännen till större timtal dagligen än som i allmänhet därtill användes inom ämbetsverken i hufvudstaden — förordna ett flertal amanuenser, särskildt å styrelsens administrativa byrå, för att de löpande göromålen skulle kunna medhinnas, hade af berörda anslag under 1904 års 9 första månader utbetalats omkring 47,000 kronor och kunde däraf under året antagas komma att utgå ytterligare omkring 16,000 kronor eller tillhopa 63,000 kronor. Då ifrågavarande arbete särskildt till följd af telefonväsendets utveckling helt säkert komme att än ytterligare ökas, hade styrelsen icke ansett sig kunna upptaga detta anslag i 1906 års aflöningsstat till lägre belopp än 65,000 kronor eller således med 15,000 kronor högre än hvad i 1905 års stat funnes upptaget.

För *distriktsförvaltningarna* syntes anslagsökning icke erforderlig, hvaremot beträffande anslaget för *stationerna* detta vore fallet. Detta behof härledde sig nästan uteslutande från den stora ökningen i telefonrörelsen, som kräfde en ständig ökning i den extra telefonistpersonalen. Denna hade i november månad år 1903 utgjort tillsammans 983 personer, hvaraf 114 extra interurbantelefonister och 869 lokaltelefonister. Oaktadt en öfverflyttning vid 1904 års början af 50 interurbantelefonister från extra till ordinarie stat funnes nu 159 extra interurbantelefonister och 911 lokaltelefonister eller tillhopa 1,070, hvilket utvisade en ökning — de öfverflyttade inberäknade — af 137. Med ledning däraf kunde de extra telefonisterna vid 1906 års början antagas hafva nått ett antal af 1,200.

Från ifrågavarande anslag hade år 1903 utgått omkring 850,000 kronor, och under 1904 års 9 första månader omkring 690,000 kronor, hvadan, med beräkning att för årets tre sista månader ytterligare 230,000 kronor skulle åtgå af anslaget, det kunde förväntas blifva en utgift för detta år af omkring 920,000 kronor. Uti 1905 års aflöningsstat vore detsamma upptaget till ett belopp af 1,019,100 kronor. Med stöd af den erfarenhet, som vunnits, hade telegrafstyrelsen ansett sig icke kunna upptaga denna utgiftspost i förslaget till 1906 års aflöningsstat till

[4.] lägre belopp än 1,080,000 kronor, eller således med ett belopp, som öfversköte det i 1905 års stat upptagna med 60,900 kronor.

Höjning af anslaget till arfvoden till extra ordinarie vaktbetjänte m. m.

Angående det under rubriken *arfvoden till extra ordinarie vaktbetjänte vid distriktsförvaltningarna och stationerna* uppförda anslag anför telegrafstyrelsen, att detta icke i likhet med de föregående vore uppdeladt i underrubriker, enär sådan uppdelning brukat vidtagas endast, då anslaget kunnat användas jämväl inom styrelsen.

Anslaget vore upptaget i staterna år 1903 med 151,000 kronor, år 1904 med 170,000 kronor och år 1905 med 188,500 kronor. Af detsamma hade utgått år 1903 omkring 150,000 kronor och beräknades utgå år 1904 omkring 165,000 kronor.

Vid bestämmandet af det belopp, hvartill telegrafstyrelsen nu föresloge, att detta anslag skulle upptagas i 1906 års aflöningsstat, hade styrelsen tagit i öfvervägande, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för beredande, i ungefärlig likhet med hvad inom postverket och statens järnvägsförvaltning ägde rum, af möjlighet att tilldela de ordinarie vaktbetjänte inom telegrafverket en kort tids ledighet årligen, med bibehållen full aflöning, för vårdande af hälsan.

Enligt 5 § af det utaf Eders Kungl. Maj:t den 6 juni 1902 fastställda aflöningsreglementet för tjänstemän och betjänte vid postverket kunde vid distrikts- eller lokalförvaltning anställd vaktbetjänt, i den mån i sådant afseende till vikaries ersättande anvisadt anslag försloge, tilldelas ledighet högst femton dagar under ett och samma kalenderår med bibehållande af sin aflöning. Af anslaget till traktamenten för postbetjänte vore generalpoststyrelsen berättigad att för ifrågavarande ändamål använda ett visst belopp, som från och med år 1905 kunde uppgå till 25,000 kronor.

En motsvarande anordning hade vid statens järnvägar vidtagits redan år 1870. Bestämmelse därom hade äfven intagits uti det af Eders Kungl. Maj:t den 3 maj 1901 fastställda förnyade aflöningsreglementet för tjänstemän och betjänte vid statens järnvägar. Uti 7 § 5:o af nämnda reglemente stadgades nämligen, att fullt arfvode finge till betjänt, som åtnjöte tjänstledighet för enskilda angelägenheter, utgå för en tid af högst femton dagar under ett och samma kalenderår.

Med det år för år allt mera ökade arbetet inom telegrafverket syntes det icke kunna förnekas, att telegrafverkets betjänte såväl hos styrelsen som vid distriktsförvaltningarna och stationerna vore betydligt ansträngda i tjänsten, samt att de fördenskull vore väl förtjänta af och i allmänhet väl behöfde någon tids sammanhängande ledighet årligen från sitt sträfsamma arbete.

Telegrafstyrelsen hade därför ansett sig böra föreslå sådan ändring i gällande aflöningsreglemente, att styrelsen blefve berättigad att tilldela de ordinarie vaktbetjänte, som däraf vore i behof, ledighet under högst 15 dagar af ett och samma kalenderår med bibehållen aflöning. Jämfördt med postverket och statens järnvägar vore det inom telegrafverket endast ett fåtal vaktbetjänte, som kunde komma ifråga att erhålla sådan ledighet, nämligen enligt den för år 1905 gällande staten 5 hos styrelsen, 6 vid distriktsförvaltningarna och 25 å stationerna tjänstgörande betjänte, samt, om styrelsens förberörda förslag om sorterarnas i Göteborg uppförande på ordinarie stat bifölles, ytterligare 5, eller tillhopa 41 vaktbetjänte. Då vikarier för lediga vaktbetjänte i allmänhet syntes kunna erhållas för ett dagarfvode af högst 2 kronor 50 öre, kunde hela kostnaden, om förslaget till ändring i aflöningsreglementet bifölles, icke komma att uppgå till 1,500 kronor årligen. [4.]

Vid ett bifall till detta förslag erfordrades ändring i den å anslaget använda rubriken, så att äfven e. o. vaktbetjänte hos styrelsen innefattades däri. På skäl, som förut antydts, hade telegrafstyrelsen äfven uppdelat anslaget på särskilda underrubriker.

Förutom nämnda anledning till att i statförslaget införa e. o. vaktbetjänte hos styrelsen förefunnes äfven andra.

Vaktbetjänte hos styrelsen, som af sjukdom vore hindrad att tjänstgöra, vore enligt 2 § af gällande aflöningsreglemente icke skyldig att afstå mera än sina tjänstgöringspenningar. Dessa uppginge till endast 300 kronor om året, för hvilket belopp det icke läte sig göra att skaffa vikarie. Fyllnadsarfvode borde i sådant fall lämpligast beredas från anslaget till arfvoden till extra ordinarie vaktbetjänte.

Genom nådigt bref den 16 februari 1903 hade fastställts grunder för aflönande af, bland andra, extra vaktmästare hos telegrafstyrelsen. Då emellertid icke något anslag därtill nu funnes, kunde någon extra vaktmästare icke anställas. Telegrafstyrelsen hade i stället användt telegrambärare från Stockholms station såsom extra ordinarie vaktbetjänte och ersatt dem från anslaget till gratifikationer. Det syntes styrelsen, som om ändring borde ske därutinnan.

Vid det under styrelsen direkt stående hufvudförrådet vore, förutom den å ordinarie stat uppförde förrådsvaktaren, ständigt anställda en förman och 4 extra förrådsvaktare. Dessa hade full sysselsättning året om, då omsättningen vid hufvudförrådet belöpte sig till ett värde af mellan 2 och 3 miljoner kronor årligen. Det vore af vikt att därtill användes bepröfvade och ordentliga personer, då värdefull materiel ginge genom deras händer. Då det saknats möjlighet att bereda dem arfvoden från anslaget till arfvoden till e. o. vaktbetjänte, hade de sedan

[4.] lång tid tillbaka aflönats med dagspenning, som utgått från anslaget till frakt- och transportkostnader. Styrelsen hölle före, att denna aflöning, tillhopa uppgående till ett årligt belopp af 5,138 kronor, och hvilken icke lämpligen borde utgå från sistnämnda anslag, i stället borde upptagas bland arfvoden till e. o. vaktbetjänte hos styrelsen.

På grund af hvad sålunda anförts och efter beräkning af behofvet för år 1906, hvarvid afdrag gjorts för nu utgående arfvoden till 5 sorterare i Göteborg, hvilka föreslagits att öfverföras å ordinarie stat, hade telegrafstyrelsen i förslaget till aflöningsstat under rubriken *arfvoden till extra ordinarie vaktbetjänte, vikariatsersättning m. m.* upptagit förslagsvis 210,000 kronor, sålunda fördelade:

vid styrelsen	7,000: —
» distriktsförvaltningarna	30,000: —
» stationerna	173,000: —.

Då till arfvoden till e. o. vaktbetjänte i 1905 års stat upptagits ett belopp af 188,500 kronor, utvisade den nu föreslagna summan en höjning af 21,500 kronor.

Uti öfriga å senast fastställda aflöningsstat uppförda anslag anser sig telegrafstyrelsen icke böra för närvarande ifrågasätta någon ändring.

Telegrafstyrelsens förslag att uppföra ytterligare 5 vaktbetjänte af 2:a lönegraden på ordinarie stat finner jag på de af telegrafstyrelsen anförda skäl vara befogadt.

Hvad beträffar den föreslagna höjningen och uppdelningen af anslaget till arfvoden till extra ordinarie vaktbetjänte m. m., synes mig, i hvad höjningen betingas af ändamålet att bereda vaktbetjänte någon tids ledighet utan afstående af löneförmåner, för bifall därtill tala såväl billighet mot denna personal som ock likställighet med motsvarande personal inom de andra kommunikationsverken. Den utgift, som därigenom skulle förorsakas statsverket, är ock mycket ringa. Mot bestämmandet af ifrågavarande anslag på det sätt, telegrafstyrelsen föreslagit, synes ej heller i öfrigt vara något att erinra.

Den af mig sålunda förordade anordningen i afseende på vaktbetjäntes rätt till ledighet under viss tid med löneförmånernas bibehållande föranleder ändring af 2, 3 och 4 §§ i gällande aflöningsreglemente, och anhåller jag att längre fram, vid min slutliga hemställan i anledning af telegrafstyrelsens föreliggande statförslag i dess helhet, få afgifva förslag till sådan ändring.

På grund häraf, och då hvad telegrafstyrelsen i öfrigt anfört rörande anslagen under aflöningsstaten icke föranleder någon anmärk-

ning, anser jag mig böra förorda de af styrelsen föreslagna förhöj- [4.]
ningarna i nämnda stat.

Anslagen å

Pensions- och understödsstaterna

uppgå för år 1905 till ett belopp af 272,980 kronor.

Telegrafstyrelsen har under denna titel af utgiftsförslaget infört ett nytt årligt understöd å 500 kronor till extra biträdet hos styrelsen Fredrika Charlotta Eugenia Hjelm. Telegrafstyrelsen anför med anledning häraf följande.

Hjelm, som enligt af pastor i S:t Nicolai församling i Stockholm utfärdadt betyg vore född den 13 oktober 1837 och således nu öfver 67 år gammal samt ogift, hade, efter att förut såsom renskrifverska hafva biträdt dispachören i Stockholm samt under två års tid kammarrätten, i februari månad 1874 af telegrafstyrelsen antagits såsom extra biträde för renskrifning, i hvilken egenskap Hjelm allt sedan sitt antagande oafbrutet tjänstgjort och ännu tjänstgjorde hos styrelsen. Hjelm, som utom det egentliga renskrifningsarbetet äfven biträdt med kollationering samt vid expedieringen af telegrafstyrelsens mycket vidlyftiga post och försändning af telegrafverkets cirkulär och andra tryckalster, hade städse visat sig synnerligen nitisk, samvetsgrann och pliktrogen samt omsorgsfullt och noggrannt fullgjort sina åligganden.

För sitt arbete hade Hjelm af telegrafverket uppburit ersättning under år 1874 dels i form af dagarfvode och dels genom gratifikationer å tillhopa 500 kronor. Från och med år 1875 hade Hjelm åtnjutit fast arfvode, utgående år 1875 med 600 kronor, åren 1876—1878 med 720 kronor, åren 1879—1885 med 800 kronor, åren 1886—1890 med 900 kronor, åren 1891—1902 med 960 kronor samt åren 1903—1904 med 1,080 kronor. Sistnämnda arfvode öfverstege med 80 kronor aflöningen enligt stat jämte ålderstilläggen för telegrafverkets lägsta kvinnliga ordinarie tjänsteman, nämligen interurbantelefonist af 2:a lönegraden, hvilken efter sammanlagda 95 lefnads- och tjänstår vore tillförsäkrad en pension af 750 kronor årligen.

Hjelm kunde räkna nära 98 eller, om arbetet hos kammarrätten medräknades, 100 sammanlagda lefnads- och tjänstår. Vid hög ålder och mycket nedsatta arbetskrafter kunde Hjelm icke påräkna att ytterligare kvarstanna i telegrafverkets tjänst under någon afsevärd tid. Då Hjelm, enligt hvad telegrafstyrelsen inhämtat, icke hade medel hvarmed hon kunde efter afskedstagandet uppehålla sig mera än för en kort tid, och hon saknade anförvanter, som skulle kunna bispringa

[4.] henne, samt föga antagligt vore, att Hjelm kunde å annat håll genom arbete i någon afsevärd grad bidraga till sitt uppehälle, hade telegrafstyrelsen ansett det vara en bjudande plikt att hos Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen söka utverka åt Hjelm ett nödtorftigt uppehälle för hennes återstående lifstid, ehuru, telegrafstyrelsen veterligen, icke förut någon dylik framställning beträffande en kvinna i Hjelms ställning blifvit hos Riksdagen gjord.

Telegrafstyrelsen anhölle dock, med erinran att 1904 års Riksdag beviljat pension åt renskrifvaren i ecklesiastikdepartementet O. W. Helin, att få åberopa hvad rörande Helins ansökning i ärendet af statskontoret anförts om statens skyldighet, att, när arbetskraften hos den, hvars krafter staten under lång tid tagit i anspråk, blifvit uttömd, bereda arbetaren ett understöd, som vore i stånd att skydda honom för nöd, hvarvid arbetsart och anställningens större eller mindre fasthet vore af jämförelsevis mera underordnad betydelse.

Vidare anför styrelsen vid dessa stater följande.

Bidraget till telegrafverkets pensionsinrättning utginge dels med fem procent af portoinkomsten af telegrafmedel och dels med ett fast tilläggsbelopp. Då telegrafstyrelsen icke ansett, att någon ändring borde vidtagas i det för år 1905 beräknade beloppet af inkomsten af telegramportot, hade icke heller förslagsbidragets belopp ändrats.

Ehuru den begärda öfverflyttningen af 5 sorterare i Göteborg från extra till ordinarie stat bort föranleda framställning om en mindre ökning i det fasta tilläggsbeloppet, hade telegrafstyrelsen dock ansett, att därmed kunde, i likhet med hvad förut i liknande fall ägt rum, uppskjutas ett år i afvaktan på Riksdagens beslut i hufvudfrågan; och hade styrelsen fördenskull uppfört tilläggsbeloppet utan ändring till siffran.

För åstadkommande af större tydlighet hade förslagsanslaget och det fasta tilläggsbeloppet åtskilts inom linjen.

Till *fyllnadspensioner* vore enligt 1905 års stat förslagsvis anslagna 61,000 kronor. Inom telegrafstyrelsen hade verkställts beräkning öfver de fyllnadspensioner, hvilka kunde antagas komma att beviljas till och med år 1906, och summan af hvad däraf skulle utgå under sistnämnda år hade lagts till nu utgående pensioner, hvarvid visat sig, att det för ändamålet erforderliga förslagsanslaget borde upptagas till 65,000 kronor eller 4,000 kronor högre än i 1905 års stat.

Då jag till fullo instämmer uti hvad telegrafstyrelsen anfört om beredande af pension åt extra biträdet Hjelm, får jag med anledning

äfven af hvad telegrafstyrelsen i öfrigt upplyst förorda, att pensions- och understödsstaternas belopp höjes med 4,500 kronor. [4.]

De å

Omkostnadsstaten

förekommande anslagen, hvilka samtliga äro förslagsanslag, uppgå för år 1905 till 2,393,720 kronor.

Häraf äro under titeln *stationers och linjers underhåll* upptagna 1,445,000 kronor. Samma anslag beräknades i 1903 års stater till 1,200,000 kronor och i 1904 års stater till 1,370,000 kronor. Höjning af anslaget till stationers och linjers underhåll.

Telegrafstyrelsen meddelar, att enligt 1903 års räkenskaper från denna anslagstitel utgått omkring 1,480,000 kronor och att de beräkningar, som inom telegrafstyrelsen gjorts med ledning af utgifterna under år 1903 och de nio första månaderna år 1904, gifvit vid handen, att för hela sistnämnda år denna omkostnadspost troligen komme att uppgå till mera än 1,500,000 kronor. Då mängden af de materialier och linjeförbrukningsartiklar, som under årets lopp toges i användning för underhållet, icke kunde uppgifvas, förr än linjedistriktsbyråernas räkenskap för året afslutats, samt stora oberäkneliga utgifter kunde uppstå till följd af linjers och ledningars nedrasande vid snöstormar, isbarkbeläggning å trådarna m. m., saknade styrelsen emellertid säkert stöd för denna beräkning. För år 1906 hade telegrafstyrelsen ansett sig böra upptaga detta anslag, som borde växa alltefter som telefonnäten utvidgades, till 1,580,000 kronor eller således 135,000 kronor högre än i 1905 års stat.

Under anslagstiteln *blanketter, telefonkataloger, skrifmaterialier, böcker, renskrifning m. m.* är i 1905 års stat upptaget ett belopp af 175,000 kronor. Efter hvad telegrafstyrelsen upplyser, hade utgifterna under denna titel år 1903 uppgått till omkring 229,000 kronor och syntes enligt nu gjorda beräkningar för år 1904 komma att medtaga omkring 235,000 kronor. För den närmaste framtiden syntes emellertid dessa utgifter icke komma att blifva så höga, som de nämnda båda åren varit fallet. En stor del af det blankettryck, såsom liggare, räkenskapsböcker m. m., hvilket måst anskaffas med anledning af de af telegrafstyrelsen i sammanhang med verkets omorganisation fastställda, högst väsentligt ändrade uppbörds-, redovisnings- och inspektionssätt, vore afsedd att räcka under flera års tid. Instruktioner och reglementen, som under åren 1903 och 1904 fullständigt omarbetats och nytryckts, kunde äfven antagas räcka under ett flertal år. Telegrafsty- Höjning af anslaget till blanketter m. m.

[4.] relsen hade därför ansett sig kunna upptaga detta anslag för år 1906 till endast 190,000 kronor eller 15,000 kronor högre än hvad 1905 års stat utvisade.

Höjning af anslaget till hyror.

Hyror upptogos i staterna år 1903 till 124,000 kronor, år 1904 till 135,000 kronor och år 1905 till 160,000 kronor. Telegrafstyrelsen anmäler, att de verkliga utgifterna under år 1903 varit omkring 134,000 kronor och enligt inom styrelsen gjorda beräkningar syntes för år 1904 blifva omkring 146,000 kronor. Utgifterna under denna titel ökades årligen ganska väsentligt, dels till följd däraf att de ständigt växande telefonnäten på det ena stället efter det andra kräfde utvidgade stationslokaler, dels ock på den grund att telegrafverket nödgades, då tiden för hyresaftal utginge, i de flesta fall betala höjd hyra för sina stationslokaler. För år 1906 behöfde fördenskull detta anslag ytterligare ökas, hvilken ökning dock, därest föreslaget inköp af stationshus i Gäfle bifölles, kunde inskränkas till 10,000 kronor. Telegrafstyrelsen hade därför uppfört detta anslag med ett belopp af 170,000 kronor.

Höjning af anslaget till eldning m. m.

Eldning, belysning och städning hafva ansetts draga en kostnad enligt 1903 års stater af 158,000 kronor samt enligt 1904 och 1905 års stater af 174,000 kronor. Den verkliga kostnaden hade, enligt telegrafstyrelsens uppgift, år 1903 utgjort ett belopp af omkring 146,000 kronor och syntes för år 1904 komma att uppgå till 170,000 kronor. Med afseende å de alljämt ökade kostnader, som särskildt de större stationslokalerna medförde, syntes utgifterna under denna titel för år 1906 icke kunna beräknas till lägre belopp än 200,000 kronor, hvarför telegrafstyrelsen såsom anslag för sistnämnda år upptagit detta, med 26,000 kronor öfver 1905 års beräkning höjda belopp.

Höjning af anslaget till postporto.

Telegrafstyrelsen meddelar, att för *postporto* under år 1903 utgifvits omkring 37,000 kronor. Då under år 1904 järnvägsfrakt, såsom billigare, börjat användas för en del tyngre försändelser mellan redogörarna och styrelsen, hvilka försändelser förut befordrats med post, kunde utgifterna under denna titel under år 1904 beräknas till ungefär samma belopp som det, hvilket utgått för år 1903. För år 1906 borde någon ökning kunna med säkerhet antagas, hvarför telegrafstyrelsen i 1906 års statförslag upptagit detta anslag till 40,000 kronor, hvilket belopp vore 5,000 kronor högre än det i 1905 års stat fastställda.

Höjning af anslaget till beklädnad.

De under titeln *beklädnad* utgående utgifterna hade, enligt hvad telegrafstyrelsen uppgifver, år 1903 belöpt sig till omkring 86,000

kronor. Med ledning af hvad som vore kändt om dessa utgifter för år 1904, jämfördt med 1903 års siffror, hade det beräknats, att 1904 års beklädnadsomkostnader skulle uppgå till 93,000 kronor. Ehuru ökningen under de båda närmaste åren kunde antagas blifva mindre än hvad skillnaden mellan åren 1903 och 1904 utvisade såsom ökning för år 1904, syntes dock beträffande år 1906 icke kunna antagas, att kostnaden för beklädnad skulle understiga 100,000 kronor, hvarför telegrafstyrelsen upptagit detta belopp såsom anslag för år 1906. Å anslaget, som för år 1905 fastställts till 84,000 kronor, hade sålunda föreslagits en höjning af 16,000 kronor. [4.]

Till *inköp och underhåll af inventarier, verktyg m. m.* har för år 1905 anslagits 75,000 kronor. Enligt telegrafstyrelsens uppgift hade utgifterna under denna titel emellertid under år 1903 uppgått till omkring 94,000 kronor och syntes, enligt af telegrafstyrelsen gjorda beräkningar, år 1904 komma att ökas till 110,000 kronor. Till detta sistnämnda belopp antoges dock ej, att dessa utgifter skulle uppgå för närmaste framtiden, hvarför telegrafstyrelsen trott sig kunna för år 1906 föreslå anslaget till endast 100,000 kronor; utgörande dock detta belopp en höjning af 25,000 kronor från den i 1905 års stat intagna summa.

Höjning af anslaget till inköp och underhåll af inventarier, verktyg m. m.

I *frakt och transportkostnader* hade, meddelar telegrafstyrelsen, under år 1903 utbetalats omkring 46,000 kronor och för de 9 första månaderna af år 1904 omkring 48,000 kronor, hvilket belopp, ökadt med en tredjedel för årets 3 sista månader, gåfve en utgiftssumma för detta år af 64,000 kronor. En så stark ökning syntes dock icke för framtiden vara att emotse, bland annat af det skäl, som under titeln postporto anförts för utgifternas under denna titel år 1904 nästan oförändrade belopp. Bifölles hvad telegrafstyrelsen förut föreslagit angående aflöningen af förmän och extra förrådsvakter vid hufvudförrådet, minskades därjämte de kända utgifterna under denna anslagstitel med omkring 5,000 kronor. Telegrafstyrelsen hade därför trott sig kunna, vid uppförandet af ifrågavarande anslag i 1906 års förslag till stat, åtnöja sig med att öka det för år 1905 beviljade anslaget 67,000 kronor med 3,000 kronor till 70,000 kronor.

Höjning af anslaget till frakt och transportkostnader.

Sveriges bidrag till underhållet af internationella telegrafbyrån i Bern har, enligt telegrafstyrelsens uppgift, år 1903 utbetalats med 1,839 kronor, till hvilket belopp bidraget syntes komma att ungefär uppgå för

Höjning af anslaget till internationella telegrafbyrån i Bern.

[4.] år 1904. Det i 1905 års stat till 1,500 kronor upptagna anslaget hade därför ansetts skäligen böra upptagas till 2,000 kronor för år 1906 d. v. s. med en höjning af 500 kronor.

Höjning af anslaget till diverse utgifter.

Det under titeln *diverse utgifter* i 1905 års stat uppförda anslag af 73,720 kronor synes telegrafstyrelsen böra i 1906 års stat endast underkastas sådan jämkning, att slutsumman af telegrafverkets sammanlagda utgiftsstater kunde uppföras med ett till jämnt tusental afrundadt belopp. Telegrafstyrelsen har fördenskull upptagit detta anslag till 74,120 kronor eller 400 kronor högre än i 1905 års stat.

Öfriga anslag.

Telegrafstyrelsen har ansett, att *öfriga* i 1905 års omkostnadsstat uppförda *anslag* borde upptagas i 1906 års stat med oförändrade belopp.

Icke heller mot de af telegrafstyrelsen i anslagen under denna stat begärda förhöjningar har jag något att erinra.

Under rubriken

Ränta och amortering

är i 1905 års stat uppfördt ett förslagsanslag af 1,581,200 kronor. Telegrafstyrelsen erinrar härvid att, under förutsättning att telegrafstyrelsen erhölle nådigt bemyndigande att från riksgäldskontoret lyfta det lån, hvarom särskild framställning den 18 november 1904 till Eders Kungl. Maj:t aflåtits, samt att verkställa det fastighetsköp, hvilket längre fram omförmäldes, telegrafstyrelsen beräknat det belopp, som för år 1906 borde upptagas till betalning af ränta och amortering å telegrafverkets lån, till 1,594,400 kronor. Detta belopp, utvisande en förhöjning af motsvarande post i 1905 års stat af 13,200 kronor, hade telegrafstyrelsen infört under nu ifrågavarande rubrik i 1906 års stat.

Hvad telegrafstyrelsen sålunda anfört, synes mig icke föranleda någon anmärkning. Jag tillåter mig endast erinra, att Eders Kungl. Maj:t, på framställning af telegrafstyrelsen, den 31 december 1904 beslutit föreslå Riksdagen bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen för fortsatt utveckling af statens telefonväsende i afseende å lokala telefonnät med förbindelseledningar ett lånebelopp för år 1905 af 2,000,000 kronor.

[4.]

Under rubriken

Fastigheter

uppfördes bland utgiftsstaterna för år 1905 anslag å tillhopa 150,000 kronor.

Häraf beräknades 28,000 kronor till afbetalning under år 1905 å köpeskillingen för en tomt i staden Hälsingborg, hvilken, enligt Riksdagens medgifvande, skulle få inköpas för ett pris af 47,000 kronor för att användas för uppförande af ett stationshus i nämnda stad. Då enligt det angående berörda tomt afslutade köpeaftalet, på sätt i den till 1904 års Riksdag afgifna nådiga propositionen om statsverkets tillstånd och behof antydts, återstoden af köpeskillingen, eller 19,000 kronor, skall betalas den 1 april 1906, har telegrafstyrelsen nu inberäknat nämnda belopp i det under rubriken fastigheter i nu ifrågavarande förslag till stater uppförda anslag för år 1906.

Anslag till anskaffande af lokaler i Gäfle.

I förberörda proposition hade Eders Kungl. Maj:t jämväl föreslagit Riksdagen medgifva, att för telegrafverkets behof finge, för en med ägaren under villkor af Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall öfverenskommen köpeskilling af 350,000 kronor, inköpas en i Gäfle midt emot järnvägsstationen mellan Centralplanen och Centralgatan belägen tomt under n:r 12 i tredje kvarteret med däråt uppförd byggnad, inom hvilken för verkets behof förhyrts, utom en mindre verkstadslokal, utmärkt lämpliga lägenheter för linjedistriktsbyrån, för telegrafstationen och för telefonstationen.

Jag tillåter mig här erinra om de skäl, som i enlighet med telegrafstyrelsens i ärendet gjorda framställning då åberopades.

Den årliga hyran, som telegrafverket hade att erlägga för förenämnda lägenheter, utgjorde tillsammans 4,200 kronor. Inom staden Gäfle hade under de senare åren med betydande kostnader anlagts ett vidt utgrenadt jordkabelnät, hvilket vid telefonstationens eventuella flyttning måste genomgå en dyrbar ombyggnad. För indragning af ledningarna till stationen hade, på grund af de lokala förhållandena, med stor kostnad särskilda anordningar måst vidtagas, i det att de cementblock, uti hvilka jordkablarna vore inlagda, vore framdragna under husets källare, hvarifrån kablarna genom trappspindeln förts upp till det under telefontornet belägna öfverkopplingsrummet.

Antalet telefonledningar, ingående till stationen, hade, ända sedan telegrafverket år 1893 öfvertagit telefonnätet i Gäfle, varit i hastigt

[4.] stigande, såsom framginge af följande uppgifter öfver de i telefonnätet i Gäfle med omnejd inkopplade apparater, hvilka stode i direkt förbindelse med Gäfle centraltelefonstation:

vid	slutet	af	år	1894	funnos	686	apparater,
»	»	»	»	1895	»	767	»
»	»	»	»	1896	»	892	»
»	»	»	»	1897	»	993	»
»	»	»	»	1898	»	1,162	»
»	»	»	»	1899	»	1,342	»
»	»	»	»	1900	»	1,480	»
»	»	»	»	1901	»	1,682	»
»	»	»	»	1902	»	1,821	»

De under samma tidsperiod influtna telefoninkomsterna vid stationen hade utgjort:

år	1894	kronor	66,087: 86
»	1895	»	74,107: 18
»	1896	»	89,240: 96
»	1897	»	101,264: 19
»	1898	»	115,880: 70
»	1899	»	133,536: 92
»	1900	»	146,441: 02
»	1901	»	168,861: 58
»	1902	»	174,602: 38

Det låge i öppen dag af hvad sålunda anförts, hvilka kostnader och svårigheter en flyttning af stationen i Gäfle med däraf följande förändringar af jordkabelnätet skulle medföra. Kostnadsbeloppet läte sig dock icke uträkna, då icke någon viss fastighet vore bestämd, till hvilken flyttningen skulle ske, men det framginge vid jämförelse med förut skedda stationsflyttningar, att det måste blifva högst betydligt och sannolikt icke komme att mycket understiga 100,000 kronor. Det vore därför af stor ekonomisk betydelse för telegrafverket att för framtiden vara försäkradt om att icke nödgas flytta sin station i Gäfle. Då det bolag, som ägde stationsbyggnaden, emellertid beslutat sig för en försäljning af sin fastighet, kunde det likväl befaras, att telegrafverket kunde blifva nödgadt att underkasta sig en flyttning af stationen. Telegrafstyrelsen hade därför ansett det med klok beräkning öfverensstäm-

mande att, då det kunde ske till ett skäligt pris, för telegrafverkets räkning förvärfva äganderätten till stationsbyggnaden. [4.]

Det af säljaren, efter underhandling med telegrafstyrelsen, fordrade priset för hus och tomt utgjorde 350,000 kronor. Utom de åt telegrafverket uthyrda lägenheterna inrymde ifrågavarande fastighet äfven lokaler för postverket, som för dessa erlade i årlig hyra 3,750 kronor. Öfriga uthyrda delar af fastigheten inbringade i årlig hyra 12,450 kronor. Lades därtill det hyresbelopp, 4,200 kronor, hvilket telegrafverket, såsom förut nämnts, betalade, befunnes årshyran i sin helhet utgöra 20,400 kronor. De för fastigheten sålunda inflytande hyresbeloppen, hvilka, i jämförelse med de för liknande lägenheter på platsen utgående hyror, måste anses snarare låga än höga, utgjorde 5,8 % af den ifrågasatta köpesumman. Huset vore i städernas allmänna brandstodsbolag försäkradt för det af brandstodskommittén den 17 september 1901 uppskattade värdet af 300,000 kronor. Därtill komme värdet af tomten, som hade ett ytinnehåll af 1,332,4 kvadratmeter. Genom verkställd undersökning af byggnaden och jämförelse med de pris, som betalts för andra fastigheter i Gäfle med motsvarande läge, hade telegrafstyrelsen utrönt, att fastigheten kunde i värde fullt uppskattas till den fordrade köpesumman. Denna måste därför anses såsom mycket skälig.

Telegrafstyrelsen, som ansett att det tillfälle, som erbjudits att för 350,000 kronor förvärfva denna fastighet åt telegrafverket, borde begagnas för att åt telegrafverket trygga äganderätten af stationsbyggnaden, hade fördenskull, under förbehåll att Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens medgifvande erhölles, med fastighetsägaren slutit preliminärt aftal om egendomens öfverlåtande för detta pris till telegrafverket.

I köpesumman inginge 210,000 kronor i fastigheten intecknad gäld, hvilken skulle af telegrafverket öfvertagas, med rätt för telegrafverket att när som helst uppsäga gälden till återbetalning. Af återstoden skulle 100,000 kronor betalas år 1905. Detta senare belopp hade telegrafstyrelsen inberäknat i det anslag, som föreslagits att i 1905 års stat utgå under rubriken fastigheter.

Riksdagen ansåg sig emellertid icke kunna bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag. Hvad i ärendet blifvit anfördt syntes nämligen Riksdagen icke lämna tillräcklig ledning för bedömande af den till inköp föreslagna byggnadens beskaffenhet och möjligheten att inom densamma för framtiden bereda fullt ändamålsenliga lokaler för både telegraf- och postverket. Då dessutom inköpspriset för fastigheten syntes vara väl högt, borde, enligt Riksdagens åsikt, tagas i öfver-

[4.] vägande, huruvida icke behofvet af telegraf- och postlokaler i Gäfle snarare borde tillgodoses genom inköp af annan tomt och uppförande därstädes af ny byggnad för telegraf- och postverkens behof, hvarigenom tvifvelsutan större säkerhet skulle vinnas för lokalernas lämplighet för deras ändamål. Då emellertid, vare sig den ena eller andra af dessa utvägar komme att, efter frågans grundligare utredning, väljas, anslag tvifvelsutan vore behöfligt, hade Riksdagen ansett lämpligt, att det för år 1905 begärda beloppet, 100,000 kronor, finge reserveras för beredande af lokaler i Gäfle för telegrafverkets behof, hvarför Riksdagen medgaf, att för anskaffande af lokaler i nämnda stad för telegrafverkets behof finge reserveras ett belopp af 100,000 kronor.

Genom nådigt bref den 17 juni 1904 anbefallde Eders Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att, med anledning af hvad Riksdagen anfört angående ifrågasatt inköp för telegrafverkets behof af en fastighet i Gäfle, inkomma med ny utredning rörande anskaffande af för telegrafverket erforderliga lokaler i nämnda stad.

Till åtlydnad af den sålunda lämnade nådiga befallningen har telegrafstyrelsen verkställt ny utredning i ärendet och meddelar i sin nu föreliggande underdåniga skrifvelse resultatet däraf.

Utredningen hade omfattat såväl inköp och omändring af den fastighet, som till 1904 års riksdag föreslagits till inköp, som äfven uppförande å annan tomt, som kunde för ändamålet blifva inköpt, af ny byggnad, afsedd för både telegrafverkets och postverkets behof.

Hvad först beträffade den förut till inköp föreslagna fastigheten under n:r 12 i tredje kvarteret, hade telegrafstyrelsen, med anledning af Riksdagens gjorda uttalande, att det begärda priset för fastigheten syntes vara väl högt, inledt förnyade underhandlingar med fastighetens ägare med påyrkande af en betydlig nedsättning i den föreslagna köpeskillingens belopp. Efter långvariga underhandlingar hade det slutligen lyckats telegrafstyrelsen att få detta bestämdt till endast 300,000 kronor; och hade styrelsen under förbehåll af Riksdagens bifall träffat nytt aftal med fastighetsägaren.

Vid beräknande af nuvarande värdet af fastigheten, hvilken vore byggd år 1892, förtjänade att tagas i betraktande, att, sedan det under år 1903 träffade aftalet upprättats, hade för beredande af rymligare och lämpligare lokaler för det i huset inrymda postkontoret på nuvarande ägarens bekostnad en rätt betydande omändring af husets första våning skett, hvarför kostnaden skulle uppgått till öfver 5,000 kronor.

För samtliga i egendomen upplåtna postlokaler erlades numera af post- [4.]
verket en årlig hyra af 6,000 kronor. De för närvarande kontraherade hyrorna af fastigheten uppginge till 21,100 kronor per år. Huset vore i behof af någon renovering med afseende på målning, snickeriarbeten m. m., och skulle kostnaden för samtliga reparationer, enligt ett af arkitektfirman Ullrich & Hallquisth — hvilken firma telegrafstyrelsen anlitat såsom biträde vid den verkställda utredningen angående stationslokaler i Gäfle — uppgjordt kostnadsförslag, belöpa sig till omkring 8,000 kronor. I denna summa inginge äfven kostnaden för gårdsfasadens putsning och affärgning i ljus ton för beredande af bättre dager i de åt gårdssidan liggande lokalerna.

Af de nu åt statsverket uthyrda lägenheterna vore de åt telegrafverket upplåtna lokalerna *för närvarande* för sitt ändamål tillräckliga och, efter den förut omförmälda utvidgningen af postlokalen, vore förhållandet detsamma med de åt postverket upplåtna lägenheterna.

I den närmare framtiden — 5 eller 10 år härefter — syntes för telegrafverkets behof en utvidgning af telefonstationen blifva nödvändig. Denna kunde vinnas därigenom, att nuvarande lokalen för linjedistriktsbyrån afstodes för utvidgning af telefonstationens lokalexpedition och för inrymmande af interurbanexpeditionen, medan sistnämnda expeditions nuvarande lokal inreddes till kapprum, toalettrum och frukostrum samt linjedistriktsbyrån flyttades ned till våningen under dess nuvarande lokal, hvilken nu vore uthyrd till enskild person. Kostnaden för dessa förändringar vore beräknad till 6,000 kronor.

För postverkets behof syntes, efter de under år 1904 företagna utvidgningar, ytterligare utrymme icke blifva under de närmaste åren behöfligt. Efter några års förlopp kunde emellertid en afsevärd tillökning anses vara erforderlig. För utvidgning af postverkets lokaler funnes emellertid i den åt Kyrkogatan belägna flygeln, som nu vore inredd till tryckerilokaler, tillräckligt utrymme att i mån af behof för ändamålet genom ombyggnad tillgodogöras. Enligt det uppgjorda förslaget skulle den för nämnda utvidgning erforderliga ombyggnaden utföras efter följande plan.

I källaren under flygelbyggnaden inreddes förrådskällare för postkontorets behof. Nuvarande ingången från torget bibehölles såsom hufvudingång, men en större, inre vestibul anordnades, från hvilken dörrar ledde till postkontorets in- och utlämningsexpeditioner, paketexpeditionen, postexpeditörens rum och till hufvudtrappan.

Postverket skulle komma att disponera bottenvåningarna och våningarna en trappa upp i den del af hufvudbyggnaden, som vore belägen

[4.] söder om hufvudentrén, äfvensom i flygeln. För paketexpeditionen anordnades en särskild utbyggnad på gården, försedd med riklig takbelysning, förutom belysning genom sidofönster. Mellan våningarna anordnades två kommunikationstrappor, äfvensom hiss för ankommande poster. Postkontorets nuvarande lokal i bottenvåningen för expeditionen af den ankommande posten inreddes till kontorslokaler, afsedda att uthyras.

Telegrafstationens nuvarande lokal i våningen en trappa upp skulle läggas till det af postverket disponerade området, så att postverkets lokaler blefve så koncentrerade som möjligt. Förbindelse dem emellan kunde erhållas medelst inom lokalerna anordnade kommunikationstrappor. I stället skulle telegrafstationen inrymmas i den norr om hufvudtrappan belägna våningen, som nu användes till tidningsexpedition, brefbärarexpedition m. m.

Två trappor upp skulle linjedistriktsbyrån inrymmas i den norra våningen, hvilken bibehölles oförändrad. Den södra våningen, som skulle uthyras, gjordes mera tidsenlig och utvidgades med en del af nuvarande tryckerilokalen i flygeln. Öfriga delen af sistnämnda lokal vore afsedd att uthyras till verkstad eller dylikt.

De i våningen tre trappor upp anordnade lokalerna för interurbana och lokala telefonexpeditionerna skulle bibehållas oförändrade.

Kostnaden för nämnda ombyggnad vore beräknad till 107,000 kronor.

När i en *aflägsnare framtid* abonnentantalet i Gäfle ökats, så att den lokala expeditionen erfordrade ytterligare utrymme, skulle flygeln åt Kyrkogatan påbyggas med en våning, i hvilken en större, med takbelysning försedd telefonsal skulle inredas. Nuvarande utrymmena för lokalexpeditionen skulle då användas till interurbanexpedition och linjedistriktsbyrån skulle uppflyttas i våningen tre trappor upp, hvarefter byråns förutvarande lokal i våningen två trappor upp kunde uthyras.

Kostnaden för påbyggnaden vore beräknad till 34,000 kronor.

Efter nu angifna plan för utvidgningen af telegrafverkets och postverkets lokaler skulle anskaffningskostnaden för och afkastningen af egendomen blifva följande:

a) *Vid tiden för inköpet:*

Inköpssumma	kr.	300,000: —
Reparation af målningen, snickeriarbete m. m.	»	8,000: —
Summa	kr.	308,000: —

Beräknade hyresbelopp: [4.]

från telegrafverket	kr.	4,200:	—
» postverket	»	6,000:	—
» öfriga hyresgäster	»	10,900:	—
Summa	kr.	21,100:	—

Om man från nämnda hyressumma droge kostnaden för egendomens underhåll, gaturenhållningen m. m., hvilken kostnad af arkitektfirman Ullrich & Hallquisth beräknats till 2,100 kronor, återstode en nettobehållning af 19,000 kronor, utgörande omkring 6,2 % af det å egendomen nedlagda kapitalet 308,000 kronor.

b) Efter de ombyggnader, som enligt den uppgjorda planen skulle behöfva verkställas *under den närmare framtiden:*

Förut å egendomen nedlagdt kapital	kr.	308,000:	—
Utvidgning af telegrafverkets lokaler	»	6,000:	—
» » postverkets »	»	107,000:	—
Summa	kr.	421,000:	—

Beräknade hyresbelopp:

från telegrafverket	kr.	6,550:	—
» postverket	»	11,000:	—
» öfriga hyresgäster	»	6,800:	—
Summa	kr.	24,350:	—.

Om därifrån droges kostnaden för egendomens underhåll m. m. 2,500 kronor, återstode en nettobehållning af 21,850 kronor, utgörande omkring 5,2 % af det å egendomen nedlagda kapitalet 421,000 kronor.

c) Efter den under en *aflägsnare framtid* beräknade påbyggnaden af flygeln åt Kyrkogatan:

Förut å egendomen nedlagdt kapital	kr.	421,000:	—
Kostnad för påbyggnaden	»	34,000:	—
Summa	kr.	455,000:	—

Beräknade hyresbelopp:

från telegrafverket	kr.	7,600:	—
» postverket	»	11,000:	—
» öfriga hyresgäster	»	7,600:	—
Summa	kr.	26,200:	—.

[4.] Om därifrån droges kostnaden för egendomens underhåll m. m. 2,500 kronor, återstode en nettobehållning af 23,700 kronor, utgörande omkring 5,2 % af det å egendomen nedlagda kapitalet 455,000 kronor.

De i förestående beräkningar angifna hyresbeloppen vore mycket lågt upptagna. För de åt postverket för närvarande i egendomen upplåtna lokaler erlades enligt nu gällande hyreskontrakt en årlig hyra af 11 kronor 78 öre per kvadratmeter golfyta. Efter de tillämnade om- och påbyggnadernas fullbordande skulle enligt angifna hyresbelopp den årliga hyran per kvadratmeter golfyta komma att utgöra för postverkets lokaler omkring 11 kronor 67 öre och för telegrafverkets lokaler omkring 8 kronor 42 öre.

Telegrafstyrelsen hade, såsom förut omförmälts, jämväl låtit verkställa utredning angående kostnaden för inköp af lämplig tomt och uppförande därå af nybyggnad för telegrafverkets och postverkets behof.

En tomt af erforderlig storlek, som hade ett för telegrafstation och postkontor lämpligt läge, syntes, enligt hvad vid de af telegrafstyrelsen igångsatta särskilda underhandlingar utrönts, kunna beräknas betinga en inköpskostnad af 70,000 à 80,000 kronor. Visserligen måste man anse, att detta pris äfven för en välbelägen tomt i Gäfle af den storlek, som erfordrades, vore högt, men uti en i så kraftig utveckling stadd stad som Gäfle vore det svårt att erhålla någon lämpligt belägen större tomt utan byggnader. Byggnaderna betingade vid rifning obetydligt pris, medan likväl säljaren beräknade sitt försäljningspris med hänsyn jämväl till den afkastning, byggnaderna lämnade. Erfarenheten hade äfven visat, att, då staten uppträdde såsom köpare, fastighetsägarna i allmänhet ökade sina fordringar, så att det icke vore möjligt att nedbringa priset till hvad egendomen vid försäljning till enskild man skulle betingat. Telegrafstyrelsen, som fortfarande underhandlade om tomtköp, hoppades visserligen att, om köp komme till stånd, kunna nedbringa kostnaden för tomten under nu angifna belopp, men ansåge sig dock vid beräkningarnas uppgörande icke våga upptaga tomten till lägre pris än 80,000 kronor.

Enligt de af arkitektfirman Ullrich & Hallquisth, efter anvisningar, som erhållits från telegrafstyrelsen och generalpoststyrelsen, uppgjorda ritningar till nybyggnad för telegraf- och postlokaler i Gäfle, skulle den föreslagna byggnaden uppföras i två våningar och erhålla fasader åt tre gator. I bottenvåningen skulle inrymmas telegrafstationen och telegrafkommissariens expedition, äfvensom expeditioner för ankommande och afgående post, paketexpedition, brefbärarexpedition samt rum för första

postexpeditör, landtbrefbärare och breflådtömmare. I denna våning [4.]
funnes äfven fyra till uthyrning afsedda kontorslokaler, afsedda att framdeles användas vid erforderlig utvidgning af telegrafverkets lokaler. Våningen en trappa upp innehölle lokaler för interurbana och lokala telefonexpeditioner samt linjedistriktsbyrå, äfvensom lokaler för tidningsexpedition samt rum för postmästaren, dennes biträde, arkiv m. m. Äfven i denna våning funnes till uthyrning afsedda lokaler, nämligen fem kontorslokaler, hvilka vid behof kunde användas för telegrafverkets räkning. Till samtliga lokaler funnes erforderliga kapprum, toalettrum, frukostrum m. m.

I källarvåningen funnes rum för reparatörer, öfverkopplingsrum, förrådsrum m. m., äfvensom kapp- och toalettrum för brefbärare.

Byggnaden innehölle äfven smärre bostadslägenheter för maskinist, vaktmästare och städerska.

Genom påbyggnad af ena flygelbyggnaden i en aflägsnare framtid kunde erforderlig utvidgning af postverkets lokaler erhållas.

Kostnaden för ifrågavarande nybyggnad vore beräknad till 300,000 kronor och för nyssberörda påbyggnad för postverkets behof till 20,000 kronor.

Enligt uppgjordt arbetsförslag skulle kostnaden för telegraf- och telefonstationernas flyttning till den nya byggnaden draga en kostnad af 121,000 kronor.

Om byggnaden utfördes enligt förut angifna plan, skulle anskaffningskostnaden för och afkastningen af egendomen blifva följande:

a) *Vid tiden för inflyttningen:*

Inköp af tomt	kr.	80,000
Byggnad	»	300,000
Flyttning af telegraf- och telefonstationerna	»	121,000
Summa	kr.	501,000

Beräknade hyresbelopp:

från telegrafverket	kr.	7,000
» postverket	»	12,000
» öfriga hyresgäster	»	3,550
Summa	kr.	22,550.

Om därifrån droges kostnader för byggnadens underhåll m. m. 2,050 kronor, återstode en nettobehållning af 20,500 kronor, utgörande omkring 4,1 % af det nedlagda kapitalet 501,000 kronor.

[4.] Då telegrafverkets lokaler i den nya byggnaden icke kunde sägas blifva bättre eller ändamålsenligare än de nuvarande, hade telegrafstyrelsen vid hyresbeloppens beräkning utgått från samma hyra per kvadratmeter — 8 kronor 42 öre — som efter förut anförda kalkyl beräknats för de utvidgade lokalerna i den till inköp föreslagna byggnaden, sedan påbyggnaden för telefonstationens utvidgning skett. Då lägenheterna, som vore afsedda för postverkets lokaler, vore rymligare än de skulle blifva i det nuvarande huset, hade däremot en höjning i hyran från 11,000 kronor till 12,000 kronor ansetts skälig.

b) *Efter skedd påbyggnad af ena flygelbyggnaden:*

Förut nedlagdt kapital	kr.	501,000
Kostnad för påbyggnad	»	20,000
Summa	kr.	521,000

Beräknade hyresbelopp:

från telegrafverket	kr.	8,500
» postverket	»	13,500
» öfriga hyresgäster	»	2,050
Summa	kr.	24,050.

Om därifrån droges kostnader för byggnadens underhåll m. m. 2,050 kronor, återstode en nettobehållning af 22,000 kronor, utgörande omkring 4,2 % af det nedlagda kapitalet 521,000 kronor.

Vid uppskattning af hyresbeloppen hade telegrafstyrelsen beräknat en årlig hyra per kvadratmeter af 8 kronor 42 öre för telegrafverkets lokaler, äfvensom ansett, att ett hyresbelopp af 13,500 kronor, d. v. s. 11 kronor 67 öre per kvadratmeter, syntes kunna påräknas för postverkets lokaler.

Slutligen borde, för att kunna jämföra de två olika förslagen, omförmälas, att, enligt de uppgjorda planerna och ritningarna, skulle den disponibla arealen för telegraf- och telefonlokaler samt postlokaler blifva följande:

uti egendomen n:r 12 i 3:e kvarteret:

under närmaste framtiden:

telegrafverkets lokaler	762	kv.-meter
postverkets »	509	»

under en senare framtid: [4.]

telegrafverkets lokaler ..... 903 kv.-meter
postverkets » ..... 942 »

uti nybyggd egendom:

under närmaste framtiden:

telegrafverkets lokaler ..... 832 kv.-meter
postverkets » ..... 960 »

under en senare framtid:

telegrafverkets lokaler ..... 1,006 kv.-meter
postverkets » ..... 1,156 » .

Telegrafstyrelsen hade delgifvit de alternativa förslagen åt generalpoststyrelsen, som i ärendet meddelat följande.

Den från den 1 oktober 1892 för postkontoret i Gäfle förhyrda lägenhet i det nu till inköp för telegrafverkets räkning ifrågasatta huset hade på grund af poströrelsens stegring gång efter annan måst utvidgas och nu senast hade generalpoststyrelsen nödgats att från den 1 oktober 1904 förhyra en ytterligare lokal å nedra botten af samma hus till inlämningsexpedition för allmänheten m. m. Efter denna utvidgning bestode postlokalen numera af elfva rum med en sammanlagd golfyta af 509 kvadratmeter och syntes, såvidt nu kunde bedömas, blifva fullt tillräcklig åtminstone för de närmaste fyra eller fem åren. För denna lokal erlade postverket en hyra af 6,000 kronor per år.

För närvarande erfordrades således icke någon ombyggnad af nämnda hus för postverkets behof.

Skulle emellertid posttrafikens i Gäfle utveckling allt framgent fortgå i samma skala, som under de senare åren ägt rum, syntes det efter nämnda tidsperiod befinnas nödigt att för postkontoret därstädes bereda större lokal, och om det då gällde att välja mellan de båda nu ifrågasatta lokalerna, sådana de enligt ritningarna skulle anordnas, syntes båda vara för postverket i hufvudsak tillfredsställande. Enligt det företedda förslaget till ombyggnad af det nuvarande huset, skulle postkontoret kunna erhålla en fullt tillfredsställande, i ett sammanhang belägen lokal, som innehölle en golfyta af 942 kvadratmeter och säkerligen för en lång framtid blefve tillräcklig. Mot denna lokal syntes icke kunna anmärkas något annat, än att den för allmänheten afsedda

[4.] hufvudingången från centralplanen, hvilken ingång samtliga post- och telegraftrafikanter komme att passera, blefve något för trång, samt att de i bottenvåningen belägna postlokalerna icke låge i samma plan, hvilket medförde någon olägenhet för förbindelsen mellan postkontorets särskilda afdelningar. Önskligt vore visserligen, att dessa olägenheter kunde undanrödjas, men de vore dock icke af den beskaffenhet, att de borde tillmätas någon afgörande betydelse. Därtill komme, att denna lokal skulle enligt telegrafstyrelsens beräkning kunna till postverket upplåtas mot lägre hyra än lokalen i ett nyuppfördt hus å annan ifrågasatt tomt, äfvensom att postkontorets förläggande till den senare lokalen möjligen medförde en något ökad kostnad för posternas transport till och från järnvägscentralstationen. Å andra sidan kunde genom postkontorets inrymmande i ett nyuppfördt hus lokalerna redan från början anordnas på ändamålsenligaste sätt, hvarjämte ett erforderligt öfverliggningsrum för järnvägspostpersonal kunde beredas, hvilket icke syntes kunna ske inom den ombyggda lokalen. Någon svårighet antoges dock icke möta att på annat håll anskaffa detta rum.

Båda alternativen vore således ur postal synpunkt så pass likvärdiga, att generalpoststyrelsen ej hade något att erinra mot hvilketdera slutligen valdes.

På grund af generalpoststyrelsens nu anförda yttrande i ärendet hade telegrafstyrelsen ansett sig kunna vid valet mellan hvilket af de båda föreliggande alternativen, som borde förordas, icke behöfva taga hänsyn till annat än telegrafverkets intresse.

Då ur trafiksynpunkt de båda alternativen, enligt telegrafstyrelsens förmenande, vore jämngoda med hvarandra, hade styrelsen funnit sig böra hufvudsakligen jämföra dem ur ekonomisk synpunkt, särskildt hvad beträffade förhållandena under den närmare framtiden, hvilka vore mera beräkneliga, än hvad den aflägsnare framtiden kunde innebära.

Hvad då först beträffade det kapital, som behöfde användas för de båda affärerna, utgjorde detta, om fastigheten n:r 12 i tredje kvarteret inköptes och påbyggdes:

köpeskilling	kr.	300,000: —
reparation	»	8,000: —
ändringar för telegrafverket	»	6,000: —
» » postverket	»	107,000: —
Summa	kr.	421,000: —.

[4.]

Därifrån borde dragas ränta å kostnaden för ändringen för postverket, hvilken kunde uppskjutas omkring 5 år	kr.	21,000: —
Summa	kr.	400,000: —.

För nybyggnadsförslaget erfordrades:

tomtpris	kr.	80,000: —
byggnad	»	300,000: —
flyttning af telegrafverkets station	»	121,000: —
Summa	kr.	501,000: —.

Däraf framginge, att en kapitalbesparing af omkring 100,000 kronor uppstode, om inköp af det nuvarande stationshuset valdes.

För den aflägsnare framtiden måste visserligen å detta nedläggas, enligt beräkning, 34,000 kronor, under det att nybyggnaden då antoges icke komma att erfordra mera än 20,000 kronors ökade byggnadskostnader, men skillnaden mellan dessa belopp förryckte dock ej i nämnvärd mån det tidigare fastslagna förhållandet, att nybyggnaden skulle kosta en fjärdedel mera än förvärfvandet af det redan färdiga huset.

Äfven beträffande räntabiliteten af de belopp, som komme att nedläggas, syntes husköpet hafva företräde framför nybyggnaden. Enligt här förut gjorda beräkningar skulle nettobehållningen på afkastningen af egendomen n:r 12 i tredje kvarteret såväl i den närmare som den aflägsnare framtiden blifva något öfver 5 %, under det att motsvarande behållning beträffande en eventuell nybyggnad icke kunde beräknas högre än till något öfver 4 %.

Telegrafstyrelsen kunde fördenskull icke annat än för sin del förorda inköp af den egendom, hvari telegrafverkets lokaler nu vore inrymda, framför nybyggnad å därför inköpt tomt.

Därest den framställning, som telegrafstyrelsen komme att göra i öfverensstämmelse med sin sålunda uttalade åsikt, blefve af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen bifallen, skulle, enligt telegrafstyrelsens mening, för köpets fullbordande, utom de 100,000 kronor, som för ändamålet skulle reserveras af 1905 års vinstmedel och af hvilka 90,000 kronor erfordrades för att kontant utbetalas till säljaren samt 8,000 kronor vore behöfliga till här förut omförmälda reparation å målning m. m., ett belopp af 100,000 kronor vara erforderligt under år 1906, att användas till afbetalning å den skuld, som vore i fastigheten in-

[4.] tecknad. Återstoden af köpeskillingens belopp syntes utan olägenhet kunna kvarstå såsom lån till år 1907.

Telegrafstyrelsen hade fördenskull vid bestämmandet af det belopp, som skulle under rubriken fastigheter upptagas i förslaget till utgiftsstater för år 1906, beräknat ett belopp af 100,000 kronor för nu ifrågavarande ändamål.

Anslag till utvidgning af telegrafverkets lokaler i Stockholm.

Vidare har telegrafstyrelsen gjort framställning om reserverande af medel för utvidgning af telegrafverkets lokaler i Stockholm och därvid anfört följande.

År 1870 hade från öfverintendentsämbetet till telegrafverket för kostnadsfritt begagnande öfverlämnats de tre nedra våningarna af dåvarande byggnad å den statsverket tillhöriga tomten n:r 1 i kvarteret Aeolus, med adress n:r 2 vid Skeppsbron i Stockholm, hvari då inrymts såväl telegrafstyrelsens som telegrafstationens lokaler. Denna byggnad hade i början af 1880-talet i sin helhet ställts till telegrafstyrelsens förfogande.

Till följd af såväl ökningen af telegrafadministrationens personal som telegrafrörelsens starka utveckling och telefonrörelsens snabba tillväxt efter det telegrafverket erhållit bemyndigande, första gången genom nådigt bref den 10 juni 1881, att bedrifva sådan rörelse, hade de åt telegrafverket upplåtna utrymmena blifvit för små för behofvet, så att telegrafstyrelsen år 1891 måst gå i författning om förhyrande i en bredvid liggande fastighet, n:r 2 och 3 i nämnda kvarter med adressnummer 8 Slottsbacken och 1 Österlånggatan, hvilken fastighet för ändamålet inköpts af telegrafverkets pensionsinrättning, af en större våning, hvari inrymts en del af administrativa byråns lokaler. Telegrafstyrelsen hade därefter varit nödsakad att i allt högre grad fylla behofvet af ökadt utrymme genom ytterligare förhyrande af lokaler i pensionsinrättningens tillgränsande fastigheter, så att telegrafverket numera innehade i nämnda fastigheter lokaler med sammanlagdt 1,474,8 kv.-meter golfyta, för hvilka lokaler hyresbeloppet utgjorde tillhopa 16,350 kronor årligen. Därjämte hade på annat ställe i hufvudstaden lokal måst anskaffas för telegrafinspektionen i östra telegrafinspektionsdistriktet mot en särskild årlig hyra af 900 kronor.

Under tiden hade äfven det till telegrafstyrelsens disposition ställda huset vid Skeppsbron utvidgats. Enligt nådigt bref den 9 april 1897 hade öfverintendentsämbetet ålagts att för en kostnad, ej öfverskjutande 113,730 kronor, utföra en tillbyggnad till nämnda hus, för hvilket ändamål 1897 års Riksdag anvisat anslag. Tillika hade genom berörda

nådiga bref förordnats att, sedan tillbyggnadsarbetet blifvit afslutadt, telegrafstyrelsen skulle öfvertaga vården och underhållet af det ifrågavarande huset, hvilket i likhet med andra telegrafverket tillhöriga byggnader skulle i verkets räkenskaper uppföras bland verkets tillgångar. I enlighet med nådigt bref den 26 maj 1899 hade därefter verkställts en påbyggnad af telegrafverkets hus vid Skeppsbron, för hvilket ändamål 1899 års Riksdag anvisat ett anslag af 27,000 kronor äfvensom medgifvit, att ett odisponeradt belopp af 7,036 kronor 27 öre af nyssnämnda tillbyggnadsanslag finge därtill användas. [4.]

Inom telegrafverkets hus och de förhyrda lokalerna användes för telegrafstyrelsen samt distrikts- och lokalförvaltningarna för närvarande följande utrymmen:

för telegrafstyrelsen					
i telegrafverkets hus	en	golfyta	af	659,3	kv.-meter
i förhyrda lokaler	»	»	»	946,9	»
för telegrafstationen					
i telegrafverkets hus	»	»	»	956	»
för telefonstationen					
i telegrafverkets hus	»	»	»	870,1	»
i förhyrda lokaler	»	»	»	157,1	»
för linjedistriktsbyrån					
i telegrafverkets hus	»	»	»	402,8	»
i förhyrda lokaler	»	»	»	370,8	»
för telegrafinspektionen					
i förhyrda lokaler	»	»	»	60,1	»

Uti dessa utrymmen vore äfven medräknade de till distriktsförråd använda källarlokaler och vindslägenheter.

I större eller mindre grad blefve samtliga här angifna lokaler under de närmaste åren i behof af ökadt utrymme. De af telegrafstyrelsen för egen del använda lokalerna vore redan nu alldeles otillräckliga för sitt ändamål. Till tjänsterum hade måst tagas i anspråk en mängd utrymmen, som vore för sådant ändamål synnerligen olämpliga och i flera fall redan af sanitära skäl icke kunde i längden därtill anlitas. Äfven hade till stort hinder för det ostörda arbetet, beträffan-

[4.] de åtskilliga fall, alltför många tjänstemän måst sammanföras i samma arbetsrum.

Telegrafstationens lokaler vore för närvarande tillräckliga, men en utvidgning af desamma syntes möjligen redan inom få år blifva af behofvet påkallad för fyllande af korrespondensens ökade kraf.

Telefonstationen vore för närvarande inredd på sådant sätt, att den kunde för de närmaste åren mottaga det beräknade antalet nytillkommande abonnenter äfvensom de nya linjer, hvilka blefve behöfliga dels till kringliggande orter och dels till aflägsnare platser. För närvarande inginge till stationen direkta abonnentledningar till ett antal af omkring 8,300, förbindelseledningar till kringliggande orter till ett antal af 93 och interurbanlinjer till ett antal af 40. Ökningen i direkta abonnentledningar hade under de senare åren varit följande:

1899	ökning	514 st.
1900	»	504 »
1901	»	302 »
1902	»	344 »
1903	»	1,109 » .

Ökningen antoges äfven för år 1904 komma att öfverskrida 1,000-talet. Förbindelseledningarna kunde antagas behöfva en ökning i antal med i medeltal 9 om året och interurbanlinjernas antal en ökning med 4 om året. De nuvarande lokalerna lämnade tillfälle till en utvidgning med omkring 4,700 abonnentledningar, hvarefter de nu åt förbindelseledningar eller den s. k. landslinjeexpeditionen upplåtna rum behöfde tagas i bruk för ytterligare utvidning af lokalexpeditionen och således nytt utrymme måste beredas åt landslinjeexpeditionen. För en tid af ytterligare 4 eller 5 år kunde således den nuvarande telefonlokalen anses komma att motsvara behofvet.

De nu åt linjedistriktsbyrån i IV linjedistriktet upplåtna lokaler motsvarade någorlunda det nuvarande behofvet för nämnda byrå.

Såsom af nu lämnade redogörelse framginge, måste telegrafstyrelsen vara betänkt på att inom en icke aflägsen framtid anskaffa betydligt utvidgade lokaler i Stockholm.

För telegrafstyrelsens eget, mest trängande behof kunde detta senast från 1906 års höst låta sig göra genom förhyrande af de lokaler i pensionsinrättningens hus, som ännu vore åt enskilda personer upplåtna. Beträffande åter särskildt telefonstationen vore detta omöjligt, utan måste antingen närliggande fastigheter ombyggas och förenas med

telegrafverkets nuvarande hus eller också ett helt och hållet nytt hus uppföras å tomt, som för ändamålet kunde förvärfvas å annan plats i hufvudstaden, om telefonrörelsen därstädes skulle kunna utvecklas, utöfver hvad förut sagts. [4.]

Vare sig emellertid den ena eller den andra utvägen komme att anlitas, blefve dock kostnaden så betydlig, att det syntes vara oundgängligt att för ändamålet anlita telegrafverkets vinstmedel från flera statsregleringsperioder. Det syntes telegrafstyrelsen därför nödvändigt, att, ehuru telegrafstyrelsen ännu icke vore beredd att afgifva förslag till de för ifrågavarande behof lämpligaste anordningarna, redan af 1906 års vinstmedel från rörelsen finge, i likhet med hvad som enligt Riksdagens år 1896 fattade beslut hade skett för anskaffande af medel för uppförande af ett nytt posthus i Stockholm, för utvidgning af telegrafverkets lokaler i hufvudstaden reserveras så stort belopp, som lämpligen kunde för ändamålet disponeras.

På grund af hvad sålunda anförts, hade telegrafstyrelsen för nu ifrågavarande ändamål inberäknat ett belopp af 100,000 kronor i det under rubriken fastigheter i förslaget till 1906 års stater uppförda anslag.

Anslag till anskaffande af lokaler i landsorten.

Därjämte har telegrafstyrelsen föreslagit, att medel måtte reserveras för anskaffande af lokaler i landsorten för telegrafverkets behof.

Telegrafstyrelsen erinrar därvid till en början om de skäl, som föranledt styrelsen att i staten för år 1905 under rubriken fastigheter föreslå uppförande af ett anslag till inköp af egendomar i städerna Gäfle, Hälsingborg och Falköping. Styrelsen hade nämligen framhållit, att med den ständigt fortgående ökningen af antalet telefonabonnenter inom rikstelefonnätet blefve äfven anordningarna för ledningarnas inindragande till stationerna alltmera omfattande. När flyttning af centraltelefonstation från en lokal till en annan blefve nödvändig, åsamkades i följd däraf telegrafverket allt större utgifter. De rådande förhållandena gjorde, att sådana flyttningar alltför ofta blefve oundvikliga. Anledningarna därtill vore flera. Sålunda vore telegrafstyrelsen, så länge styrelsen vore hänvisad att på de flesta orter af enskilda personer förhyra stationslokaler, liksom hvarje annan hyresgäst underkastad, att ägaren till den fastighet, i hvilken stationslokal blifvit förhyrd, disponerade sin egendom för annat ändamål, sedan den tid gått till ända, för hvilken hyresaftal kunnat ernås eller vore lagligen bindande. Vidare kunde det förekomma, att en fastighetsägare för förnyandet af hyresaftalet fordrade en ersättning, som öfverstege det skäligas gränser, men som fastighetsägaren i medvetande af de stora

[4.] flyttningskostnaderna för telegrafverket dock ansåge sig kunna påyrka. Slutligen vore de enskilda lokaler, som stode till buds vid förhyrandet af en station, äfven om de för närmaste tiden vore tillräckliga, dock ofta icke så beskaffade, att de lämnade tillfälle till nödig utvidgning af stationen, i mån som antalet ledningar ökades, eller att sådan utvidgning kunde ske utan särdeles stora svårigheter och kostnader.

Efter att hafva angifvit kostnadsbeloppen för en del af de flyttningar, som under de senare åren måst verkställas, och exempel på de stora utgifter, telegrafverket stundom fått vidkännas för att undvika flyttning af stationslokal, hade styrelsen ytterligare andragit följande. Visserligen hade det varit möjligt att på en del ställen undvika kostnader af angifna slag därigenom, att lokaler för stationerna kunnat förhyras af riksbanken på de ställen, där denna uppfört fastigheter, eller af andra allmänna eller lokala institutioner, såsom sparbanker och dylikt, men på en mängd orter funnes icke denna möjlighet. Det vore till undvikande af berörda betydande kostnader, som till stor del vore fullständigt improduktiva, i hög grad önskvärdt för telegrafverket att å de större och medelstora telefonstationsorterna erhålla egna fastigheter, där inredningen kunde verkställas med tanke på den framtida utvecklingen och sålunda kostnaden för utvidgningarna kunde i möjligaste mån nedbringas. Äfven kunde härigenom ofta vinnas en betydande besparing i själfva anläggningskostnaden för telefonnäten, då telegrafstyrelsen, om styrelsen vore i tillfälle att själf förskaffa sig fastighet, hade vida lättare att kunna finna en central och äfven i andra hänseenden lämplig plats för stationen, än när styrelsen vore hänvisad att hyra en redan befintlig våning, som kunde bereda nödigt utrymme för telegrafverkets behof. Telegrafverket hade också redan tillförene af olika anledningar förvärfvat äganderätten till sina stationsbyggnader å flera platser.

I sin nu förevarande underdåniga framställning tillägger styrelsen härefter följande.

Äfven under år 1904 hade olägenheten för telegrafverket af att icke äga egna lokaler gjort sig på åtskilliga orter mycket kännbar. Ett afsevärdt antal flyttningar af telefonstationer hade måst utföras eller till utförande beslutas. Kostnaden för dessa flyttningar öfverstege 175,000 kronor, hvaruti kostnaden för samtidigt med flyttningen skeende utvidgning och förbättring af telefonnäten dock inberäknats.

Å de orter, där tiden för hyreskontraktens giltighet tilländalupit, men telegrafstyrelsen ansett sig böra bibehålla den förhyrda lokalen, hade telegrafstyrelsen för kontraktens förnyande måst underkasta sig

en större eller mindre höjning af hyresbeloppet. Sålunda hade på ett [4.]
ställe det årliga hyresbeloppet ökats från 600 kronor till 1,000 kronor och på ett annat från 600 kronor till 1,200 kronor. Äfven då höjningen hållit sig inom trängre gränser, hade telegrafstyrelsen dock flerstädes måst finna sig i en betydligare ökning af hyresbeloppet, än som kunde anses berättigad af den normala stegring i hyror, som samhällenas utveckling medförde.

De viktiga skäl, som i allmänhet talade för anskaffandet på en stor del platser af egna fastigheter för telegrafverkets behof, finge ännu större betydelse, sedan, i enlighet med beslut af 1904 års Riksdag, Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 11 mars 1904 förklarat, att den vissa städer åliggande skyldigheten, bland annat, att kostnadsfritt upplåta lokal för telegrafstation skulle upphöra att gälla från och med den 1 oktober 1906. Därefter kunde telegrafstyrelsen nämligen endast i ytterst ringa grad påräkna att få sina lokaler inrymda i fastigheter, tillhörande städerna, då de befintliga kommunala byggnaderna i allt större utsträckning blefve behöfliga för städernas egna förvaltningar. Telegrafstyrelsen blefve sålunda ännu mera än förut hänvisad till träffande af aftal med enskilda husägare för vinnande af lämpliga lokaler.

Telegrafstyrelsen måste redan under de närmaste åren vara allvarligt betänkt på anskaffande af egna stationsbyggnader, förutom på de platser, som förut omförmälts, jämväl på åtskilliga andra ställen i landsorten, bland hvilka Härnösand och Jönköping vore de, i hvilka det vore mest brådskande att förvärfva tomter för uppförande af stationshus. Underhandlingar i sådant syfte hade redan blifvit inledda, ehuru de icke ännu ledt till afslutande af förberedande köpeaftal, som kunde föreläggas Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen till pröfning.

Såväl vid dessa underhandlingar, som vid de köp, hvilka under år 1903 uppgjorts angående fastigheter, som erfordrats för telegrafverket, hade det visat sig ur flera afseenden olägligt, jämväl hvad beloppet af köpeskillingen anginge, att det villkorliga aftalet måste träffas så lång tid, eller omkring 1 $^1/_2$ år, innan köpeskillingen eller ens en mera afsevärd del däraf kunde erläggas. Omtänksamheten om statens medel gjorde det därför synnerligen eftersträfvansvärdt, att telegrafstyrelsen för anskaffande för telegrafverkets behof af fast egendom äfven å andra orter än Stockholm ägde särskilda reserverade medel att, efter Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens pröfning, i hvarje särskildt fall anlita. Telegrafstyrelsen kunde då inom några få månader efter det villkorliga aftalets träffande icke blott hafva fått köpet fastställdt af Eders Kungl.

[4.] Maj:t och Riksdagen utan äfven hafva erlagt den del af köpeskillingen, hvars öfverlämnande till säljaren inom kort tid ofta nog vore oundgängligt villkor för köpets afslutande till lägsta möjliga pris. Genom tillgången på särskilda reserverade medel skulle styrelsen äfven sättas i bättre tillfälle att ordna anskaffningen af egna fastigheter efter genomgående plan med hänsyn till den tid, då gällande hyreskontrakt angående förhyrda lokaler utlöpte.

Under förutsättning af Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall till telegrafstyrelsens framställning att få reservera medel för anskaffande af lokaler i landsorten för telegrafverkets behof, hade telegrafstyrelsen därför beräknat ett belopp af 100,000 kronor vid bestämmandet af det anslag, som upptagits under rubriken fastigheter i förslaget till stater för år 1906.

Den af telegrafstyrelsen lämnade utredningen i frågan om beredande af lokaler i Gäfle för telegrafverket och postverket synes mig vara särdeles fullständig. Af densamma framgår, att den till inköp föreslagna byggnaden å fastigheten under n:r 12 i tredje kvarteret, som endast är i behof af en till omkring 8,000 kronor beräknad renovering, för närvarande erbjuder fullt tillräckliga och lämpliga lokaler åt de båda verken. Likaledes finnes inom byggnaden tillfälle att utan någon svårighet genom anordnande af ytterligare lokaler utvidga de nuvarande till en omfattning, som skulle för en afsevärd framtid väl tillgodose verkens behof i detta afseende.

Hvad den ekonomiska sidan beträffar, har frågan genom den betydliga nedsättning i den förut fordrade köpeskillingen, som det efter Riksdagens uttalande lyckats styrelsen att åstadkomma, kommit i ett ännu fördelaktigare läge, än då den sist var före. Den i detta afseende lämnade utredningen gifver ock vid handen, att inköpet af den fastighet, där telegraf- och postverken nu äro inrymda, till därför nu betingadt pris måste betraktas såsom en synnerligen god affär. Den med hänsyn till den ifrågasatta nybyggnaden af styrelsen gjorda jämförande beräkningen, hvaremot något ej synes vara att erinra, visar dessutom, att det föreslagna inköpet med framdeles erforderliga omändringar kommer att erbjuda telegrafverket större ekonomiska fördelar än uppförandet af nybyggnad å annan lämplig tomt. Dessutom skulle, såsom generalpoststyrelsen särskildt framhåller, postverkets kvarstannande för postverket betinga lägre hyra än öfverflyttande till ett nyuppfördt hus, hvarjämte postkontorets förläggande dit komme att öka kostnaderna för posternas transport.

Då således till följd af den till inköp föreslagna byggnadens be- [4.]
skaffenhet och möjligheten att inom densamma för framtiden bereda post- och telegrafverken fullt ändamålsenliga lokaler skäl icke förefinnas för en flyttning af dessa båda verks lokaler till annan plats samt själfva köpet af ifrågavarande fastighet till nu ifrågasatt pris är en ekonomiskt förmånligare anordning äfven för framtiden än uppförande af en särskild byggnad å därför anskaffad tomt, ansluter jag mig till telegrafstyrelsens förslag härutinnan.

Af hvad telegrafstyrelsen meddelat rörande de för telegrafverkets räkning nu disponerade lokalerna i Stockholm framgår otvetydigt, att dessa inom kort blifva alldeles otillräckliga. Icke heller kan det anses lämpligt att i den grad, som nu sker, fylla telegrafverkets behof af utrymme genom förhyrande af lokaler i verket ej tillhöriga byggnader. Då det i betraktande däraf synes mig synnerligen angeläget, att inom den närmaste tiden åtgärder vidtagas för att afhjälpa detta missförhållande, finner jag telegrafstyrelsens förslag, att en del af telegrafverkets öfverskottsmedel måtte reserveras för utvidgning af dess lokaler i hufvudstaden, vara värdt allt beaktande. Då behofvet icke heller kan afvisas, bjuder nödig förtänksamhet att i tid börja med en dylik afsättning af medel, så att ej statsverket må på en gång betungas med allt för dryga utgifter för ändamålet. Vid sådant förhållande lärer den omständigheten, att telegrafstyrelsen ännu icke kunnat afgifva förslag till den för ändamålets vinnande lämpligaste anordningen, icke böra utgöra hinder för förslaget om medlens reserverande. Jag anser mig därför böra hos Eders Kungl. Maj:t förorda telegrafstyrelsens ifrågavarande förslag.

I nära samband härmed står äfven telegrafstyrelsens förslag om reserverande af medel till anskaffande af egna lokaler äfven i landsorten, hvilket jag på de skäl, styrelsen därför andragit, finner vara lika välbetänkt och värdt nådigt afseende.

Telegraflinjebyggnader.

Äfven för år 1906 har telegrafstyrelsen ansett sig böra göra framställning om anvisande af anslag under denna titel och anför därvid följande.

[4.]

1. *Telegrafkabel Hälsingborg—Hälsingör.*

För upprätthållande af telegraf- och telefonförbindelsen mellan Sverige och Danmark hade på gemensam bekostnad af de båda länderna i Öresund nedlagts följande fyrtrådiga kablar, nämligen en kabel år 1863 från Hildesborg, norr om Landskrona, öfver ön Hven till Vedbæk, å danska sidan, en år 1883 likaledes från Hildesborg öfver Hven till Vedbæk, en år 1898 från Hildesborg endast till Hven, en år 1899 från Hildesborg direkt till Vedbæk samt en år 1902 från Hälsingborg till Hälsingör.

Förenämnda år 1863 nedlagda kabel vore för profning ilandtagen på Hven. Då sträckan Hildesborg—Hven å denna kabel under flera års tid vid upprepade tillfällen varit oanvändbar, hade man måst uppgifva att använda den och i stället för de däri intagna telegrafledningarna hade reservledningar uti öfriga svensk-danska kablar blifvit inkopplade för telegraftrafiken.

Erfarenheten hade visat, att 1863 års kabel mellan Hildesborg och Hven mycket oftare än öfriga kablar mellan Sverige och Danmark blifvit utsatt för afbrott. Detta förhållande hade antagits bero på, förutom kabelns ålder, de ogynnsamma bottenförhållandena just å det ställe, der denna kabel låge. Det vore således att befara, att, om kabeln ånyo reparerades, den snart åter skulle blifva felaktig. Från danska telegrafförvaltningens sida hade därför gjorts framställning till den svenska, att, i stället för vidtagande af reparation utaf den gamla kabeln mellan Hildesborg och Hven medelst reservkabel, som funnes i förråd för ändamålet, reservkabeln skulle nedläggas såsom självständig kabel mellan Helsingborg och Helsingör. Då kostnaden skulle blifva ungefär densamma för hvilketdera sättet som valdes, men genom flyttningen af kabeln fyra nya ledningar skulle erhållas mellan Sverige och Danmark, under det att genom reparation af 1863 års kabel mellan Hildesborg och Hven endast två ledningar kunde komma till användning af den orsak, att blott två ledningar funnes i reserv i kablarna mellan Hven och Vedbæk, hade telegrafstyrelsen beslutit bifalla danska telegrafförvaltningens förslag till flyttning; och hade denna genom sistnämnda förvaltnings försorg ägt rum under sommaren år 1904.

Sedermera hade danska telegrafdirektoratet meddelat, att sträckan Hven—Vedbæk af 1863 års kabel allt sedan den 29 juni 1904 varit afbruten. Försök hade blifvit gjorda att reparera kabeln, men misslyckats. Kabeln befunne sig nämligen i ett så dåligt skick, att det icke lönade sig att offra arbete och materialier på dess iståndsättande. Telegraf-

direktoratet hade därför föreslagit, att begagnandet af denna kabel skulle upphöra samt att för erhållande af erforderliga telegrafledningar mellan Sverige och Danmark under 1905 års sommar skulle nedläggas en ny fyrtrådig kabel mellan Hälsingborg och Hälsingör. På den föreslagna kabeln skulle inkopplas de nu öfver Hildesborg—Vedbæk ledda telegrafförbindelserna mellan Köpenhamn och Göteborg samt mellan Köpenhamn och Kristiania. Därigenom skulle erforderliga reservledningar erhållas såväl å sträckningen Hildesborg—Vedbæk som sträckningen Hälsingborg—Hälsingör, nämligen två för hvardera. En ganska stor reserv funnes i behåll af den år 1902 å sistnämnda sträckning utlagda fyrtrådiga kabeln. Telegrafdirektoratet hade därför föreslagit, att endast 3 kilometer ny kabel af samma slag som reservkabeln skulle inköpas och för öfrigt reservkabel användas för den nya kabelförbindelsen, som skulle få en längd af 5,4 kilometer. [4.]

Telegrafstyrelsen, som ansåge anläggningen af den utaf danska telegrafdirektoratet föreslagna kabelförbindelsen såväl nödvändig som brådskande — enär de för skador lätt utsatta kablarna i Öresund måste för trafikens uppehållande vara försedda med erforderliga reservledningar — men som saknade disponibla medel att betala den svenska andelen, hade fördenskull upptagit den beräknade kostnaden därför i förslaget till 1906 års utgiftsstater. Därest detta godkändes af Riksdagen, hade telegrafstyrelsen för afsikt att under år 1905 förskottsvis ersätta danska telegrafdirektoratet, hvad detsamma försköte af Sveriges andel af kostnaden för denna kabel.

Denna kostnad hade af danska telegrafdirektoratet i sin helhet beräknats till 21,600 kronor, mot hvilken beräkning anledning icke förekommit till anmärkning. Sveriges andel däri skulle sålunda uppgå till 10,800 kronor. Därtill komme svenska telegrafverkets särskilda kostnad för anordnande af luftledningar från kabelhuset på svenska sidan till Hälsingborgs telegrafstation och desammas inledande därstädes, beräknad till 200 kronor. Beloppet för Sveriges hela kostnad blefve sålunda 11,000 kronor.

2. *Telegrafledning Göteborg—Halmstad.*

Å sträckan Göteborg—Hälsingborg disponerade telegrafverket för närvarande fem telegrafledningar. Af dessa vore emellertid numera fyra helt och hållet upptagna, dels af den internationella korrespondensen i båda riktningarna mellan Sverige och Norge via Göteborg, dels ock af den genomgående trafiken mellan Göteborg, å ena sidan, samt Malmö och Hälsingborg, å den andra. För Halmstads, Falken-

[4.] bergs och Varbergs telegrafkorrespondens i båda riktningarna funnes sålunda endast en enda telegrafledning disponibel. Det vore särskildt trafiken från nämnda orter norrut, som däraf rönte stora olägenheter, i det erfarenheten visat, att telegrammen å denna väg allt för ofta blefve afsevärdt försenade.

Mellan Göteborg och Hälsingborg hade sedan år 1894, då en ledning Göteborg—Hälsingborg samt en ledning Göteborg—Falkenberg byggts, nya telegrafförbindelser icke anordnats utom år 1897, då sistnämnda ledning utsträckts till Hälsingborg. Sedan dess hade såväl den internationella som den genomgående telegraftrafiken på denna sträcka i väsentlig mån stigit, och detsamma hade varit förhållandet med den mellan nämnda städer inbördes utväxlade korrespondensen å ifrågavarande ledningar. I hvad mån denna senare trafik ökats, framginge af följande uppgifter rörande totala antalet telegram — telefonerade telegram ej inberäknade — å stationerna:

	år 1894.	år 1903.
Halmstad	37,074	63,060
Varberg	8,834	11,170
Falkenberg	5,194	8,612
Summa	51,102	82,842.

En ny telegrafledning mellan Göteborg och Halmstad måste därför anses vara synnerligen af behofvet påkallad. Denna ledning skulle äfven medföra stor lättnad i trafikförhållandena för Falkenberg och Varberg, af hvilka stationer särskildt den senare vore i stort behof af ökadt tidsutrymme å telegrafledningarna under badsäsongen samt vid tiden för sillfisket.

Kostnaden för den föreslagna nya telegrafledningen belöpte sig till 8,750 kronor, hvilket belopp telegrafstyrelsen ansett böra för ändamålet upptagas i förslaget till stat.

Sammanlagda kostnaden för ifrågavarande två nya telegrafförbindelser skulle sålunda uppgå till:

för kabeln Hälsingborg—Hälsingör	11,000 kronor,
» ledningen Göteborg—Halmstad	8,750 »
eller tillsammans	19,750 kronor,

hvilket belopp, utgörande en ökning af 12,550 kronor utöfver det belopp, som under titeln telegraflinjebyggnader fastställts i 1905 års stat, vore under samma titel i de för år 1906 föreslagna staterna upptaget.

Till telegrafstyrelsens förslag i denna del får jag på de af styrelsen anförda skäl tillstyrka nådigt bifall.

Om telegrafstyrelsens förslag rörande telegrafverkets utgiftsstater för år 1906 vinner godkännande, komma staternas särskilda hufvudsummor och slutsumma, äfvensom ökningen i dessa siffror från dem, hvilka i 1905 års utgiftsstater angifvas, att utgöra de belopp, följande tabell utvisar: [4.]

	Belopp för år 1906. Kronor.	Ökning från år 1905. Kronor.
A. Aflöningsstat	3.059,750	104.850
B. Pensions- och understödsstater	277.480	4,500
C. Omkostnadsstat	2,629,620	235.900
D. Ränta och amortering	1,594.400	13.200
E. Fastigheter	319,000	169,000
F. Telegraflinjebyggnader	19,750	12,550
Summa	7,900,000	540,000

Då telegrafverkets inkomster för år 1906 beräknats till 8,000,000 kronor, skulle alltså inkomsterna komma att öfverstiga utgifterna med 100,000 kronor.

Med anledning af hvad jag nu i underdånighet anfört, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, med hänsyn till hvad jag förut i fråga om höjning af anslaget till arfvoden åt extra ordinarie vaktbetjänte m. m. anfört rörande beredande åt dessa af viss tids ledighet utan afstående af löneförmåner,

föreslå Riksdagen godkänna följande förslag till ändrad lydelse af 2, 3 och 4 §§ i det af Eders Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 6 juni 1902 fastställda aflöningsreglemente för tjänstemän och betjänte vid telegrafverket, nämligen:

§ 2.

För åtnjutande af den i stat uppförda aflöning och därtill hörande förhöjning efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning gälla följande allmänna bestämmelser:

för tjänstemän och betjänte i telegrafstyrelsen:

att tjänsteman eller betjänt skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant

[4.] hänseende vara förpliktad att, med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning, han innehar, efter förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål;

att med befattning i styrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen i styrelsen;

att tjänsteman i lägsta lönegraden är skyldig att hos styrelsen tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där styrelsen, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finner honom lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester *eller — beträffande vaktbetjänt — sådan kostnadsfri ledighet, som i 3 § omförmäles*, men skola för den tid, *befattningens innehafvare* eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges, eller eljest är lagligen förhindrad att befattningen sköta, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras till följd af tjänsteresor eller för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i styrelsen, densamma, emot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att emellertid, därest byråchef till följd af tjänsteresa eller för handläggning af särskilda ärenden är under allenast några få dagar hindrad att sköta sin befattning, tjänsteman af lägre grad skall vara pliktig att utan särskild ersättning sköta de till byråchefsbefattningen hörande löpande göromål;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i stat medgifven, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst,

dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester *eller — beträffande vaktbetjänt — sådan kostnadsfri ledighet, som i 3 § omförmäles*, och [4.]

för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor,

under iakttagande, hvad så väl den ena som den andra förhöjningen angår, däraf, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller förordnande i följd af frågan om verkets omorganisation i anledning af telefonväsendets tillkomst; samt

att tjänsteman eller betjänt i styrelsen skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension från befattningen afgå, Kungl. Maj:t eller telegrafstyrelsen, om det tillkommer styrelsen att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; skolande pensionen utgå dels från telegrafverkets pensionsinrättning enligt det för denna inrättning gällande reglemente, dels ock med erforderligt fyllnadsbelopp af telegrafverkets medel;

för tjänstemän och betjänte vid distriktsförvaltningarna och stationerna:

att tjänsteman skall vara underkastad icke allenast den utvidgade eller förändrade tjänstgöring, utan ock — med undantag för telegrafdirektör och telefondirektör — den förflyttning till annan tjänstgöringsort eller annan befattning af motsvarande tjänstegrad och med enahanda aflöning å stat, som kan varda honom i behörig ordning ålagd, samt vaktbetjänt vara pliktig underkasta sig den förändring i tjänstgöring och den förflyttning till annan tjänstgöringsort, som honom i behörig ordning ålägges;

att med befattning af ifrågavarande slag icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen i verket;

att tjänstgöringspenningar och sportler få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester

[4]. *eller — beträffande vaktbetjänt — sådan kostnadsfri ledighet, som i 4 § omförmäles,* men skola för den tid, *befattnings innehafvare* eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som uppehållit befattningen;

att, därest ledighet på grund af sjukdom åtnjutes under högst tre månader af ett och samma kalenderår, den tjänstledige äger uppbära hela lönen eller i de fall, där aflöningen är fördelad i arfvode och tjänstgöringspenningar, hela arfvodet, men att under ledighet, som på grund af sjukdom åtnjutes utöfver nämnda tid, det ankommer på styrelsen att bestämma, huruvida, jämte tjänstgöringspenningar och sportler, äfven någon del af lönen eller arfvodet, dock ej mera än tredjedelen däraf, bör af den tjänstledige afstås;

att under ledighet, som åtnjutes för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, under afstängning från tjänstgöring eller under eljest förekommande lagligt tjänsteförhinder, den tjänstledige kan af styrelsen förpliktas att, utöfver tjänstgöringspenningar och sportler, afstå så mycket af lönen eller arfvodet, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att, därest emellertid tjänsteman eller betjänt i följd af kroppsskada, ådragen under tjänsteutöfning, blifvit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, må, såsom undantag från hvad ofvan är stadgadt, aflöningen å stat kunna, efter styrelsens bepröfvande, till honom utgå oafkortad under högst sex månader; ankommande däremot på pröfning af Kungl. Maj:t till huru stor del aflöning kan böra till den skadade utgå efter omförmälda tid af sex månader;

att vid sjukdomsförfall eller, när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid distriktsförvaltning eller station, densamma bestrida, dock ej längre tid än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han, om förordnandet erfordras till följd af sjukdomsförfall, åtnjuta, i stället för egna tjänstgöringspenningar, de med den tjänstlediges befattning förenade tjänstgöringspenningar, men, då förordnandet erfordras för beredande af semester, allenast den honom eljest tillkommande aflöning;

att, i fråga om rätt till förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst, tjänstemännen skola anses tillhöra följande fyra grupper, nämligen:

första gruppen: telegraf-, telefon- och linjedirektörer äfvensom kommissarier af 1:a klass;

andra gruppen: kommissarier af 2:a och 3:e klass, linjeingenjörer, kontrollörer, kommissarier af 4:e klass och kassörer;

tredje gruppen: assistenter och manliga bokhållare;

fjärde gruppen: telegrafister, kvinnliga bokhållare och vaktföreståndare samt interurbantelefonister; [4.]

att tidpunkten, då tjänsteman kan komma i åtnjutande af första förhöjningen, skall inträda fem år och tidpunkten, då han kan komma i åtnjutande af andra förhöjningen, tio år, sedan han tillträdt innehafvande tjänst eller tjänst, tillhörande samma grupp;

att tjänsteman, som före 1902 års utgång tillträdt tjänst af ifrågavarande slag, skall, beträffande rätt till förhöjning af lönen efter nyssnämnda tidpunkt, anses hafva vid detta tillträde inträdt i den aflöningsgrupp, som befattningen från 1903 års början tillhör;

att för öfrigt, hvad hvar och en af de omförmälda löneförhöjningarna angår, skall iakttagas: att tjänsteman under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna dylik förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, samt att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller förordnande i följd af frågan om verkets omorganisation i anledning af telefonväsendets tillkomst; och länder särskildt till efterrättelse, att kommissarie af första klass bör tillgodoräknas den tid, som förflutit från hans tillträde till kommissariebefattning af 1:a klass enligt hittillsvarande stat;

att likväl tjänsteman, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till nedannämnda pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att en hvar, som med eller efter 1903 års ingång tillträder befattning såsom tjänsteman vid telegrafverkets distriktsförvaltningar eller stationer, skall vara pliktig att underkasta sig nu gifna villkor och bestämmelser;

att till de nuvarande innehafvare af dylika befattningar, hvilka före den 1 mars 1903 förklara, att de icke vilja underkasta sig nämnda års aflöningsstat samt dessa villkor och bestämmelser och som icke lagligen kunna därtill förbindas, aflöningsförmåner skola utgå enligt för dem nu gällande grunder;

att vaktbetjänte må tillträda medgifvet aflöningstillägg respektive fem och tio år efter det de tillträdt ordinarie vaktbetjäntbefattning vid telegrafverket;

[4.] *att* för öfrigt, hvad hvart och ett af de nyss omförmälda tilläggen angår, skall iakttagas: att vaktbetjänt under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna rätt till tillägget, med godt vitsord bestridt innehafvande tjänst, *dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit sådan kostnadsfri ledighet, som i 4 § omförmäles*, samt att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att likväl vaktbetjänt, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningstillägg, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till nedannämnda pension, icke må samma tillägg tillträda;

att, om vaktbetjänt i 1:a graden, hvilken intjänat ett eller båda aflöningstilläggen, förflyttas till 2:a graden, aflöningstillägg skola till honom utgå med de lägre belopp, som för sistberörda grad bestämts, men att däremot till vaktbetjänt, som uppflyttats till 1:a från 2:a graden, aflöningstillägg skola utgå med de för 1:a graden bestämda högre belopp; samt

att tjänsteman eller betjänt vid distriktsförvaltning eller station skall efter uppnådda sammanlagda 95 lefnads- och tjänstår vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension från befattningen afgå, Kungl. Maj:t eller telegrafstyrelsen, om det tillkommer styrelsen att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; skolande pensionen utgå dels från telegrafverkets pensionsinrättning enligt det för denna inrättning gällande reglemente, dels ock med erforderligt fyllnadsbelopp af telegrafverkets medel, och skall jämväl iakttagas, att, om betjänt enligt reglementet för pensionsinrättningen är berättigad till högre pension än lönens belopp, den högre pensionen må till honom utgå.

§ 3.

Tjänstemännen i telegrafstyrelsen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester generaldirektören, byråcheferna och tjänstemännen af 2:a lönegraden en hvar under en och en half månad samt tjänstemännen af lägsta lönegraden en hvar under en månad.

Hos telegrafstyrelsen anställd vaktbetjänt må kunna tilldelas ledighet under högst femton dagar under ett och samma kalenderår med bibehållande af sin aflöning.

§ 4.

Semester af en månad årligen må af tjänsteman vid distriktsförvaltning eller station åtnjutas, i den mån sådant pröfvas kunna ske utan hinder för göromålens gång. [4.]

Tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af vederbörande öfverordnade myndighet bestämmes, begagna sig af semester.

Vid distriktsförvaltning eller station anställd vaktbetjänt må kunna tilldelas ledighet under högst femton dagar under ett och samma kalenderår med bibehållande af sin aflöning.

äfvensom föreslå Riksdagen

dels medgifva,

att extra biträdet hos telegrafstyrelsen Fredrika Charlotta Eugenia Hjelm må från och med månaden näst efter den, under hvilken Hjelm erhåller entledigande från sin anställning hos telegrafstyrelsen, under sin återstående lifstid af telegrafverkets medel uppbära ett årligt understöd till belopp af 500 kronor, att utbetalas i den ordning, som gäller för fyllnadspensioner från telegrafverket;

att för telegrafverkets behof för ett pris af 300,000 kronor må inköpas förut omförmälda fastighet i Gäfle, hvari telegrafverket nu har förhyrda lokaler;

att för utvidgning af telegrafverkets lokaler i Stockholm må reserveras ett belopp af 100,000 kronor; samt

att för anskaffande af lokaler i landsorten för telegrafverkets behof må reserveras ett belopp af 100,000 kronor;

dels ock, med godkännande af de af mig nu tillstyrkta ändringarna i telegrafverkets stater, för år 1906 bestämma telegrafverkets anslag, förslagsvis beräknadt till 7,900,000 kronor, att utgå direkt af telegrafmedlen.

Bestridande af kostnader för allmän hälso- och sjukvård.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts i ärendet afgifna förslag fastställde 1890 års Riksdag aflöningsstat för provinsialläkarstaten med bestämmande tillika af vissa villkor för åtnjutande af de i staten omförmälda aflöningsförmåner. Bland dessa villkor förekom, att semester finge, när sådant utan hinder för tjänstens behöriga uppehållande kunde ske, af medicinalstyrelsen, på därom gjord framställning, beviljas ordi- [5.]

Semester för provinsialläkare.

[5.] narie provinsialläkare efter tio års tjänstgöring såsom sådan under antingen en månad årligen eller två månader hvartannat år, med skyldighet för provinsialläkare att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien. I sammanhang därmed blef till första provinsialläkarnas rese- och traktamentskostnader, till arfvoden åt 24 biträdande provinsialläkare samt till aflönande af vikarier åt provinsialläkare under semester det å ordinarie stat under åttonde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till farsoters och smittosamma sjukdomars botande, för det dåvarande utgörande 100,000 kronor, med titelns ändring till: anslag till bestridande af kostnader för allmän hälso- och sjukvård, af Riksdagen höjdt med ett belopp af 45,000 kronor, eller till 145,000 kronor.

Vid 1900 års Riksdag öfverflyttades ifrågavarande anslag med oförändrad natur af förslagsanslag och med samma belopp som förut till sjätte hufvudtiteln.

Uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd skrift har svenska provinsialläkarföreningen genom dess styrelse väckt förslag om viss ändring i bestämmelserna rörande provinsialläkares semester och i detta hänseende anfört följande.

I den motivering, som den af Eders Kungl. Maj:t den 6 november 1885 tillsatta kommitté för granskning af uppgjordt förslag till instruktion för provinsialläkare m. fl. läkare äfvensom för utredande af åtskilliga andra i samband därmed stående frågor afgifvit vid sitt den 5 april 1887 dagtecknade underdåniga betänkande, sades, beträffande semester, att behofvet för provinsialläkaren af semester för att dels kunna åtnjuta någon tids hvila från ansträngningar och dels äga tillfälle att genom besök på sjukhus och bevistande af kliniker vidga sin blick och sina kunskaper, hade synts kommitterade så trängande, att kommitterade funnit denna förmån med långt mindre skäl kunna förvägras provinsialläkare än andra statens ämbets- och tjänstemän, hvilka numera allmänt åtnjöte semester, men, fortsatte kommitterade, enär för provinsialläkartjänstens uppehållande under semester icke funnes att tillgå andra läkare, som vore skyldiga att endast mot åtnjutande af motsvarande andel af tjänstgöringspenningarna bestrida tjänsten, och följaktligen större kostnader för statsverket än eljest vore förenade med sådan semester, hade kommitterade inskränkt rätten därtill till de provinsialläkare, hvilka sedan tio år innehaft sådan tjänst och således hunnit den ålder, då någon hvila från arbetet icke kunde utan men för hälsan undvaras.

Då kommitténs betänkande och förslag inlämnades, funnes af rikets 137 provinsialläkare 62, som, enligt semesterförslaget, skulle vara be-

rättigade till denna förmån. Riksdagens beslut beträffande kommitténs förslag såväl i dess helhet som ifråga om semester hade med tacksamhet och belåtenhet mottagits af rikets provinsialläkare. Men förhållandena hade sedan dess väsentligen förändrats. Då vid tiden för kommitténs afgifna betänkande nyss legitimiterade läkare snart nog eller inom några år kunnat få en provinsialläkartjänst, om de så önskade, och det till och med funnits en eller annan provinsialläkartjänst obesatt af brist på sökande, och sålunda läkare vid jämförelsevis unga år kunnat blifva ordinarie provinsialläkare, behöfdes det numera genom den ökade tillgången på läkare och inrättandet af extra provinsialläkartjänster minst 13 tjänstår för att kunna få ordinarie provinsialläkartjänst. Enligt under år 1903 gjord beräkning hade af rikets 139 provinsialläkare 67 nått semesterrätt och af hela antalet erhölle endast 41 % rätt till semester före 50 års ålder. Sämre ställde sig dock villkoren för nuvarande extra och biträdande provinsialläkare. Under förutsättning att dessa läkare behöfde en tjänstetid af 13 år — en tid, som erfarenheten visat snarare vara för låg än för hög — för att blifva ordinarie provinsialläkare och under förutsättning, att alla 183 nuvarande extra och biträdande provinsialläkare sökte och erhölle ordinarie provinsialläkartjänst, skulle enligt samma beräkning rätt till semester erhållas af endast 18 % före 55 år och 82 % efter 55 år, och af dessa senare 28 % först efter 60 år. Då civila läkare numera behöfde, såsom nyss anförts, minst 13 tjänstår för att erhålla provinsialläkartjänst och under dessa tjänstår ej varit berättigade till någon ledighet vare sig för välbehöflig hvila eller för sin ytterligare utbildning, utan varit bundna vid sin tjänst alla dagar året om och äfven under nätterna, syntes det sökandena, som om det vore rättvist och synnerligen välbehöfligt, att de redan från början af ordinarie tjänst erhölle rätt till semester. Den för statsverket ökade kostnaden, om provinsialläkare i likhet med andra ordinarie tjänstemän finge rätt till semester från och med tillträdet till tjänsten, beräknades till omkring 15,000 kronor, hvilken summa syntes vara måttlig i betraktande af den större nytta, som allmänheten skulle hafva af en arbetskraftig och duglig tjänsteman. I öfrigt hade erfarenhet visat, att, af ekonomiska eller andra skäl, ej alla till semester berättigade provinsialläkare alltid kunnat begagna sig af sin rätt därtill. [5.]

På grund af hvad sålunda anförts, hade sökandena i underdånighet anhållit, det täcktes Eders Kungl. Maj:t i nåder vidtaga åtgärder till sådan förändring i nu gällande bestämmelser rörande provinsialläkares rätt till semester, att provinsialläkaren i likhet med alla andra tjänste-

[5.] män berättigades till semester från och med året efter det, de erhållit ordinarie tjänst, med en månad hvarje år eller 2 månader hvart annat år och på de villkor, som förut vore föreskrifna.

Till följd af nådig remiss har medicinalstyrelsen den 30 september 1904 uti detta ärende afgifvit underdånigt utlåtande och därvid anfört, att den tjänstålder, som erfordrades för att uppnå rum å förslag till provinsialläkartjänst, för hvilket jämlikt 19 § 2 mom. i nådiga läkarinstruktionen den 31 oktober 1890 endast tjänstetiden låge till grund, hade, såsom de sökande framhållit, under senare åren stigit betydligt. Att någon befordrats till ordinarie provinsialläkare utan att äga minst 10 tjänstår, hade icke på lång tid förekommit. Äfven till sådan befattning i öfra Norrland — där för omkring 20 år sedan en och annan provinsialläkartjänst tidtals stått obesatt af brist på sökande — brukade numera sökande med jämförelsevis lång tjänstetid anmäla sig. Under sådana förhållanden kunde det icke förnekas, att föreliggande ansökning hade fog för sig, och att billigheten syntes kräfva, att vid densamma fästes afseende. För läkaren på landsbygden mer än för annan läkare behöfdes framför allt full arbetskraft och rörlighet. En under en lång följd af år oafbrutet fortgående så ansträngande tjänstgöring som den civila tjänsteläkarens i allmänhet och särskildt provinsialläkarens måste gifvetvis föra med sig trötthet och minskad arbetsduglighet, en omständighet, som för visso icke vore likgiltig för en rätt skötsel af de synnerligen maktpåliggande göromål, som tillhörde dessa läkare.

Under de sistförflutna fem åren hade i medeltal 75 provinsialläkare varit berättigade till semester och af dessa hade omkring ett trettiotal om året erhållit semester antingen en månad för hvarje år eller två månader för hvartannat. Det vore alltså ungefär 40 procent af hela antalet semesterberättigade, som begagnat sig af sin rätt till dylik ledighet.

I berörda kommittés motivering rörande förslaget till semester åt provinsialläkare hade kostnaden för hvarje provinsialläkarsemester beräknats till 255 kronor om året (6 kronor i dagtraktamente för 30 dagar jämte resekostnadsersättning, upptagen till i medeltal 75 kronor för hvarje vikarie). I verkligheten blefve emellertid kostnaden mindre, då i många fall resekostnadsersättningen bortfölle, därigenom att annan å platsen boende läkare vidtalades att uppehålla provinsialläkarbefattningen. Skulle samtliga 139 provinsialläkarna i riket från och med tillträdet till tjänsten få rätt till semester, skulle kostnaden kunna efter 255 kronor för hvarje provinsialläkarsemester beräknas uppgå högst till

en summa af omkring 35,000 kronor. Men toge man i betraktande, att [5.]
semester skulle erhållas först året efter tjänstens tillträdande, att helt säkert särdeles ofta ingen resekostnadsersättning skulle erfordras, och att det äfven i framtiden vore att förvänta, att ett stort antal provinsialläkare af en eller annan anledning icke alltid kunde tillgodogöra sig sin semesterrättighet, syntes det kunna antagas, att kostnaden för ifrågavarande ändamål komme att ganska mycket understiga beräknade beloppet. Det vore i sådant hänseende ganska belysande, att, enligt en i medicinalstyrelsen uppgjord beräkning, i semesterarfvoden för provinsialläkare under år 1903 utgifvits ungefärligen 6,500 kronor eller icke ens hälften af i kommittébetänkandet för ändamålet förslagsvis beräknade 15,810 kronor för år.

På grund af hvad sålunda anförts hade medicinalstyrelsen till den underdåniga ansökningen tillstyrkt nådigt bifall.

Den af svenska provinsialläkarföreningen sålunda gjorda framställning synes mig mycket behjärtansvärd. Genom alltmera försenad befordran blifver, såsom af det anförda framgår, med nu gällande bestämmelser för många provinsialläkare möjligheten att erhålla den för deras oftast ansträngande yrke välbehöfliga förmånen af semester framskjuten till en alltför hög ålder, som icke heller var beräknad vid bestämmandet af semesterförmånens nuvarande begränsning.

Ej heller ur ekonomisk synpunkt torde någon betänklighet böra uppstå mot bifall till provinsialläkarnas framställning, hvarigenom dessa skulle blifva mera likställda med öfriga statens tjänstemän.

Med hänsyn till hvad medicinalstyrelsen upplyst, särskildt om 1903 års utgifter för beredande af semester för då därtill berättigade provinsialläkare, synes man nämligen kunna antaga, att den nu ifrågasatta utsträckningen af rätt till semester icke heller skulle föranleda till utbetalande af hela det till högst 35,000 kronor beräknade utgiftsbeloppet.

På grund af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva sådan ändring af nu gällande bestämmelser för åtnjutande af de i aflöningsstaten för provinsialläkare fastställda aflöningsförmåner, att semester må, när sådant utan hinder för tjänstens behöriga uppehållande kan ske, af medicinalstyrelsen, på därom gjord framställning, beviljas ordinarie provinsialläkare, från och med året näst efter det, hvarunder han blifvit till provinsialläkare utnämnd och tjänsten tillträdt, under antingen en månad årligen eller två månader hvart annat år, med skyldighet för provinsialläkaren att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien.

Ortopediska institutet.

[6.] Anslagets upphörande.

Till gymnastiskt-ortopediska institutet utgår för närvarande ett ordinarie anslag af 8,250 kronor, mot det att institutet uppfyller vissa vid anslaget fästade villkor. Med anledning af väckt fråga om inrättande vid karolinska mediko-kirurgiska institutet af en professur i medicinsk gymnastik och ortopedi har emellertid direktionen för gymnastiskt-ortopediska institutet förklarat sig, därest nämnda professur komme till stånd, vilja under vissa villkor afstå från ifrågavarande till institutet nu utgående anslag.

Efter hvad chefen för ecklesiastikdepartementet meddelat mig, kommer på grund häraf vid föredragning af de till åttonde hufvudtiteln hörande anslagsfrågor hemställan att göras om framställning till Riksdagen angående upprättande af en professur i medicinsk gymnastik och ortopedi vid karolinska institutet.

Under förutsättning att denna hemställan af Eders Kungl. Maj:t godkännes, får jag därför tillstyrka, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, vid bifall till nyss anförda framställning, medgifva,

att det såsom bidrag till gymnastiskt-ortopediska institutet för närvarande under sjätte hufvudtiteln uppförda anslag af 8,250 kronor må ur riksstaten uteslutas.

Hospitals underhåll.

[7.] Höjning af anslaget till hospitals underhåll.

Vid underdånig föredragning den 12 januari 1904 af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1905 anmälde jag, att å ifrågavarande förslagsanslag, som af 1891 års Riksdag höjts med 300,000 kronor till sitt dåvarande belopp 900,000 kronor, hade sedan dess, med undantag af två år, utgifterna öfverskridit anslagsbeloppet, samt att enligt medicinalstyrelsens beräkning skulle vid 1904 års utgång det erforderliga statsbidraget utgöra 1,603,756 kronor.

I enlighet med min hemställan föreslog Eders Kungl. Maj:t 1904 års Riksdag att höja anslaget till 1,450,000 kronor, hvilket äfven af Riksdagen bifölls.

[7.] En från medicinalstyrelsen mig tillhandakommen tablå visar emellertid följande stegring af utgifterna under femårsperioden 1899—1903:

År.	Antal sjukplatser vid årets slut.	Summa utgifter för hospitalens underhåll.		Summa inkomster genom patientafgifter m. m. vid hospitalen.		Erforderligt bidrag af statsmedel.	
1899	4,287	2,505,876	58	1,059,746	23	1,446,130	35
1900	5,016	2,718,847	—	1,102,405	66	1,616,441	34
1901	5,016	2,681,930	12	1,155,828	94	1,526,101	18
1902	5,022	2,782,526	89	1,190,511	32	1,592,015	57
1903	5,063	2,805,814	07	1,214,870	61	1,590,943	46

Enär, såsom af denna tablå framgår, medeltalet sjukplatser och erforderligt statsbidrag under denna period varit 4,881 platser och 1,554,326 kronor 38 öre, synes hvarje belagd sjukplats numera kräfva ett årligt statsbidrag af omkring 318 kronor.

Sjukplatsernas antal, som vid 1903 års slut var 5,063, beräknas, enligt medicinalstyrelsens uppgift, till 1905 års slut hafva ökats med 1,159 och sålunda vid sistnämnda års utgång uppgå till 6,222. Efter nämnda beräkningsgrund eller 318 kronor för hvarje plats skulle vid nämnda tidpunkt det erforderliga statsbidraget således utgöra 1,978,596 kronor.

Då denna siffra betydligt öfverstiger anslagsbeloppet och kommer att efter anläggningen af de nya hospital, som antagligen inom den närmare framtiden blifva byggda, ännu mera stiga, synes ifrågavarande anslag lämpligen nu böra ytterligare höjas med 500,000 kronor.

Jag får på den grund hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att höja förslagsanslaget »hospitals underhåll» med 500,000 kronor eller från 1,450,000 kronor till 1,950,000 kronor.

[8.] Ändringar i aflöningsstaterna för rikets hospital.

Uti underdånig skrifvelse den 30 september 1904 har medicinalstyrelsen gjort framställning angående dels nya tjänster samt förbättringar af nu utgående löneförmåner till vissa förutvarande tjänstemän vid Växjö hospital, dels ökade läkarkrafter vid Lunds och Uppsala hospital, dels förhöjning af hospitalsbokhållarnas aflöningsförmåner, dels ock den till biträdande läkaren vid Härnösands hospital utgående kosten.

Växjö hospital.

[8.] Genom nådigt bref den 5 juni 1885 har Eders Kungl. Maj:t fastställt aflöningsstater för åtskilliga hospital, och finnas i enlighet därmed vid Växjö hospital upptagna följande tjänstemän och löneförmåner:

Öfverläkaren	kr.	6,000: —
jämte boställsvåning och ved;		
Biträdande läkaren	»	2,500: —
jämte bostad med möbler och sängkläder, lyse, ved, tvätt och första klassens kost;		
Sysslomannen	»	2,800: —
jämte boställsvåning och ved;		
Predikanten, arfvode	»	800: —
jämte, om han är boende vid hospitalet, bostad, lyse, ved och kost efter första klassens utspisning;		
Sekreteraren, arfvode	»	500: —

Dessutom äger öfverläkaren, jämlikt nådigt bref den 10 juni 1903, att för tillsyn och ledning af Korsberga koloni för vård i enskilda hem af sinnessjuka, tillhörande Växjö hospital, uppbära ett årligt arfvode af 500 kronor.

Vidare tillåter jag mig erinra därom att, sedan Riksdagen beviljat därför erforderliga anslag, Eders Kungl. Maj:t dels genom nådigt bref den 6 juni 1902 förordnat om utförande af vissa nyanläggningar vid Växjö hospital, dels genom nådiga bref den 10 juni 1903 uppdragit åt medicinalstyrelsen att låta vid samma hospital å af styrelsen föreslagen plats uppföra en s. k. kolonibyggnad, afsedd för fri vård af 29 manliga patienter, och i sammanhang därmed upplåtit till hospitalet för att disponeras för dess räkning indragna hospitalshemmanet $^{3}/_{4}$ mantal Växjö hospitalsgård med undantag af vissa lägenheter och ägofigurer, äfvensom bemyndigat medicinalstyrelsen att låta vid nämnda hospital å af styrelsen föreslagen plats uppföra en nybyggnad för inrymmande af kriminalpatienter.

I sin förenämnda underdåniga skrifvelse anför medicinalstyrelsen följande.

Paviljongen för kriminalpatienter skulle enligt med entreprenörerna afslutade kontrakt vara till alla delar färdig senast den 1 januari 1906,

hvadan vid denna tid erfordrades tjänstemän att handhafva förvaltningen och sjukvården vid paviljongen. På medicinalstyrelsens anmodan hade direktionen för Växjö hospital den 10 september 1904 afgifvit förslag ej mindre till de nya tjänster, som med anledning af kriminalafdelningens tillkomst kunde anses behöfliga, samt angående aflöningsförmåner för dessa, än äfven beträffande förhöjningar i några redan nu anställda tjänstemäns aflöning. Direktionen hade därvid hemställt om anställandet af 1:o) en asylläkare, som, under förutsättning att han jämte ansvarighet för sjukvården å anstalten erhölle till åliggande att afgifva rättsmedicinska utlåtanden rörande där intagna undersökningspatienter, skulle åtnjuta lön af 4,500 kronor jämte öfriga för asylläkare vanliga förmåner; 2:o) en underläkare, om och när behofvet af en sådan gjorde sig gällande, samt 3:o) en bokhållare, vid hvars anställande nu i utgiftsstaten för hospitalet upptaget anslag 400 kronor till skrifbiträde å sysslomanskontoret skulle bortfalla. För dessa båda senare tjänstemän föreslogs samma aflöningsförmåner, som för närvarande utginge till motsvarande tjänstemän vid rikets öfriga anstalter för sinnessjuka. Beträffande vid hospitalet redan förut anställda tjänstemän hade direktionen funnit med rättvisa och billighet öfverensstämmande, dels att öfverläkarens lön höjdes från 6,000 kronor till 6,500 kronor i följd af det särskildt med en kriminalanstalt stegrade ansvaret äfvensom ökade administrationsgöromål med mera, dels att sysslomannens lön höjdes från 2,800 kronor till 3,200 kronor, då hans arbete i betydlig grad komme att förökas såväl genom utvidgningen af det egentliga hospitalet som genom tillkomsten af kriminalpaviljongen, ökadt jordbruk med mera, hvarigenom Växjö hospital komme att blifva jämställdt med de större anstalter, vid hvilka sysslomännen enligt lönestaten den 5 juni 1885 tillerkänts 3,200 kronor, nämligen: Stockholms, Uppsala, Vadstena och Lunds hospital. [8.]

Med anledning af detta direktionens förslag anförde medicinalstyrelsen för egen del följande. Den nu ifrågavarande nya paviljongen vore afsedd att mottaga manliga så kallade kriminalpatienter till ett antal af 100. Genom sitt läge omedelbart intill Växjö hospital komme den att utgöra en del af denna anstalt. Så blefve också fallet med den nya, på rätt stort afstånd från de äldre hospitalsbyggnaderna belägna, likaledes under byggnad varande så kallade kolonivillan för 29 sängar. Båda de nya afdelningarna tillsammans ökade sängantalet från nuvarande 220 till 349, således med 59 procent. Såväl därigenom som på grund af sin säregna beskaffenhet komme de nya afdelningarna gifvetvis att af vissa bland hospitalets tjänstemän kräfva en betydlig tillök-

[8.] ning i deras arbete, och syntes dessa därför böra tillerkännas någon ersättning.

Hvad först *öfverläkaren* beträffade borde han hafva samma ansvar för kriminalpaviljongens ordentliga skötsel, som tillkomme öfverläkarna vid hospitalen i Lund och Uppsala angående de vid dessa anstalter belägna asylerna. Han skulle sålunda bestämma om de sjukas intagning och utskrifning enligt därför bestämda grunder, genom besök å kriminalafdelningen ägna tillsyn åt och utöfva kontroll öfver de sjukas behandling och vård samt i direktionen föredraga alla ärenden rörande denna afdelning. Öfverläkaren i Lund åtnjöte för motsvarande arbete vid Lunds asyl enligt nådigt bref af den 6 juni 1890 ett årligt arfvode af 1,200 kronor. Då till öfverläkaren vid Uppsala hospital begärdes enahanda arfvode för vården af Uppsala asyl, hade enligt nådigt bref den 19 maj 1899 Riksdagen intet att i öfrigt erinra mot beloppet, men bestämde, att arfvodet skulle, så länge öfverläkaren åtnjöte lön som extra ordinarie professor vid Uppsala universitet, utgå med endast 500 kronor. Å de förenade öfverläkar- och extra ordinarie professorstjänsterna uppbure öfverläkaren vid Uppsala hospital i aflöning 8,500 kronor. Visserligen vore det beräknade antalet sjukplatser vid kriminalpaviljongen vid Växjö hospital betydligt mindre än vid asylerna i Lund och Uppsala med omkring 800 sjukplatser vid hvardera; men arten af de å kriminalpaviljongen vårdade sjuka, hvilka till största del komme att utgöras af samhällsvådliga, lömska och på flera sätt svårhandterliga personer, gjorde, att vården af dessa komme att ställa stora kraf på chefläkarens omdöme och urskillning. Lades därtill, att kolonivillan skulle af öfverläkaren skötas på samma sätt som hospitalets nuvarande afdelningar och att en länsafdelning på 40 sinnessjuka sannolikt komme att anläggas vid hospitalet, så funne medicinalstyrelsen den höjning i öfverläkarens löneförmåner med 500 kronor, som af direktionen föreslagits, synnerligen måttligt tilltagen. Medicinalstyrelsen tillstyrkte således i underdånighet bifall till detta förslag och biträdde äfven direktionens mening, att ökningen borde utgå i form af lönens höjning. Växjö hospital skulle nämligen dädanefter som dittills blifva en enhetlig anstalt, icke delad i »hospital och asyl» såsom anstalterna vid Uppsala och Lund, och något skäl syntes då icke finnas att gifva denna löneförhöjning en provisorisk karaktär. Aflöningen skulle således, utom arfvodet för skötseln af Korsberga-kolonien, bestämmas till 6,500 kronor, hvaraf $^2/_3$ lön och $^1/_3$ tjänstgöringspenningar.

Hvad anginge *sysslomannen*, komme på grund af pågående förändringar vid Växjö hospital, såsom förut erinrats, antalet sjukplatser att

höjas från nuvarande 220 till 349. Dessutom tillhörde de å Korsberga- [8.]
kolonien vårdade sjuka, beräknade till ett antal af högst 100, Växjö hospital. Antalet sjuka, tillhörande Växjö hospital, komme alltså att uppgå till omkring 450, hvartill komme, att Kronobergs och Blekinge län genom nådigt bref den 3 juni 1904 erhållit tillstånd att å Växjö hospital uppföra en upptagningsanstalt för 40 sjuka, hvilka skulle vårdas tillsammans med hospitalets öfriga sjuka. Anstaltens ekonomiska förvaltning komme naturligtvis att genom denna stora tillökning af sjukplatser kräfva större omsorg och mera arbete från sysslomannens sida, hvadan en förhöjning af hans löneförmåner måste anses skälig och fullt befogad. Genom nådigt bref den 5 juni 1885 hade sysslomännen vid sjukvårdsanstalterna i Stockholm, Uppsala, Vadstena och Lund tillerkänts en kontant aflöning af 3,200 kronor. Antalet sjukplatser vid dessa anstalter hade vid 1884 års slut varit följande: Stockholm 265, Uppsala 310, Vadstena 360 och Lund 354. Vid ingen af dessa anstalter hade sålunda antalet sjukplatser då varit så stort, som det, då Korsberga-kolonien toges med i beräkningen, blefve vid Växjö hospital efter pågående utrednings fullbordande. Hospitalets område hade under senaste åren utvidgats med större delen af hemmanet Växjö hospitalsgård för att bereda de sjuka tillfälle till arbeten med trädgård och jordbruk, ett förhållande, som likaledes toge sysslomannens tid och omsorg i ökadt anspråk. Den af direktionen föreslagna tillökningen af sysslomannens lön med 400 kronor syntes medicinalstyrelsen således vara skälig. Därigenom skulle hans löneförmåner endast blifva desamma, som allt fortfarande gällde vid Stockholms hospital och som äfven vore bestämda för sysslomannen vid Piteå hospital och asyl.

Alldeles *nya läkarkrafter* behöfdes dessutom för den dagliga sjukvårdens bestridande vid kriminalafdelningen. Redan i sin underdåniga skrifvelse den 30 september 1901 angående utvidgning af Växjö hospital hade medicinalstyrelsen antydt, att en läkare med samma förmåner och ställning till öfverläkaren som en asylläkare borde anställas, och till bostad för en sådan läkare hade uti planen för utvidgningen afsetts nuvarande arrendatorns af Växjö hospitalsgård lägenhet. En så kvalificerad läkare föresloge nu också hospitalsdirektionen. För att närmare motivera sin mening rörande denna tjänst ville medicinalstyrelsen emellertid ytterligare tillägga följande. Man kunde med full säkerhet förutse, att denna läkartjänst ej komme att blifva särskildt lockande, i synnerhet som de former af sinnessjukdom, hvilka där blefve mest representerade, vore af kronisk art och alltså i stort sedt

[8.] förlorat sitt väsentliga intresse från psykiatrisk synpunkt. Emellertid måste stora kraf ställas på läkarens urskillning och på hans förmåga att handleda och intressera sjukvårdsbetjäningen för dess, hvad sådana patienter beträffade, synnerligen svåra uppgift. Lönen för den läkare, som närmast under öfverläkaren skulle bära ansvaret för sjukvården, måste alltså sättas så hög, att den kunde till platsen locka personer, hvilka genom föregående tjänstgöring som biträdande läkare vid anstalt för sinnessjuka vore väl förfarna i sinnessjukvård. Detta blefve desto mer af nöden, som öfverläkaren för vården och tillsynen af de å Korsberga-kolonien befintliga sinnessjuka måste under 2 à 3 dagar månatligen vara borta från anstalten. Den nu omskrifna läkaren borde äfven äga tillräcklig erfarenhet att såväl därvid som vid öfverläkarens semester och tillfälliga förfall för honom handhafva de till öfverläkartjänsten hörande göromålen. Därtill komme äfven en annan omständighet. Det hade ofta klagats öfver, att undersökning och observation af för groft brott tilltalade personer hade behöft ske å hospitalen, hvilkas öfriga sjuka varit obehagligt berörda af umgänget med och grannskapet af sådana personer, och äfven de sjukas anhöriga hade i många fall likaledes uttalat sin missbelåtenhet därmed. Nutidens sträfvanden att få hospitalen betraktade som vanliga sjukhus motverkades af sådana observationspatienters intagning därstädes. I sin underdåniga skrifvelse den 13 maj 1901 angående förfaringssättet med häktade och för brott tilltalade personer, hvilka förklarats otillräkneliga på grund af sinnessjukdom, hade medicinalstyrelsen också framhållit, att den nya kriminalafdelningen borde mottaga, bland andra, äfven sådana för brott tilltalade personer, hvilkas sinnesbeskaffenhet pröfvades kräfva noggrannare observation. Sådan undersökning kunde emellertid svårligen verkställas af annan läkare än den, som hade den dagliga sjukvården om hand, och, då detta ej kunde medhinnas af öfverläkaren, erhölle därigenom kriminalafdelningens särskilda läkare en uppgift, som förutsatte en ganska stor specialutbildning och erfarenhet. Läkaren vid kriminalafdelningen syntes sålunda böra, likasom asylläkarna i Uppsala och Lund, tillerkännas 4,500 kronors lön med två ålderstillägg å 500 kronor hvartdera efter respektive 5 och 10 års tjänst samt bostad med bränsle och lyse.

Med anledning af direktionens förslag om anställande af en underläkare, hvilket behof medicinalstyrelsen likväl ansett vara endast af tillfällig natur, har styrelsen hemställt om en anordning, som emellertid icke nu påkallar någon åtgärd, och som jag därför kommer att framdeles underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Direktionen hade vidare föreslagit anställandet af en *bokhållare.* Som förut visats, komme göromålen å sysslomanskontoret dels genom tillkomsten af Korsberga-kolonien och pågående utvidgningar af hospitalet dels genom jordområdets tillökning att blifva i väsentlig mån ökade. För närvarande vore i hospitalets utgiftsstat en summa af 400 kronor anvisad till aflöning af skrifbiträde åt sysslomannen, men det hade mött svårighet att för denna summa erhålla fullt lämplig person, hvilken olägenhet vore desto större, som sysslomannen någon gång behöfde besöka Korsberga-kolonien, hvarunder ingen tjänsteman för löpande göromålen å hospitalskontoret funnes. Blefve en bokhållartjänst inrättad, vore det nu utgående anslaget till skrifbiträde onödigt. Medicinalstyrelsen hemställde därför, att en bokhållare med kontant arfvode af 600 kronor jämte naturaförmåner måtte vid Växjö hospital få anställas. Angående för detta ändamål nödig ökning af det anslag, från hvilket bokhållararfvoden utginge, åberopade styrelsen hvad i en senare del af skrifvelsen komme att anföras. [8.]

Lunds och Uppsala hospital.

Enligt gällande genom förenämnda nådiga bref den 5 juni 1885 fastställda aflöningsstater finnas följande läkartjänster med löneförmåner vid Lunds hospital:

Öfverläkaren ..... kr. 6,500: —
jämte boställsvåning och ved;
Biträdande läkaren ..... » 2,500: —
jämte bostad med möbler och sängkläder, lyse, ved, tvätt och första klassens kost;
Amanuensen, arfvode ..... » 1,000: —
jämte enahanda naturaförmåner som biträdande läkaren;

samt vid Uppsala hospital:

Öfverläkaren, ... » 6,000: —
jämte boställsvåning och ved;
Två biträdande läkare, hvardera 2,500 kronor ..... » 5,000: —
jämte för hvardera enahanda naturaförmåner som biträdande läkaren vid Lunds hospital.

[8.] Dessutom har Eders Kungl. Maj:t förordnat, dels genom nådigt bref den 5 september 1890 att öfverläkaren vid Lunds hospital tills vidare skulle vara öfverläkare äfven vid asylen därstädes och därför äga åtnjuta ett årligt arfvode af 1,200 kronor, dels ock genom nådigt bref den 19 maj 1899 att öfverläkaren vid Uppsala hospital tills vidare skulle vara öfverläkare äfven vid asylen därstädes och för tjänstgöring i sådan egenskap, så länge han uppbure aflöning såsom e. o. professor vid Uppsala universitet, äga åtnjuta ett årligt arfvode af 500 kronor. Såsom e. o. professor åtnjuter han ett årligt arfvode af 2,500 kronor.

Medicinalstyrelsen anför i sin nu föreliggande underdåniga skrifvelse följande.

Direktionen för Lunds hospital och asyl hade till medicinalstyrelsen öfverlämnat en från anstaltens öfverläkare professorn T. Nerander till direktionen ingifven skrifvelse med anhållan på anförda grunder, att direktionen måtte hos medicinalstyrelsen göra hemställan om underdånig skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t med begäran om anslag till ytterligare en biträdande läkare vid Lunds hospital, hvarjämte direktionen, som för sin del ansåge öfverläkarens ifrågavarande framställning i hög grad behjärtansvärd, på det lifligaste förordat bifall till densamma.

Öfverläkaren Neranders skrifvelse innehölle hufvudsakligen, att å hospitalet, hvarest för närvarande utom öfverläkaren vore anställda en biträdande läkare och en amanuens för ett antal af 388 sjuka, behofvet af ökade läkarkrafter länge gjort sig gällande och på de sista åren blifvit alldeles särskildt kännbart. Orsakerna därtill vore, enligt hvad öfverläkaren Nerander i berörda skrifvelse anfört, flera. Alltifrån tillkomsten 1890 af Lunds asyl och dess förening med hospitalet under samma ledning hade den för båda anstalterna gemensamma öfverläkarens tid tagits i anspråk för det stora hela i så betydlig grad, att hans åligganden som öfverläkare vid hospitalet måst mera begränsas. Visserligen handhades den direkta och omedelbara sjukvården vid asylen af de därstädes anställda läkarna och närmast under asyläkarens ansvar, men med en så stor anstalt som asylen med 836 patienter och ett stort antal betjäning inträffade nästan dagligen händelser och förhållanden, som kräfde handläggning af öfverläkaren, och ganska ofta förelåge ärenden af invecklad administrativ natur, med hvilka han hade att taga befattning. Antalet ärenden vid direktionens sammanträden vore genom asylens tillkomst betydligt ökadt, och be-

redningen af dessa kräfde ofta mycken tidspillan och möda. Dagligen hade öfverläkaren att mottaga och besvara flera ämbetsskrifvelser, hvilkas expedierande toge ej ringa del af hans tid i anspråk. En omfattande korrespondens måste föras rörande de sjuka med dessas anhöriga, hvilka helt naturligt önskade underrättelser angående de sjukas förhållanden, utsikterna till förbättring, hälsa och så vidare. Denna mycket besvärande och tidsödande korrespondens, som ökats under sista åren genom patientsiffrans höjning och länspaviljongernas tillkomst, ombesörjdes vid hospitalet af öfverläkaren. Omfattningen af densamma syntes bäst belysas genom att hänvisa till patientnumerären, 388, af hvilka 30 tillhörde första betalningsklassen, och vore dessa i berörda hänseende ofta alldeles särskildt kräfvande. Öfverläkarens tid upptoges således högst betydligt mer än förr genom ledningen af det stora hela, ett sakförhållande, som hade till följd, att han ej som före asylens tillkomst kunde, såsom önskligt vore, räcka till att öfvervaka en del detaljer, som stode i samband med hospitalets sjukvård. Det skulle nu kunna ifrågasättas, huruvida icke en aflastning af öfverläkarens hopade arbete skulle kunna ske, därigenom att biträdande läkaren och amanuensen vid hospitalet finge ökade arbetsförpliktelser sig ålagda. Detta läte sig emellertid icke göra, enär de redan nu vore tagna i anspråk i så stor omfattning, som rimligen kunde begäras. Därtill komme, att amanuenstjänsten på grund af den låga aflöningen alltför ofta bytte innehafvare, hvarigenom nödig kontinuitet ej uppehölles. En annan omständighet, hvarigenom behofvet af ökade läkarkrafter vid hospitalet på sistone än mera framträdt, vore den behandling och omvårdnad om de sjuka, som först på allra sista åren i allt högre grad kännetecknat sinnessjukvården, och som synnerligen förmånligt återverkade på och dämpade de ofta mycket alarmerande sjukdomssymtomen. Ett uttryck för denna modernare prägel af sinnessjukvården vore upprättandet äfven vid Lunds hospital af öfvervakningsafdelningar. För att dylika afdelningar skulle behörigen motsvara sitt viktiga syfte, fordrades emellertid från läkarnas sida betydligt ökadt arbete. Såsom ett viktigt moment i dessa afdelningars funktionerande inginge ett noggrannt instruerande af sjukvårdspersonalen och öfvervakande af dess verksamhet, utan hvilket ej den ofta förkastliga isoleringen af sjuka hade kunnat bringas ur världen. Vidare vore att erinra därom, att krafven på sjukdomsanalysen numera vore helt andra än förr, att metodiken vid undersökningarna vore mångsidigare och betydligt mera invecklad, om hvilket förhållande sjukjournalerna bure vittne. Genom läkarnas betungande arbete vid hospitalet under nuvarande förhållanden betoges [8.]

[8.] dem, enligt hvad öfverläkaren vidare anfört, nästan hvarje möjlighet att följa med facklitteraturen inom psykiatrien och göra vetenskapliga undersökningar med tillhjälp af det tillbuds stående värderika materialet. Och likväl syntes det ej kunna förnekas, att en dylik vetenskaplig bearbetning hade sin stora betydelse och borde möjliggöras vid ett hospital som Lunds, där undervisning i psykiatri gåfves för medicine kandidater. I detta sammanhang borde också erinras därom, att hospitalsläkarens verksamhet vore i hög grad för sinnet upprifvande och kräfvande. Då det möjligen kunde invändas, att behofvet af ökade läkarkrafter vid hospitalet kunde blifva tillgodosedt genom en underläkar- eller amanuensbefattning, hade öfverläkaren framhållit, att hvardera afdelningen (mans- och kvinnoafdelningen) vid hospitalet nödvändigt behöfde sin särskilda biträdande läkare. Genom att för den ena afdelningen endast hafva lägre aflönade läkare, såsom underläkare och amanuens, undginge man ej de ofta skeende personalombytena, hvilka återverkade ogynnsamt på sjukvårdens lugna och säkra gång. Därtill komme, att de lägre aflöningarna vore så föga lockande, att det ofta visat sig vara svårt att till de platser, med hvilka de vore förenade, finna väl kvalificerade sökande. Men vid en anstalt af det betydande omfång som Lunds hospital och asyl måste det anses vara af behofvet påkalladt, att de stora sjukafdelningarna vid hospitalet leddes närmast under öfverläkaren, hvilken ibland vore tillfälligt hindrad att sköta sin tjänst, af mer erfarna läkare. Slutligen hade öfverläkaren fäst uppmärksamheten därpå, att, om man för vinnande af jämförelse vände sina blickar till Tyskland, som äfven beträffande hospitalsförhållandena gåfve goda förebilder, funne man, att antalet hospitalsläkare i förhållande till patientnumerären vore afsevärdt högre än i Sverige. Sålunda hade den stora Berliner-anstalten Herzberge med omkring 1,100 patienter år 1900 12 läkare, nämligen en chefläkare, 2 öfverläkare, 7 assistentläkare och 2 volontärläkare. Vid den stora anstalten Uchtspringe (prov. Sachsen) med en patientnumerär af 1,150 vore under år 1902 anställda en chefläkare, 3 öfverläkare, 2 andra läkare (hvilka sistnämnda fem hade familjevåning) samt 5 assistentläkare, tillhopa 11 läkare. Också plägade i Tyskland 1 läkare på 100 patienter angifvas motsvara behofvet.

Med anledning af öfverläkarens vid Lunds hospital och asyl nu omförmälda framställning hade medicinalstyrelsen uppdragit åt öfverinspektören för sinnessjukvården i riket, medicinalrådet Georg Schuldheis och t. f. medicinalrådet Richard Stenbeck att, då behofvet af ökade läkarkrafter äfven vid Uppsala hospital vore mycket kännbart och

frågan om anställande af ytterligare en läkare därstädes lämpligast borde behandlas i samband med nu afhandlade fråga, till medicinalstyrelsen inkomma med förslag angående lämpligaste sättet för tillgodoseende af det ökade behofvet af läkarkrafter vid Lunds och Uppsala hospital. I skrifvelse den 22 augusti 1904 hade Schuldheis och Stenbeck angående denna fråga yttrat i hufvudsak följande. [8.]

Behofvet af ytterligare en biträdande läkare vid Lunds hospital funne de vara ådagalagdt, genom hvad öfverläkaren Nerander anfört och på grund af den kännedom, de i öfrigt ägde om förhållandena vid Lunds hospital. Beträffande Uppsala hospital hade detsamma för närvarande plats för 270 manliga patienter, hvaraf 30 å första klass, samt 170 kvinliga, således tillsammans 440. Genom en under byggnad varande, Uppsala läns landsting tillhörig paviljong komme utrymmet att ökas med 24 platser, hvarigenom beläggningssiffran komme att uppgå till 464, således 76 mer än å Lunds hospital. Kvinnoafdelningen, hvartill nämnda länspaviljong komme att höra, blefve efter denna paviljongs fullbordan fördelad på 4 olika paviljonger. De tre äldre af dessa vore till största delen otidsenligt inredda, hvarigenom sjukvården och kontrollen öfver betjäningen med mera där utan tvifvel vore svårare och mer betungande än å andra afdelningar af motsvarande omfattning. Uppsala asyl vore i det allra närmaste lika stor som den i Lund. Den förra hade utrymme för 800 patienter och den senare för 836. De för hela anstalten gemensamma ekonomilokalerna vore hufvudsakligen förlagda vid asylen och på ett afstånd af omkring en kilometer från öfverläkarens och sysslomannens bostads- och expeditionsrum, men en del ekonomilokaler vore dessutom kringspridda på olika platser å det stora området. I följd af nu anförda omständigheter vore Uppsala hospital och asyl i och för sig synnerligen svårskött såväl från sjukvårdssynpunkt som i all synnerhet i administrativt hänseende. Den vore dessutom den största af alla svenska anstalter af detta slag. Anspråken å öfverläkarens arbetskraft måste därför ställa sig mycket höga och särskildt högre än i Lund, hvarom också uttalanden af läkare, som haft sin verksamhet å båda dessa anstalter, bure vittne. Hvad öfverläkaren Nerander anfört beträffande förhållandena i Lund hade alltså sin fulla tillämpning å Uppsala hospital, blott i ännu högre grad, och äfven vid sistnämnda anstalt gällde det, att de underordnade läkarna å hospitalet — två biträdande läkare — redan nu hade så stor arbetsbörda, att en ökning däraf utan tvifvel skulle föranleda till öfveransträngning eller ock till en väsentligt försämrad arbetsprodukt. Kvinnoafdelningen blefve efter den blifvande utvidgningen i och för sig väl

[8.] stor för *en* biträdande läkare med det arbete, som sjukvården numera kräfde af dessa tjänstemän, och den vore dessutom, som förut nämnts, svårskött på grund af lokala förhållanden. Mansafdelningen omfattade, som nämnts, 270 platser, hvaraf 30 i första klass. Särskildt i betraktande af de synnerligen tidsödande och icke minst i psykiskt hänseende upprifvande omsorgerna om patienterna af sistnämnda klass, måste denna afdelning betecknas såsom mycket för stor för *en* biträdande läkare. En jämförelse med andra anstalter för sinnessjuka utvisade väl, att antalet patienter på hvarje underordnad läkare flerstädes vore större än i Uppsala och Lund, men förstnämnda anstalter vore dels enbart eller öfvervägande asyler dels saknade de öfvervakningsafdelningar, respektive första klass afdelningar, i samma omfattning som hospitalen i Uppsala och Lund. Vidare kunde öfverläkarna å ifrågavarande anstalter mera ägna sig åt den egentliga sjukvården, hvarigenom de underordnades arbete underlättades, och slutligen hade vid hospitalen i Uppsala och Lund, hvarest klinisk undervisning meddelades, helt naturligt vissa anspråk på en noggrannare bearbetning af sjukmaterielet — om man så finge säga — sedan gammalt gjort sig gällande, anspråk, hvilka gifvetvis icke borde reduceras, äfven om professuren i Uppsala blefve skild från öfverläkarbefattningen. För underlättande af såväl öfverläkarens som de underordnade läkarnas arbete vid Uppsala hospital syntes således anställandet där af ytterligare en läkare oundgängligen nödvändigt. Med afseende å de för hospitalen i Lund och Uppsala sålunda föreslagna nya läkares löneförmåner, borde dessa icke sättas lägre än de nu för biträdande läkare gällande. Då öfverläkaren Nerander ansett sig kunna reda sig med två biträdande läkare och en amanuens, kunde emellertid ifrågasättas, om icke en ny amanuensbefattning vid Uppsala hospital vore tillräcklig att afhjälpa läkarbristen därstädes, hvarigenom läkarförhållandena där blefve desamma som vid Lunds hospital. Därvid måste emellertid framhållas, att öfverläkaren i Uppsala utan tvifvel vore i behof af en större reduktion af sin arbetsbörda än öfverläkaren i Lund, samt att patientantalet vid Uppsala hospital under år 1905 komme att uppgå till 464 patienter, således 76 mer än vid hospitalet i Lund, hvarest platsantalet, om länspaviljongen medräknades, vore 388. Då man, som öfverläkaren Nerander med rätta framhållit, icke till en amanuensbefattning kunde med någon grad af sannolikhet påräkna fullt lämpliga och kompetenta sökande, som kunde väntas kvarstanna afsevärd tid, skulle med inrättande vid Uppsala hospital af en sådan befattning det afsedda ändamålet med den ifrågasatta nya läkartjänsten icke till fullo vinnas. Slutligen borde i detta

hänseende anföras, att det äfven från en annan synpunkt icke syntes [8.]
rådligt att ytterligare öka antalet af de svagast aflönade läkartjänsterna vid statens anstalter för sinnessjuka. Dessa, amanuens- och underläkartjänster, för hvilka senare den kontanta aflöningen utginge med 2,000 kronor, vore för närvarande sju till antalet och blefve, när Vänersborgs hospital och asyl öppnades, nio. De hade sin betydelse som öfvergångsplatser för yngre läkare, hvilkas fallenhet och lämplighet för fortsatt tjänstgöring inom den offentliga sinnessjukvården behöfde pröfvas; men blefve de relativt talrikare än dittills, vore det fara värdt, att befordran till biträdande läkare alltför länge läte vänta på sig, hvarigenom å ena sidan dugliga ämnessvenner lätteligen kunde finna utsikterna till en bättre ekonomisk ställning vid den offentliga sinnessjukvården alltför små och därför snart öfvergåfve hospitalstjänsten, och å andra sidan amanuens- och underläkarplatser i allt för stor utsträckning kunde blifva besatta med äldre eller eljest för hospitalsläkarens svåra och ansvarsfulla kall mindre lämpliga personer, som hade svårt att på andra områden vinna sin utkomst. I själfva verket hade missförhållanden af sist antydd art redan yppat sig, hvarför — med hänsyn till angelägenheten af att äfven för framtiden tillförsäkra de offentliga sinnessjukvårdsanstalterna goda läkarkrafter, särskildt å de alltmera kräfvande chefsplatserna — inrättande af flera knappt aflönade läkartjänster vid hospitalen och asylerna för närvarande icke vore att tillråda. På grund af det sålunda anförda hade Schuldheis och Stenbeck föreslagit, att medicinalstyrelsen hos Eders Kungl. Maj:t måtte göra underdånig hemställan om nådig proposition till 1905 års riksdag med begäran om anställande af ytterligare en biträdande läkare vid hvartdera af Lunds och Uppsala hospital med samma aflöningsförmåner, som dittills varit gällande för tjänster af detta slag.

Öfver detta förslag hade direktionen för Uppsala hospital och asyl anmodats att afgifva yttrande, och hade med anledning däraf direktionen uti skrifvelse den 14 september 1904 såsom eget utlåtande åberopat ett sagda skrifvelse bilagdt, af öfverläkaren professorn Frey Svenson afgifvet yttrande i ärendet. Uti detta yttrande anförde Svenson, bland annat, att det kunde, utan att skattas åt någon öfverdrift, sägas, att det för alla läkarna vid Uppsala hospital vore en omöjlighet att på ett sätt, som den samvetsgranne önskade, sköta *alla* sina åligganden, om till åligganden äfven räknades ett vetenskapligt arbete inom facket. Gällde detta alla läkarna, så hade det dock en särskild giltighet beträffande öfverläkaren, som vid sidan af sitt kall som läkare och administrator hade undervisningen att sköta. Den lägsta ställning, en

[8.] ny läkare vid Uppsala hospital borde hafva, vore biträdande läkarens, och till följd däraf tillstyrkte Svenson på det lifligaste bifall till förslaget om anställande af ytterligare en biträdande läkare vid Uppsala hospital.

För egen del ansåge medicinalstyrelsen behofvet af ökad läkarkraft, på sätt som föreslagits, vid Lunds och Uppsala sinnessjukvårdsanstalter vara ådagalagdt. Det skulle möjligen kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore lämpligt att i stället för en biträdande läkare anställa en amanuens vid Uppsala hospital, hvarigenom läkarpersonalen därstädes blefve icke blott till antal utan äfven till tjänstegrad densamma som vid Lunds hospital. Till hvad Schuldheis och Stenbeck mot en sådan anordning anfört ville medicinalstyrelsen emellertid lägga, att Uppsala hospital vore en betydligt mer svårskött anstalt, beroende på dels det stora antalet patienter därstädes dels också de lokala förhållandena, hvadan den aflastning af isynnerhet öfverläkarens arbetsbörda, som med anställandet af ytterligare en biträdande läkare afsåges, icke på ett tillfredsställande sätt kunde vinnas genom inrättandet af en amanuenstjänst. Såsom sökande till sådana tjänster anmälde sig i allmänhet endast medicine kandidater, hvilka vore alldeles oöfvade och ovana vid sinnessjukvård. Det åtginge därför lång tid, innan man kunde åt dem öfverlämna någon väsentlig del af läkarvården. Medicinalstyrelsen ville sålunda på det lifligaste tillstyrka förslaget om anställande af ytterligare en biträdande läkare vid såväl Uppsala som Lunds hospital.

Hvad löneförmånerna till de nya biträdande läkarna beträffade borde desamma utgå med samma belopp och på samma villkor som löneförmånerna till nuvarande biträdande läkare vid hospitalen.

Åt den föreslagna läkaren vid Uppsala hospital kunde beredas bostad i hufvudbyggnaden för manliga patienter. Svårare blefve detta vid Lunds hospital. Den där varande administrationsbyggnaden hade redan länge visat sig vara för sitt ändamål mycket trång, och särskildt hade sysslomanskontoret, som vore förlagdt i två små rum, varit i stort behof af utvidgning för arkiv med mera. Den där belägna bostaden för uppsyningsmannen vore äfvenledes så trång, att den ej lämpligen kunde användas till familjebostad, som dock för denna funktionär numera måste anses oundgängligen nödvändig. Äfven om frågan om bostad för en ny läkare vid Lunds hospital icke uppkommit, skulle styrelsen därför nödgats i den närmaste framtiden föreslå åtgärder för vinnande af ökadt utrymme inom sagda administrationsbyggnad. I sammanhang därmed kunde det nu uppkomna nya bostadsbehofvet fyllas. Under första tiden och intill dess bättre bostadsförhållanden kunde åstadkommas, syntes emellertid provisorisk bostad åt den föreslagne läkaren kunna beredas vid anstalten.

Förhöjning af hospitalsbokhållarnas aflöningsförmåner.

Från det belopp, som Riksdagen anvisat från förslagsanslaget till hospitals underhåll till aflöning åt de tjänstemän vid hospitalen, som ej äro i den Riksdagen underställda lönestaten upptagna, utgå arfvoden till amanuenser, bokhållare, sekreterare och predikanter. Härtill anvisade 1885 års Riksdag ett belopp af högst 16,000 kronor, hvilket tid efter annan af Riksdagen ökats, på det att Eders Kungl. Maj:t måtte komma i tillfälle att tillgodose nya aflöningsbehof. Senast vid 1904 års riksdag blef anslaget ökadt till dess nuvarande belopp 23,600 kronor. [8.]

Jag anser mig emellertid böra härvid erinra, att Eders Kungl. Maj:t föreslog 1902 års Riksdag att, på det Eders Kungl. Maj:t måtte komma i tillfälle att lämna arfvoden åt en bokhållare vid Kristinehamns hospital med 600 kronor och åt ytterligare en bokhållare vid Uppsala hospital och asyl med 1,000 kronor samt bereda höjning, bland annat, af då utgående arfvoden — 600 kronor — till 1,000 kronor åt en bokhållare vid hvardera af sinnessjukvårdsanstalterna i Vadstena och Lund, ifrågavarande anslag finge höjas med 3,000 kronor till högst 24,300 kronor. Vid denna tid funnos nämligen anställda två bokhållare vid Lunds hospital och asyl, två vid Vadstena hospital och asyl samt en vid Uppsala hospital och asyl. I den af medicinalstyrelsen uti underdånig skrifvelse af den 25 september 1901 gjorda framställning, som föranledde Eders Kungl. Maj:t att framlägga nyssnämnda förslag, hade medicinalstyrelsen anfört, att bokhållarnas kontanta aflöning utgjorde 600 kronor för år räknadt. Med naturaförmåner syntes således en bokhållares inkomst kunna beräknas uppgå till omkring 1,200 kronor. En sådan inkomst vore, såsom erfarenheten visat, tillräcklig att locka ett vanligen ganska stort antal kompetenta sökande vid inträffande ledighet af någon bokhållartjänst. De med denna tjänst förenade göromålen vore ej heller i och för sig af den beskaffenhet, att någon förhöjning utaf aflöningsförmånerna fördenskull kunde anses skäligen påkallad. Å andra sidan syntes dock hänsyn böra tagas därtill, att befordringsmöjligheterna för hospitalsbokhållarna vore synnerligen små, i det att de i allmänhet icke kunde beräkna vinna befordran på det område, hvarmed de närmast vore förtrogna, förrän vid 35—40 års ålder. Utsikten att ännu vid sådan ålder vara hänvisad till en inkomst af blott 1,200 kronor kunde icke vara ägnad att på hospitalsbanan kvarhålla dugligare krafter. Åfven från en annan synpunkt syntes en löneförbättring vara af behofvet

[8.] påkallad. Bokhållarnas göromål vore visserligen, såsom förut antydts, i regeln af skäligen enkel beskaffenhet, men en bokhållare vore äfven sysslomannens närmaste man och kunde vid förfall för denna plötsligen blifva nödgad att öfvertaga närmaste ansvaret för en stor anstalts vidlyftiga och komplicerade ekonomiska drift. Med hänsyn till dessa sistnämnda omständigheter ansåge styrelsen det vara af vikt, att bokhållarnas ekonomiska ställning och framtidsutsikter förbättrades. Styrelsen ville dock åtminstone ej för det dåvarande förorda en allmän löneförhöjning för ifrågavarande tjänstemän. Förenämnda mål syntes nämligen kunna, åtminstone i någon mån, vinnas därigenom att, såsom direktionen för Uppsala hospital och asyl föreslagit, vid de hospital, hvarest två bokhållare vore eller blefve anställda, en högre lönegrad inrättades för den ena af dem såsom »första bokhållare», hvilkens kontanta aflöning lämpligen syntes kunna bestämmas till 1,000 kronor för år. På sådant sätt skulle också ändamålet med det begärda ålderstillägget i hufvudsak kunna vinnas. En första bokhållartjänst skulle således inrättas, utom i Uppsala, vid anstalterna i Vadstena och Lund.

Riksdagen fann det emellertid icke vara utredt, att för dessa bokhållare erfordrades högre kontant aflöning än det för innehafvare af dylika tjänster då fastställda belopp af 600 kronor, hvartill komme naturaförmåner till af medicinalstyrelsen beräknadt värde af omkring 600 kronor, hvarför Riksdagen endast medgaf inrättandet vid Uppsala hospital och asyl samt vid Kristinehamns hospital af en bokhållartjänst med sist nämnda aflöningsförmåner.

Af anslaget utgå således för närvarande arfvoden till två bokhållare vid Lunds hospital och asyl, två vid Uppsala hospital och asyl, två vid Vadstena hospital och asyl samt en vid Kristinehamns hospital med 600 kronor om året för enhvar af dem. Därjämte tillkommer dessa tjänstemän bostad med möbler och sängkläder, lyse, bränsle, tvätt och kost.

Medicinalstyrelsen meddelar nu, att samtliga bokhållare vid rikets anstalter för sinnessjuka till medicinalstyrelsen öfverlämnat en skrifvelse, innehållande en sammanfattning af de synpunkter och förhållanden, som enligt deras mening talade för en förbättring af deras nuvarande kontanta aflöning, och hvari anfördes i hufvudsak följande.

Det arfvode af 600 kronor, som för närvarande utgjorde hospitalsbokhållarnas kontanta aflöningsförmåner, hade ursprungligen blifvit till sitt belopp fastställdt genom nådigt bref af den 5 juni 1885. Två decennier hade således i det närmaste förflutit, utan att denna *då* såsom skälig ansedda aflöning undergått någon förändring. Däremot kunde

icke förnekas, att alla lefnadsomkostnader under samma tid afsevärdt [8.]
stigit. Det kontanta aflöningsbelopp, som väl vore afsedt till bestridande af de utgifter, hvilka utöfver naturaförmånerna måste göras, och som därför, så att säga, skulle komplettera dessa, kunde numera icke fylla nämnda ändamål. Nödvändiga utbetalningar såsom för kläder, skodon med mera vore vida större än förr och jämväl utskylderna till stat och kommun hade betydligt vuxit. I samband därmed framhölles de svårigheter, som vanligen mötte vid anskaffande af lämplig vikarie under tjänstledighet, då kompetent person icke ville nöja sig med den ringa ersättning, som kunde erbjudas. De stora anstalter för de sinnessjukas vård, som under de senare åren tillkommit, kräfde ökadt arbete och större kvalifikationer hos kontorspersonalen. Bokhållaren måste vara förtrogen med räkenskapers uppläggande, förande och afslutande, besitta godt omdöme och öppen blick för det praktiska lifvets värf. Vid semester eller tillfälligt förfall för sysslomannen ålåge det honom, såvida icke annorledes förordnades, att förrätta dennes tjänsteåligganden. En jämförelse med uppsyningsmän och föreståndarskor med flera bland hospitalsbetjäningen gåfve vid handen, att dessa hade lika stor eller större inkomst af tjänsten än bokhållarna. Äfven en jämförelse med de tjänstemän inom andra statens verk, som närmast torde vara jämnbördiga med bokhållarna vid hospitalen, såsom postexpeditörer, telegrafassistenter, kontors- och kassaskrifvare i riksbanken med flera, utföll till nackdel för bokhållarna. Vidare framhölles, att principen om rätt till ålderstillägg icke på bokhållarnas löneförhållanden erhållit tillämpning, och att tillfälle till biförtjänster nästan omöjliggjordes *dels* på grund af det myckna arbete, som bokhållarbefattningarna kräfde, och *dels* på grund af sinnessjukvårdsanstalternas läge utanför städerna, där extra inkomster hufvudsakligen kunde påräknas. Dessutom torde utsikterna till befordran på hospitalsbanan vara relativt små på grund af sysslomanstjänsternas fåtal.

Medicinalstyrelsen, som ansåge förenämnda framställning om löneförbättring från de lägst aflönade af hospitalens alla tjänstemän särdeles behjärtansvärd, hade, ehuru en framställning i samma syfte nyligen af Riksdagen afslagits, dock icke velat undandraga sig att med lifligt tillstyrkande öfverlämna berörda framställning till Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning. Medicinalstyrelsen hyste nämligen fortfarande den öfvertygelsen, att bokhållarnas aflöningsförmåner vore för små, och ville styrelsen såsom skäl för denna sin uppfattning, utom hvad styrelsen i förenämnda underdåniga skrifvelse den 25 september 1901 och

[8.] hvad bokhållarna i sin förberörda skrifvelse framhållit, endast anföra, att, sedan sysslomännen vid statens anstalter för sinnessjuka genom Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut tilldelats en månads semester årligen, hvarunder bokhållare vore skyldig att upprätthålla sysslomansbefattningen, det ansvar, som hvilade på bokhållaren såsom tillförordnad syssloman beträffande anstaltens ofta mycket stora ekonomi, icke stode i rimligt förhållande till hans små aflöningsförmåner. Styrelsen ville emellertid icke heller nu föreslå en allmän löneförhöjning för ifrågavarande tjänstemän. Inrättandet af en högre lönegrad syntes fortfarande vara den bästa lösningen af denna aflöningsfråga. Denna högre lön, hvilken borde bestämmas till 1,000 kronor eller samma belopp, styrelsen förra gången föreslog, skulle emellertid ej, såsom då ifrågasatts, vara fästad vid någon eller några särskilda anstalter utan utgå i följande ordning. Om medicinalstyrelsens underdåniga förslag om anställande af en bokhållare vid Växjö hospital vunne Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall, blefve antalet vid rikets sinnessjukvårdsanstalter anställda bokhållare 8, fördelade sålunda, att vid hvar och en af anstalterna i Uppsala, Lund och Vadstena funnes två samt vid Kristinehamns och Växjö hospital en på hvartdera stället. Af dessa åtta skulle de fyra *till tjänståldern äldsta* bokhållarna, oberoende af hvilken anstalt de tillhörde, vara första bokhållare med en årlig lön af 1,000 kronor hvar. De fyra andra bokhållarna skulle däremot fortfarande åtnjutna den nu utgående lönen 600 kronor. Därigenom skulle man förekomma flyttning af bokhållarna från en anstalt med lägre bokhållarlön till annan anstalt med högre sådan, och skulle i stället bokhållare vid den anstalt, där han börjat tjänstgöra, kunna komma upp i högre lönegrad, hvilket måste anses verka förmånligt för anstalterna.

För beredande af lön åt en bokhållare vid Växjö hospital, hvarom förut nämnts, samt till den nu föreslagna förhöjningen i löner åt fyra bokhållare med 400 kronor eller från 600 kronor till 1,000 kronor åt hvar och en skulle erfordras en höjning af samma anslag med 2,200 kronor eller från 23,600 till 25,800 kronor.

Förändrad kost till biträdande läkaren vid Härnösands hospital.

Enligt den genom förstnämnda nådiga bref den 5 juni 1885 för Härnösands hospital fastställda aflöningsstaten utgår till biträdande läkaren bland andra naturaförmåner första klassens kost.

Medicinalstyrelsen har i afseende härå meddelat, att de vid tiden för lönens bestämmande befintliga första klassens afdelningar blifvit

förändrade till vård af allmänna klassens patienter, och att anstalten numera ej kunde bereda vård för första klassens patienter. Det vållade därför olägenhet att hålla biträdande läkaren kost på angifvet sätt, hvadan han borde tillerkännas samma kost, som utginge till biträdande läkare vid anstalter, där första klass ej funnes anordnad, eller allmänna klassens kost samt 200 kronor i kostförbättringspenningar. [8.]

Med öfverlämnande af en förklaring från nuvarande biträdande läkaren vid Härnösands hospital Georg Lundberg, att han emot en sådan förändring icke hade något att invända, hade direktionen för Härnösands hospital uti skrifvelse till medicinalstyrelsen jämväl för sin del förklarat sig icke hafva något att emot förslaget erinra.

Mot medicinalstyrelsens framställning angående ändrade aflöningsstater för Växjö hospital, Lunds hospital och asyl samt Uppsala hospital och asyl äfvensom rörande biträdande läkarens vid Härnösands hospital naturaförmåner har jag intet att erinra.

Därest densamma vinner bifall, skulle efter de sålunda föreslagna lönestaternas tillämpande öfverläkarnas och sysslomännens löneförmåner, patientantalet och dettas förhållande till läkarkrafterna vid rikets hospital förhålla sig på sätt följande tablå utvisar:

	Antal sjukplatser.	Antal läkare.	Öfverläkarens kontanta aflöning.	Sysslomannens kontanta aflöning.	Antalet sjukplatser fördelade på antalet läkare.
Göteborgs hospital	230	2	5,500 —	2,800 —	115
Härnösands »	245	2	6,000 —	2,800 —	122
Kristinehamns »	336	3	6,000 —	2,800 —	112
Lunds hospital och asyl	1.224	7	7,700 —	4,200 —	175
Malmö asyl	124	1	3.600 —	2,000 —	124
Nyköpings hospital	181	2	5,000 —	2,300 —	90
Piteå hospital och asyl	306	2	6,000 —	3,200 —	153
Stockholms hospital	250	3	*) 4,000 —	3,200 —	83
Uppsala hospital och asyl	1,264	7	**) 6,500 —	4,200 —	180
Vadstena » » »	800	3	7,300 —	3,700 —	266
Visby hospital	72	1	4,500 —	1,800 —	72
Växjö » med Korsberga-kolonien	490	3	7,000 —	3,200 —	163

*) Dessutom såsom e. o. professor en årlig aflöning af 4,000 kronor med ett ålderstillägg efter 5 år af 500 kronor.

**) Dessutom såsom e. o. professor ett årligt arfvode af 2,500 kronor.

[8.] I fråga om den af medicinalstyrelsen föreslagna förhöjningen i arfvodena åt bokhållarna vid statens sinnessjukvårdsanstalter är jag af samma åsikt som medicinalstyrelsen därutinnan, att någon förhöjning i dessa tjänstemäns kontanta aflöning är af förhållandena påkallad.

Sedan år 1885, då nu gällande aflöningsförmåner bestämdes, har inträdt en väsentlig prisstegring i afseende på de förnödenheter, för hvilka dessa tjänstemäns kontanta aflöning är afsedd, och därjämte har genom bestämmelsen om semester för hospitalssysslomännen en vidsträcktare tjänstgöring med ett ganska afsevärdt ekonomiskt ansvar ålagts bokållarna. Den af medicinalstyrelsen föreslagna formen med inrättandet af en högre lönegrad för endast ett visst antal af dem synes mig dock ej vara rätt lämplig. Jag anser det nämligen vara riktigare, att bokhållarna efter en viss tids tjänstgöring erhålla lönetillökning genom att arfvodesförhöjning dem beredas. Den efter min åsikt synnerligen behöfliga förbättringen i bokhållarnas aflöning torde i så fall böra beredas dem genom att tilldela enhvar af dem efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring en arfvodesförhöjning af 200 kronor och efter ytterligare 5 års väl vitsordad tjänstgöring en andra arfvodesförhöjning af 200 kronor. Enligt af mig införskaffade uppgifter har af de nu befintliga sju hospitalsbokhållarna endast en innehaft sin befattning under fem år, två tjänster äro vakanta, och af de öfriga bokhållarna har ingen tillträdt sin befattning tidigare än år 1901.

Enär dessa arfvodesförhöjningar icke kunna med säkerhet på förhand beräknas, synes det mig ej vara lämpligt att låta dem utgå af förenämnda från förslagsanslaget till hospitals underhåll anvisade till siffran bestämda belopp, hvarifrån arfvodena till bokhållarna utbetalas, utan torde hvad som erfordras för ändamålet böra utgå direkt från nyssnämnda förslagsanslag.

På grund af hvad jag sålunda anfört tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att för Växjö hospital godkänna följande aflöningsstat:

öfverläkaren ..... kr. 6,500
jämte ett arfvode af 500 kronor för tillsyn af Korsberga-kolonien, boställsvåning med ved och elektrisk belysning;

läkaren vid afdelningen för kriminalpatienter ..... » 4,500
jämte boställsvåning med bränsle och lyse samt därjämte ett första ålderstillägg af 500 kronor efter fem års och ett andra ålderstillägg af 500 kronor likaledes efter ytterligare fem års väl vitsordad tjänstgöring, med rättighet dessutom till sex veckors semester årligen;

biträdande läkaren ..... kr. 2,500 [8.]
jämte bostad med möbler och sängkläder, lyse, ved, tvätt och första klassens kost;
sysslomannen ..... » 3,200
jämte boställsvåning, ved och elektrisk belysning;

dels beträffande denna stats tillämpning jämväl besluta, att två tredjedelar af den kontanta aflöningen skola utgöra lön och en tredjedel tjänstgöringspenningar; att biträdande läkare, som är medicine licentiat och boende vid hospitalet, äger utöfver den i staten bestämda aflöning bekomma årligen 1,000 kronor, under villkor att han icke med befattningen såsom biträdande läkare förenar annan tjänst samt att för biträdande läkare, som icke är boende vid hospitalet, aflöningen i alla händelser utgår med endast 2,000 kronor om året utan någon rätt till naturaförmåner;

dels medgifva, att i aflöningsstaterna för Lunds hospital och asyl samt Uppsala hospital och asyl för hvardera anstalten åt ytterligare en biträdande läkare vid hospitalet upptages ett kontant aflöningsbelopp af 2,500 kronor jämte bostad med möbler och sängkläder, lyse, ved och tvätt samt första klassens kost, därvid bör föreskrifvas, att två tredjedelar af den kontanta aflöningen skola utgöra lön och en tredjedel tjänstgöringspenningar; att biträdande läkare, som är medicine licentiat och boende vid hospitalet, äger utöfver den i staten bestämda aflöningen bekomma årligen 1,000 kronor, under villkor att han icke med befattningen såsom biträdande läkare förenar annan tjänst; och att för biträdande läkare, som icke är boende vid hospitalet, aflöningen i alla händelser utgår med endast 2,000 kronor om året utan någon rätt till naturaförmåner;

dels medgifva, att i aflöningsstaten för Härnösands hospital den till biträdande läkaren utgående första klassens kost utbytes mot »kost lika med allmänna afdelningen samt såsom kostförbättringspenningar 200 kronor»;

dels medgifva att, på det Eders Kungl. Maj:t måtte komma i tillfälle att lämna arfvode åt en bokhållare vid Växjö hospital, det belopp af högst 23,600 kronor, som af Riksdagen beviljats till arfvoden åt tjänstemän, hvilka ej äro i hospitalens och asylernas lönestater upptagna, höjes med 600 kronor till högst 24,200 kronor;

dels medgifva, att de vid statens sinnessjukvårdsanstalter anställda bokhållare må förklaras berättigade att erhålla en första arfvodesförhöjning af 200 kronor efter fem års och en andra arfvodesförhöjning å likaledes 200 kronor efter ytterligare fem års väl vitsordad tjänstgöring;

[8.] *dels ock* medgifva, att hvad som erfordras för beredande af ifrågavarande aflöningsförmåner skall utgå af förslagsanslaget till hospitals underhåll med undantag af ålderstilläggen för läkaren vid Växjö hospitals afdelning för kriminalpatienter, hvilka böra påföras sjätte hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Statens järnvägstrafik.

[9.] Inrättande af nya tjänster vid statens järnvägar.

I underdånig skrifvelse den 28 november 1904 har järnvägsstyrelsen gjort hemställan om aflåtande till Riksdagen af nådig proposition rörande inrättande af nya tjänstebefattningar med fast arfvode vid statens järnvägar.

1. Notariebefattning å förrådsbyrån.

I sådant hänseende hemställer styrelsen till en början om anställande af en *notarie* å förrådsbyrån vid maskinafdelningen.

Innan jag öfvergår till att redogöra för järnvägsstyrelsens förslag härom, tillåter jag mig erinra därom, att enligt den af Eders Kungl. Maj:t den 15 oktober 1897 för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar utfärdade instruktion lydde under maskinafdelningen två byråer, nämligen

maskinbyrån med följande tjänstemän: en byrådirektör, en byråingenjör, en notarie, hvilken tillika tjänstgjorde jämväl å förrådsbyrån, ritare och kontorsskrifvare till det antal, som i arfvodesstaten för hvarje år fastställdes, samt

förrådsbyrån med följande tjänstemän: en byrådirektör och en byråingenjör samt kontorsskrifvare till det antal, som i arfvodesstaten för hvarje år fastställdes.

De maskinbyrån tillkommande göromål voro: att tillhandagå öfverdirektören vid beredningen af ärenden, som rörde maskinväsendet och verkstädernas enhetliga förvaltning; att utföra ritningar och beräkningar för den rullande materielens konstruktion; att med afseende å protokollsföring samt uppsättning och expediering af skrifvelser i maskinärenden fullgöra motsvarande funktioner, som tillkomme banbyrån i fråga om banärenden; att vårda alla kontrakt och andra handlingar, ritningar, modeller och böcker, som enligt arbetsordningen skulle å byrån förvaras; att kontrollera tillverkningen af all rullande materiel för statens järnvägars räkning äfvensom enligt styrelsens bestämmande närmast utöfva den tillsyn öfver de enskilda järnvägarnas rullande materiel, som ålåge

styrelsen; samt att granska alla till byrån inkommande tjänsterapporter och hos öfverdirektören anmäla därvid förekommande anmärkningar. [9.]

Förrådsbyrån ålåg: att tillhandagå öfverdirektören vid beredningen af ärenden, som rörde förrådsväsendet; att med afseende å protokollsföring samt uppsättning och expediering af skrifvelser i förrådsärenden fullgöra motsvarande funktioner, som tillkomme banbyrån i fråga om banärenden; att vårda alla kontrakt och andra handlingar, modeller och profver, som enligt arbetsordningen skulle å byrån förvaras; att granska alla till byrån inkommande rapporter och hos öfverdirektören anmäla därvid förekommande anmärkningar; att verkställa fördelningen distrikten emellan af de förrådsartiklar, som af styrelsen upphandlades; att enligt styrelsens bestämmande verkställa inventeringar af distriktens såväl hufvud- som filialförråd; samt att hafva tillsyn öfver de i styrelsens lokaler befintliga inventarier.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts af 1900 års Riksdag godkända förslag blef maskinbyrån med 1901 års ingång delad i två byråer, nämligen:

maskinbyrån med samma tjänstemän som förut, med för den där anställda notarien ökad skyldighet att tjänstgöra jämväl å maskininspektionsbyrån, samt

maskininspektionsbyrån med följande tjänstemän: en byrådirektör samt ritare och kontorsskrifvare till det antal, som i arfvodesstaten för hvarje år fastställdes.

Göromålen mellan dessa båda byråer fördelades sålunda, att

maskinbyrån ålåg: att tillhandagå öfverdirektören vid beredningen af ärenden, som rörde maskinväsendet och verkstädernas enhetliga förvaltning och icke tillhörde maskininspektionsbyrån; att utföra ritningar och beräkningar för den rullande materielens konstruktion; att med afseende å protokollsföring samt uppsättning och expediering af skrifvelser i maskinärenden fullgöra motsvarande funktioner, som tillkomme banbyrån i fråga om banärenden; att vårda alla kontrakt och andra handlingar, ritningar, modeller och böcker, som enligt arbetsordningen skulle å byrån förvaras; samt att granska alla till byrån inkommande tjänsterapporter och hos öfverdirektören anmäla därvid förekommande anmärkningar, samt

maskininspektörsbyrån: att tillhandagå öfverdirektören vid beredningen af ärenden, som rörde inspektionen af rullande materiel; att kontrollera tillverkningen af sådan materiel för statens järnvägars räkning; att enligt styrelsens bestämmande närmast utöfva den tillsyn öfver de enskilda järnvägarnas rullande materiel, som ålåge styrelsen;

[9.] att med afseende å protokollsföring samt uppsättning och expediering af skrifvelser i maskininspektionsärenden fullgöra motsvarande funktioner, som tillkomme banbyrån i fråga om banärenden; samt att vårda alla handlingar, ritningar, modeller och böcker, som enligt arbetsordningen skulle å byrån förvaras.

Järnvägsstyrelsen har nu meddelat, att, ehuru den å maskinbyrån anställda notarien jämväl skulle tjänstgöra å maskininspektions- och förrådsbyråerna, den ökning af göromålen inom järnvägsstyrelsens maskinafdelning, som under senare åren uppstått, föranledt, att notariens å maskinbyrån verksamhet uteslutande tagits i anspråk för maskinbyråns och maskininspektionsbyråns räkning, under det att notariegöromålen å förrådsbyrån måst uppdelas mellan därstädes anställda byråingenjören och bokhållaren. Emellertid hade göromålen särskildt å förrådsbyrån i högst väsentlig grad ökats, beroende på dels utvidgning af statsbanenätet och dels en koncentrering till förrådsbyrån af alla upphandlingar, som kräfde likformig behandling för alla distrikt och alla afdelningar, hvilket haft till följd, att dessa upphandlingar ökats i värde från fyra miljoner kronor år 1897 till nio miljoner kronor år 1903. Dessutom hade med hvarje år antalet leverantörer och antalet handlande och industriidkare, som önskade åtaga sig leveranser, blifvit allt större, hvilket medfört en betydlig ökning i korrespondens, hvarförutom tjänstemännens å förrådsbyrån tid därigenom alltmer tagits i anspråk för mottagande af besökande, som önskade upplysningar i upphandlingsfrågor.

Den stora ökning i förrådsbyråns göromål med protokollsföring, skrifvelsers uppsättande o. d., som af sagda anledningar blifvit en följd, framginge af det förhållandet, att antalet från förrådsbyrån expedierade skrifvelser och meddelanden år 1898 utgjort omkring 1,300 och år 1904 syntes komma att uppgå till 2,700. Antalet till förrådsbyrån ingående handlingar och skrifvelser, oberäknadt sedvanliga rapporter, anmälningar och rekvisitioner från distrikten, syntes under år 1904 komma att uppgå till öfver 3,000.

Men äfven på annat sätt, än hvad antalet expeditioner utvisade, hade göromålen å förrådsbyrån ökats, i det att utredningar af viktiga förrådsärenden måste företagas och sammanställningar göras af upphandlingsmängder och priser till ledning vid framdeles ifrågakommande beräkningar i och för inköp.

Då en ökning af arbetskrafterna å förrådsbyrån således nu måste anses vara nödvändig, hade järnvägsstyrelsen ansett det vara af vikt, att en sådan fördelning af arbetena å nämnda byrå gjordes, att de

göromål, som vore af bokföringsnatur, komme att skötas af den å byrån anställda bokhållaren, under det att notariegöromålen anförtroddes åt en notarie, som särskildt anställdes för arbetena å förrådsbyrån, genom hvilken anordning äfven byråingenjörens tid icke behöfde tagas i anspråk för göromål, som vore för hans befattning främmande. [9.]

Denna af järnvägsstyrelsen gjorda framställning finner jag mig kunna biträda. Genom de i styrelsens skrifvelse angifna sakförhållanden, såsom den af statsbanenätets utvidgning föranledda ökningen af förrådsbyråns göromål, upphandlingarnas koncentrering till samma byrå, utredningar af viktigare förrådsärenden m. m., anser jag ådagalagdt, att den föreslagna nya befattningen är af behofvet påkallad.

2. Notariebefattning å en s. k. militärbyrå.

Järnvägsstyrelsen har vidare hemställt om inrättande af en notariebefattning å en ifrågasatt militärbyrå inom styrelsen.

I afseende härå tillåter jag mig erinra, hurusom järnvägsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 4 mars 1904 framlagt förslag om anställande af militära biträden i distriktsförvaltningarna samt inrättande af en militärbyrå inom styrelsen.

Enligt hvad styrelsen i denna och sin förberörda underdåniga skrifvelse af den 28 november 1904 meddelat, blef, i syfte att åstadkomma samarbete mellan järnvägsförvaltningen och generalstaben, den 24 december 1890 en officer beordrad att i enlighet med en af chefen för generalstabens kommunikationsafdelning utarbetad plan tjänstgöra vid statens järnvägar från början af år 1891. Sedan dess och intill år 1901 har hvarje år en officer beordrats till dylik tjänstgöring, och då denna tjänstgöring vanligen räckt två år för hvarje officer, däri inräknad den tid de hafva att göra trupptjänst, hafva sålunda i regeln två officerare årligen tjänstgjort vid statens järnvägar. Med ingången af år 1901 har antalet af de beordrade officerarna ökats och numera utgör det årliga antalet samtidigt tjänstgörande officerare fyra. Dessutom finnes för närvarande såsom e. o. tjänsteman hos styrelsen tills vidare anställd en officer för handläggning af ärenden rörande militära transporter, tidtabeller m. m. Tjänstgöringen består af dels s. k. allmän järnvägstjänst, dels tjänstgöring vid statens järnvägsbyggnader, dels handläggande af militära transportärenden inom styrelsen.

Den allmänna järnvägstjänsten, som i allmänhet plägar föregå tjänstgöringen vid statens järnvägsbyggnader, fullgöres vid distriktens trafik-, ban- och maskinafdelningar samt omfattar i regeln en tid af 12 månader. Under denna tid skall officeren inhämta grunderna för

[9.] den praktiska linjetjänsten med särskild hänsyn till de militära transporternas behof.

Tjänstgöringen vid statens järnvägsbyggnader omfattar i regeln två månader samt afser att bibringa vederbörande kännedom om grunderna för järnvägars anläggande med därtill hörande provisoriska anordningar för tillfällig trafiks upprätthållande såsom uppförande af lastkajer, utläggande af mötesspår, öfverbroande af vattendrag m. m.

Handläggningen af militära transportärenden inom styrelsen försiggår å styrelsens trafikafdelning och omfattar en tid af minst fem månader. Denna tjänstgöring afser såväl deltagande i de allmänna tidtabells- m. fl. arbeten, hvilka förekomma inom trafikbyrån, som i synnerhet biträde vid de militära transportärendenas handläggande å trafikafdelningen. Till arbeten af sistnämnda slag hör ock biträde vid förberedelserna för ifrågakommande större fälttjänstöfningar.

Erforderliga detaljbestämmelser för officerarnas tjänstgöring lämnas dels af vederbörande järnvägsbefäl, dels af chefen för generalstabens kommunikationsafdelning.

Ersättning till sålunda kommenderad officer utgår, enligt från arméförvaltningen lämnad uppgift, på följande sätt:

A. **Vid garnisonerade trupper:**

lön
dagaflöning
inkvartering — från vederbörande truppförbands aflönings- och inkvarteringsmedel

samt vid tjänstgöring utom eget truppförbands förläggningsort från anslaget till rese- och traktamentspenningar,

traktamente — efter resereglementet under de första 8 dagarna samt därefter

traktamente — efter aflöningsreglementets tariff bil. A.

B. **Vid icke garnisonerade trupper:**

lön
half dagaflöning
inkvartering — från vederbörande truppförbands aflönings- och inkvarteringsmedel

samt vid tjänstgöring utom eget truppförbands tjänstgöringsområde från anslaget till rese- och traktamentspenningar,

traktamente — efter resereglementet under de första 8 dagarna samt därefter

traktamente — efter aflöningsreglementets tariff bil. A.

Enligt nämnda tariff utgör detta traktamente för löjtnant, hvarom här är fråga, 3 kronor. [9.]

Dessutom har af järnvägsmedel utgått 3 kronor om dagen vid tjänstgöring i styrelsen samt 2 kronor om dagen vid tjänstgöring å linjen och vid byggnaderna.

Förutnämnda såsom e. o. tjänsteman anställda officer har därför, likaledes af järnvägsmedel, uppburit ett årligt arfvode af 2,400 kronor.

Af den redogörelse, som järnvägsstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse den 4 mars 1904 lämnat angående uppkomsten af det däri framlagda förslaget om anställande af militära biträden i distriktsförvaltningarna samt inrättande af en militärbyrå inom styrelsen, inhämtas följande.

Efter framställning af chefen för generalstaben hade under tiden 6 februari—7 mars 1901 en af tjänstemän vid statens järnvägar och generalstabsofficerare sammansatt kommitté sammanträdt för att granska och uttala sig angående ett inom generalstabens kommunikationsafdelning utarbetadt förslag, som, bland annat, åsyftat att, utöfver hvad dittills ägt rum, utveckla samarbetet mellan järnvägsstyrelsen och generalstaben. Kommitténs betänkande, som från chefen för generalstaben öfverlämnats till chefen för järnvägsstyrelsen, hade innehållit, bland annat, ett motiveradt uttalande till förmån för inrättande af en militärbyrå inom järnvägsstyrelsen.

Kommitterade hade därvid framhållit nödvändigheten af en del rent järnvägstekniska arbeten, som ej vore af den tillfälliga beskaffenhet eller ringa omfattning, att utförandet kunde ske af en kommitté eller lämpligen påläggas någon af de dåvarande byråerna inom järnvägsstyrelsen. Då ifrågavarande arbeten fordrade noggrann sakkännedom samt på grund af sin natur icke borde öfverlämnas åt andra än för ändamålet särskildt lämpliga personer, hade kommitterade såsom ett af de mest brännande och viktiga spörsmål, som underställts deras pröfning, upptagit frågan om inrättande för ifrågavarande ändamål af ett särskildt organ inom järnvägsstyrelsen, i all synnerhet som ett sådant organ vore en ovillkorlig förutsättning för genomförandet af flertalet af kommitterade förordade organisationsåtgärder och arbeten. Kommitterade uttalade därför på det kraftigaste såsom samtligas enhälliga och bestämda åsikt,

att, därest mobilisering, strategisk uppmarsch och koncentrering skulle, såsom sannolikt blefve fallet, komma att följa hastigt efter hvar andra, järnvägarna icke vore tillräckligt förberedda för att på ett till-

[9.] fredsställande sätt kunna fylla de kraf, som i och för tillvaratagandet af landets intressen af krigsledningen på dem måste ställas; samt

att de förberedelser, som för järnvägarna i berörda syfte erfordrades, hufvudsakligen bestode i organisatorisk och systematiskt ordnande verksamhet, hvars omfång och art med nödvändighet fordrade inrättandet af ett särskildt organ inom järnvägsstyrelsen, förslagsvis benämndt militärbyrå.

I skrifvelse den 28 maj 1902 hade järnvägsstyrelsens chef besvarat generalstabschefens skrifvelse och därvid framhållit, att, ehuru han för det dåvarande ansett sig icke kunna, i hvad på honom ankomme, biträda förslaget om inrättande af en militärbyrå enligt kommitténs förslag, han likväl vore villig att befrämja vidtagandet af andra anordningar, som skulle kunna aflägsna de svårigheter, hvilka järnvägsförvaltningen obestridligen hade att bekämpa ifråga om utförande af militära transporter.

Sedermera upptog chefen för generalstaben i skrifvelse den 28 december 1903 ånyo frågan och anhöll, att järnvägsstyrelsen ville taga under ompröfning ett i skrifvelsen framställdt förslag till genomförande af ett dylikt samarbete.

Detta förslag afsåg, att *dels* hvardera af de fem distriktsförvaltningarna skulle förses med en i fred anställd militärassistent, hvilken skulle vara officer af subalternofficers grad och för handläggning af militära transportärenden beordras till tjänstgöring i vederbörande förvaltning, *dels ock* under järnvägsstyrelsens trafikafdelning skulle för beredning och behandling af militära transportärenden inrättas en militärbyrå, bestående af en första militärassistent med byrådirektörs befogenhet, som skulle vara kapten vid generalstaben, en andra militärassistent, en notarie eller aktuarie samt kontorsskrifvare till erforderligt antal.

I skrifvelse den 4 mars 1904 biträdde järnvägsstyrelsen i hufvudsak detta förslag och åberopade därvid, bland annat, följande.

Då vissa delar af arbetet inom generalstabens kommunikationsafdelning visat sig förutsätta den speciella kännedom om lokomotivens användning och personalens tjänstgöringsförhållanden m. m., som endast kunde förefinnas inom de lokala linjeförvaltningarna, hade under år 1903 hos järnvägsstyrelsen gjorts framställning under hand af chefen för kommunikationsafdelningen om medgifvande, att vissa af de till uppmarschtransporterna hörande handlingar i fråga om lokomotiv- och personalturer finge utarbetas med biträde af distriktsförvaltningarna vid andra, tredje, fjärde och femte distrikten. Denna framställning hade bifallits, och arbetet utförts i Göteborg, Malmö, Östersund och

Luleå. Därvid hade konstaterats, ej mindre att ifrågavarande handlingar vore af den art, att de med nödvändighet kräfde en på såväl person- som lokalkännedom grundad teknisk bearbetning inom vederbörande trafikdistrikt, än ock att distriktsförvaltningarna vore lämpliga för lämnande af biträde vid dylikt arbete. [9.]

Likaledes hade vissa omständigheter inträffat, som vore af den natur, att frågan om inrättande af ett särskildt organ inom statsbanornas centralförvaltning för tillgodoseende af de militära transporternas kraf syntes styrelsen böra ånyo tagas under ompröfning. Sålunda hade Riksdagen beviljat anslag, som satte krigsstyrelsen i stånd att årligen anordna större fälttjänstöfningar förutom de äfvenledes årligen inom arméfördelningarna förekommande. Denna omständighet komme gifvetvis att medföra en afsevärd ökning i de af styrelsen handlagda militära transportärendena. Vidare hade från ingången af år 1903 börjat tillämpas en ny mobiliseringsplan med förkortade mobiliseringstider, på grund hvaraf svårigheten att utföra transporterna såväl under mobiliserings- som uppmarschtiden blifvit skärpt och därigenom en fullständigare och mera planmässig bearbetning af transportplanerna nödvändiggjorts. Därtill komme slutligen, att större omarbetningar af transportplanerna förestode under öfvergångsåren först 1905 och sedan 1907, och syntes jämväl dessa arbeten påkalla inrättandet af en för ändamålet med erforderligt antal sakkunniga arbetskrafter utrustad särskild byrå inom styrelsen.

Beträffande de kostnader, som skulle drabba statens järnvägar på grund af anställandet af militärassistenter vid distriktsförvaltningarna, hade chefen för generalstaben beräknat dessa till 400 kronor om året för hvarje dylik assistent eller sammanlagdt till 2,000 kronor om året för fem assistenter.

Lön, dagaflöning och inkvartering skulle nämligen fortfarande till officerarna ifråga utgå från fjärde hufvudtiteln, och nyssnämnda belopp skulle utgöra den rese- och traktamentsersättning, som generalstabschefen ansett böra af järnvägen utbetalas för militärassistents resor från Stockholm, hvarest hans tjänstgöringsområde skulle vara förlagdt, till vederbörande distriktsförvaltnings hufvudort och åter till Stockholm.

Kostnaderna för den föreslagna militärbyrån hade af chefen för generalstaben i genomsnitt för år beräknats sålunda:

[9.] första militärassistenten:

lön	kr.	3,400: —
dagaflöning, i genomsnitt pr år 310 dagar à 4 kr.	»	1,240: —
inkvartering	»	500: —
rese- och traktamentsersättning, förslagsvis	»	600: —

andra militärassistenten:

lön	kr.	1,500: —
half dagaflöning, i genomsnitt pr år 260 dagar à kr. 1: 50	»	390: —
arfvode, motsvarande half dagaflöning under 260 dagar	»	390: —
inkvartering	»	400: —
rese- och traktamentsersättning (arfvode), förslagsvis	»	600: —
notarie eller aktuarie, lön	»	3,000: —
skrifbiträde och expenser	»	1,840: —
Summa	kr.	13,860: —

Beträffande dagaflöningen hade beräknats, att första militärassistenten skulle under sin treåriga kommendering som sådan beordras till trupptjänst en gång för en tid af omkring fem månader, samt att andra militärassistenten under sin likaledes treåriga kommendering skulle beordras till trupptjänst två gånger, d. v. s. under sammanlagdt omkring tio månader.

Af sammanlagda kostnaden för byrån skulle följande utgiftsposter utgå af järnvägsmedel, nämligen:

rese- och traktamentsersättning för första militärassistenten	kr.	600: —
arfvode, motsvarande half dagaflöning under 260 dagar för andra militärassistenten	»	390: —
rese- och traktamentsersättning för densamma	»	600: —
lön åt notarien eller aktuarien	»	3,000: —
kostnad för skrifbiträde m. m.	»	1,840: —
Summa	kr.	6,430: —

Jag tillåter mig här påpeka, att beräkningen, hvad militärbyrån beträffar, grundar sig på den förutsättningen, att andra militärassistenten skulle innehafva löjtnants af första klassen grad och tillhöra icke garnisonerad trupp. Skulle officer af annan grad beordras till dylik tjänst, blefve lönen ändrad i förhållande därtill, likasom, ifall han till-

hörde garnisonerad trupp, hel dagaflöning komme att, i likhet med för första militärassistenten, utgå från fjärde hufvudtitelns anslag. [9.]

Mot beräkningen och fördelningen af kostnaderna hade järnvägsstyrelsen intet annat att erinra än att upptagna belopp i rese- och traktamentsersättning samt arfvode, motsvarande half dagaflöning under 260 dagar, åt andra militärassistenten icke syntes komma att utgå förrän i samband med upphörandet af den tjänstgöring, som för närvarande förrättades af den vid trafikbyrån i egenskap af e. o. tjänsteman anställda officer.

Enär den notarietjänst, som skulle inrättas å militärbyrån, vore förenad med s. k. fast arfvode och dess upptagande på ordinarie stat förty icke kunde ske, förrän Riksdagen därom beslutat, syntes befattningen, intill dess detta kunde ske, kunna uppehållas på extra stat.

Öfriga omkostnader för statens järnvägar ifråga om såväl militärbyråns anordnande som distriktsförvaltningarnas förseende med militärassistenter vore af natur, att desamma kunde af Eders Kungl. Maj:t beviljas att utgå af järnvägsmedel.

På grund däraf hemställde styrelsen, att Eders Kungl. Maj:t täcktes förklara,

beträffande militära biträden i distriktsförvaltningarna,

att för handläggning af militära transportärenden vid de olika distriktsförvaltningarna skulle, i den mån för ändamålet lämpliga officerare vore att tillgå, anställas officerare af subalternofficers grad, i sin egenskap af militära biträden i förvaltningarna benämnda militärassistenter, en för hvarje förvaltning,

att militärassistent i distriktsförvaltning skulle tills vidare af Eders Kungl. Maj:t beordras på förslag, som, efter samråd med chefen för generalstaben, afgåfves af styrelsen,

att dylik militärassistent, som emellertid endast vid tillfällen, då hans biträde ansåges erforderligt, skulle tjänstgöra i förvaltningen, skulle af styrelsen efter anmälan hos chefen för generalstaben inkallas till dylik tjänstgöring, samt

att det ålåge militärassistent, som sålunda inkallats till tjänstgöring: att biträda distriktschefen vid beredandet af de ärenden, som anginge järnvägarnas inom distriktet trafikerande och användande för militära ändamål såväl i fred som i krig; att biträda distriktschefen vid bearbetandet af de militära transportplaner och öfriga militära transporthandlingar, som från styrelsen öfverlämnades till distriktsförvaltningen; samt att, enligt anvisning af distriktschefen, lämna tjänstemän vid

[9.] distriktet erforderliga upplysningar angående uppmarschtransporterna, samt

beträffande militärbyrå inom järnvägsstyrelsen:

att för handläggning af militära transportärenden inom järnvägsstyrelsen skulle upprättas en militärbyrå, hvilken det skulle åligga: att tillhandagå öfverdirektören vid trafikafdelningen vid beredningen af ärenden, som anginge järnvägarnas trafikerande och användande för militära ändamål såväl i fred som i krig; att förvara och vårda de militära transportplaner och transporthandlingar, som från generalstaben till styrelsen öfverlämnades eller inom byrån utarbetades; att underkasta dessa planer erforderlig bearbetning; samt att årligen, enligt styrelsens bestämmande, revidera de i distriktsförvaltningarna förvarade mobiliserings- och öfriga militära transporthandlingar,

att vid militärbyrån skulle tjänstgöra

en kapten vid generalstaben såsom första militärassistent med byrådirektörs befogenhet,

en annan officer på stat såsom andra militärassistent och första militärassistentens närmaste man,

att såväl första som andra militärassistenten skulle af Eders Kungl. Maj:t tillsvidare beordras på förslag, som, efter samråd med chefen för generalstaben, afgifves af styrelsen,

att vid förfall för första militärassistenten andra militärassistenten skulle, där ej styrelsen annorlunda förordnade, inträda såsom vikarie,

att militärassistent skulle åtnjuta semester såsom för officer på stat vore stadgadt,

att vid militärbyrån skulle i öfrigt på extra stat anställas

en notarie och aktuarie samt

kontorsskrifvare till erforderligt antal,

att militärbyrån skulle träda i verksamhet den 1 maj 1904,

att med beordrandet af andra militärassistent emellertid skulle anstå intill utgången af förberörda såsom e. o. tjänsteman anställda officers nuvarande tjänstgöring i styrelsen;

hvarjämte styrelsen tillika anhållit om bemyndigande att af trafikmedel få bestrida för ändamålet uppkommande kostnader.

Efter nådig remiss har chefen för generalstaben den 28 mars 1904 häröfver afgifvit underdånigt utlåtande och därvid, enär de af järnvägsstyrelsen framställda förslagen såväl till anställande af militärassistenter i distriktförvaltningarna som till inrättande af en militärbyrå i styrelsen i sakligt hänseende till fullo öfverensstämde med af generalstabschefen till styrelsen i skrifvelse den 28 december 1903 gjorda

framställningar jämte kostnadsberäkningar, tillstyrkt genomförandet af de föreslagna organisationerna, hvilka syntes väl ägnade att åstadkomma erforderligt samarbete mellan generalstaben och järnvägsmyndigheterna samt sålunda tillmötesgå de stegrade krafven på härens krigsberedskap. [9.]

I sin nu föreliggande underdåniga skrifvelse den 28 november 1904 har järnvägsstyrelsen framhållit, att, enär den föreslagna militärbyråns verksamhet i afsevärd grad komme att omfatta utarbetande af förslag till reglementen och andra författningar rörande militära transporter, den blifvande notarien syntes böra vara en för den formella bearbetningen af dessa författningsförslag fullt kvalificerad, helst juridiskt bildad person. Ehuru styrelsen emellertid icke ansåge sig böra uppställa besittandet af juridisk bildning som ett formligt villkor för ifrågavarande befattnings erhållande, komme styrelsen, att, därest befattningen ifråga blefve inrättad, vid dess tillsättande taga vederbörlig hänsyn till de sökandes kvalifikationer i nu förevarande afseende.

Vid beaktande af hvad sålunda förekommit synes det mig icke kunna förnekas, att det samarbete mellan järnvägsstyrelsen och generalstaben, som erfordras för de militära transporternas planläggande och utförande jämte därmed sammanhängande frågors behandling, behöfver en något fastare organisation än hvad de hittillsvarande förhållandena innebära. Det förslag, hvarom nämnda båda myndigheter enat sig, synes mig ej heller lämna anledning till några befogade anmärkningar. Hvad särskildt angår den föreslagna byrån för handläggning af de militära transportärendena inom styrelsen synes inrättande af en sådan byrå vara af ett för båda de med dessa ärenden sysselsatta myndigheterna länge kändt behof påkalladt och därför böra med det snaraste upprättas. Dess föreslagna sammansättning förefaller mig äfven vara för ändamålet väl anpassad. De arbeten, som skulle komma att utföras af denna byrå äfvensom af de föreslagna militärassistenterna i distriktsförvaltningarna, äro uppenbarligen af största vikt ej blott för ett ändamålsenligt ordnande af de numera ofta mycket stora militärtransporterna i fredstid utan än mer för att hålla järnvägarna beredda för den utomordentligt betydelsefulla uppgift, som i händelse af krig kommer att åligga dem.

De två militärassistentbefattningarna, liksom militärassistentbefattningarna i distriktsförvaltningarna, skulle emellertid icke uppföras å järnvägsstyrelsens ordinarie stat. Af järnvägsmedlen skulle till dessa befattningshafvande utgå ersättning allenast med dels rese- och traktamentsersättning dels eventuellt arfvode, motsvarande half dagaflöning

[9.] under en del af året, för andra militärassistenten. Emot denna anordning har jag icke heller något att erinra, och hvad som härför erfordras lärer af Eders Kungl. Maj:t utanordnas af trafikmedlen. Af chefen för landtförsvarsdepartementet, som förklarat sig benägen att understödja järnvägsstyrelsens förslag, har jag inhämtat, att af de under fjärde hufvudtiteln anvisade anslag medel finnas tillgängliga för bestridande af de för ändamålet i öfrigt erforderliga kostnader.

Frågan om beredande af medel för bestridande af berörda uppdrag torde således icke för närvarande och i detta sammanhang föranleda någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.

Detta är däremot förhållandet med den föreslagna notariebefattningen, som skulle uppföras bland järnvägsstyrelsens öfriga ordinarie tjänster. Den ifrågasatta militärbyråns verksamhet kommer, såsom järnvägsstyrelsen äfven angifvit, att i ganska afsevärd grad kräfva biträde af en tjänsteman, som besitter nödiga egenskaper för ärendenas formella bearbetning och behandling. Jag anser mig därför böra biträda järnvägsstyrelsens nu ifrågavarande hemställan om inrättande af denna befattning. Då det torde vara af vikt, att den föreslagna militärbyrån får träda i verksamhet redan under innevarande år, lärer det böra föreslås, att den notarie, som är afsedd för denna byrå, må anställas redan samma år.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att i staten öfver fasta arfvoden för personal vid statens järnvägar må uppföras arfvoden till ytterligare två notarier, samt att den ena af dessa tjänstemän må anställas redan under år 1905.

[10.] Beklädnad åt materialvakter.

I sin förenämnda underdåniga skrifvelse af den 28 november 1904 har järnvägsstyrelsen jämväl anmält, att de vid statsbanornas förråd anställda materialvakter hos styrelsen gjort framställning om erhållande af beklädnadsförmån, för hvilken framställning styrelsen ansåge synnerligen giltiga skäl förefinnas. Det syntes nämligen styrelsen vara af vikt, att dessa betjänte, hvilka utöfvade förmanskap för de vid förråden anställda arbetare, genom uniform skulle kunna åtskiljas från dessa såväl vid de tillfällen, då materialvakterna hade att af varuleverantörer eller deras biträden mottaga varor till förråden, som ock vid den beröring, hvari materialvakterna komme med andra järnvägsbetjänte samt arbetare från lokomotivstall och reparationsverkstäder vid utlämnande af förrådseffekter. Särskildt i sistnämnda fall bidroge uniformen att åt

deras tjänsteställning gifva den betydelse, som vore nödvändig för upprätthållande af ordning och skick inom förrådets lokaler. [10.]

Kostnaden för tillhandahållandet af uniform till materialvakterna kunde beräknas till omkring 4,300 kronor om året.

På grund af hvad järnvägsstyrelsen sålunda anfört får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att materialvakt må berättigas erhålla uniformspersedlar in natura eller ock beklädningsersättning till visst årligt belopp, allt enligt reglemente, som af styrelsen fastställes.

I skrifvelse den 9 mars 1904 har Riksdagen, jämte det Riksdagen anmält sitt beslut i anledning af Eders Kungl. Maj:ts i nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof gjorda framställning om inrättande af nya tjänster vid statens järnvägar, anfört, att vid behandling af fråga om uppflyttning af Norrköpings station från andra till första klassen det ådragit sig Riksdagens uppmärksamhet, att en nu till första klassen hänförd station, nämligen Stockholms södra, hade att uppvisa påfallande låga trafiksiffror. Efter framställd begäran hade Riksdagen från järnvägsstyrelsen erhållit följande uppgift rörande vissa trafikförhållanden vid sistnämnda station. [11.] Uteslutande ur staten af en stationsinspektor å första klassens station m. m.

År.	Resande i medeltal för dag.	Gods, emottagna och afsända ton i medeltal för dag.	Inkomster för afsänd och anländ trafik. Summa kronor.	Personal, medeltal använd för dag.
1894	42	213	633,428	52
1895	47	227	729,132	53
1896	49	224	697,667	54
1897	46	255	780,582	54
1898	47	230	807,085	57
1899	54	264	953,396	61
1900	62	285	1,030,699	55
1901	69	280	892,926	59
1902	102	324	883,194	58

Då däraf framginge, att trafiken vid Stockholms södra station vore af betydligt mindre omfattning än vid någon annan af de till första

[11.] klassen hänförda stationerna och äfven underlägsen åtskilliga af andra klassens, hade det synts Riksdagen böra tagas under öfvervägande, huruvida icke förstnämnda station borde nedflyttas till lägre klass, och hade Riksdagen ansett sig böra till Eders Kungl Maj:t göra framställning i detta syfte. På grund däraf anhölle Riksdagen, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke den för närvarande till första klassen hänförda Stockholms södra station lämpligen borde nedflyttas till station af lägre klass.

Till följd af föreskrift i nådigt bref den 8 april 1904 har järnvägsstyrelsen den 29 november 1904 afgifvit underdånigt yttrande i anledning af Riksdagens omförmälda framställning och därvid meddelat följande uppgifter å ilgods- och fraktgodstrafiken vid Stockholms södra station från och med år 1895 till och med juni månad år 1904.

[11.]

Uppgift

å ilgodstrafiken vid Stockholms södra station fr. o. m. 1895 t. o. m. juni månad 1904.

År	Emottaget ilgods.					Afsändt ilgods.					Summa. Emottaget och afsändt ilgods.				
	Vikt.	Frakt		Efterkraf		Vikt.	Frakt		Efterkraf		Vikt.	Frakt		Efterkraf	
		kr.	ö.	kr.	ö.		kr.	ö.	kr.	ö.		kr.	ö.	kr.	ö.
1895	186,238	11,307	13	9,239	78	167,282	15,051	60	56,903	06	353,520	26,358	73	66,142	84
1896	208,936	11,474	40	9,880	52	183,034	15,909	75	48,036	25	391,970	27,384	15	57,916	77
1897	270,125	14,614	30	17,942	85	200,826	17,911	—	56,842	12	470,951	32,525	30	74,784	97
1898	276,253	16,503	40	35,220	16	245,249	21,900	15	69,701	16	521,502	38,403	55	104,921	32
1899	349,659	17,224	70	20,635	49	263,414	23,170	75	71,448	44	613,073	40,395	45	92,083	93
1900	544,222	20,068	35	12,210	44	329,948	27,855	99	90,212	75	874,170	47,924	34	102,423	19
1901	293,546	14,303	69	30,253	97	345,145	28,845	60	105,172	95	638,691	43,149	29	135,426	92
1902	367,136	16,119	90	47,887	48	330,797	28,049	05	84,614	42	697,933	44,168	95	132,501	90
1903	191,873	11,848	60	31,554	67	338,406	28,947	92	93,677	03	530,279	40,796	52	125,231	70
1904 *)	158,628	7,000	—	18,244	39	186,139	15,942	22	56,172	81	344,767	22,942	22	74,417	20
Jämförelse mellan första halfåret 1894 och samma tid 1904:															
1894	**60,623**	**4,218**	**30**	**4,130**	**83**	**64,013**	**5,655**	**30**	**20,642**	**30**	**124,636**	**9,873**	**60**	**24,773**	**13**
1904	**158,628**	**7,000**	**—**	**18,244**	**39**	**186,139**	**15,942**	**22**	**56,172**	**81**	**344,767**	**22,942**	**22**	**74,417**	**20**

*) Januari—juni.

[11.]

Uppgift

å fraktgodstrafiken vid Stockholms södra station fr. o. m. 1895 t. o. m. juni månad 1904.

År.	Emottaget fraktgods.					Afsändt fraktgods.					Summa. Emottaget och afsändt fraktgods.				
	Vigt.	Frakt		Efterkraf		Vikt.	Frakt		Efterkraf		Vikt.	Frakt		Efterkraf	
		kr.	ö.	kr.	ö.		kr.	ö.	kr.	ö.		kr.	ö.	kr.	ö.
1895	49,162,319	452,307	66	53,027	78	18,946,209	261,951	75	136,128	33	68,108,528	714,259	41	189,156	11
1896	52,204,774	461,936	50	60,329	58	17,130,819	242,893	55	154,423	58	69,335,593	704,830	05	214,753	16
1897	60,249,093	507,028	73	77,410	52	20,264,315	297,338	35	211,246	47	80,513,408	804,367	08	288,656	99
1898	51,216,892	521,075	—	79,960	49	21,843,607	324,374	10	278,997	46	73,060,499	845,449	10	358,957	95
1899	54,695,744	547,417	30	59,115	54	30,580,655	460,740	41	269,021	27	85,276,399	1,008,157	71	328,136	81
1900	56,718,517	556,329	15	64,197	78	35,039,521	521,289	82	264,175	25	91,758,038	1,077,618	97	328,373	03
1901	59,228,244	534,916	35	55,928	48	32,331,635	434,996	14	325,947	—	91,559,879	969,912	49	381,875	48
1902	59,971,965	532,644	17	51,757	53	33,817,702	423,021	40	273,375	—	93,789,667	955,665	57	324,832	53
1903	68,514,746	500,355	36	48,715	84	35,425,200	412,471	39	227,445	15	103,939,946	912,826	75	276,160	99
1904 *)	49,864,626	310,814	02	24,793	72	24,116,293	256,926	—	95,401	—	73,980,919	567,740	02	120,194	72
Jämförelse mellan första halfåret 1894 och samma tid 1904:															
1894	24,783,129	235,211	85	23,664	39	9,049,628	126,042	—	58,418	—	33,832,757	361,253	85	82,082	39
1904	49,864,626	310,814	02	24,793	72	24,116,293	256,926	—	95,401	—	73,980,919	567,740	02	120,194	72

*) Januari—juni.

Sammandrag

af il- och fraktgodstrafiken vid Stockholms södra station fr. o. m. 1895 t. o. m. juni månad 1904.

År.	Emottaget il- och fraktgods.					Afsändt il- och fraktgods.					Summa. emottaget och afsändt il- och fraktgods.				
	Vikt.	Frakt		Efterkraf		Vikt.	Frakt		Efterkraf		Vikt.	Frakt		Efterkraf	
		kr.	ö.	kr.	ö.		kr.	ö.	kr.	ö.		kr.	ö.	kr.	ö.
1895.....	49,348,557	463,614	79	62,267	56	19,113,491	277,003	35	193,031	39	68,462,048	740,618	14	255,298	95
1896.....	52,413,710	473,410	90	70,210	10	17,313,853	258,803	30	202,459	83	69,727,563	732,214	20	272,669	93
1897.....	60,519,218	521,643	03	95,353	37	20,465,141	315,249	35	268,088	59	80,984,359	836,892	38	363,441	96
1898	51,493,145	537,578	40	115,180	65	22,088,856	346,274	25	348,698	62	73,582,001	883,852	65	463,879	27
1899.....	55,045,403	564,642	—	79,751	03	30,844,069	483,911	16	340,469	71	85,889,472	1,048,553	16	420,220	74
1900.....	57,262,739	576,397	50	76,408	22	35,369,469	549,145	81	354,388	—	92,632,208	1,125,543	31	430,796	22
1901.....	59,521,790	549,220	04	86,182	45	32,676,780	463,841	74	431,119	95	92,198,570	1,013,061	78	517,302	40
1902.....	60,339,101	548,764	07	99,645	01	34,148,499	451,070	45	357,689	42	94,487,600	999,834	52	457,334	43
1903.....	68,706,619	512,203	96	80,270	51	35,763,606	441,419	31	321,122	18	104,470,225	953,623	27	401,392	69
1904 *).....	50,023,254	317,814	02	43,038	11	24,302,432	272,868	22	151,573	81	74,325,686	590,682	24	194,611	92
Jämförelse mellan första halfåret 1894 och samma tid 1904:															
1894.....	24,843,752	239,430	15	27,795	22	9,113,641	131,697	30	79,060	30	33,957,393	371,127	45	106,855	52
1904.....	50,023,254	317,814	02	43,038	11	24,302,432	272,868	22	151,573	81	74,325,686	590,682	24	194,611	92

*) Januari—juni.

[11.] För egen del har järnvägsstyrelsen anfört följande.

Den af Stockholms södra station förmedlade trafiken, hvilken för närvarande väsentligen utgjordes af godstrafik, hade, såsom af förberörda uppgifter framginge, varit i nästan oafbrutet stigande under de sistförflutna tio åren. Sammanlagda vikten af vid stationen emottaget och afsändt il- och fraktgods, som år 1895 utgjorde 68,462,048 kilogram, hade år 1903 uppgått till 104,470,225 kilogram samt under förra hälften af år 1904 till 74,325,686 kilogram eller mera än dubbelt mot den under motsvarande tid af år 1895 vid stationen expedierade godsmängden. Den för berörda godsförsändelser uppburna fraktafgiften hade år 1895 utgjort 740,618 kronor 14 öre och under år 1903 953,623 kronor 27 öre samt under månaderna januari—juni år 1904 590,682 kronor 24 öre. Den jämförelsevis afsevärda minskning i inkomsterna för afsändt fraktgods, som treårsperioden 1901—1903 företedde i jämförelse med de två närmast föregående åren, berodde till större delen på den fraktnedsättning, som från och med år 1901 tillämpats för vissa födoämnen och fodermedel vid försändning till stationer norr om Bollnäs. Emellertid syntes denna minskning icke komma att fortfara, då redan af siffrorna för 1904 års förra hälft framginge, att en höjning af inkomsterna för fraktgodset åter vore att påräkna. Då personförande tåg till och från mera aflägsna orter icke fördes in till Stockholms södra station samt den lokala trafiken, så vidt den förmedlades af järnväg, till den väsentligaste delen ginge öfver Stockholms centralstation och Liljeholmen, vore det påtagligt, att persontrafiken vid ifrågavarande station skulle vara af förhållandevis ringa omfattning. Emellertid företedde jämväl denna trafik en viss ökning.

Ehuru trafiken vid Stockholms södra station sålunda företedde en afsevärd ökning under de senare åren, vore den dock vid denna station mindre än vid öfriga till första klassen hänförda stationer. Emellertid syntes en utjämning därutinnan komma att ske. Med öfverflyttningen af en större del af vagnslasttrafiken från Stockholms norra station till Norrtull syntes nämligen ett flertal af de större trafikanterna i staden mellan broarna och å nedra Norrmalm säkerligen finna med sin fördel förenligt att begagna sig af södra stationen, särskildt hvad ankommande gods beträffade. Den afsevärda ökning, trafiksiffrorna i detta hänseende företedde för 1904 års första hälft, syntes bestyrka detta antagande. Därtill komme, att af stadens myndigheter blifvit ifrågasatt att till Stockholms södra och Norrtulls stationer öfverflytta den tullbehandling af järnvägsgods, som för närvarande ägde rum vid Stadsgården och

Skeppsbron, hvarvid södra stationen såsom minst aflägsen från stadens affärscentrum syntes komma att föredragas. I detta sammanhang ansåge styrelsen sig ock böra erinra därom, att af Stockholms stadsfullmäktige förslag väckts, att vid en omgestaltning af bangårdsförhållandena i hufvudstaden södra stationen skulle förläggas vid hufvudlinjen. Genom en sådan anordning skulle stationens betydelse ur persontrafikens synpunkt gifvetvis blifva högst afsevärdt större än nu. [11.]

Slutligen har järnvägsstyrelsen meddelat, att genom nedflyttning af Stockholms södra station i andra klassen en besparing skulle vinnas genom sänkning af stationsinspektorens arfvode samt en underinspektors- och två expeditionsföreståndarbefattningars förändring till första stationsskrifvarbefattningar, men att någon indragning af andra tjänstemannabefattningar eller någon minskning öfver hufvud taget af stationspersonalen däremot icke utan afsevärda olägenheter kunde vidtagas.

Styrelsen, som emellertid funne sig för närvarande icke kunna tillstyrka den ifrågasatta nedflyttningen i klass af Stockholms södra station, hemställde, att med denna frågas afgörande måtte få anstå, till dess hufvudstadens bangårdsförhållanden blifvit slutligen ordnade.

Enligt den år 1897 genomförda lönereglering för personalen vid statens järnvägar äro statsbanornas stationer indelade i sju klasser, af hvilka fem förestås af tjänstemän, stationsinspektorer, och två af betjänte, stationsmästare. Stationsinspektorerna i de tre högsta klasserna aflönas medelst fast arfvode, utgörande för stationsinspektor å första klassens station 3,500 kronor, som efter fem år kan höjas med 500 kronor, för stationsinspektor å andra klassens station 3,000 kronor, likaledes med ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem år, samt för stationsinspektor å tredje klassens station 2,400 kronor med två ålderstillägg å 300 kronor hvartdera. Antalet stationer i hvarje af dessa tre klasser fastställes af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen gemensamt samt utgör från och med 1905 års ingång 6 i första klassen, 32 i andra klassen och 34 i tredje klassen. Vid hvarje station af första klassen äro tillika anställda en underinspektor samt expeditionsföreståndare till ett antal af fyra vid hvarje af Stockholms central, Malmö och Göteborgs, tre vid Norrköpings och två vid hvardera af Stockholms norra och södra stationer (för afgående och ankommande gods). Jämväl nu nämnda tjänstemän hafva fast arfvode, uppgående till 2,100 kronor med tre

[11.] ålderstillägg, hvartdera å 300 kronor, hvilka erhållas efter resp. 3, 6 och 9 år. Å andra och tredje klassens stationer tjänstgöra närmast under stationsinspektoren första stationsskrifvare med arfvode efter klass, lägst 1,500 kronor, högst 2,400 kronor, samt till det antal, Eders Kungl. Maj:t för hvarje år bestämmer. Förutom nu angifna arfvoden uppbära ifrågavarande tjänstemän, därest de icke åtnjuta förmån af fri bostad, hyresbidrag, utgörande 20 procent af arfvodet med eventuellt ålderstillägg.

Hvad nu beträffar Stockholms södra station skulle, därest den samma nedflyttades till andra klassen, följande årliga besparingar uppkomma:

skillnaden mellan arfvode till stationsinspektor å första klassens station (3,500 à 4,000 kr.) och å andra klassens station (3,000 à 3,500 kr.)	500 kronor,
skillnaden mellan arfvode till underinspektor (2,100 à 3,000 kr.) och till första stationsskrifvare (1,500 à 2,400 kr.)	600 »
samt	
skillnaden mellan arfvoden till två expeditionsföreståndare (med hyresbidrag: 2,520 à 3,600 kr. för hvardera) och till två första stationsskrifvare (med hyresbidrag: 1,800 à 2,880 kr. för hvardera)	1,440 »
eller tillhopa	2,540 kronor.

Då emellertid i 13 § af Eders Kungl. Maj:ts förnyade nådiga aflöningsreglemente för tjänstemän och betjänte vid statens järnvägar den 3 maj 1901 stadgas, att, om någon befattning indrages eller förändras och i följd däraf innehafvaren förflyttas till tjänstgöring å annan plats med ringare aflöningsförmåner, järnvägsstyrelsen äger tilldela den förflyttade lämplig lönefyllnad, intill dess han kan erhålla ny anställning med aflöningsvillkor, motsvarande dem, han förut innehaft, komma nämnda besparingar icke att göra sig gällande, förrän nuvarande befattningshafvare vid stationen afgå eller förflyttas till annan tjänst med lika eller högre aflöningsförmåner än dem de nu innehafva. I anledning häraf tillåter jag mig meddela, att, enligt från järnvägsstyrelsen inhämtad uppgift, nuvarande innehafvaren af stationsinspektorsbefattningen vid södra stationen är, på grund af uppnådda lefnads- och tjänstår, pliktig afgå ur tjänst den 21 februari 1906, hvaremot öfriga nu ifrågavarande tjänstemän vid stationen äro berättigade kvarstå i tjänst under jämförelsevis längre tid.

Rörande den i Riksdagens förberörda skrifvelse införda, af järn- [11.]
vägsstyrelsen meddelade uppgift angående antal resande, ton gods, inkomst och personal vid Stockholms södra station för åren 1894—1902 får jag erinra att, då i den officiella statistiken, hvarur, enligt hvad från järnvägsstyrelsen meddelats, uppgiften hämtats, Stockholms södra station och Stadsgården varit till och med år 1902 sammanförda, denna uppgift icke innehåller fullt exakta siffror utan grundar sig på en approximativ uppdelning mellan de båda stationerna. För år 1903 föreligga däremot exakta siffror rörande trafikförhållandena vid södra stationen, hvilka, jämförda med motsvarande siffror för öfriga stationer, tillhörande första och andra klasserna, framgå af följande tabell:

Stationer.	Resande i medeltal för dag.	Gods, afsända och emottagna ton i medeltal för dag.	Inkomster för afsänd och anländ trafik. Summa kronor.	Personal, medeltal använd för dag.
a) *tillhörande första klassen:*				
Stockholms central och norra	5,710	874	9,852,740	493
Stockholms södra	154	357	841,743	60
S. J. Göteborg (med hamnbanestation)	1,546	902	4,447,599	226
Malmö och Malmö ångfärjestation	3,712	1,096	3,525,959	291
Norrköping	1,361	924	2,170,333	122
b) *tillhörande andra klassen:*				
Örebro	853	221	1,069,941	91
Lund	2,273	405	919,911	98
Uppsala	995	190	1,042,415	70
Jönköping	637	230	985,329	68
Sundsvall	302	394	1,278,818	50

Ehuru den förebragta utredningen gifver vid handen, att trafiken vid Stockholms södra station under de senare åren i någon mån ökats samt antagligt är, att ytterligare ökning i densamma framdeles kommer att inträffa såsom följd af de utaf järnvägsstyrelsen anförda omständigheter, synes dock af sistberörda tabell, att å ena sidan trafiksiffrorna för denna station i jämförelse med samma siffror för öfriga stationer af första klassen för närvarande äro särdeles låga, under det att å andra sidan några af andra klassens stationer förete icke obetydligt

[11.] högre trafiksiffror än Stockholms södra station. Då således denna station utan olägenhet kan nedflyttas till andra klassen, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att i staten öfver fasta arfvoden för personal vid statens järnvägar må, med uteslutande ur samma stat af arfvoden till en stationsinspektor och en underinspektor å första klassens station samt till två expeditionsföreståndare, uppföras arfvode till en stationsinspektor å andra klassens station.

[12.] Tillfällig löneförbättring för den lägst aflönade betjäningspersonal.

Uti en till Eders Kungl. Maj:t den 14 december 1903 inkommen skrift anhöllo delegerade för banvaktarna, vagnsmörjarna, lokomotiv- och vagnputsarna, kolvaktarna, pumparna, stationskarlsförmännen, stationskarlarna och kontorsvaktarna vid statens järnvägar i underdånighet, att enär nämnda järnvägspersonal tillkommande aflöningsförmåner vore alldeles otillräckliga samt flertalet af densamma, såsom innehafvande fri bostad, icke kunde komma i åtnjutande af det utaf Riksdagen åt en del tjänstemän och betjänte beviljade dyrtidstillägg, Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att, intill dess ny lönereglering genomförts, behöfligt tillfälligt lönetillägg blefve dem tilldeladt eller, om detta icke kunde beviljas, dyrtidstillägg måtte tilldelas jämväl dem af omförmälda grupper järnvägsbetjänte, hvilka åtnjöte bostäder in natura.

Till följd af nådig remiss afgaf järnvägsstyrelsen häröfver underdånigt utlåtande af den 29 december 1903, som den 11 januari 1904 till civildepartementet inkom, därvid järnvägsstyrelsen, med öfverlämnande af en utaf banmästarna vid statens järnvägar gjord framställning om löneförbättring, i underdånighet hemställde, att Eders Kungl. Maj:t täcktes aflåta proposition till 1904 års Riksdag om tilldelande af en tillfällig löneförbättring under år 1904 af 60 kronor för hela året räknadt åt en hvar af de betjänte vid statens järnvägar, hvilka åtnjöte en aflöning af 960 kronor eller därunder.

Enligt nådigt bref den 11 mars 1904 fann emellertid Eders Kungl. Maj:t — enär Eders Kungl. Maj:t redan i den till 1904 års Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof gjort framställning om beredande åt ifrågavarande personal af dyrtidstillägg för år 1904 att utgå enligt dittills följda grunder, och det icke syntes böra föreslås Riksdagen att därutöfver för samma år anvisa ett särskildt lönetillägg att utgå efter andra grunder — omförmälda framställningar och styrelsens däråå grundade hemställan icke föranleda annan åtgärd, än att Eders Kungl. Maj:t anbefallde styrelsen

att verkställa utredning och i god tid före 1905 års Riksdag in- [12.]
komma med yttrande, däri styrelsen hade att, med angifvande för hvarje grupp af den ifrågavarande personalen af samtliga de förmåner, af hvilka den enligt gällande lönestat vore i åtnjutande, i ett sammanhang afgifva förslag, huruvida och i hvad mån extra tillägg därutöfver borde tillkomma samma personal, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t föreskref, att styrelsen vid afgifvande af detta yttrande skulle, med särskild hänsyn till hvad i ärendet förekommit angående det olika värde, hvartill den vissa af personalen tillkommande förmån af fri bostad och vedbrand å olika orter borde uppskattas ej mindre i och för sig än äfven i förhållande till det den öfriga personalen tillkommande inkvarteringsbidrag, taga i öfvervägande, huruvida icke det lönetillägg, som kunde ifrågakomma, borde sättas till olika belopp för olika orter. Eders Kungl. Maj:t fann äfven godt förklara, att styrelsen ägde att, i den mån så ansåges nödvändigt, för beredande redan under år 1904 af löneförbättring åt de svagast aflönade af den ifrågavarande personalen, göra framställning om sådan personals uppflyttning i högre löneklass, såvidt sådan uppflyttning vore med de af Riksdagen godkända aflöningsbestämmelser förenlig.

På grund af nämnda bemyndigande ingick styrelsen den 20 maj 1904 till Eders Kungl. Maj:t med underdånig framställning om uppflyttning i högre löneklass af viss personal vid statens järnvägar; och fann Eders Kungl. Maj:t, med bifall till styrelsens sålunda gjorda framställning, genom nådigt bref den 22 juni 1904 godt medgifva sådan ändring i de för år 1904 fastställda arfvodes- och kostnadsstater vid statens järnvägar och för Örebro—Svartå järnväg, att den personal vid dessa järnvägar, som enligt nämnda stater eljest skolat under år 1904 åtnjuta arfvode efter 17:de och 16:de klasserna, äfvensom de stationskarlar å I—III klassens stationer och å öfriga stationer norr om Krylbo samt de i Stockholm, Göteborg och Malmö äfvensom norr om Krylbo stationerade banvakter, lokomotivputsare, vagnputsare, pumpare och kolvakter, hvilka eljest skolat under år 1904 åtnjuta arfvode efter 15:de klassen, finge, räknadt från och med den 1 januari 1904, uppflyttas i närmast högre löneklass.

Till åtlydnad af Eders Kungl. Maj:ts i nådiga brefvet den 11 mars 1904 meddelade befallning har järnvägsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 28 november 1904 afgifvit utredning och förslag i fråga om tilldelande af extra lönetillägg åt den i samma nådiga bref angifna personal.

Innan jag redogör för styrelsens hemställan därutinnan, tillåter jag mig beträffande den reglering af aflöningsförmånerna, som för ifråga-

[12.] varande grupper järnvägsbetjänte under den senaste tiden förekommit, erinra följande.

Jämlikt förnyade nådiga aflöningsreglementet för ämbets- och tjänstemän samt betjänte vid statens järnvägstrafik den 23 oktober 1874 utgick aflöningen för år till

vid styrelsen

vaktmästare	med	lägst	540	kr.	och	högst	900	kr.

samt *vid distrikten*

öfverkonduktör och konduktör	med	lägst	720	kr.	och	högst	1,500	kr.
stationsmästare	»	»	720	»	»	»	1,500	»
materialvakt	»	»	600	»	»	»	900	»
vagnförman	»	»	600	»	»	»	1,080	»
banmästare	»	»	600	»	»	»	900	»
eldare	»	»	720	»	»	»	1,080	»
packmästare	»	»	600	»	»	»	900	»
stationskarlsförman	»	»	240	»	»	»	900	»
portvakt vid hufvudstation	»	»	600	»	»	»	960	»
vaktmästare	»	»	240	»	»	»	900	»
vagnsmörjare	»	»	240	»	»	»	660	»
lokomotivputsare	»	»	240	»	»	»	720	»
vagnputsare	»	»	240	»	»	»	720	»
pumpare	»	»	240	»	»	»	720	»
kolvakt	»	»	240	»	»	»	720	»
portvakt	»	»	240	»	»	»	900	»
stationskarl	»	»	240	»	»	»	660	»
ban-, bro- eller grindvakt	»	»	240	»	»	»	540	»
kontorsvakt	»	»	240	»	»	»	600	»

Arfvodet till ban-, bro- eller grindvakt, hvilka samtliga benämningar sedermera vid löneregleringen år 1897 sammanfattades i benämningen banvakt, kunde för vakt vid rörliga broar under seglationstiden ökas med ett tilläggsarfvode af högst 20 kronor i månaden.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 31 december 1891, med afseende å de förändrade förhållanden, som inträdt sedan gällande aflöningsreglemente fastställts, anbefallt järnvägsstyrelsen att inkomma med förslag till nytt aflöningsreglemente för personalen vid statens järnvägar, afgaf styrelsen i underdånig skrifvelse den 26 november 1892 dylikt förslag, hvari styrelsen af uppgifna orsaker hemställde om

vissa förbättringar i förberörda gruppers aflöningsförhållanden äfvensom om upptagande af några nya grupper. [12.]

Styrelsens hemställan vann jämväl till väsentligaste del tillslutning från 1893 års järnvägskommittés sida, och i den af Eders Kungl. Maj:t till 1897 års Riksdag aflåtna proposition angående lönereglering för personalen vid statens järnvägar upptogs kommitténs förslag beträffande nu ifrågavarande betjäntes aflöningsbelopp oförändradt.

Enligt detta förslag borttogos de förutvarande tre lägsta arfvodesklasserna, 240—360 kronor, såsom omöjliga att dåmera tillämpa. Vidare ansågos kontorsvakter, banvakter och stationskarlar böra tilldelas ett begynnelsearfvode af 480 kronor d. v. s. näst lägsta klassen. I likhet med kontorsvakterna föreslogos banvakterna till erhållande af ett slutarfvode å 600 kronor, hvarjämte banvakt under förut nämnd förutsättning skulle kunna erhålla ett tilläggsarfvode efter 60 à 120 kronor för år. Berörda slutarfvode å 600 kronor hade banvakt redan förut fått i vissa fall uppbära. Med anledning af därom utaf Eders Kungl. Maj:t gjord framställning medgaf nämligen 1892 års Riksdag, att af järnvägstrafikmedlen ett belopp af högst 12,000 kronor finge under det kommande året, efter trafikstyrelsens beprövande, användas till förhöjning i vissa fall af de vid statens järnvägstrafik anställda banvakters löneförmåner utöfver det då medgifna högsta arfvodesbeloppet, med högst 60 kronor för hvarje banvakt, som af förhöjningen komme i åtnjutande. Detta Riksdagens medgifvande förnyades sedermera hvarje år till och med år 1896.

För kolvakter, pumpare, vagn- och lokomotivputsare äfvensom vagnsmörjare föreslogs såsom lägsta aflöning 540 kronor, hvarjämte vagnsmörjares maximiarfvode ansågs böra sättas till 780 kronor.

Minimiarfvodet för vaktmästare vid styrelsen föreslogs till 780 kronor och för vaktmästare vid distrikten till 600 kronor, hvarjämte sistnämnda vaktmästares högsta arfvode ansågs böra utgå med allenast 840 kronor. Dessutom upptogs en första vaktmästare i styrelsen med fast arfvode, utgående med 800 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar, därvid, liksom för öfriga vaktmästare i styrelsen, för åtnjutande af fri bostad lönen skulle minskas med 150 kronor.

För portvakt, som vore anställd vid första klassens station eller verkstad, sattes högsta arfvodet till 960 kronor och lägsta arfvodet till 660 kronor, hvaremot för öfriga portvakter arfvodet föreslogs till lägst 540 och högst 720 kronor.

Hvad beträffar stationskarlsförmän föreslogs lägsta arfvodet till 660 kronor och högsta arfvodet till 960 kronor. Därjämte hemställde Eders

[12.] Kungl. Maj:t, i enlighet med hvad 1893 års järnvägskommitté förordat, att stationskarlsförmän och stationskarlar skulle under vissa förhållanden erhålla tilläggsarfvode, de förra efter 60 à 180 kronor och de senare efter högst 60 kronor för år.

Packmästares arfvode ansågs böra höjas till lägst 720 och högst 960 kronor för att ej blifva för lågt i förhållande till konduktörernas.

I eldarnas aflöningsförhållanden vidtogs ingen förändring, hvaremot för banmästare minimiarfvodet föreslogs till 780 kronor och maximiarfvodet till 1,080 kronor.

För vagnförmän och materialvakter ansågs minimiarfvodet böra höjas till 840 kronor, hvarjämte maximiarfvodet föreslogs för de förra till 1,080 kronor och för de senare till 1,200 kronor.

Med materialvakt likställdes maskinister och trädgårdsmästare.

I fråga om stationsmästarna föreslogs, att minimiarfvodet skulle höjas för stationsmästare å sjunde klassens station till 780 kronor och för stationsmästare å sjätte klassens station till 960 kronor, men att däremot maximiarfvodet skulle sänkas för de förra till 960 kronor och för de senare till 1,200 kronor.

Öfverkonduktörer och konduktörer ansågos böra, med bibehållande af förut bestämd slutaflöning å 1,500 kronor, tilldelas ett begynnelsearfvode af 840 kronor.

För öfverbanmästare, hvilken befattning, efter det Riksdagen bifallit därom aflåten proposition, inrättades genom nådigt bref den 1 juni 1877 med ett minimiarfvode af 720 kronor och ett maximiarfvode af 1,500 kronor, ansågs aflöningen böra utgå med lägst 900 kronor och högst 1,800 kronor.

Kontorsbiträdesbefattningarna, som utbrutits ur de lägre aflönade stationsskrifvarnas klass, inrättades genom nådigt bref den 30 december 1885, då deras arfvoden bestämdes till minst 600 och högst 1,080 kronor. I fråga om arfvodena åt de manliga kontorsbiträdena föreslogs den ändring, att desamma inom styrelsen, med bibehållande af begynnelsearfvode af 600 kronor, skulle erhålla ett förhöjdt maximiarfvode af 1,200 kronor. Därjämte upptogos i 1897 års förslag kvinnliga kontorsbiträden med en aflöning af lägst 540 kronor och högst 840 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande hemställan om lönereglering för personalen vid statens järnvägar bifölls i nu förevarande delar af Riksdagen, dock med den ändring att Riksdagen, med anledning af väckt motion i ämnet, bestämde banvakternas högsta arfvode till 660 kronor i stället för föreslagna 600 kronor, hvarvid Riksdagen dock tillika biföll förslaget om tilläggsarfvode åt banvakt.

Enligt det af Eders Kungl. Maj:t sedermera den 15 oktober 1897 utfärdade aflöningsreglemente för tjänstemän och betjänte vid statens järnvägar utgick alltså aflöningen för år med belopp i öfverensstämmelse med nu angifna bestämmelser. [12.]

Därjämte förklarades samtliga betjänte vid distrikten berättigade att erhålla fri bostad jämte den därmed förenade förmånen af fri vedbrand eller ock att uppbära hyresbidrag, utgörande tjugo procent af arfvodet.

Hvad vidkommer uppflyttningen i löneklass har järnvägsstyrelsen, på befallning af Eders Kungl. Maj:t, fastställt allmänna grunder, efter hvilka uppflyttningen af styrelsen i underdånighet föreslås och hvilka grunder jämväl af Eders Kungl. Maj:t i hvarje fall lämnats utan anmärkning.

Med anledning, bland annat, af förut omförmälda af Riksdagen vidtagna förhöjning af högsta arfvodet för banvakter, föreslog sedermera järnvägsstyrelsen, att högsta arfvodet för stationskarl skulle utgå med 720 kronor. Denna framställning blef bifallen af såväl Eders Kungl. Maj:t som 1898 års Riksdag.

Vid det förhållande att alltså, på sätt förut nämnts, de stora grupperna af lägre ban- och trafikbetjäning erhållit förhöjning med en löneklass utöfver hvad ursprungligen ifrågasatts, föreslog Eders Kungl. Maj:t, på framställning af järnvägsstyrelsen, 1899 års Riksdag, att samma förmån måtte beviljas äfven den lägre maskinbetjäningen, nämligen lokomotiv- och vagnputsare, pumpare och kolvakter, så att maximiarfvodet för dessa betjänte komme att utgå med 780 kronor; och vann denna framställning Riksdagens bifall.

De för närvarande gällande bestämmelser angående ifrågavarande med arfvode efter klass aflönade betjäningsgruppers löneförmåner finnas upptagna i det af Eders Kungl. Maj:t den 3 maj 1901 fastställda förnyade aflöningsreglemente för tjänstemän och betjänte vid statens järnvägar.

I sin förberörda underdåniga skrifvelse den 28 november 1904 har nu järnvägsstyrelsen anfört följande.

Enligt det af styrelsen i underdånig skrifvelse den 23 november 1904 afgifna förslag till arfvodesstat för statens järnvägar för år 1905 uppginge antalet betjäningspersonal med arfvode af 960 kronor och därunder till ett sammanlagdt antal af 7,782, fördeladt på de olika befattningskategorierna och aflöningsklasserna på sätt närmare utvisades af följande tabell I. Därjämte lämnades äfven uppgift å antalet af den personal, som på grund af nådiga brefvet den 22 juni 1904 uppflyttats i högre löneklass och icke heller för år 1905 varit, enligt eljest tillämpade grunder, berättigad till dylik uppflyttning. Berörda antal utgjorde 1,390.

[12.]

Tabell

Befattningshafvare.	Antal befattningshafvare med bostad eller													
	960		950		900		840		780		750		720	
	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.
Styrelsen.														
Kontorsbiträden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*3
1:e Vaktmästare	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaktmästare	—	—	—	—	3	—	1	**2	—	**2	1	—	—	—
Summa	—	—	1	—	3	—	1	2	—	2	1	—	—	3
Distrikten.														
Administrativa afdelningen:														
Kontorsbiträden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaktmästare	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—	—	1	—
Summa	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—	—	1	—
Banafdelningen:														
Öfverbanmästare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trädgårdsmästare	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Banmästare	1	—	—	—	34	2	25	—	32	—	—	—	—	—
Kontorsbiträden: manliga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
D:o kvinnliga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Portvakter	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Banvakter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	—	—	—	34	2	26	1	32	1	—	—	—	1
Maskinafdelningen:														
Maskinister	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Materialvakter	2	3	—	—	1	5	1	10	—	—	—	—	—	—
Vagnförmän	8	6	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—
Transport	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[12.]

I.

kontanta hyresbidrag i de olika löneklasserna.

690		660		600		540		480		Summa.	Summa antal.	Anmärkningar.
Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.	Bostad.	Hyres-bidrag.			
—	—	—	*2	—	*2	—	—	—	—	7		* Kontorsbiträdena åtnjuta hvarken fri bostad eller inkvarteringsbidrag.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10		** Åtnjuta icke hyresbidrag.
1	—	—	2	—	2	—	—	—	—	18	18	
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5		
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	6	6	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
—	—	1,143	3	650	9	98	5	9	1	1,918		
—	—	1,143	3	650	9	98	5	9	1	2,017	2,017	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		